

George MacDonald

Lilith

přeložil Milan Žáček

Přeložil Milan Žáček

Translation © Milan Žáček, 2001

Epilog © Michal Peprník, 2001

© AURORA, 2001

ISBN 80-7299-009-8

Onehdy odpoledne jsem se šel projít po Spauldingově farmě. Viděl jsem, jak zapadající slunce ozařuje odvrácenou stranu majestátního borového háje. Zlaté paprsky si razily cestu do lesních uliček jako do nějaké vznešené síně. Vytvářelo to ve mně dojem, jako by se v oné končině země zvané Concord usadila jakási starobylá a veskrze velkolepá zářivá rodina, mně neznámá – mně, jemuž bylo služebníkem slunce – mně, jenž nechodil do společnosti ve vsi – mně, jehož nikdo nenavštěvoval. Za lesem, na Spauldingově brusinkové louce jsem viděl jejich park, místo jejich zábavy. Borovice jim při svém růstu poskytovaly domovní štíty. Jejich příbytek nebyl na pohled patrný; stromy jim rostly skrze něj. Nevím, zda jsem slyšel ozvěnu potlačovaného veselí, či nikoliv. Zdálo se, že spočívají na slunečních paprscích. Mají syny a dcery. Daří se jim docela dobře. Hospodářova vozová cesta, která prochází přímo jejich síní, je ani v nejmenším neskrývá – jako je občas vidět bahnité dno rybníka skrze odraz oblohy. O Spauldingovi nikdy neslyšeli a nevědí, že je to jejich soused – nicméně jsem ho slyšet hvízdát, když domem projížděl se svým spřežením. Nic se nedokáže vyrovnat poklidu jejich životů. V jejich erbu se skví prostě jen lišejník. Viděl jsem ho namalovaný na borovicích a dubech. Podkroví mají v korunách stromů. Nezabývají se politikou. Nebylo slyšet žádné zvuky práce. Nevšiml jsem si, že by tkali nebo předli. Ale přesto jsem, když se utišil vítr a sluch neměl co na práci, zaznamenal to nejjemnější představitelné libé melodické šumění, jakoby vzdáleného úlu v máji, které snad bylo zvukem jejich myšlení. Nenapadaly je žádné zahálčivé myšlenky a nikdo vůkol neviděl, že by pracovali, poněvadž jejich činnost nespočívala v uzlících a střapcích. Ale činí mi obtíže upamatovat se na ně. Vytrácejí se mi z paměti i teď, když píši a snažím si je vybavit a rozpomenout se na ně. Teprve po dlouhém snažení soustředit své myšlenky si znovu začínám uvědomovat jejich přítomnost. Kdyby nebylo podobných rodin, myslím, že bych se z Concordu odstěhoval.

Thoreau: Vycházky

“Pryč, Lilith!” – Kabala

1. Knihovna

Právě jsem dokončil studium v Oxfordu a předtím, než jsem se měl natrvalo chopit správcovství pozůstalého majetku, dopřával jsem si krátkého oddechu od práce. Otec mi zemřel, když jsem byl ještě malý chlapec; matka ho následovala během jednoho roku; a já jsem byl na světě skoro tak sám, jak jen člověk sám může být.

S historií svých předků jsem byl obeznámen jen velmi málo. Takřka jedinou věcí, kterou jsem o nich věděl, bylo, že pozoruhodně velké množství z nich se oddávalo studiu. Já sám jsem tyto sklony podědil do té míry, že jsem věnoval značnou část svého času, ačkoli přiznávám, že poněkud nesoustavně, vědám o neživé přírodě. Vzbuzovaly ve mně údiv. Bez přestání jsem spatřoval, a byl jsem připraven spatřovat, zvláštní analogie nejen mezi fakty rozličných věd stejného řádu či mezi fyzikálními a metafyzickými fakty, nýbrž i mezi fyzikálními hypotézami a domněnkami, které probleskovaly z metafyzických snů, do nichž jsem byl uvyklý upadat. Zároveň jsem nestřídmě holdoval nezralému nutkání přetavovat hypotézy do teorií. O duševních podivnostech svého charakteru se však nemohu rozepisovat více.

Náš dům, stejně jako rod, se vyznačoval notným stářím, leč k pochopení mého vypravování není třeba, abych jej popisoval. Obsahoval vybranou knihovnu, jež vznikla před vynálezem knihtisku a rozrůstala se až do mé doby, přičemž ji samozřejmě velmi ovlivnily proměny vkusu a zaměření. Zcela jistě nic nedokáže člověku pomíjivost vlastnictví víc, než když zdědí starobylý majetek! Jako pohyblivé panoráma míjel před řadou očí a nyní se pomalu vzdaluje i těm mým.

Knihovna, ačkoli byl na ni při mnoha úpravách domu brán náležitý zřetel, pohlcovala jako dobyvačný stát jednu místnost za druhou, dokud neuchvátila větší část přízemí. Měla prostornou hlavní část, jejíž zdi byly obloženy knihami skoro až po strop; místnosti, do nichž přetékala, byly nejroztodivnějších velikostí a tvarů, a spojení mezi nimi se vyznačovala stejnou pestrostí – byly tu dveře, otevřené klenby, krátké chodby a schody vedoucí nahoru i dolů.

Svůj čas jsem trávil především v prostorné hlavní místnosti, a to četbou vědeckých knih staršího i novějšího data; můj prvořadý zájem se totiž soustřeďoval na historii lidského myšlení v souvislosti s domnělými vedomostmi. Ptolemaios, Dante, oba Baconové a Boyle pro mě znamenali více než Darwin či Maxwell, neboť byli blíže ztracenému předvoji pronikajícímu temnotou nevědomosti.

Jednoho ponurého srpnového večera jsem seděl na svém obvyklém místě, zády k jednomu z oken, a četl si. Větší část dopoledne i odpoledne přšelo, ale

zrovna při západu slunce se mraky protřhaly a sluneční paprsky zasvítily do knihovny. Vstal jsem a vyhlédl z okna. Uprostřed rozlehlého trávníku se plnila rudou nádherou slunce volutová obruba sloupku nad fontánou. Otočil jsem se, abych se vrátil na své místo, když tu mé oko zahlédlo stejnou nádheru na jediném obraze v místnosti – na portrétu, zavěšeném v jakémsi výklenku či malé svatynce zapuštěné v rozsáhlém prostoru polic s knihami. Věděl jsem, že jde o podobiznu jednoho z mých předků, ale nikdy mě nenapadlo, proč visí sama právě tam, a nikoli v obrazárně či v některé z velkých místností mezi ostatními portréty. Přímé sluneční světlo malbu kouzelně odhalilo; zdálo se, že ji vidím vůbec poprvé a že vůbec poprvé reaguje na můj pohled. S očima plnými světla, které odrážela, mě cosi, nevím ani co, přimělo, abych se otočil a zamyšlil pohledem na opačný konec místnosti, kde jsem zahlédl, nebo měl dojem, že jsem zahlédl, vysokou postavu napřahující ruku k jedné z polic. Za okamžik, když se můj zrak patrně zlepšil nástupem šera, jsem neviděl už nikoho, a došel jsem k závěru, že mé zrakové nervy podlehly krátkodobé iluzi.

Vrátil jsem se k četbě a na ten neurčitý, prchavý dojem bych bezpochyby zapomněl, nebýt toho, že se mi za chvíli nabídlá příležitost vyhledat jistý svazek, na jehož místě jsem ovšem našel jen mezeru v řadě knih, a já si uvědomil, že právě tam jsem zahlédl, či se domníval, že jsem zahlédl, starce hledajícího nějakou knihu. Díval jsem se všude dokola, leč marně. Druhý den ráno však kniha byla tam, kde jsem si myslel, že ji najdu! V domě jsem nevěděl o nikom, koho by něco takového mohlo zajímat.

Tři dny nato se udála jiná, ještě podivnější věc.

V jedné ze stěn byla zasazena nízká, úzká dvířka přístěnku, který obsahoval několik nejstarších a nejvzácnějších svazků. Dvířka to byla bytelná, s vystupující zárubní, a fantazie jednoho předka ji opatřila mělkými policemi osázenými výhradně knižními hřbety. Tento neškodný žert lze omluvit tím, že tituly těchto falešných svazků byly buď směšně originální, nebo patřily knihám jednou provždy ztraceným. Tato maskovaná dvířka jsem měl ve velké oblibě.

Aby byla iluze ještě dokonalejší, vsunul zřejmě nějaký tvořivý řemeslník nad jednu řadu hřbetů část svazku dostatečně úzkého na to, aby mohl ležet mezi ní a spodní částí další police: z knihy napříč uřezal značný kus a zbytek zasadil do mezery tak, že nad hřbety vyčníval jeden volný roh. Tento zmrzačený svazek byl svázan v měkké teletině, a jelikož se roh dal trochu otevřít, bylo vidět, že jde o rukopis psaný na pergamenu.

Když jsem seděl a četl si, náhodou jsem vzhlédl od stránky, přičemž můj zrak spočinul na těchto dvířkách a já ihned spatřil, že popisovaná kniha, pokud se knihou dá vůbec nazývat, je pryč. Rozhněván více, než mě opravňovalo vědomí její hodnoty, zazvonil jsem na zvonec a vyčkal příchodu sluhy. Jakmile jsem se ho dotázal, zda neví, co se s knihou stalo, zesinal a ujistil mě, že neví.

Spíše jsem mohl pochybovat o svém zraku než o jeho slovech, protože našemu rodu sloužil celý život a na světě nebylo věrnějšího služebníka. Zanechal ve mně však dojem, že toho mohl říci více.

Odpoledne jsem si opět četl v knihovně. Když jsem dospěl k jistému místu, které vyžadovalo zamyšlení, knihu jsem nechal poklesnout a zahleděl jsem se do prázdna. V tom okamžiku jsem spatřil záda hubeného starce v dlouhém, tmavém kabátě, obnošeném, až se leskl, jak právě mizí skrytými dvířky do přístěnku, který se nacházel za nimi. Vyrázil jsem přes pokoj, zjistil, že dvířka jsou zavřená, otevřel je, nahlédl do přístěnku, z něhož nevedl žádný další východ, a poněvadž jsem nikoho neviděl, dospěl jsem s jistým neklidem k závěru, že se mi vrátila má předchozí iluze, načež jsem se znovu posadil k četbě.

Je přirozené, že jsem se nevyvaroval pocitu jakési nervozity, a za chvíli, když jsem pozvedl oči, abych se ujistil, že jsem opravdu sám, jsem znovu vyskočil na nohy a uháněl ke skrytým dvířkám – protože poničený svazek byl opět na svém místě! Uchopil jsem za něj a zatáhl: byl pevně připevněn jako vždy!

Nyní jsem byl naprosto zmaten. Zazvonil jsem na zvonec; přišel sluha; řekl jsem mu o všem, co jsem spatřil, a on mi řekl o všem, co věděl.

Pravil, že doufal, že se na toho starého pána zapomene; bylo dobře, že ho neviděl nikdo kromě mě. Když v domě začínal, hodně toho o něm slyšel, ale postupně se zmínky o něm vytrácely, a on sám si dával bedlivý pozor, aby se o něm nezmiňoval.

“Na tomto místě se zjevoval starý pán, je to tak?” zeptal jsem se.

Odpověděl mi, že kdysi tomu všichni věřili, ale když jsem o něm nikdy neslyšel, zdálo se, že šlo o ukončenou a zapomenutou záležitost.

Otázal jsem se ho, zda i on toho starce viděl.

Odvětil, že ho nikdy neviděl, třebaže v domě slouží od doby, kdy bylo mému otci osm let. Dědeček o ničem takovém nechtěl ani slyšet a prohlašoval, že kdokoli se o tom zmíní, bude na minutu propuštěn: říkával, že nešlo o nic jiného než o záminku komorných, aby se vrhaly do náručí lokajům! Starý sir Ralph nevěřil ničemu, co neviděl nebo na co si nemohl sáhnout. Žádná komorná nikdy neřekla, že by přízrak viděla, ale jeden sluha kvůli tomu z domu odešel.

Jedna stará žena z vesnice mu vyprávěla legendu o jistém panu Havranovi, dlouholetém knihovníkovi “toho sira Upwarda, jehož portrét visí tam mezi těmi knihami”. Sir Upward byl náruživý čtenář, říkala – a to nejen knih, které byly lidem prospěšné, nýbrž i knih podivných, zapovězených a zlých, v kterézto činnosti ho pan Havran, nejspíš sám Ďábel, jen podporoval. Oba zničehonic zmizeli a sira Upwarda nikdy poté už nikdo nespatřil ani o něm nic nezaslechl, ovšem pan Havran se i nadále čas od času objevoval v knihovně. Vyskytli se i ti, co tvrdili, že není mrtvý; ale pro sluhu i pro stařenu bylo snazší uvěřit, že mrtvý

může navštívit svět, který opustil, než to, že by cosi, co stále přežívá stovky let, mohlo být vůbec člověkem.

Nikdy neslyšel nic o tom, že by se pan Havran pletl do něčeho v domě, ale snad mohl cítit jakési privilegium, pokud šlo o knihy. Jak se o něm toho tolik dozvěděla ona stařena, to nedokázal říci; ale popis, který poskytla, odpovídal přesně postavě, již jsem právě zahlédl.

“Doufám, že to byla ze strany toho pána jen přátelská návštěva!” uzavřel svou řeč s utrápeným úsměvem.

Řekl jsem mu, že nic nenamítám proti jakémukoli počtu návštěv ze strany pana Havrana, ale že by bylo záhodno, aby se i on sám nadále držel svého předsevzetí a nic o něm neříkal zbytku služebnictva. Poté jsem se ho zeptal, zda někdy viděl, že by onen poničený svazek nebyl na svém místě; odpověděl mi, že nikdy, že ho vždy považoval za pevně zabudovanou část inventáře. S těmito slovy jsme se k němu vydali a chtěli ho vyjmout, ale zdálo se, že s ním nic nepohne.

2. Zrcadlo

Několik následujících dnů se neudálo nic nového. Myslím, že to, co se teď chystám vylíčit, se stalo asi o týden později.

Často jsem myslel na onen kus rukopisu a opakovaně jsem se pokoušel najít způsob, jak ho vytáhnout, leč neúspěšně: nedokázal jsem přijít na to, co ho tak pevně přidržovalo.

Měl jsem však už nějakou dobu v úmyslu si knihy v přístěnku důkladně prohlédnout, neboť ovzduší, co v něm panovalo, ve mně vzbuzovalo obavy o jejich stav. Jednoho dne se z úmyslu stalo náhle rozhodnutí a já už vstával ze židle, abych se pustil do práce, když jsem spatřil starého knihovníka, jak se pohybuje od dveří přístěnku ke vzdálenějšímu konci místnosti. Měl bych spíše jen říci, že jsem zahlédl cosi neurčitého, z čeho jsem nabyl dojmu drobného, sehnutého muže v ošumělém fraku sahajícím mu skoro po paty, jehož šosy se při chůzi mírně rozevíraly a obnažovaly vyzáblé nohy v černých punčochách a velká chodidla v širokých botách podobných domácím střevicům.

Okamžitě jsem se za ním vydal: mohl jsem sledovat stín, ale nijak jsem nepochoyboval, že opravdu něco sleduji. Vyšel z knihovny do haly a přes ni k úpatí širokého schodiště, pak po schodech do prvního patra, kde se nacházely hlavní místnosti. Podél těchto místností, se mnou v těsném závěsu, se ubíral dál rozlehlou chodbou k úpatí užšího schodiště vedoucího do druhého patra. I po něm vyšel nahoru, a když jsem i já dorazil na jeho vrchol, třebaže se to bude

zdát zvláštní, octl jsem se v končinách, které mi byly takřka neznámé. Nikdy jsem neměl bratra či sestru, kteří by mě naváděli k hrátkám blízkým dětem obeznámeným s každou skulinou a zákoutím; byl jsem teprve malý chlapec, když mě odvezl můj poručník; a dům jsem od té doby nespatriil, dokud jsem se asi před měsícem nevrátil, abych se ujal svého majetku.

Jednou chodbou za druhou jsme došli až ke dveřím, jimiž se vcházelo na dřevěné točité schodiště, a vystoupali jsme nahoru. Pod nohama mi zavrzel každý schod, ale od svého průvodce jsem žádný zvuk nezaslechl. Někde uprostřed schodiště se mi ztratil z očí a ani z jeho vrcholu nebylo ten neurčitý tvar nikde vidět. Nedokázal jsem si ani vybavit, že jsem ho viděl. Místo to bylo plné stínů, on však žádným z nich nebyl.

Stál jsem v hlavní podkrovní místnosti, nad hlavou se mi křižovaly mohutné trámy a nosníky, obklopoval mě rozsáhlý prostor, tu a tam bylo vidět dveře a dlouhé chodby, jejichž tmu rozptylovalo světlo několika ponurých oken opředených pavučinami a několika malých zaprášených světlíků. Rozhlížel jsem se se zvláštní směsicí úžasu a potěšení: rozlehlé prostory podkroví tu byly pro mě a neprobádané!

Uprostřed stála nenatřená ohrada z neopracovaných desek. Dveře byly pootevřené. V domnění, že by pan Havran mohl být právě tam, jsem do dveří zatlačil a vstoupil dovnitř.

Malá komůrka byla sice prozářena světlem, ale světlem, které dlí v opuštěných místech: vypadalo bezútěšně, jako by zjistilo, že tu k ničemu není, a litovalo, že sem vůbec vstoupilo. Několik poněkud mdlých slunečních paprsků si razilo cestu mrakem prachových smítek, který se tu právě zvedl, a dopadalo na vysoké, staromódní a poněkud úzké zrcadlo s matným povrchem – podle všeho z běžného skla. Bylo opatřeno ebenovým rámem, na jehož vrcholu stál černý orel s rozepjatými křídly, třímající v zobáku zlatý řetízek, na jehož konci visela černá koule.

Upíral jsem zrak spíše sem než na zrcadlo, když jsem si náhle uvědomil, že se v něm neodráží ani komora, ani má vlastní postava. Měl jsem dojem, jako bych viděl, jako by se stěna rozechvívala, ale to, co následovalo, stačí k objasnění jakékoli nejistoty: – mohl jsem si splést zrcadlo se sklem, které chránilo nádherný obraz?

Viděl jsem před sebou divoký, rozeklaný, vřesem porostlý kraj. Nejzřetelněji se rýsovaly pusté kopce podivných tvarů odrážející se na horizontu vzdálených vrcholů, vpředu se táhla blata, plochá a zasmušilá.

S ohledem na svou krátkozrakost jsem přistoupil ke kameni v bezprostřední blízkosti, abych si prohlédl jeho strukturu, přičemž jsem zahlédl, jak ke mně obřadně přiskakuje velký a starý havran, jehož nafialovělou čerň tu a tam změkčovalo šedé peří. Vypadal, že se dívá po červech. Aniž jsem byl jakkoli

překvapen výskytem živého tvora v obraze, udělal jsem další krok kupředu, abych na něj lépe viděl, když tu jsem o něco klopýtl – nepochybně o rám zrcadla – a octl se přímo naproti havranově zobáku: byl jsem venku, na vřesovišti, kde nebylo ani stopy po domu!

3. Havran

Otočil jsem se a podíval se za sebe: vše bylo rozmazané a nejisté, jako když nelze rozlišit mezi mlhou a polem, mezi mraky a horským svahem. Jedno však bylo zřejmé – neviděl jsem nic, co bych poznával. S představou, že se nacházím uprostřed zrakového přeludu a že z iluze mě vyvede hmat, napřáhl jsem ruce a tápal kolem sebe, chodil jsem tam a sem, co kdybych se náhodou v místě, kde jsem nic neviděl, přece jen něčeho dotkl; mé hledání však vyšlo naprázdno. Instinktivně jsem se proto, jako k jediné živé bytosti nablízku, otočil k havranovi, který postával kousek ode mě a sledoval mě zároveň s výrazem úcty i zvědavosti. Hned mi napadlo, že nemá smysl vyptávat se takového tvora, a já se znovu otočil zaplaven zmatkem, s nímž se mísil i strach. Zabloudil jsem do končin, v nichž přestaly platit fyzikální i psychické zákonitosti našeho světa? Cožpak člověk mohl v libovolném okamžiku vykročit ven ze sféry pořádku a stát se hříčkou světa bez zákonů? Přesto jsem viděl havrana, cítil zem pod nohama a všude kolem sebe v nízké vegetaci slyšel zvuk připomínající vítr!

“Jak jsem se sem dostal?” zeptal jsem se – podle všeho nahlas, protože se mi na otázku dostalo okamžité odpovědi.

“Prošel jste dveřmi,” odpověděl mi zvláštní, poněkud skřípavý hlas.

Podíval jsem se za sebe, pak kolem dokola, ale neviděl jsem žádnou lidskou bytost. Popadla mě hrůza, že stojím na prahu šílenství: musím od nynějška přestat důvěřovat buď svým smyslům, nebo svému vědomí? Ve stejném okamžiku jsem poznal, že to promluvil havran, a vypadalo to, že na něco čeká. Slunce nesvítilo, přesto se však zdálo, že pták vrhá stín, a ten stín se zdál být jeho součástí.

Prosím laskavého čtenáře, ať je mi nápomocen ve snaze po srozumitelnosti – pokud je tedy dorozumění mezi námi možné. Nacházel jsem se ve světě – tak málo odpovídajícím způsobům a zvyklostem našeho světa –, o němž máme sklony se domnívat, že je světem jediným – že i to nejlépe zvolené slovo či slovní spojení zůstane toliko pouhým náznakem toho, co bych rád sdělil. Začínám se dokonce obávat, zda jsem se nepustil do nemožné věci, zda jsem se nepustil do vyličení něčeho, co vypsát nelze, protože žádná slova, jež znám, nebudou odpovídat formám v mé mysli. Už teď jsem uvedl tvrzení, která bych

rád pozměnil, kdybych věděl, jak je nahradit výrazy náležitějšími; ale pokaždé, když se snažím, aby skutečnost přibližně odpovídala slovům, ocitám se v nebezpečí, že ztratím samu skutečnost, a cítím se jako člověk, který se zvolna probouzí ze sna, a věc, která mu připadala známá, postupně, ale rychle nabývá řady pozměněných forem, dokud není její skutečná podstata k nepoznání.

Uvážil jsem, že pták, který je schopen oslovit člověka, musí mít lidské právo na zdvořilou odpověď; možná, jako pták, nárok o to větší.

Sklony ke krákání mu poněkud zdrsňovaly mluvu, ale hlas to nebyl nepříjemný, a to, co pravil, třebaže sdělovalo jen pramálo informací, neznělo hrubě.

“Neprošel jsem žádnými dveřmi,” opáčil jsem.

“Viděl jsem vás, jak jimi procházíte! Viděl jsem vás svýma starýma očima!” prohlásil havran důrazně, leč nikterak neuctivě.

“Žádné dveře jsem neviděl!” trval jsem na svém.

“Samozřejmě že ne!” odvětil; “všechny dveře, které jste dosud viděl – a moc jich nebylo –, vedly dovnitř; tady jste narazil na dveře vedoucí ven! Bude pro vás zvláštní,” pokračoval zamyšleně, “že čím více dveřmi vyjdete ven, tím dále dovnitř se dostanete!”

“Račte mi říci, kde se vynacházím.”

“To je nemožné. Nevíte nic o umístění v prostoru. Jediný způsob, jak zjistíte, kde jste, je, že to tu začnete považovat za svůj domov.”

“Jak mám začít něco takového v místě, kde je všechno tak podivné?”

“Tím, že něco uděláte.”

“Co?”

“Cokoli; a čím dříve začnete, tím lépe! Protože dokud tu nebudete doma, bude pro vás stejně tak obtížné dostat se ven, jako bylo obtížné dostat se sem dovnitř.”

“Naneštěstí dostat se dovnitř pro mě bylo příliš jednoduché; až budu venku, už se o to víckrát nepokusím!”

“Vzklopýtal jste dovnitř a můžete snad i vyklopýtat znovu ven. To, jestli jste se sem dostal *naneštěstí*, se ještě uvidí.”

“Vy nikdy ven nevycházíte, pane?”

“Když se mi zachce, ale ne příliš často a ani na dlouho. Váš svět je takové nedopečené místo, je dětinské a zároveň tak samolibé – vlastně není dostatečně vyvinuté pro starého havrana – k vašim službám!”

“Mýlím se tedy, když se domnívám, že člověk je nadřazen ptákovi?”

“To je v podstatě jedno. Neplývejme intelektem na zevšeobecnování, nýbrž berme člověka či ptáka tak, jak nám připadá – myslím, že teď jsem s kladením otázek na řadě já!”

“Máte to nejsamozřejmější právo,” odpověděl jsem, “v tom, že tak můžete učinit!”

“Dobrá odpověď!” opáčil. “Řekněte mi tedy, kdo jste – pokud to víte.”

Jak bych to mohl nevědět? Já jsem já, a to musím vědět!”

“Pokud víte, že vy jste vy, víte, že nejste nikdo jiný; ale víte, že vy jste vy? Jste si jist, že nejste svůj vlastní otec? Nebo, promiňte mi, svůj vlastní blázen? Kdo jste, ptám se vás?”

Najednou jsem si uvědomil, že mu nemohu nijak přiblížit, kdo vlastně jsem. A vskutku, kdo jsem? Nebyla by to žádná odpověď, kdybych řekl, že jsem někdo! Tehdy jsem pochopil, že se neznám, nevím, kdo jsem, a nemám žádný základ, na němž bych určil, že jsem jeden člověk a ne někdo jiný. Pokud jde o jméno, pod kterým jsem byl znám ve svém světě, zapomněl jsem je a bylo mi jedno, zda si je vybavím, neboť nic neznamenal, a to, co mohlo znamenat, zde bylo zjevně bezvýznamné. Dokonce jsem skoro zapomněl, že tam bylo zvykem, že každý má jméno! Zachoval jsem si svůj klid, a moudře jsem učinil; protože co jsem měl říci bytosti, jako byl tento havran, která viděla prostřednictvím nahodilosti do celého bytí?

“Podívejte se na mě,” pravil, “a řekněte mi, kdo jsem.”

Když promluvil, otočil se zády a já ho okamžitě poznal. Už to nebyl havran, nýbrž muž vyšší postavy, shrbený, velmi hubený, oblečený do dlouhého černého fraku. Znovu se otočil a já v něm viděl havrana.

“Už jsem vás viděl, pane,” řekl jsem a cítil jsem se spíše hloupě než překvapeně.

“Jak to můžete říci, když mě vidíte zezadu?” odvětil mi. “Viděl jste se sám někdy zezadu? Vy jste se nikdy neviděl! Ted’ mi tedy řekněte, kdo jsem.”

“Prosím pokorně o prominutí,” odpověděl jsem. “Mám za to, že jste byl kdysi knihovníkem v našem domě, ale víc toho nevím.”

“Proč mě prosíte o prominutí?”

“Protože jsem vás měl za havrana,” řekl jsem – a viděl v něm před sebou očividného havrana, který mohl vypadat jako pták či člověk.

“Nic jste mi neprovedl,” opáčil. “Tím, že jste mě nazval havranem, nebo že jste si myslel, že jsem havran, jste uznal mou existenci, což je vrchol toho, co můžete žádat od svých bližních. Proto vám na oplátku dám ponaučení: Nikdo nemůže říci, že je sám sebou, dokud v první řadě nepozná, že *je*, a potom, co to *sám* o sobě znamená. V podstatě nikdo není sám sebou, a sám sebou není nikdo. Je to trochu složitější, než jak to teď chápete, ale ne více, než potřebujete vědět. Bojím se, že jste se dostal do těchto končin příliš brzy, ale přesto to tu musíte považovat za svůj domov; protože domov, ať to víte či nevíte, je jediné místo, odkud můžete vystupovat a kam můžete vstupovat. Jsou místa, kam můžete

vstoupit, a místa, z nichž můžete vystoupit; ale jediné místo, pokud je jen najdete, do něhož a z něhož můžete zároveň vstupovat i vystupovat, je domov.”

Otočil se, aby odešel, a znovu jsem v něm uviděl knihovníka. Nevypadalo to, že se změnil, jen jako by přibral svůj stín. Víím, že se to zdá jako nesmysl, ale nemohu si pomoci.

Upřeně jsem se za ním díval, dokud mi nezmizel z očí; ale jestli ho pohltila vzdálenost anebo zmizel mezi vřesem, to neřeknu.

Přemýšlel jsem, zda je možné, že jsem mrtev, a ani to nevím. Byl jsem v místě, které jsme nazývali záhrobí? A musím se toulat a hledat tu své místo? Jak jsem se tu měl začít cítit jako doma? Havran řekl, že musím něco udělat: co jsem tu mohl udělat? – A stane se pak ze mě někdo? Protože teď, běda, jsem nebyl nikdo!

Vydal jsem se cestou, kterou odešel pan Havran, a pomalu jsem se ubíral za ním. Zanedlouho jsem spatřil háj vysokých, útlých borovic a zamířil k němu. Cestou mě zasáhla jeho vůně a já jsem přidal do kroku, abych se do ní ponořil.

Jakmile jsem zvolna vklouzl do soumráčného šera háje, zahlédl jsem před sebou cosi zářícího, stojícího mezi dvěma kmeny. Nemělo to žádnou barvu, ale podobalo se to průhlednému pulzování horkého vzduchu, který za jasného letního poledne vzlíná ze sluncem rozpálené země a chvěje se jako struny rozestřelého hudebního nástroje. Když jsem přistoupil blíž, nebyla mi povaha oné věci o nic zřejmější, a jakmile jsem došel až k ní, přestal jsem ji vidět úplně, pouze tvar a barva stromů za ní vypadaly podivně neurčitě. Už bych mezi kmeny borovic prošel, ale dostal jsem jemnou ránu, zapotácel se a upadl. Když jsem vstal, viděl jsem před sebou dřevěnou stěnu podkrovní komůrky. Otočil jsem se, a stálo tu zrcadlo, které vypadalo, že se na něm právě teď uvelebil černý orel.

Popadla mě hrůza a začal jsem prchat. Vně komůrky vypadaly rozlehlé podkrovní prostory zlověstně. Zdálo se, že dlouho na něco čekaly; přišlo to, a ony čekaly znovu! Na točitém schodišti jsem se otrásl: dům se mi odcizil! Něco se na mě chystalo zezadu skočit! Uháněl jsem po schodech, narazil jsem do zdi a upadl, znovu jsem vstal a pokračoval v úprku. V dalším patře jsem se ztratil a dvakrát jsem proběhl několika chodbami, než jsem našel vrchol schodiště. Na něm jsem se trochu vzpamatoval, a za několik okamžiků jsem už seděl v knihovně a zhluboka oddechoval.

Už mě nikdy nic nepřinutí, abych se vydal po těch posledních strašlivých schodech! Podkroví na jejich konci prostupovalo celým domem! Sedělo na něm a hrozilo, že mě z domu vytlačí! Jakožto zadumaný mozek budovy bylo plné tajemných obyvatel, z nichž se mohl někdo kdykoli objevit v knihovně, kde jsem seděl! Nebyl jsem nikde v bezpečí! Pronajmu, prodám to ohavné místo, v jehož výškách se neustále otevírá brána bytostem života neslučitelného s tím

lidským! Koupím si skalisko ve Švýcarsku a na něm si postavím dřevěné, jednopatrové hnízdo bez jakéhokoli podkroví, a to vše bude střežit nějaký majestátní starý vrchol, který dolů nesešle nic horšího než několik tun kamení!

Celou dobu jsem věděl, že uvažuji pošetile, a nacházel jsem v tom všem i jistý spodní tón pohrdlivého humoru; ale najednou byly myšlenky pryč, zaslechl jsem, spíš jsem měl dojem, že slyším havraní krákání.

Pokud nevím nic o vlastním podkroví, pomyslel jsem si, co mě potom může uchránit před vlastním mozkiem? Dovedu říci, co se v něm právě teď rodí? Jakou myšlenku mi předestře v příštím okamžiku, příští měsíc nebo za rok? Co se skrývá v nitru mého mozku? Co je za tím mým *myslím*? Jsem tam vůbec přítomen? – Kdo, co jsem zač?

Na tuto otázku jsem nedokázal nyní odpovědět o nic lépe, než když se mě na totéž zeptal havran a já pochopil, že o sobě a všehomíru nic nevím.

Vyskočil jsem ze židle, přeběhl místnost k tajným dveřím, kde se zdálo, že mi kyne zmrzačený svazek vklíněný v řadě bezduchých, bezrozměrných, neexistujících knih, klekl jsem si, a svazek jsem dokázal uvolnit a rozevřel jsem ho. Nic jsem ale neviděl. Znovu jsem vstal, zažehl svíci a s pátravým nahlížením jakoby do zařatých čelistí jsem zjistil, že rukopis je ve verších. Dál jsem nedokázal přijít na nic jiného. Na levé stránce bylo vidět začátky veršů a nějaké konce zase na stránce pravé; ale přirozeně jsem se nemohl dopídit začátku i konce jednoho jediného verše a z toho, co jsem přečetl, jsem ani nedokázal odhadnout smysl. Pouhá slova však ve mně probouzela pocity, jež popsat je vzhledem k jejich podivnosti zhola nemožné. Jisté sny, jisté básně, jisté hudební motivy, jisté obrazy probouzejí v člověku pocity, které nikdy předtím nezakusil, nové barvou i formou – cosi jako duchovní dojmy dosud nezažité: zde na mě některá slovní spojení, některé nesmyslné poloverše, dokonce některá osamocená slova působila podobně – jako by šlo o aroma myšlenek –, podněcovala ve mně silnou touhu dozvědět se, co ta báseň či básně, i přes své zmrzačení, mohou obsahovat či naznačovat.

Opsal jsem si několik z delších dosažitelných pasáží a úporně jsem se některé verše snažil dát dohromady, leč bez sebemenšího úspěchu. Jediné, co jsem z této námahy nabyl, byla taková únava, že jakmile jsem se odebral na lůžko, okamžitě jsem usnul tvrdým spánkem.

Ráno mě veškerý děs z prázdných podkrovních prostor opustil.

4. Někde, nebo nikde?

Slunce svítilo velmi jasně, ale přece jsem pochyboval, jestli hezké počasí vydrží. Podíval jsem se do mléčného safíru na prstě, zda je hvězda, jež do něj byla zasazena, průzračná. Byla méně zřetelná, než jsem očekával. Vstal jsem od snídaně a popošel k oknu, abych se na kámen znovu podíval. V noci pořádně sprchlo a na trávníku stál drozd a prokloval se ulitou hlemýžďě.

Když jsem tak otáčel prstenem, abych zahlédl, jak hvězda reaguje na slunce, všiml jsem si, jak na mě z kalné mléčné modři zírá bystré černé oko. Ten pohled mě natolik překvapil, že jsem prsten upustil, a když jsem ho znovu zvedl, bylo oko totam. V tom okamžiku se zastřelo slunce; zahalil je temný opar a během jedné či dvou minut se obloha potáhla mraky. Vzduch zhoustl a znenadání se přihnal poryv větru. Za další okamžik se zablesklo a jednou ostře zahřmělo. Pak se spustily přívaly vody.

Otevřel jsem okno a díval jsem se na úporný déšť, když jsem zahlédl, jak ke mně přes trávník obřadně kráčí havran, aniž věnuje padajícím vodním masám jakoukoli pozornost. Věděl jsem, kdo je ten havran, a blahopřál jsem si, že jsem v bezpečí v přízemí. Zároveň jsem si byl jistý, že pokud nebudu opatrný, něco se stane.

Přistupoval čím dál blíže, hluboce se uklonil a náhle máchl křídly a přistál na okenní římsě. Pak překročil rám okna, seskočil do místnosti a došel ke dveřím. Pomyslel jsem si, že míří do knihovny, a vydal jsem se za ním s odhodláním, že pokud půjde nahoru po schodech, neudělám za ním ani krok. Nezamířil však ani směrem ke knihovně, ani ke schodišti, nýbrž k malým dvířkům vedoucím na travnatý záhon v mezeře mezi dvěma částmi tohoto nespočetného starého sídla. Přidal jsem do kroku, abych je před ním otevřel. Vyšel ven pod stříšku porostlou popínavými rostlinami a díval se na déšť, který se snášel jako ohromný jemný vodopád; já jsem stál ve dveřích za ním. Podruhé se zablesklo a ozvalo se dlouhé dunění vzdáleného hromu. Otočil hlavu přes rameno a zadíval se na mě, jako by chtěl říci: “Slyšel jste to?”, pak ji znovu obrátil a opět pozoroval počasí, podle všeho souhlasně. Jeho postoj, držení těla a způsob, jak stále otáčel hlavou, byly natolik lidské, že jsem skoro bezděčně poznamenal: “Nádherné počasí na červy, pane Havrane!”

“Ano,” odpověděl tím poněkud krákvým hlasem, který už jsem znal, “z té půdy budou nádherně vylézat a zase do ní zalézat! – Ve stepích Uranu to teď musí být skvělé!” dodal a pohlédl vzhůru. “Mám za to, že teď prší i tam; pršelo tam celý minulý týden!”

“Proč by tam proto mělo být skvělé?” zeptal jsem se.

“Protože všechna zvířata tam ryjí a hledají,” odpověděl, “- jako polní myši a krtci tady. – A budou rýt celou věčnost.”

“Jak to ráčíte vědět, smím-li se zeptat?” opáčil jsem.

“Jako by to věděl každý, kdo se tam byl podívat,” odpověděl. “Dokud si na to nepřivyknete, je to úžasný pohled, když se zvedne země a vyleze z ní zvíře. Mohlo by vás napadnout, že je to slon se srstí nebo mamut, ale žádné zvíře se nepodobá těm, která máme tady. Já sám jsem se skoro vyděsil, když jsem poprvé zahlédl, jak se ven vyvalil had suchomočálník – ta hlava a hříva! a ty oči! – Ale přehánka už skoro přešla. Skončí přesně po následujícím hromu. Ted’!”

Při jeho slovech se zablesklo, a asi za půl minuty následoval hrom. Potom pršet přestalo.

“Ted’ bychom se měli vydat na cestu!” řekl havran a došel pod okraj stříšky.

“Na cestu kam?” zeptal jsem se.

“Na cestu tam, kam musíme jít,” odpověděl. “Určitě jste si nemyslel, že jste se dostal domů? Rekl jsem vám, že dokud nebudete doma, nebudete podle své libosti odnikud vycházet a nikam vstupovat!”

“Nikam se mi nechce,” řekl jsem.

“Na tom nesejde – alespoň ne příliš,” odpověděl. “Tudy!”

“Jsem docela spokojen tady, kde jsem.”

“To si myslíte, ale spokojený nejste. Pojd’te.”

Seskočil na trávník, otočil se a čekal.

“Já dnes z domu nepůjdu,” řekl jsem zatvrzele.

“Půjdete do zahrady!” opáčil havran.

“Prozatím se podvoluji,” odpověděl jsem a vyšel zpod stříšky.

Přes mraky se prodralo slunce a na trávě se třpytily a leskly kapky deště. Havran krácel přes ni.

“Zmáčíte si nohy!” zavolal jsem.

“A zablátím zobák,” odpověděl a hned ho zabořil do trávníku, načež vytáhl velkou, svíjející se žízalu. Pohodil hlavou a vyhodil ji do vzduchu. Žízala rozepjala velká, nádherně rudá a černá křídla a vznesla se vzhůru.

“Ale no tak! No tak!” zvolal jsem; “mýlíte se, pane Havrane: žízaly nejsou motýlí larvy!”

“To nic,” zakrákal; “pro jednu se nic neděje! V současnosti už nejsem knihomol, jsem hrobník na – na jistém pohřebišti – spíše hřbitově – na – je jedno kde!”

“Ach tak! Váš rýč nezažije klidu: a když není nic k pohřbívání, musíte něco vyrývat! Jen byste si měl předtím, než to přimějete k létání, dávat pozor, co to je! Nemělo by se připustit, aby nějaký tvor zapomněl, z čeho a odkud povstal!”

“Proč?” zeptal se havran.

“Protože zpyšní a přestane uznávat své představené.”

Člověk nikdy neví, kdy ze sebe dělá hlupáka.

“Odkud ty žížaly *pocházejí!*” zeptal se havran, jako by ho to najednou začalo zajímat.

“No ze země, jak jste se právě přesvědčil!” odvětil jsem.

“Ano, nakonec!” odpověděl. “Ale nemohly z ní povstat na začátku – protože se do ní nikdy nevrátí!” dodal a vzhlédl.

Také jsem vzhlédl vzhůru, ale nic jsem neviděl kromě malého tmavého mráčku s rudým okrajem, jako by ho ozařoval západ slunce.

“Přece nezapadá slunce!” vykřikl jsem, celý ohromený.

“Ale kdepak!” řekl havran. “Ta rudá náleží té žížale.”

“Vidíte, jak to dopadá, když tvorové zapomenou na svůj původ!” zvolal jsem s jistým rozčilením.

“Je to jistě dobře, pokud mají stoupat výše a mohutnět!” odpověděl. “Ale já jim vlastně jen pomáhám!”

“Chtěl byste mít vzduch plný žížal?”

“To je hrobníkova věc. Jenom kdyby to tak chápal i zbytek duchovenstva!”

A znovu zobákem zajel do trávníku a znovu vytáhl svíjející se žížalu. Vyhodil ji do vzduchu, a ona odletěla.

Podíval jsem se za sebe a zděšeně vykřikl: právě jsem prohlásil, že neopustím dům, a hle, už jsem byl cizincem v cizí zemi!

“Jaké máte právo se mnou takto zacházet, pane Havrane?” řekl jsem, hluboce uražen. Jsem, nebo nejsem svobodná bytost?”

“Člověk je svobodný, nakolik se rozhodne svobodný být, nikdy ani o atom svobodnější,” odpověděl havran.

“Nemáte žádné právo nutit mě něco dělat proti mé vůli!”

“Až budete mít vůli, zjistíte, že vás nikdo nutit nemůže.”

“Činíte mi příkoří týkající se přímo podstaty mé osobnosti!” trval jsem na svém.

“Pokud byste byl osobnost, nemohl bych. Z vás se však osobnost teprve stává.”

Všude kolem mě se rozkládal borovicový háj, jehož hloubky jsem už očima prohledával v naději, že objevím nevysvětlitelný třpyt, a tak najdu cestu domů. Ale běda! Jak jsem mohl ještě ten dům nazývat *domovem*, když se v něm každé dveře, každé okno otevíralo – *ven*, a ani zahradu jsem nedokázal udržet uvnitř!

Myslím, že jsem vypadal sklíčeně.

“Možná vás utěší,” pravil havran, “když vám řeknu, že jste dům ještě neopustil, stejně jako dům ještě neopustil vás. Zároveň vás však nemůže zadržovat a vy jej nemůžete obývat!”

“Já vám nerozumím,” odpověděl jsem. “Kde to jsem?”

“V oblasti sedmi rozměrů,” odpověděl s podivným zakrácáním v hrdle. “Teď byste mě měl radši chvíli obezřetně následovat, abyste někomu neublížil!”

“Není tu nikdo, komu bych mohl ublížit, kromě vás samého, pane Havrane! Přiznávám, že bych vám docela rád něco provedl!”

“V tom, že nikoho nevidíte, spočívá to nebezpečí. Ale vidíte ten mohutný strom po své levici, asi třicet kroků od vás?”

“Samosebou že ho vidím: proč bych neměl?” odpověděl jsem nedůtklivě.

“Před deseti minutami jste ho neviděl, a teď nevíte, kde stojí!”

“Vím to.”

“Kde si myslíte, že stojí?”

“No *tam* přece, kde víte, že je!”

“Kde je *tam*?”

“Už mě s těmi hloupými otázkami obtěžujete!” zvolal jsem. “Začínáte mě unavovat!”

“Ten strom stojí v ohništi ve vaší kuchyni a vyrůstá skoro přímo jeho komínem,” řekl.

“Teď *vím*, že si ze mě utahujete!” odpověděl jsem mu s pohrdavým smíchem.

“Utahoval jsem si z vás, když jste včera zjistil, jak se na vás dívám z té hvězdy v safíru?”

“To bylo dnes ráno – ani ne před hodinou!”

“Obzory vám rozšiřuji už déle, pane Vane; ale to nic!”

“Chcete říci, že ze mě děláte blázna!” prohlásil jsem a otočil se od něj.

“Promiňte: to nemůže udělat nikdo, jen vy sám.”

“A já to dělat odmítám.”

“Mýlíte se.”

“Jak?”

“Tím, že odmítáte uznat, že už blázen jste. Děláte ho ze sebe proto, že odmítáte to, co je pravda, a kvůli tomu se ztrestáte.”

“Jak zase?”

“Že uvěříte tomu, co pravda není.”

“Tak tedy, pokud dojdou na druhou stranu toho stromu, projdu ohništěm v kuchyni?”

“Zcela jistě. Předtím však projdete tou dámou u piana v ranním salonu. Ten růžový keř roste těsně vedle ní. Strašně byste ji vylekal!”

“V domě není žádná dáma!”

“Ale! Cožpak vaše hospodyně není dáma? V jisté zemi, kde jsou všichni sloužící a livrejů je bezpočet, se mezi ně počítá!”

“Stejně neví, jak zacházet s pianem!”

“Její neteř to ví: je tam – dobře vychovaná dívka a výtečná hudebnice.”

“Promiňte; nemohu si pomoci: připadá mi, že mluvíte úplně z cesty!”

“Kdybyste tu hudbu jen slyšel! Ty velké dlouhé květy divokého hyacintu jsou uvnitř piana, mezi jeho strunami, a dodávají její hře tu zvláštní sladkost! – Promiňte mi: zapomněl jsem, že jste hluchý!”

“Dva předměty,” řekl jsem, “nemohou existovat na stejném místě ve stejném čase!”

“Nemohou? To jsem nevěděl! – Ted’ si vzpomínám, že vás to vlastně tak učí. Je to kolosální omyl – jeden z největších, který kdy byl spáchán! Neřekl by to žádný člověk všehomíra, leda člověk světa!”

“Jste knihovník, a říkáte takové nesmysly!” zvolal jsem. Je zřejmé, že jste nečetl mnoho knih, které vám byly svěřeny!”

“Ale ano! Pročetl jsem všechny z vaší knihovny – tehdy, a vyšel jsem na druhé straně a nebyl o mnoho moudřejší. Byl jsem tehdy knihomol, ale když jsem na to přišel, probudil jsem se mezi motýly. Aby bylo jasno, knihy nečtu už pěknou řádku let – od té doby, co je ze mě hrobník. – Považte, ve chvění těch růžových lístků cítím Griegův Svatební pochod!”

Přistoupil jsem k růžovému keři a napjatě poslouchal, ale neslyšel jsem ani ten nejmenší záchvěv zvuku; jen jsem cítil cosi, co jsem u žádné růže necítil. Pořád to byla růžová vůně, ale jiná, způsobená, domnívám se, tím Svatebním pochodem.

Když jsem vzhlédl, pták stál vedle mě.

“Pane Havrane,” pravil jsem, “odpusťte mi mou neomalenost: byl jsem podrážděný. Ukážete mi laskavě cestu domů? Musím už jít, neboť mám schůzku se správcem svých pozemků. Při jednání se služebnictvem člověk musí dostát svému slovu!”

“Nemůžete dostát něčemu, čemu se nedostalo před několika dny!” odpověděl.

“Ukažte mi tu cestu,” prosil jsem.

“Nemohu,” opáčil. “Abyste se mohl vrátit, musíte projít sám sebou, a takovou cestu vám nikdo jiný neukáže.”

Prosby vyzněly naprázdno. Musel jsem přijmout svůj osud! Ale jak jsem měl žít ve světě, jehož veškerým zákonům jsem se měl teprve naučit? Bylo tu však dobrodružství! V tom se skrývala útěcha; a ať už cestu domů najdu či nenajdu, měl jsem mít alespoň tu vzácnou výhodu poznat dva světy!

Ještě jsem nikdy neudělal nic, čím bych ospravedlnil svou existenci; můj bývalý svět, vzhledem k mému pobytu v něm, na tom nebyl o mnoho lépe; zde si však musím vydělat na chleba, nebo ho nějak najít! Ale uvažoval jsem, že poněvadž nemohu za to, že jsem se zde octl, mohu očekávat, že se o mě tady někdo postará, jako tomu bylo i tam! Neměl jsem nic na práci s příchodem na svět, který jsem právě opustil, a tam jsem byl dědicem rozsáhlého majetku! Pokud si ten svět, jak jsem teď spatřoval, na mě dělal nároky, na tento svět si

dělám nárok zase já, protože jíst musím – až si bude dělat na oplátku nárok i on na mě!

“Není kam spěchat,” řekl havran, který tu stál a prohlížel si mě; “příliš se tu hodinami neřídíme. Ale přesto, čím dřív začnete dělat to, co udělat máte, tím lépe! Zavedu vás ke své ženě.”

“Děkuji vám. Pojďme!” odpověděl jsem, a on se okamžitě vydal na cestu.

5. Starý kostel

Následoval jsem ho do hloubi borového háje. Obklopilo nás posvátné šero a ani jednomu z nás nebylo příliš do řeči. Přicházeli jsme ke stále větším a větším stromům – starším a podivnějším, z nichž některé nabyly věkem jisté grotesknosti. Potom les prořídł.

“Vidíte ten hloh?” zeptal se mě nakonec můj průvodce a zamířil na něj zobákem.

Podíval jsem se do míst, kde se háj rozestupoval na okraji otevřeného vřesoviště.

“Vidím pokrouceného starce s velkou bílou hlavou,” odpověděl jsem.

“Podívejte se ještě jednou,” řekl. “Je to hloh.”

“Opravdu to vypadá jako letitý hloh; ale teď přece není období, kdy kvetou hlohy!” namítal jsem.

“Období, kdy kvetou hlohy,” odpověděl, “je tehdy, když kvetou hlohy. Ten strom stojí v rozvalinách kostelíka na vašem statku. Nechystal jste se onoho deštivého rána dát pár rad správci pozemků ohledně hřbitova?”

“Hodlal jsem mu sdělit, že z něj chci udělat divoký růžový sad a že na vzdálenost tří kroků se nesmí nikdy pracovat s pluhem.”

“Slyšte!” řekl havran a vypadalo to, že tají dech.

Poslouchal jsem a slyšel – byly to vzdechy vzdáleného melodického větru, nebo duch kdysi radostné hudby? Slyšel jsem opravdu něco?

“Stále tam chodí,” řekl havran.

“Kdo tam chodí? A kam chodí?” zeptal jsem se.

“Někteří lidé, co se tam modlívali, stále chodí k těm rozvalinám,” odpověděl. “Ale myslím, že už tam dlouho chodit nebudou.”

“Co je tam teď táhne?”

“Potřebují si navzájem pomáhat, aby mohli myslet a plodit své city, takže spolu rozmlouvají a zpívají; a pak, říkají, z jejich srdcí vyplouvá velká myšlenka jako obrovská loď z říčního ústí za nejvyššího přílivu.”

“A oni se modlí a zároveň zpívají?”

“Ne; zjistili, že se jim nejlépe modlí ve vlastním ztichlém srdci. – Někteří lidé se stále modlí. – Hleďte! Hleďte! Tam jeden letí!”

Ukázal přímo do vzduchu. Po neviditelné spirále nebeského schodiště stoupal se stále se zrychlujícím máváním křídel sněhově bílý holub. Od křídel se mu chvějivě odráželo sluneční světlo.

“Vidím holuba!” prohlásil jsem.

“Samozřejmě že vidíte holuba,” odpověděl havran, “protože tam letí holub! Já vidím stoupající modlitbu. – Rád bych věděl, které srdce je té holubici matkou! Možná se mi někdo probudil na hřbitově!”

“Jak může být holub modlitbou?” zeptal jsem se. “Přirozeně rozumím tomu, že to může být vhodný symbol či podobenství modlitby; ale živý holub vylétající ze srdce?”

“To vás *musí* uvádět do rozpaků! Nemůže tomu být jinak!”

“Modlitba je myšlenka, cosi duchovního!” pokračoval jsem.

“Svatá pravda! Ale kdybyste rozuměl nějakému světu kromě toho svého, rozuměl byste tomu svému o to lépe. – Když je srdce vskutku živé, pak je schopné si myslet živé věci. Je jedno srdce, jehož veškeré myšlenky jsou silní, šťastní tvorové a jehož sny ožívají. Když se někteří lidé modlí, zvedají ze země těžké myšlenky, jen aby je pak na ni zase upustili; jiní vysílají modlitby v živoucích tvarech, takových či onakých. Všechny živé bytosti byly na začátku myšlenkami, a mohou být proto používány těmi, kdož myslí. Když někdo řekne velkému Mysliteli: – ‚Zde je jedna z tvých myšlenek: já si ji teď myslím,‘ je to modlitba – slovo velkému srdci vyslané z jednoho z jeho vlastních malých srdcí. – Hle, tam je další!”

Tentokrát havran ukázal zobákem k zemi – k něčemu na úpatí žulového balvanu. Podíval jsem se a spatřil malý kvítek. Nikdy jsem podobný neviděl a nedokážu vyjádřit pocit, jaký ve mně vyvolával ten půvabný, důvěřivý tvar, jeho barva a jeho vůně jako vůně nového světa, který byl přesto světem starým. Mohu pouze říci, že připomínal sasanku, byl zbarven bledým růžovým odstínem a měl zlaté srdce.

“Toto je modlitební kvítek,” řekl havran.

“Nikdy jsem takový květ neviděl!” řekl jsem.

“Žádný druhý neexistuje. Žádný modlitební kvítek se nikdy žádnému jinému nepodobá,” odpověděl.

“Jak víte, že je to modlitební kvítek?” zeptal jsem se.

“Podle jeho vzezření,” odpověděl. “Víc vám toho nepovím. Jestli to víte, tak to víte; jestli ne, tak ne.”

“Nemohl byste mě naučit rozpoznávat modlitební kvítky, když je uvidím?” zeptal jsem se.

“Nemohl. I kdybych mohl, čím by vás to obohatilo? Nevěděl byste, že jde o vás a o *něj*! K čemu je znát jméno něčeho, když to něco samo neznáte? Čí práce je, ne-li vaše, otevřít oči? Ale věci všehomíra nebylo udělat z vás takového hlupáka, takže začněte moudřet!”

Ale pak jsem opravdu viděl, že se ten kvítek liší od všech kvítků, které jsem kdy viděl; proto jsem věděl, že v něm musím rozeznávat stín modlitby; a při pomýšlení na srdce naslouchající tomu kvítku mě popadl velký úžas.

6. Hrobníkův domek

Už jsme nějakou dobu šli po kamenitých blatech porostlých seschlými rostlinami a mechem, když jsem ve veliké dálce zahlédl malý domek. Slunce ještě nezapadlo, ale bylo zahalené šedým mrakem. Vřesoviště vypadalo, jako by nikdy nepoznalo teplo, a vítr vanul podivným chladem jako posel z krajů, kde vládne nekonečná noc.

“Konečně tu jsme!” pravil havran. Je to ale dlouhá cesta! Za polovinu té doby bych se dostal do Ráje a setkal se se svým bratrancem – s tím, jestli si vzpomínáte, co se nikdy nevrátil k Noemovi! Ba, ba! Už je skoro zima!”

“Zima!” vykřikl jsem; “vypadá to, jako bychom z domu vyšli teprve před půl dnem!”

“To je proto, že jsme cestovali tak rychle,” odpověděl havran. “Ve vašem světě nemůžete pominout sílu, jíž říkáte gravitace, a nechat svět, ať se vám točí pod nohama! Ale tady už je dům mé ženy! Je moc hodná, že mě nechává u sebe žít a říkat tomu hrobníkův domek!”

“Ale kde je váš hřbitov – kde tedy kopete ty hroby?” zeptal jsem se, protože jsem neviděl nic, jen ploché vřesoviště.

Havran natáhl krk, vypjal vodorovně zobák, pomalu jím otáčel do všech světových stran a nic neříkal.

Sledoval jsem zobák pohledem a hled'me, bez kostela či hrobů, všechno bylo hřbitov! Všude, kde vanul ten příšerný vítr, se rozprostíral havranův hřbitov! Byl hrobníkem všeho, co obsáhl pohledem! Pánem všeho zanechaného! Stál jsem na pohřebišti všehomíra; jeho hranice neohraničené vřesoviště, jeho zdi šedý horizont, nízký a beze hvězd! Nechal jsem za sebou jaro a léto, podzim a slunce, a přišel jsem do zimy, která už na mě čekala! Vydal jsem se na cestu v rozpuku mládí a už jsem sem dorazil! – Ale mýlil jsem se. V těchto končinách byl den tuze dlouhý, neboť odpovídal ročním obdobím. Celou noc tu spala Zima zahalená ve svém ledovém plášti; s dětským úsměvem se tu s úsvitem probouzelo Jaro; v poledne tu v plné nádheře zářilo Léto; s pomalým nástupem

odpoledne se sem vkrádal Podzim a zmíral s prvním dechem mlžné, přízračné noci.

Jak jsme se blížili k domku, zastíněné slunce uhánělo po nejprudší stráni západu a mizelo, když nám chybělo sotva pár kroků ke dveřím. V tom okamžiku mě zasáhl chlad coby bezmála hmotný jev a já se potácel přes práh, jako bych se vymaňoval ze spárů ledové smrti. Na blatech se zvedl vítr a hnál se do dveří, které jsem za sebou zavřel jen s vypětím sil. Pak vše ztichlo a já se rozhlédl kolem sebe.

Uprostřed místnosti na stole z borového dřeva hořela svíčka a první věc, kterou jsem zahlédl, bylo cosi, co připomínalo víko od rakve opřené o stěnu; ale tu se to otevřelo, neboť šlo o dveře, a do místnosti vstoupila žena. Byla celá v bílém – bílá jako čerstvě napadaný sníh; i tvář měla bílou jako šaty, ale nevzbuzovala dojem sněhu, protože jak se pohnula, zavanulo teplo. Její rysy mi připadaly dokonalé, ale oči mě na ně nechaly zapomenout. V jejích očích se shromažďoval a soustředil život její tváře a celé bytosti, a tam se z něj stávalo světlo. Snad to byla přicházející smrt, co jí tvář tak prosvětlovalo, ale v očích se zračil život celého jednoho národa – byly velké a temné, přičemž se jejich temnota prohlubovala, čím víc jsem se do nich díval. V každé zřítelnici se srážela celá noční obloha; v té černi pluly a zářily všechny hvězdy; a kolem nich na způsob horizontu ležela stočená duhovka z věčného soumraku. Co je vůbec oko, ví jen Bůh: její oči musely vycházet přímo z těch jeho! Ta klidná tvář mohla být prvotní dokonalost sama; ty živé oči byly neutuchajícím tvořením.

“To je pan Vane, ženo!” řekl havran.

“Je vítán,” odpověděla hlubokým, sytým, něžným hlasem. Jako by v něm byly pohřbeny poklady nesmrtelného zvuku.

Zíral jsem, neschopen ze sebe něco vypravit.

“Věděl jsem, že ho ráda poznáš!” dodal havran.

Stála přede dveřmi, kterými vstoupila, a nepřistupovala blíže.

“Půjde spát?” zeptala se.

“Obávám se, že ne,” odvětil; “není ani unavený, ani obtížen těžkým břemenem.”

“Proč jsi ho tedy přivedl?”

“Vím, bylo to unáhlené.”

“Příliš vám nerozumím,” řekl jsem s neklidným tušením toho, co měla na mysli, ale zároveň s mlhavou nadějí na jakýsi útěk. “Člověk musí přece napřed dokončit denní práci!”

Díval jsem se do té bílé tváře a srdce se mi chvělo. Tiše můj pohled opětovala.

“Napřed půjdu domů,” pokračoval jsem, “a přijdu, až něco najdu, udělám, vynaleznu či alespoň objevím!”

“On ještě nepřišel na to, že den začíná spánkem!” pravila žena a otočila se k manželovi. “Řekni mu, že dřív než něco vykoná, musí si odpočinout!”

“Lidé,” odpověděl, “tak hodně přemýšlejí o práci, že nad tím usínají. Nemohou vyprázdnit vejce, ale lezou do skořápky a chystají se ke spánku!”

Tato slova přitáhla můj pohled k havranovi.

Neviděl jsem žádného havrana, nýbrž knihovníka – stejného útlého, postaršího muže v ošuntělém černém fraku, širokém, s dlouhými šosy. Předtím jsem viděl jen jeho záda; teď jsem poprvé spatřil i tvář. Byla tak vyzáblá, že z ní vystupovaly tvary kostí, a celkově připomínala lebky, s nimiž ho muselo důvěrně obeznámit jeho současné povolání. Ale po pravdě řečeno nikdy jsem neviděl tak živou tvář či tak upřený a přátelský výraz, jaký se zračil v jeho světle modrých očích, které přesto vypadaly, jako by se hodně naplakaly.

“Věděl jste, že nejsem havran!” řekl s úsměvem.

“Věděl jsem, že jste pan Havran,” odpověděl jsem; “ale jaksi jsem vás považoval i za ptáka!”

“Co vás k takovému uvažování přimělo?”

“Vypadal jste jako havran, a viděl jsem vás, jak ze země vyrýváte zobákem žížaly.”

“A pak?”

“Vyhazoval jste je do vzduchu.”

“A pak?”

“Přeměnily se v motýly a odlétly.”

“Viděl jste někdy havrana, který by něco takového dělal? Řekl jsem vám, že jsem hrobník!”

“Vyhazuje hrobník žížaly do vzduchu a mění je v motýly?”

“Ano.”

“Nikdy jsem žádného hrobníka něco takového dělat neviděl.”

“Viděl jste, jak to dělám já! – Ale já jsem stále knihovníkem ve vašem domě, protože jsem nebyl nikdy propuštěn a nikdy jsem se svého místa nevzdal. Teď jsem knihovníkem i tady.”

“Ale právě jste mi řekl, že jste tady hrobníkem!”

“Taky že jsem. Je to docela stejné zaměstnání. Jenže jste opravdovým hrobníkem, knihy jsou pro vás jen mrtvá těla a knihovna nic víc než katakomby!”

“Matete mě!”

“To je v pořádku!”

Několik okamžiků zůstal stát mlčky. Mlčky zůstala stát vedle dveří z víka rakve i žena, nehybná jako socha.

“Občas,” řekl konečně hrobník, “je výhodnější postavit do popředí své ptačí já. Každý, jak byste měl asi vědět, má zvířecí já – a ptačí já a přihlouplé rybí já,

ba i plazící se hadí já –, které se dá zabít jen po dlouhém dupání! Vlastně má i stromové já a nerostné já, a už nevím, kolik ještě takových já – a všechny aby dával do souladu. Co je člověk zač, usoudíte podle tvora, který se nejčastěji staví do popředí!”

Otočil se ke své ženě, a já se na něj zadíval bedlivěji. Byl vyšší postavy a tělo držel vzpřímeněji, než když jsem ho viděl naposledy. Tvář, podobně jako jeho žena, měl velmi bledou; nos připomínal zobák; rty byly velmi úzké, a i ony byly bezbarvé, krásně se však tvarovaly a kolem nich se chvěl potutelný úsměv, který skrýval jak hravost, tak lásku a soucit.

“Potřebujeme se něčeho najíst a napít, ženo,” řekl; “urazili jsme notný kus cesty!”

“Ty víš, muži,” odpověděla mu, “že můžeme dát jen tomu, kdo požádá.”

Obrátila svou neměnnou tvář a zářící oči ke mně.

“Dejte mi prosím něco k snědku, paní Havranová,” řekl jsem, “a něco – co chcete – na uhašení žízně.”

“Vaše žízeň musí být ještě větší, než dostanete to, co ji uhasí,” odvětila; “ale to, co vám můžu dát, vám dám ráda.”

Šla ke kredenci ve zdi, vytáhla z ní chléb a víno a položila je na stůl.

Usedli jsme k dokonalému pohoštění; a když jsem jedl, zdálo se mi, že chléb a víno vnikají hlouběji, než kde se nacházely hlad a žízeň. Úzkost a sklíčenost pominuly; jejich místo zaujalo očekávání.

Začal jsem být tuze ospalý a poprvé jsem pocítil únavu.

“Nezasloužil jsem si sice ani jídlo, ani spánek, paní Havranová,” řekl jsem, “a přece jste mi zdarma poskytla jedno, a teď doufám, že mi poskytnete i druhé, protože je mi toho velmi zapotřebí.”

“Spánek je příliš křehká věc, aby se mohl zasluhovat,” pravil hrobník; “musí se dávat a přijímat, protože je to nezbytnost. Ale bylo by nebezpečné použít tohoto domku jako hostince na půli cesty – tedy pouze coby přístřeší na jednu noc.”

Když hovořil, skočila mu do klína divoce vyhlížející malá černá kočka. Poplácával ji, jako se poplácává dítě, aby usnulo: připadalo mi, že hladí trávník na hrobě – hladí ho s láskou, s tichou ukolébavkou.

“To je jedno z Mařiných koťat!” řekl své ženě: “dáš mu něco a pustíš ho ven? Možná se po něm shání!”

Žena ho od něj jemně převzala, dala mu kousek chleba a šla s ním ven, přičemž za sebou zavřela dveře.

“Jak mám tedy užít vaší pohostinnosti?” zeptal jsem se.

“Že ji plně přijmete,” odpověděl.

“Nerozumím.”

“V tomto domě se nikdo sám od sebe nebudí.”

“Proč?”

“Protože se nikdo nikde nikdy nebudí sám od sebe. Vy se sám neprobudíte, stejně jako se sám nestvoříte.”

“Tak mě tedy vy nebo paní Havranová laskavě vzbud'te!” řekl jsem; stále jsem ničemu nerozuměl, avšak znovu jsem pocítil onu mlhavou předtuchu.

“Nemůžeme.”

“Jak se potom mohu odvážit jít spát?” zvolal jsem.

“Pokud chcete využít pohodlí tohoto místa, nesmíte si dělat starosti s probouzením. Musíte tvrdě usnout, jako když vás do vody hodí.”

Naprázdno jsem polkl.

Hrobník tu seděl a díval se mi do tváře. Jeho oči jako by říkaly: “Nedůvěřujete mi?” Pohled jsem mu oplatil a odpověděl jsem: “Důvěřuji.”

“Pojďte tedy,” řekl; “ukáži vám vaše lehátko.” Když jsme vstávali, žena se vrátila. Vzala svíčku, otočila se ke dveřím vedoucím dovníř a vedla nás. Já jsem šel těsně za ní a za mnou pak hrobník.

7. Hřbitov

Jen co jsem překročil práh, uvítal mě vzduch jakoby vycházející z ledové kobky. Dveře se za námi zabouchly. Hrobník řekl něco své ženě, což ji přimělo, aby se na nás obrátila. – Jakou to prošla změnou! Jako by nádherná její oči přesáhla míru toho, co byly schopny snést, a jak se jí rozlévala po tváři, dodávala jí záblesky krásy srovnatelné s krásou Beatrice v bílé růži vykoupenných. Vyzařoval z ní život sám, život věčný, nesmrtelný, nepřerušovaná zář. Dokonce i její ruce vydávaly bílý třpyt, každá “perleťová přílba” se leskla jako měsíční kámen. Žhnula podmanivou krásou; byl jsem rád, když ode mě tvář zase odvrátila.

Avšak světlo svíčky nedosahovalo vůbec daleko, takže jsem zpočátku z onoho místa nic neviděl. Zakrátko však dopadlo na něco třpytivého, co se mírně vyvyšovalo nad podlahu. Byla to postel? Mohla v takovém smrtelném chladu spát živá bytost? Pak dozajista nebylo divu, že se sama od sebe neprobudí! Za ní se objevil slabší svit; a pak jsem měl dojem, že rozpoznávám nejistý třpyt po všech stranách.

Několik kroků nás dovedlo k prvnímu třpytu; bylo to lidské tělo pod pokrývkou, napjaté a nehybné – nedokázal jsem rozlišit, zda to je muž či žena, protože se zdálo, že světlo se při našem příchodu obličejům vyhýbá.

Brzy jsem si povšiml, že se ubíráme podél řady lehátek a na každém z nich že hlavou k chodbičce leží něco spícího či mrtvého, zakryté sněhobílým

rubášem. Duše mi ztichla hrůzou. Šli jsme podél jedné řady za druhou, mezi bezpočtem lehátek. Najednou jsem jich vždy viděl jen několik, ale táhla se po všech stranách a mizela, jak se zdálo, v nekonečno. – Tady leželo mé vyvolené lože? Musím ulehnout ke spánku mezi těmi, co se neprobouzejí, bez někoho, kdo by mě probudil? Toto byla hrobníková knihovna? Toto byly ty jeho knihy? To opravdu nebyl žádný zájezdní hostinec, tato márnice!

“Jeden ze sklepů, jež strážím!” poznamenal pan Havran – hlasem hlubokým, jako by se bál, že vyruší své tiché hosty. “Zraje tu hodně vína! – Ale pro cizince je tu tma!” dodal.

“Vychází měsíc; brzy sem dorazí,” řekla jeho žena, a její jasný hlas, hluboký a sladký, zněl pradávným žalem, se kterým se už dávno rozžehнала.

Ještě než domluvila, nahlédl dovnitř otvorem ve zdi měsíc a jeho září odpovíděly tisíce bílých zablesknutí. Ale ani teď jsem ještě nezahlédl začátek či konec všech těch lehátek. Táhla se dál a dál, jako by tu byla pro celý rozdělený svět. Neboť stála jednotlivě ve všech do daleka sahajících úzkých uličkách a na každém z nich spal osamělý nocležník. Nejprve jsem měl za to, že jejich spánek je smrt, ale záhy jsem spatřil, že je to něco ještě hlubšího – něco, co jsem neznal.

Měsíc vystoupil výše a svítil i jinými otvory, ale stále jsem nedokázal to místo obsáhnout v dostatečně velkém celku, abych rozpoznal jeho tvar či povahu; jednou připomínalo dlouhou loď katedrály, jindy zase rozlehlou stodolu přeměněnou na pohřebiště. Měsíc se zdál chladnější než jakýkoli měsíc za té nejledovější noci na světě, a tam, kde hroby ozařoval, vrhal na bílé rubáše a sinalé tváře namodralý, ledový lesk – avšak mohly to být i samy ty tváře, jež dodávaly měsíci takový chlad!

Ty, které jsem viděl, se sobě podobaly v bratrství smrti a lišily se v rysech a historii na nich vepsaných. Zde ležel muž, jenž zemřel – třebaže nešlo o smrt, nevím, jak to jinak pojmenovat – na vrcholu mužné síly; zdálo se, že jeho tmavý vous vytéká jako osvobozená bystřina z ledovce jeho zmrzlé tváře; čelo měl hladké jako vyleštěný mramor; kolem rtů mu prodléval stín bolesti, avšak pouze stín. Na vedlejším lehátku leželo tělo dívky, nad jejíž krásou se tajil dech. Dokonalé smíření ještě nevstřebalo smutek, jež zanechal v její tváři skon, ale zklidnilo rysy, které nenesly žádnou stopu po pustošivé chorobě, po “ustaranosti či rmoucení srdce”: pokud zde byla bolest, už dávno ji uchlácholil spánek, z něhož nebylo probuzení. Bez hnutí tu ležela spousta krásy – patřila i dětem; ale neviděl jsem žádné nemluvně. Nejkrásnější ze všech byla paní, jejíž bílý vlas, a pouze ten, naznačoval její stáří v okamžiku, kdy poprvé podlehla spánku. V její vznešené tváři spočinula – nikoli odevzdanost, nýbrž skutečně důstojné smíření, jistota pevná jako samy základy všehomíra, že všechno bylo tak, jak být mělo. V některých tvářích dlely takřka zahlazené jizvy po svárech, kazy na kráse po

nenávratných ztrátách, blednoucí stíny bolesti, jež se zdály neutěšitelné: úsvit velkého jitra je ještě nestačil docela rozptýlit; ale takových tváří bylo jen velmi málo, a každý, kdo nesl podobné znamení bolesti, jako by se hájil: “Odpusťte mi: zemřel jsem teprve včera!”, anebo: “Promiňte mi, zemřel jsem teprve před sto lety!” To, že někteří byli po smrti už celou věčnost, jsem věděl nejen podle jejich nevýslovného klidu, ale i podle čehosi, pro co nemám ani slova, ani symbolu.

Konečně jsme došli k třem prázdným lehátkům, za nimiž v těsné blízkosti leželo tělo krásné ženy, jen mírně překročivší vrchol života. Zpod rubáše jí vyčnívala jedna ruka, otočená dlaní vzhůru, uprostřed níž se rozlévala tmavá skvrna. Vedle ležela mohutná postava muže středního věku. I jemu čněla ven silná paže, její konec byl skoro zaťat v pěst, jako by svíral jílec meče. Pomyslel jsem si, že to musel být král, co zhynul v boji za pravdu.

“Přidržela bys tu svíčku trochu blíže, ženo?” zašeptal hrobník a sklonil se, aby si prohlédl krásčinu ruku.

“Hojí se to dobře,” zamumlal si pro sebe: “ten hřebík v ní nenašel nic, co by mohl zranit!”

Konečně jsem se osmělil k otázce.

“Oni nejsou mrtví?” hlesl jsem.

“Nemohu vám odpovédět,” on na to tlumeným hlasem. “Skoro se už nepamatuji, co to vlastně *mrtvý* ve starém světě znamená. Kdybych o někom řekl, že je mrtvý, má žena by tomu rozuměla jedním způsobem a vy byste si představil něco jiného. – To je jen jedna z mých krypt s poklady,” pokračoval, “a všichni mí hosté neleží v kryptách: venku na blatech leží vedle sebe hustě jako listí v lese, co poprvé udeřila vaše zima – spíše bych měl říci tak hustě, jako by zem zasypaly okvětní lístky velké bílé růže z nebes. Celou noc si měsíc čte v jejich tvářích a usmívá se.”

“Ale proč je necháváte v rozkladném měsíčním světle?” zeptal jsem se.

“Náš měsíc,” odvětil, “není jako ten váš – pravěký kus škváry spáleného světa; jeho paprsky mrtvé balzamují, nerozkládají je. Jak vidíte, zde hrobník pokládá své mrtvé na zem; pohřbívá jich jen velmi málo! Ve vašem světě na ně vrší hromady kamení, jako by je chtěl pod zemí držet; já čekám, až nastane hodina, kdy zazní zvony zmrtvýchvstání, abych probudil ty, co ještě spí. Váš kostelník se dívá na hodiny, aby věděl, kdy vyzvánět a svolávat mrtvé živé do kostela; já naslouchám, až kohout na věži zakokrhá: *„Probud'te se, vy, kdož spíte, a vstávejte z mrtvých!“*”

Pomyslel jsem si, že tento hrobník je ve skutečnosti šílený farář, a začal jsem se bát; všechno to bylo příliš ztřeštěné! Ale jak z toho pryč? Byl jsem bezmocný! V tomto světě mrtvých byli havran a jeho žena jediné živé bytosti, které jsem zatím viděl: kdepak mám hledat pomoc? Byl jsem ztracen v prostoru

větším než představivost; protože pokud tu mohly dvě věci, či bůhvíjaké jejich části, zaujímat jeden prostor, proč ne věci dvacet nebo deset tisíc? – Ale tímto směrem jsem se neodvažoval dál uvažovat.

“Vypadá to, že u svých mrtvých vidíte rozdíly, kterých si já nevšimnu!” poznamenal jsem odvázně.

“Nikdo z těch, co tu vidíte,” odpověděl, “ještě ve skutečnosti mrtvý není, a někteří se teprve začali probouzet k životu a umírat. Jiní začali umírat, tedy přicházet k životu, dávno předtím, než k nám přišli; a jakmile budou opravdu mrtví, v tom okamžiku se proberou a opustí nás. Skoro každou noc někteří vstávají a odcházejí. Ale víc už neřeknu, protože vidím, že vás má slova jen matou! – Toto je lože, které tu na vás čeká,” domluvil a ukázal na jedno z oně trojice.

“Proč právě toto?” zeptal jsem se, přičemž jsem se začínal třást a pokoušel se hovorem získat čas.

“Z důvodů, které jednoho dne rád poznáte,” odpověděl.

“Proč je nemohu poznat teď?”

“To také poznáte, až se probudíte.”

“Ale všichni tu jsou mrtví, a já jsem naživu!” namítl jsem a otřásl se.

“Příliš ne,” hrobník na to s úsměvem, “- ani zdaleka! Požehnán buď skutečný život, že přestávky mezi jeho tlukotem nejsou smrt!”

“Na spaní je tu velká zima!” řekl jsem.

“Připadá to tak všem?” opáčil. “Spí se jim dobře – nebo se jim zakrátko bude. Necítí ani závan chladu: léčí jim rány. – Nebuďte zbabělec, pane Vane. Ke strachu se otočte zády a nastavte tvář všemu, co může přijít. Odevzdejte se noci a rozhodně si odpočinete. Nezakusíte žádné zlo, nýbrž dobro, které nedokážete předpovědět.”

Hrobník a já jsme stáli po straně lehátka, jeho manželka, se svíčkou v ruce, v jeho nohách. Oči měla plné světla, ale její tvář opět zalila bílá nehybnost; zář z ní vyprchala.

“Cožpak chtějí, abych v márnici našel svou ložnici?” zvolal jsem nahlas. “To ne. Ulehnu venku na vřesovišti; nemůže tam být větší zima!”

“Už jsem vám řekl, že mrtví jsou i tam,

*,Hustě jako listí podzimu rozeseté u potoků ve
Vallombrose,“*

řekl knihovník.

“Ne!” zakřičel jsem znovu; v okolní tmě ti dva světélkovali jako přízraky posluhující mrtvým; ani jeden z nich mi neodpovídal; oba stáli nehnutě a smutně a dívali se po sobě.

“Neklesej na mysl; střežíme stádo velkého pastýře,” řekl hrobník své ženě. Potom se otočil ke mně.

“Neshledal jste vzduch tohoto místa čistý a sladký, když jste sem vstoupil?” zeptal se.

“Ano; ale tuze chladný!” odpověděl jsem.

“Pak věz,” řekl a hlas měl strohý, “že ty, který ses nazval živým, vnesls do této síně pach smrti, a dokud neodejdeš, nebude tu pro nocležníky zdravé ovzduší!”

Ubírali se dále do hlubin té velké síně a já zůstal sám v měsíčním světle s mrtvými.

Vydal jsem se pryč.

Jak dlouho mi to jen mezi těmi mrtvými trvalo zpátky! Nejdříve jsem byl příliš rozlícen, abych se bál, ale jak jsem se uklidňoval, získávala ta nehybná těla děsivý rozměr. Nakonec jsem s lomozem, jímž jsem znesvětil posvátné ticho, vzal nohy na ramena, zběsile jsem uháněl, a když jsem se už dostával ven, prudce jsem za sebou práskl dveřmi. Zavřely se děsivě potichu.

Stál jsem v naprosté tmě. Šmátral jsem kolem sebe, dokud jsem nenašel dveře, ty jsem otevřel, načež jsem zahlédl nezřetelné světlo lampy. Byl jsem ve své knihovně a v ruce svíral kliku tajných dvířek.

Probral jsem se z vidiny? – Nebo jsem do ní zase upadl? Co byla skutečnost – to, co jsem viděl teď, anebo to, co minulo? Mohlo být skutečné obojí, vzájemně se prolínající, a přesto se nemísící?

Padl jsem na pohovku a usnul jsem.

V knihovně bylo malé okénko vedoucí na východ, kterým v tomto ročním období dopadaly první ranní paprsky na zrcadlo, od něhož se odrážely na tajná dvířka: jakmile jsem se probudil, dopadaly právě tam a tam i přitáhly můj zrak. S pocitem, že za nimi se musí rozprostírat ta nezměrná síň, kterou jsem těmito dvířky opustil, vyskočil jsem na nohy a otevřel je. Do přístěnku se dychtivě vedralo světlo a vrhlo se na pozlacený okraj velké knihy.

“Který pitomec,” zvolal jsem, “dal tu knihu do police opačně?”

Ale zlatavý okraj světlo odrazil podruhé a poslal je na skříňku se zásuvkami stojící v temném koutě. Všiml jsem si, že jedna přihrádka je pootevřená.

“Takový nepořádek!” lamentoval jsem a šel jsem zásuvku zavřít.

Byly v ní staré listiny a zdálo se, že je přeplněná, protože se nedala dovřít. Vytáhl jsem vrchní listy a uvědomil si, že jsou hustě popsány rukou mého otce. Slova, na něž mi dopadl zrak nejdříve, ve mně vzbudila touhu dozvědět se, o čem je tu řeč. Odnesl jsem si papíry do knihovny, posadil se k jednomu ze západních oken a četl jsem následující.

8. Rukopis mého otce

Cítím, jak mě naplňuje úžas, a zároveň se hrozím toho, co musím sepsat. Slunce nade mnou šíří svou zlatou zář; pod jeho zrakem se rozkládá modré moře; stále týž svět vyhání ke slunci své rostlinstvo a vrhá své ptactvo do vzduchu, který dýchám od nejútlejšího dětství; ale já vím, že nádhera skýtající se mým očím je jen pomíjivá podívaná a že se může zvednout v každém okamžiku jako malovaná opona, aby odhalila věci ještě úžasnější.

Krátce po smrti svého otce jsem jednoho rána seděl v knihovně. Poněkud ledabyle jsem si prohlížel portrét visící mezi knihami, o němž vím jen to, že zobrazuje jakéhosi vzdáleného předka, a přál jsem si dozvědět se něco o tomto člověku. Poté jsem si z polic vytáhl knihu a pustil se do čtení.

Zvedl jsem oči a spatřil jsem, jak ke mně přistupuje – nikoli ode dveří, nýbrž od portrétu – hubený, bledý muž oblečený v ošuntělém černém šatu. Vypadal bystře a dychtivě a měl výrazný nos, který mi ihned připomněl jeden džbán, kterému mé sestry říkaly pan Vrána.

“Jelikož jsem byl tady poblíž, pane Vane, dopřál jsem si potěšení vás navštívit,” řekl zvláštním, avšak nikoli nepřijemným hlasem. “Váš ctěný pan děd mě – mohu to říci bez přílišné domýšlivosti – považoval za přítele. Znal mě od dětství jakožto knihovníka svého otce.”

Tehdy mi nedošlo, jak starý ten člověk musí být.

“Smím se vás zeptat, kde teď bydlíte, pane Vráno?” zeptal jsem se.

Pobaveně se usmál.

“Málem jste uhodl mé jméno,” odvětil, “což jen dokazuje rodinnou vnímavost. Už jste mě kdysi viděl, ale jen jednou, a na to si nevzpomenete!”

“Kde to bylo?”

“Zrovna v této místnosti. Byl jste ale teprve malý chlapec!”

Nebyl jsem si jist, zda si na něj vzpomínám, ale na okamžik jsem měl dojem, že přece jen ano, a požádal jsem ho, ať mé hádání uvede na správnou míru.

“Existuje rozpomenutí, aniž poznáváte vzpomínku samu,” poznamenal. “Neboť mé jméno – od něhož jste nebyl daleko – je Havran.” To jméno jsem slyšel, protože mi ho donesly úžasné zkazky. “Je od vás velmi milé, že jste se zastavil na návštěvu,” řekl jsem. “Nechcete se posadit?” Bez meškání usedl.

“Znal jste tedy mého otce, nemýlím-li se?”

“Znal jsem ho,” odpověděl s podivným úsměvem, “ale on o seznámení se mnou nejevil zájem, takže jsme se nikdy neseťkali. – Avšak ten pán,” dodal a ukázal na portrét – “lidé mu říkali starý sir Upward – se se mnou ve své době přátelil důvěrněji než kdy váš děd.”

Poté mi začalo docházet, že jde o velmi zvláštní rozhovor. Ale po pravdě to, že si můj návštěvník uchovává vzpomínky na sira Upwarda, bylo jen sotva podivnější, než že měl být knihovníkem mého pradědečka!

“Jsem mu velmi zavázán,” pokračoval, “protože ač jsem přečetl mnohem více knih než on, jedinečným směřováním svého studia mě obeznámil s jistou provázaností modů, kterou bych já sám nikdy neobjevil a které bych se jen stěží naučil od někoho jiného.”

“Byl byste tak laskav a všechno mi o tom řekl?” zeptal jsem se. “Beze všeho – pokusím se, jak to jen půjde: neexistují vědomá tajemství,” odpověděl – a pokračoval:

“Ten přístěnek obsahoval celou jeho knihovnu – na stovku rukopisů, poněvadž knihtisk ještě nebyl objeven. Jednoho rána jsem tam seděl, pracoval na jejich katalogizaci, když tu on nahlédl do dveří a pravil: ‘Pojďte.’ Položil jsem pero a šel za ním – přes halu, příkrými nepravidelnými schody a podzemní chodbou do nedávno postavené věže sestávající ze schodiště a místnosti na jejím vrcholu. Dveře této místnosti byly opatřeny ohromným zámekem, který on otevřel tím nejtěsnějším klíčkem, jaký jsem kdy viděl. Ještě jsem za ním ani nepřekročil práh, když se mi začal ztrácet před očima, zmenšoval se a zmenšoval. Najednou se mi zrak jako by upravil a já jsem viděl, jak se ode mě rychle vzdaluje. Uplynula minuta a on byl jen drobnou tečkou na horizontu; za ním se táhly vrcholky modrých hor, jasně ohraničené na pozadí oblohy světlejšího odstínu. Poznával jsem ten kraj, protože jsem tam častokrát vcházel a zase se odtamtud vracel, ačkoli jsem tuto přístupovou cestu vůbec neznal.

O řadu let později, když už věž dávno nestála, jsem naučil jednoho jeho potomka tomu, čemu mě naučil sir Upward; a dodnes občas užívám vašeho domu, když chci jít nejbližší cestou domů. Už jsem si vlastně – bez vašeho svolení, za což se vám omlouvám – domem zajistil průchozí právo – nikoli však zepředu dozadu, nýbrž zdola nahoru!”

“Chcete mi tedy naznačit, pane Havrane,” řekl jsem, “že mým domem procházíte do jiného světa bez ohledu na to, že popíráte prostor?”

“Tím, že jím procházím, jen prostor nevyvratitelně uznávám,” namítl starý knihovník.

“Žádné slovní hříčky prosím, pane Havrane,” opáčil jsem. “Přijměte mou otázku tak, jak ji myslím.”

“Ve vašem domě jsou dveře a stačí jeden krok, jímž mě zavedou do světa velmi odlišného od tohoto.”

“Lepšího světa?”

“Ne tak úplně; avšak natolik odlišného, že většina jeho fyzikálních a řada jeho duševních zákonů se liší od pravidel tohoto světa. Pokud jde o morální zákony, ty musejí být všude v podstatě stejné.”

“Zkoušíte, kolik toho uvěřím!” řekl jsem.

“Máte mě snad za šílence?”

“Nevypadáte tak.”

“Za lháře tedy?”

“Nedáváte mi žádné důvody, abych si něco takového myslel.”

“Pouze mi nevěříte?”

“Jestli chcete, vyjdu s vámi těmi dveřmi ven: věřím vám natolik, že bych takový pokus podstoupil.”

“Chyba, kterou dělají všechny mé děti!” zamumlal. “Jediné dveře, co vedou ven, jsou dveře vedoucí dovnitř!”

Začínal jsem si myslet, že je to blázen. Chvilí seděl mlčky, hlavou se opíral o ruku, loktem o stůl a oči upíral na knihy před sebou.

“Kniha,” řekl hlasitěji, “jsou dveře dovnitř, a tudíž dveře ven. – Vidím starého sira Upwarda,” pokračoval a přivíral oči, “a mé srdce se dme láskou k němu: – v jaképak to je světě?”

“Ve světě vašeho srdce!” odpověděl jsem; “tedy, je tam myšlenka na něho.”

“Potom existuje alespoň jeden svět, do něhož se neotvírají dveře z vaší haly?”

“To připouštím; ale věci v tom světě se nedají vlastnit a držet.”

“Uvažujte trochu dále,” pokračoval. “Začalo vám někdy něco patřit jinak než tak, že jste se dostal do toho světa? – Tato myšlenka je však nyní nad vaše chápání! – Říkám vám, že je více světů a více dveří, co do nich vedou, než si jen dovedete představit za spoustu let!”

Vstal, vyšel z knihovny, přešel halu a zamířil přímo do podkroví, jsa zjevně obeznámen s každým zákrutem cesty. Šel jsem za ním a prohlížel si ho. Měl dlouhé a tmavé vlasy, rovné a lesklé. Široký kabát mu dosahoval až po paty. Boty jako by měl o několik čísel větší.

Podél okrajů širokých střešních tašek se do podkroví linulo světlo a ukazovalo nám části, kde nebyla podlaha, takže jsme museli překračovat z trámu na trám: uprostřed jedné z takových ploch stála přepážka, do níž byly zasazeny dveře: jimi jsem se za panem Havranem dostal do malé, potemnělé komůrky, jejíž strop se postupně zužoval a procházel šikmo střechou.

“To jsou ty dveře, o kterých jsem mluvil,” řekl a ukázal na podlouhlé zrcadlo, jež stálo na zemi a opíralo se o zeď. Postavil jsem se před ně a viděl jsem, jak se od jeho zaprášené plochy matně odrážejí naše postavy. Bylo na něm něco, co ve mně vzbuzovalo neklid. Vypadalo staromódně a zanedbaně, ale i přes jeho domnělou obyčejnost se zdálo, že orel, který na jeho vrcholu rozpíná křídla, představuje jakousi hrozbu.

“Jakožto zrcadlo,” řekl knihovník, “je už zašlé stárím; ale to není důležité: to, že slouží coby dveře, závisí na světle.”

“Na světle!” zvolal jsem; “vždyť tu přece vůbec žádné světlo není!”

Neodpověděl mi, ale začal tahat za řetízek na protilehlé stěně. Uslyšel jsem zavrzání: horní část komůrky se pomalu otáčela. Přestal tahat, podíval se na hodinky a začal tahat znovu.

“Přijdeme skoro na minutu přesně!” pravil; “to znamená úderem poledne!”

Horní část ještě asi minutu skřípala a otáčela se. Pak zatahal za dva jiné řetízky, jednou za ten, podruhé za onen, a vrátil se k prvnímu. Ještě okamžik a komůrka se rázem prosvětčila: na zrcadlo visící na stěně protilehlé té, o níž se opíralo první zrcadlo, dopadla skvrna slunečního světla, jehož odražené paprsky vedly z prachu k zrcadlu na zemi. Z toho se však žádné paprsky nevracely; vypadalo to, že jím přímo procházejí; nikde v komůrce nebylo ani stopy po druhé sluneční skvrně!

“Kam se poděly ty paprsky?” vykřikl jsem.

“To vám nemohu říci,” pravil pan Havran; “- snad tam, odkud vyšly. Mám za to, že teď náleží smyslu, který se u nás ještě nerozvinul.”

Poté se rozhovořil o vztahu mezi myslí a hmotou a o vztahu mezi smysly a vlastnostmi, a to způsobem, jemuž jsem jenom málo rozuměl, načež mluvil o ještě podivnějších věcech, jimž jsem už nerozuměl vůbec. Vykládal hodně o dimenzích a říkal, že jich je mnohem více než tři, přičemž se některé z nich pojí se silami, které v sobě chováme, ale o nichž ještě nemáme vůbec žádné ponětí. Přiznávám však, že jeho slova na mě zapůsobila méně než světlo ze zrcadla, poněvadž jsem se domníval, že jen stěží ví, o čemže to vlastně rozmlouvá.

Najednou jsem si všiml, že naše postavy ze zrcadla, které se zdálo být plné mlhy, zmizely. Jak jsem do něj upřeně hleděl, spatřil jsem, jak z mlhy postupně vystupují vrcholky horského pásma, které se stávaly čím dál zřetelnější. Zakrátko se mlha dočista rozplynula a odhalila povrch rozlehlého vřesoviště, po němž se ve značné vzdálenosti rychle vzdalovala postava člověka. Obrátil jsem se na svého společníka, ale ten už vedle mě nestál. Znovu jsem se podíval na postavu v zrcadle a poznal jsem široký rozevlátý kabát, černé vlasy rozčepýřené větrem, který se mě však nikterak nedotýkal. V hrůze jsem z toho místa prchl.

9. Kaji se

Položil jsem rukopis na stůl a kochal se útechou, že i můj otec nahlédl do onoho tajemného světa a že i on znal pana Havrana.

Potom jsem si vzpomněl, že jsem nikdy neslyšel nic o příčině či okolnostech otcovy smrti, a začal jsem věřit tomu, že se nakonec musel přece jen vydat za panem Havranem a nevrátil se; najednou jsem se zastyděl za svůj útěk. Jakých úžasných vědomostí jsem už teď mohl nabýt o životě a smrti, o krajích roz-

prostírajících se mimo běžné vnímání! Pan Havran a jeho žena byli nesporně dobří lidé a noc v jejich domě by mi určitě nijak neublížila! Byli nepochybně podivní, ale jeden z nich se vyznačoval kromobyčejnými schopnostmi a jeho žena zase mimořádnou krásou! A já jim nevěřil! Zachoval jsem se k nim, jako by nebyli hodni mé důvěry, jako by zamýšleli něco zlého! Čím více jsem se zamýšlel nad svým vystupováním, tím více jsem si byl odporný. Proč bych se měl bát mrtvých? Sdílet s nimi posvátný klid bylo poctou, již jsem se ukázal nehoden! Jak mi mohl ublížit ten spící král, ta dáma s ranou v dlani? Zatoužil jsem po tom sladkém a majestátním klidu těch dvou tváří a ucítil jsem, jak mi stékají slzy. Se slzami v očích jsem se svalil na pohovku a najednou jsem usnul.

Stejně tak náhle jsem se probudil, s pocitem, že mě někdo volal. V domě panovalo ticho jako v prázdném kostele. Na trávníku zpíval kos. Řekl jsem si: “Půjdu k nim a řeknu jim, že se stydím, a udělám všechno, o co mě požádají!” Vstal jsem a vydal jsem se po schodech přímo do podkroví.

Dřevěná komůrka se od mé první návštěvy v ničem nezměnila, zrcadlo dál nezřetelně odráželo všechno před sebou. Bylo takřka poledne a slunce mělo být o něco výše než při mé první návštěvě: musím trochu nadzvednout příklop a nastavit patřičně obě zrcadla! Kdybych tu tak býval byl, když to prováděl pan Havran!

Zatáhl jsem za řetízky a nechal světlo dopadnout na první zrcadlo. Potom jsem se otočil ke druhému: zjevovaly se v něm tvary předešlého preludu – ano, byly rozpoznatelné, ale chvěly se jako krajina v rybníce zčeřeném “lehkým, krotkým vánkem”! Dotkl jsem se skla; bylo neprůchodné.

S tušením, že je zapotřebí náležité polarizace, posunoval jsem zrcadlo jedním a druhým směrem, měnil jsem jejich vzájemné postavení, dokud se mi nakonec do značné míry, a pokud jde o mě i náhodou, nepodařilo odrazy mezi sebou sladit a já spatřil modré, nehybné a jasně vykreslené hory. Vykročil jsem a stál jsem nohama ve vřesu.

Jediné, co jsem věděl o cestě k domku, bylo, že jsme šli borovým lesem. Prošel jsem spoustou mlází a několika malými jedlovými lesíky a pořád jsem měl opakovaně dojem, že poznávám určité části krajiny; ale nenarazil jsem na žádný les. Slunce se již sklánělo k obzoru a vzduch se začínal ochlazovat nadcházející zimou, když jsem ke svému potěšení uviděl, jak se ke mně blíží drobná černá bytost: byl to opravdu havran!

Přidal jsem do kroku a šel mu v ústřety.

“Odpusťte mi, pane, mou včerejší neomalenost,” řekl jsem. “Budete nyní souhlasit, abych s vámi šel? Z celého srdce uznávám, že si to nezasluhuji.”

“Ale!” ozval se a vzhlédl k obloze. Potom, po krátké odmlce: “Má žena vás dnes večer neočekává,” řekl. “Lituje toho, že jsme vás oba minulý týden měli k tomu, abyste u nás pobyl.”

“Vezměte mě k ní, abych jí mohl říci, jak hodně mě to mrzí,” prosil jsem ponížene.

“To je zbytečné,” on na to. “Vaše noc nenadešla, jinak byste nás neopustil. Nenadešla ani teď” a já vám cestu nemohu ukázat. Mrtví se veselili – všichni leží mezi kořeny nebeských kvítků – při pomyslení nad vaší radostí, když měla pominout zima a mělo přijít ráno se svým ptactvem: dříve než jste je opustil, třáslí se na svých ložích. Když nastává jaro všehomíra – ale tak tomu ještě dlouhou dobu nebude! Jak dlouho, to nevím – a nestojím o to, abych to věděl.”

“Řekněte mi jedno, prosím vás, pane Havrane: je u vás můj otec? Viděl jste ho od té doby, co odešel ze světa?”

“Ano, je u nás, tvrdě spí. Byl to on, koho jste viděl s rukou na pokrývce, se zpola zaťatou pěstí.”

“Proč jste mi to neřekl? Být tak blízko něj a nevědět to!”

“A vy se k němu otočíte zády!” namítl havran.

“Okamžitě bych ulehl, kdybych to býval věděl!”

“O tom pochybuji. Pakliže byste byl s to ulehnout, poznal byste ho! – Starý sir Upward,” pokračoval, “a váš prapraděd už dávno vstali a odešli. Váš praděd u nás je už řadu let; myslím si, že se začne brzy hýbat. Včera jste ho viděl, ačkoli jste ho samozřejmě nepoznal.”

“Proč *samozřejmě*?”

“Protože je mnohem blíže probuzení než vy. Nikdo, komu se nechce spát, se nemůže přece probudit.”

“Vůbec vám nerozumím!”

“Otočil jste se k odchodu a nechtěl jste rozumět!”

Ani jsem nemukal. – Ale kdybych něco neřekl, odešel by!

“A můj děd – ten je také u vás?” zeptal jsem se.

“Ne; ten je ve Zlém lese a bojuje s mrtvými.”

“Kde je ten Zlý les, abych ho mohl nalézt?”

“Nenajdete ho; ale ten les jen sotva minete. Je to místo, kde se ti, co nechtějí spát, v noci probouzejí, aby zabíjeli své mrtvé a pohřbívali je.”

“Nerozumím vám!”

“Přirozeně že ne. Stejně tak nerozumím já vám; nedokáži vám číst ani v srdci, ani ve tváři. Když žena a já nerozumíme svým dětem, je to proto, že v nich toho není tolik, aby se jim porozumět vůbec dalo. Jen Bůh sám rozumí pošetlosti.”

“Nuže tedy,” řekl jsem a cítil se nahý a bezcenný, “budete tak hodný a ukážete mi nejbližší cestu domů? Víím, že jich existuje víc než jen jedna, protože už jsem šel dvěma.”

“Opravdu je více cest.”

“Řekněte mi, prosím, jak poznám tu nejbližší.”

“To nemohu,” odvětil havran; “vy a já používáme stejná slova s různým významem. Lidem často nejsme schopni říci, co *potřebují* vědět, protože oni *chtějí* vědět něco jiného, a proto by pak jen špatně pochopili to, co jsme řekli. Domov je tak neskutečně daleko na dlani vaší ruky, a vykládat vám, jak se tam dostanete, je úplně zbytečné. Ale vy se tam dostanete; určitě se tam dostanete; vy se tam musíte dostat. Každý, kdo není doma, musí domů jít: Vy jste si myslel, že jste doma tam, kde jsem se s vámi setkal: pokud by to byl váš domov, nemohl byste ho opustit. Nikdo nemůže odejít z domu. A nikdo doma nikdy nebyl ani nebude, aniž tam jde.”

“Hádanka se vrší na hádanku!” zvolal jsem. “Nepřišel jsem sem, aby mi byly dávány hádanky.”

“Ne; ale přišel jste a zjistil, že hádanky na vás čekají! Vždyť vy sám jste ta jediná hádanka. To, čemu říkáte hádanky, jsou pravdy, a jen se zdají být hádankami, protože vy nejste pravdivý.”

“Čím dál hůř!” zavzlykal jsem.

“A vy na ty hádanky *musíte* odpovídat!” pokračoval. “Budou se stále samy klást, dokud se nepochopíte. Vesmír je hádanka a vy ji pevně držíte za svými dveřmi.”

“Neřeknete mi pro smilování, co mám dělat – kam mám jít?”

“Jak vám mám já radit ve *vašich* věcech?”

“Jestli nemám jít domů, nasměrujte mě alespoň k někomu, jako jsem já.”

“O nikom takovém nevím. Bytosti vám nejpodobnější jsou tím směrem.”

Ukázal zobákem. Neviděl jsem nic, kromě zapadajícího slunce, které mě oslepovalo.

“Inu,” poznamenal jsem hořce, “nemohu se zbavit dojmu, že je se mnou zle nakládáno – jsem pryč z domu, opuštěn v cizím světě a jsou mi odpírány pokyny, kam mám jít či co mám dělat!”

“Zapomínáte,” pravil havran, “že když jsem vás sem dovedl a vy jste odmítl mou pohostinnost, dostal jste se tam, čemu říkáte domov, bez obtíží: teď jste přišel sám od sebe! Dobrou noc.”

Otočil se a pomalu kráčet pryč, zobák skloněný k zemi. Stál jsem tam jako omráčený. Bylo pravda, že jsem přišel sám od sebe, ale nepřišel jsem s úmyslem kát se? Bylo mi těžko u srdce a v mysli jsem neměl žádný cíl či úmysl ani žádnou naději či touhu. Díval jsem se za havranem a byl bych se vydal za ním, ale připadalo mi to marné.

Najednou se vrhl na jedno místo, přenesl celou váhu těla na zobák a nějakou chvíli zuřivě ryl. Pak zamáchal křídly a trhl hlavou dozadu, načež mu něco vyrazilo ze zobáku a letělo vysoko do vzduchu. V tom okamžiku zapadlo slunce a rázem se velmi setmělo, avšak ta věc se měkce rozzářila a blížila se ke mně s

mihotáním jako světluška, přičemž však její světlo pokrývalo větší plochu a bylo sytější. Přeletěla mi přes hlavu. Otočil jsem se a vydal se za ní.

Na tomto místě své vypravování přerušuji, abych připomněl, že vyjádřit to, co se přesně ani vyjádřit nedá, vyžaduje neustálý boj, neboť věci, co zde zaznamenávám, se ze své podstaty a z podstaty bytostí, jichž se týkají, tak nevýslovně liší od jakýchkoli možných jevů tohoto světa, že je mohu vyjádřit toliko tak, že formami a jazykem spjatými se životem v tomto světě sdělím, jak na mě zapůsobily – nevyjadřuji tedy věci samé, nýbrž pocity, které ve mně vzbudily. I toto všechno však činím s ustavičným a neutuchajícím pocitem marnosti, poněvadž zjišťuji, že je nemožné vyjádřit více než jednu stránku rozmanitého a složitého významu či jednu soustřednou sféru stupňovaného bytí. Zdá se, že jedna jediná věc občas znamená celou řadu věcí, jejichž střed tvoří cosi neurčitého, co se neustále pozměňuje. Často mě to nutí svěřit papíru to, o čem vím, že to není nic jiného než těžkopádné a pochybné vyjádření pouhého pocitu a že žádný vyjadřovací prostředek tohoto světa není s to jej v jeho mimořádné podivnosti vyjádřit. Ani člověku, jenž by ony končiny znal lépe než já, bych nemohl zprostředkovat skutečnou podstatu svých zážitků, které se s nimi pojí. Třebaže nemám například žádné pochyby o tom, že jsem měl před očima živou scénu, stejně tak si mohu myslet, že se mi všechno zdálo a že tato metafyzická debata se odehrála v mé mysli.

10. Kotlina děsu

Jak se setmělo a já se náhle ocitl v náručí zimy, zazářilo mihotavé světlo s větší intenzitou, zastavilo se a bez hnutí čekalo. Jakmile jsem se ocitl v jeho záři, začalo se znovu pomalu pohybovat a občas prodlévalo nad místy s kamenitým povrchem. Pokaždé, když jsem vzhlédl, se zdálo, že se zvětšilo, až mi poskytlo doprovod v podobě stínu. Šlo zcela jasně o ptačího motýla, který se pohyboval poněkud vyšší vlašťovčí rychlostí. Měl velmi rozměrná křídla, skoro čtvercová, hrající všemi barvami duhy. Když jsem se podívoval nad jejich nádherou, natolik mě ta krása zaujala, že jsem klopýtl o nízký skalnatý výběžek a zůstal ležet omráčen. Jakmile jsem se vzpamatoval, visel mi ten tvor nad hlavou a vyzařoval celé spektrum světla s řadou odstínů a barev, jaké jsem ještě neviděl. Vstal jsem a pokračoval v chůzi. Nebyl jsem však schopen od oné zářící věci odvrátit zrak a sledovat, kam jdu, a tak jsem zakopl o kámen. Posadil jsem se, abych znovu neupadl a abych se na tu malou nádhru mohl vynadívat, přičemž se ve mně ozvala silná touha sevřít ji v ruce. K mé nevýslovné radosti se ke mně začala snášet. Klesala napřed pomalu a potom rychle, a celou dobu se

zvětšovala. Zdálo se mi, jako by se mi dával sám poklad všehomíra – napřáhl jsem ruku a měl ho. Ale v okamžiku, kdy jsem ho uchopil, jeho světlo pohaslo; rozhostila se černočerná tma; v dlani mi ležela studená a těžká neživá kniha s otevřenými deskami. Vyhodil jsem ji do vzduchu – a zaslechl jsem pouze, jak dopadla do vřesu. Zabořil jsem tvář do dlaní a seděl ztrápeně a bez hnutí.

Začala být tak lezavá zima, že jsem musel vstát, abych snad nezmrzl. Jen co jsem stál na nohou, zdálo se mi, že tma není už tak černá. “Probouzí se to k životu?” zvolal jsem a tělem mi projel silný záchvěv naděje. Ale běda mi! To jen přes plochý horizont pronikavě nahlížel okraj měsíce! Přinesl mi světlo – ale ne vedení! Ten se nade mnou nebude vznášet, nepočká při mých váhavých krocích! Jak hloupé by bylo zvolit si ho!

Vycházel s plně odkrytou tváří a já se mohl kolem sebe trochu rozhlédnout. Na západ od měsíce a nepříliš daleko ode mě přerušovalo linii horizontu pásmo nízkých kopců: vydal jsem se k nim.

Ale jakou noc jsem to musel zažít, než jsem k nim došel! Měsíc jako by všechno věděl, vrhal po mně podivný pohled. Pohled to byl věru ledový, ale plný zájmu či přinejmenším zvědavosti. Nebyl to stejný měsíc, jak jsem ho znal na zemi; jeho tvář mi byla cizí a jeho světlo jakbysmet. Možná pocházelo z neznámého slunce! Vždy, když jsem vzhlédl, uviděl jsem jeho soustředěné světlo dopadající na mne. Napřed mě to dopalovalo, jako by šlo o nevychovanost někoho známého; ale záhy jsem v jeho pohledu spatřil jistý tázavý soucit: proč jsem za jeho noci venku? Pak jsem si poprvé uvědomil, jak příšerné to je, být probuzen ve vesmíru: a já jsem *bděl!*

Jak jsem tak šel, pod nohama mi zmizel vřes a já krácel po holé houbovité půdě připomínající suchou, drobivou rašelinu. K mému úleku se pode mnou nakrátko zhoupla; pak jsem za okamžik uviděl, jak přede mnou ubíhá cosi jako zemětřesené vlnění, ve světle vycházejícího měsíce nikterak zřetelné. Odplulo to do dálky; ale jak jsem za tím ještě upínal zrak, vzedmula se přede mnou vlna a začala se ke mně blížit. Krok dva přede mnou se prolomila, načež se z ní vyškrábalo a vyskočilo zvíře podobné tygroví. Kolem tlamy a uší mu visely chumáče plísňe, a když se po mně vrhal a cenil své bílé zuby v mlčenlivé grimase, jen mu blýskalo a žhnulo v očích. Stál jsem tam jako přibitý a nebyl si vědom ani návalu odvahy, ani strachu. Stvůra jen sklonila hlavu k zemi a vnořila se do ní.

“Ten měsíc působí na můj mozek,” řekl jsem si, jen co jsem se znovu vydal na cestu. “Může tu být jiný život než přízračný – hmota, z níž povstávají sny? Vždyť já si vykračuji v představení prázdnoty!”

Tak jsem se snažil udržet si srdce nad vodami strachu, nevěda, že ten, k němuž jsem nehořel důvěrou, byl vlastně mou obranou před skutečnostmi, které jsem vnímal coby příznaky: jeho světlo netvory spoutávalo, jinak bych v tom

příšerném terénu udělal sotva víc než jeden krok. “Přece mě nebude děsit to, co se jen zdá!” říkal jsem si. Přesto mi připadalo strašné kráčet po moři, pod jehož hladinou rejdlily takové ryby! Načež se krok či dva ode mne začala ze země nořit hlava červa zvící hlavy polárního medvěda, již se i svou bílou hřívou obrůstající rudý krk velmi podobala. Bylo úděsné hledět na táhlé vrtivé pohyby, s nimiž se ven soukalo to obrovské dlouhé tělo, neodvážil jsem se však od něho odvrátit zrak. Jakmile se dostal ven i konec, červ ležel jakoby vyčerpán, jen se líně povaloval v chabé snaze znovu se zavrtat.

“Živí se to mrtvými?” ptal jsem se. “A nedokáže to ublížit živým? Pokud cítí kořist a derou se ven, proč mě nechávají na pokoji?”

Ted' vím, že je paralyzoval měsíc.

Celou dlouhou noc mého pochodu mě ohrožovaly ty děsivé nestvůry, z nichž se žádné dvě sobě navzájem nepodobaly. U některých z nich zvýrazňovala nádherná barva odporný patvar: jeden ohromný had byl od hlavy až ke vzdálenému konci ocasu pokryt peřím skvostných odstínů.

Postupně jsem natolik přivykl jejich bezzubým útokům, že jsem si začal krátit cestu vymyšlením příšerností, aniž jsem si byl vědom, že za každý okamžik svého bytí vděčím široké tváři měsíce. Třebaže svou zář přijímal odjinud, plány běsům kazil tak dobře, že jsem byl při chůzi mimo nebezpečí. Světlo je totiž stále světlem, byť je jen posledním z nekonečné řady odlesků! Jak rychle by mě nesly nohy přes ten neklidný terén, kdybych jen věděl, že pokud budu prodlévat v jejich blízkosti, když přestane na ono proklaté místo svítit měsíční lucerna, budu v tom okamžiku vydán na milost těm, kdož nemají žádné slitování, že se octnu ve středu svíjející se hromady ohyzdností, jejíž jednotlivý výraz překoná svou děsuplností svého předchůdce! Nemaje o tomto ani ponětí, sledoval jsem, jak znavený, obřadný, úzkostlivý měsíc sestupuje rozšiřující se klenbou nad mou hlavou, přičemž mou jedinou starostí byla hrůza, že ztratím směr – a přitom jsem žádný směr ještě ztratit ani nemohl.

Blížil jsem se k vrchovině, kterou jsem si stanovil za cíl, měsíc se držel těsně nad její siluetou, když tu nezvučné převalování ustalo a kotlinu prostoupila nehybnost a opuštěnost. Pak jsem spatřil, jak přes tu provzdušněnou půdu kráčí ženská postava. Kolem ní se vznášela bílá mlha, která střídavě nabývala podoby šatů, jako by si je k sobě přivíjela nebo jí je odfoukával vítr vanoucí jí v patách.

Byla nádherná, ale ve tváři se jí zároveň zračila taková hrdost a utrpení, že jsem skoro nevěřil svým očím. Chodila sem a tam a marně se snažila zmocnit se mlhy a zahalit se do ní. Oči v té nádherné tváři byly mrtvé, na levém boku se jí rozlévala tmavá skvrna, na niž občas položila ruku, jako by chtěla utiřit bolest či nemoc. Vlasy jí dosahovaly až k patám a někdy je vítr natolik smísil s mlhou, že jsem nerozlišoval jedno od druhého; když se však znovu snesly k zemi, vydávaly v měsíčním světle bledou, nazlátlou zář.

Najednou přitiskla k srdci obě ruce a padla k zemi, načež se z ní vznesla mlha, která se postupně rozplývala ve vzduchu. Rozběhl jsem se k ní. Ale ona se začala svíjet v takové agónii, že jsem zůstal stát jako solný sloup. Uběhlo pár okamžiků a od těla se jí v podobě hadů kvapně odplazily nohy. Z ramenou jí vystřelily paže, jako by byly posedlé hrůzou, rovněž v podobě hadů. Pak z ní vyletělo něco na způsob netopýra, a když jsem se podíval naposled, byla pryč. Země se dmula jako rozbouřené moře; zachvátil mě děs; otočil jsem se a vyrazil ke kopcům.

Když měsíc zapadal za jeden z vrcholků a zanechával mě v jeho stínu, stál jsem už na svahu na úpatí. Za mnou se ozval ztracený a srdcervoucí výkřik jakoby zmarněné touhy – jediný zvuk, který jsem slyšel od dopadu mrtvého motýla; srdce se mi po něm rozechvělo jako list ve větru. Otočil jsem se, spatřil, jak se za mnou v přískocích žene řada tmavých obrysů, a vyrazil jsem k hřebenu pásma, na němž stále dopadalo měsíční světlo. Zdálo se, že tam prodlévá, abych snad viděl lépe na svou obranu. Brzy jsem měsíc opět zahlédl a šplhal o to rychleji.

Přebíhal jsem stín skalnatého výběžku a už jsem slyšel, jak mi stvůry funí na paty. Ale zrovna když se ta nejbližší po mně vrhala s vrčením vyjadřujícím lačnou nenávist, oba jsme vběhli do měsíční záře. Měsíc zableskl zlostným světlem a netvor ode mě odpadl jako beztvará skvrna. Vrátila se mi síla a já se otočil na ostatní. Ale jak se jeden po druhém postupně vrhali do světla, padali se skučením k zemi; a já jsem spatřil, nebo se mi to aspoň zdálo, jak se na kulaté tváři nade mnou rozlévá podivný úsměv.

Vylezl jsem až na vrchol hřebenu: světlo měsíce klesajícího za nízký obzor tu svítilo do všech stran. Ovzduší tu bylo čisté a vydatné. Trochu jsem sestoupil, našel teplejší pásmo a posadil se, abych vyčkal svítání.

Měsíc zapadl a svět opět potměněl.

11. Zlý les

Tvrdě jsem usnul, a když jsem se probudil, slunce už vycházelo. Znovu jsem došel na vrchol a ohlédl se za sebe: kotlina, kterou jsem prošel za měsíčního světla, se tu rozprostírala bez známek života. Bylo možné, že se to v tomto klidném prostoru rojilo nenasytnými, lačnými nestvůrami?

Obrátil jsem se a očima jsem přejížděl krajinu, kudy měly vést mé kroky. Vypadala jako rozsáhlá poušť a v dálce se rýsovala skvrna odlišné barvy: mohl to být les. Nebyl tu žádný příznak lidské či zvířecí přítomnosti – kouře, prachu

či obdělané půdy. Na čisté obloze neplul ani mráček; žádnou část kruhového horizontu nehalil ani náznak oparu.

Seštoupil jsem a vydal se směrem k domnělému lesu: mohlo tam být něco živého; na této straně to mohlo být opravdu cokoliv!

Když jsem došel na pláň, zjistil jsem, že ji, kam až oko dohlédne, tvoří skála, tu plochá a rozrytá kanálem, tam zase zvrásněná a ženoucí se do výšky – šlo zjevně o široké koryto zmizelé řeky rozbrázděné bezpočtem přítoků, v nichž nebylo ani stopy po vlhkosti. V některých brázdách rostl suchý mech, na některých kamenech zase několik lišejníků tvrdých skoro jako ony samy. Ovzduší, kdysi “plné libého zvuku vody”, bylo tiché jako smrt. Cesta ke skvrně – a opravdu to nakonec byl les – mi zabrala celý den, ale nenarazil jsem ani na stopu potoka či stružky! Přesto mě však v záři poledne pronásledovala sluchová fata morgána, při níž jsem velmi zřetelně slyšel hlas mnoha vodstev, že jsem jen sotva dokázal uvěřit protichůdnému svědectví svých očí.

Slunce se již blížilo k horizontu, když jsem opouštěl řečiště a vcházel do lesa. Klesalo za koruny stromů a vysílalo své paprsky mezi sloupovité kmeny, přičemž odhalovalo svět blažených stínů, které čekaly, až mě mezi sebe přijmou. Přicházel jsem s představou borového lesa, ale stály tu stromy řady druhů; některé se silně podobaly stromům, které jsem znal, jiné se zase od těch, co jsem kdy viděl, zázračně lišily. Vnořil jsem se pod větve stromu připomínajícího rozkvetlý eukalyptus: jeho květy měly tvrdý kalich velmi se podobající lebce, jejíž horní část se odklápěla jako víko a nechávala ze svého poháru přetékat pěnivý květinový mozek. Ze stínu jeho krátkého, širokého listí se mi oči zatoulaly do houstnoucího lůna lesa.

Brzy se však jeho dveře a okna začaly zavírat a zahrazovat pěšiny, průseky i prostornější paseky. Kolem mě se snesla noc a rychle a štiplavě tu zavanul chlad. Co to bylo zase za noc! Jak se mám se svým čtenářem podělit o její divokou přízračnost?

Než se strom, pod kterým jsem ležel, začal větvit, vyrůstal do značné výšky, přesto se však jeho větve kolem mé opřené postavy ohýbaly tak nízko, že se až zdálo, jako by mě mezi sebou měly uzavřít. Bloudil jsem očima v krátkém soumraku mizejícího lesa a zanedlouho před mým těkavým pohledem začaly roztodivné siluety shluků listoví nabývat či napodobovat – nebo spíše *vyvolávat* *dojem* jiných tvarů než svých vlastních. Zavanul lehký vánek; rozhoupal silné větve sousedního stromu, až se rozechvěly všechny větve slabší, a každá ratolest a každý lístek pak smísily svůj vlastní pohyb s chvěním a pohupováním bližších i vzdálenějších větví. Mezi těmito listnatými tvary se snažila vysmeknout čarodějovi z vodítka smečka vlků: ani chrti by sebou tak zuřivě necloumali! Sledoval jsem je s rostoucím zájmem odpovídajícím tomu, jak vítr nabýval na síle a jejich pohyby na životě.

Jiný shluk listí, větší a hustší, nabízel mé obrazotvornosti seskupení nádherně vystrojených koňských hlav a krků natahujících se ze stájí. Ty se neustále pohybovaly nahoru a dolů s netrpělivostí, která se zvyšovala působením bočních nárazů sílícího větru, jež narušovaly jejich vertikální rytmus. A jaké to byly hlavy! Jak vyzábělé, jak podivné! – některé z nich pouhé lebky – jedna s kůží těsně obepínající kost! Jedna z nich přišla o spodní čelist a teď visela nízko a budila zdání nevyslovitelné ztrápenosti – občas však sebou pohodila do výšky, jako by si chtěla popustit udidlo. Nad nimi, na konci větve, se vznášela vztyčená postava ženy, která mávala rukama ve velitelském gestu. Určitost těchto obrysů mě nejprve zaskočila a pak zneklidnila: co když mi zastřou mozek svou iluzí skutečnosti? Ale soumrak se přelil do temnoty; vítr ustal; všechny tvary se skryly ve tmě; a já usnul.

Byla stále noc, když jsem si začal uvědomovat vzdálený, nejasný, kupředu se ženoucí zvuk prodchnutý slabými výkřiky. Sílil a sílil, dokud se les nenaplnil víravou, jako by se sem stahovaly celé davy. Halasení se blížilo ze všech stran; zdálo se, že místo, kde jsem ležel, je samým středem jakéhosi zmatku, který se šířil celým lesem. Ani jsem se nehýbal, abych se snad neprozradil nepřátelským bytostem.

K lesu se postupně přiblížil měsíc a zlehka do něj vstoupil: s jeho prvním paprskem se rámus vystupňoval na ohlušující hřmot, a já kolem sebe začal rozeznávat mlhavé siluety. Jak měsíc stoupal a jeho světlo nabývalo na síle, halasení se ještě znásobilo a siluety získaly jasnější kontury. Kolem mě zuřila nelítostná bitva. V uších mi burácel zběsilý křik a zlostné řičení, řinčení výpadů, dlouhé potyčky, a vše se mísilo s jasně srozumitelnými slovy. Chaoticky se tu mísilo a prolínalo klení a zapřísahání, vrčení a pošklebky, smích a zesměšňování, jména svatých a vytí nenávisti. V tom nejšílenějším zmatku tu bojovali kostlivci s přízraky. Meče probodávaly přízraky: a ty se jen zachvívaly. Na kostlivce dopadaly kyje a šeredně je drtily: žádný z nich však nepadal k zemi či nepřestával bojovat, dokud alespoň jeden kloub držel pohromadě pár kostí. Kostí mužů a koní se hromadily a povalovaly na zemi; kostlivci je v zápalu boje rozšlapávali a drtili. Všude vyráželi do šarvátek na kost vyzábělí bílí hřebci; všude běsnila, bouřila a burácela nezničitelná strašidla, pohybující se po vlastních nohou či v sedle válečných orů z cárů mlhy; řinčely a rachotily tu zbraně a kopyta; nesnesitelný řev se ještě stupňoval válečnými pokřiky deroucími se z bílých chřtánů kostlivců a hrdel přízraků, vrískotem všemožných přesvědčení, zlých či dobrých, které zplodily nesváry, nespravedlnost a krutost kdejakého světa. Ta nejsvatější slova byla metána s úderností nejvyšší možné nenávisti. Mezi oštěpy a kostmi létaly vzduchem pravdy zkřivené lži. Každou chvíli se někdo vrhl po svých spolubojovnících a začal bojovat s větším nasazením než kdy předtím, a z hrdla se mu stále draly výkřiky *Pravda!*

Pravda! Všiml jsem si jednoho, který se točil v kruhu a rozdával rány na všechny strany. Občas se nějaká dvojice přemožená únavou posadila bok po boku na zem, jen aby za chvilku vyskočila a znovu se do sebe divoce pustila. Nikdo se neskláněl k padlým ani neustupoval, aby je ušetřil ran.

Měsíc svítil, dokud nevyšlo slunce, a celou noc jsem letmo spatřoval ženu, jež se o své vůli pohybovala nad znesvářenými masami, tu na jedné straně, tu na opačné, jednou napřaženou rukou pobízela k boji, druhou si tiskla k boku. “Jste mužové: pobíjejte se navzájem!” volala. Viděl jsem její mrtvé oči a její temnou skvrnu, a vzpomněl jsem si, co jsem spatřil předešlé noci.

Taková tedy byla bitva mrtvých, kterou jsem sledoval a které jsem naslouchal, když jsem ležel pod stromem.

Těsně před úsvitem lesem provanul větrík a ozvalo se zvolání: “Nechť mrtví pohrbí své mrtvé!” Při těch slovech rozvášněné tisíce padly neslyšně k zemi, a jakmile mezi větve nahlédlo slunce, nespátřilo ani kost, jen tu a tam ležela seschlá větévka.

Vstal jsem a znovu se vydal na cestu tak tichým lesem, jaký jen z tiché půdy kdy vyrůstal; poněvadž vítr ustal, když vyšlo slunce, a stromy mlčely. Nezpíval ani ptáček, ani veverka, myš či lasička se tu nemihly, cestu mi nezkřížila ani zpozdilá mūra. Přesto jsem na sebe dával pozor a neodvažoval se spočinout zrakem na žádném lesním tvaru. Celou dobu se mi zdálo, že slyším slabé zvuky krumpáče a rýče a házení kostmi: každou chvíli se mi před očima mohly zjevit věci, které jsem nechtěl vidět! Obezřelost spjatá s denním světlem mi našeptávala, že se tu na pouhé svolení mé představivosti mohou ony přízraky zjevit znovu.

V půli odpoledne jsem vyšel z lesa – a ocitl se před druhou spleť vyschlých vodních koryt. Nejdříve mě napadlo, že jsem sešel ze své vytyčené trasy a vydal se zpátky; ale brzy jsem uviděl, že tomu tak není, a došel jsem k závěru, že jsem dospěl k dalšímu rameni stejného řečiště. Bez meškání jsem se jím pustil napříč, a byl jsem právě na dně hlubokého kanálu, když zapadlo slunce.

Posadil jsem se, abych vyčkal příchodu měsíce, ale protože na mě šlo spaní, natáhl jsem se na mech. V okamžiku, kdy jsem položil hlavu, jsem uslyšel zurčení tekoucích bystřin – všemožné libé vodní zvuky. Zastřená melodie tekuté hudby mě ukoľébala do bezesného spánku, a když jsem se probíral, slunce už bylo na obloze a mým očím se skýtal otevřený pohled na zvrásněný terén. Přepásaný stíny táhl se tu v pruzích a skvrnách jako kůže nějakého divokého zvířete. Stoupající slunce stíny rozpouštělo a vypadalo to, jako by kameny do sebe znovu vstřebávaly tmu, která z nich v noci vytekla.

Bojím se, že dosud jsem miloval více svou arabskou kobyly a své knihy než živého muže či ženu; ale teď má duše začínala pomalu dychtit po lidské přítomnosti a já zatoužil i po těch obyvatelích tohoto cizího světa, které havran

popsal jako mně podobné. S těžkým srdcem, ale i s nadějí, a s myslí mučenou pochybami, zda vůbec jdu nějakým směrem, ubíral jsem se znaveně na “severozápad a jižním směrem”.

12. Přátelé a nepřátelé

Když jsem v jedné brázdě narazil na cosi, co se podobalo malému keříku, a měl jsem za to, že se za ním skrývá předsunuta hlídka nějaké armády, klekl jsem si, abych se na něj podíval bedlivěji. Rostly na něm drobné bobulky, které jsem se bál natrhat a sníst, protože mi nebyly vůbec povědomé. Málo jsem se zabýval představou, že mě zpoza kamenů sledují stovky očí rozšířených otázkou, zda se do plodů pustím či nikoliv.

Došel jsem k další, poněkud větší rostlině, a pak k další a ještě větší a postupně pak k celým shlukům keřů stejného druhu; tehdy mi už ale bylo jasné, že to nejsou keře, nýbrž trpasličí stromky. Předtím, než jsem dorazil ke břehu tohoto druhého ramene řečiště, jsem zjistil, že jich jsou strouhy tak plné, že jsem jen s obtížemi přeskakoval ty, které se nedaly překročit. V jednom trsu jsem slyšel velké pozdvížení ne nepodobné cvrlikání ptáků u zdi porostlé břečťanem, ale nic jsem neviděl.

Došel jsem dál k několika velkým ovocným stromům, ale plody, co na nich rostly, vypadaly nevábne. Stály na okraji prolákliny, která byla kdysi očividně jezerem. Zdálo se, že do ní zleva vniká les a vyplňuje ji; ale třebaže nahoře rostly stromy mnoha druhů, ty v proláklině byly skoro výhradně ovocné.

Sešel jsem několik kroků po svahu, na němž se mísila tráva s mechem, a celý unavený jsem na něj ulehl. Kousek pode mnou rostl titěrný stromek obrostlý růžovými jablčky, sotva většími než malé třešně; jeho korunu jsem měl na dosah ruky. Natáhl jsem se a jedno z nich snědl. Chutnalo náramně a užuž jsem se natahoval po dalším, když mě příjemně překvapilo náhlé dětské povykování prodchnuté smíchem tak jasným a sladkým jako prozpěvování potoka.

“Chutnají mu naše jablka! Chutnají mu naše jablka! To je hodný obr! To je hodný obr!” provolávala celá řada hlásků.

“Je to obr!” namítl jeden.

“Ano, je docela velký,” přisvědčil druhý, “ale malost není všechno! Neuchrání tě před tím, že se staneš velkým a hloupým, jestli si jenom nedáš pozor!”

Opřel jsem se o loket a díval se. Nade mnou a pode mnou a kolem mne stála spousta dětí nejrozmanitějšího věku, některé se sotva naučily běhat, jiným bylo

už dvanáct třináct let. Tři nebo čtyři vypadaly starší. Ty stály v malé skupince, trochu stranou, a byly méně rozrušené než ostatní. Početný zbytek se hašteřil ve skupinkách, dohadoval se a protestoval jako zástup dospělých lidí ve městě, byť s větším veselím, lepším chováním a smysluplněji.

Došlo mi, že z pohybu mé ruky směrem k druhému jablku usoudily, že mi to první chutnalo; ale jak na základě toho usoudily, že jsem dobrý, mi nebylo jasné, ani jsem se nedivil, že aspoň jedno z nich nabádalo k opatrnosti. Neotvíral jsem pusku, protože jsem se bál, že bych je mohl vylekat, a jistě se také dozvím víc, když budu spíše naslouchat než klást otázky. Rozuměl jsem totiž skoro všemu, co říkaly – nad čímž jsem se nijak nepozastavoval: rozumět není nádhernější než milovat.

Jejich řady se pohnuly a zlehka rozestoupily, a přede mnou stál roztomilý, nevinně vypadající malý uličník, který mi podával obrovské zelené jablko. V hlučném davu se rozhostilo ticho; všichni čekali se zatajeným dechem.

“Jez, dobrý obře,” řekl.

Posadil jsem se, vzal si jablko, úsměvem vyjádřil díky a už bych začal jíst; ale jen co jsem se do něho zakousl, mrštil jsem jím do dálky.

Znovu se ozvalo radostné volání; vrhaly se po mně a málem by mě udusily; líbaly mi tvář a ruce; uchopily mě za nohy; škrábaly se mi po rukách a na ramena, objímaly mi hlavu a krk. Nakonec jsem se vztyčil, celý obsypaný těmi rozkošnými malými skřítky.

“Dobrý, dobrý obr!” volaly. “My jsme věděly, že přijdeš! Ach ty náš milý, dobrý, silný obře!”

A znovu začaly žvatlat a ze stovek čistých hrdélek se opět linul jásot.

Pak zase zavládlo ticho. Ty mně nejbliže se stáhly; ty, co na mně visely, slezly a začaly se mě pokoušet postavit na nohy. V jejich roztomilých tvářičkách veselí vystřídala starost.

“Vstaň, dobrý obře!” řekla malá holčička. “Pospěš si! Moc si pospěš! On tě viděl, jak jsi odhodil jeho jablko!”

Dříve než stačila domluvil, byl jsem na nohou. Holčička ukazovala nahoru na stráž. Na jeho okraji stál šaškovský, ošklivý chlapík, o několik palců vyšší než já. Vypadal nepřátelsky, ale nenacházel jsem žádný důvod, proč bych se ho měl bát, jelikož neměl žádnou zbraň. Mí malí přátelé se rozprchli do všech stran.

Začal sestupovat a já, s nadějí, že získám pevnější půdu pod nohama a výhodnější postavení, jsem začal šplhat vzhůru. Když se na mě obrátil, zavrčel jako zvíře.

Jakmile jsem dosáhl poněkud rovnějšího místa, zastavil jsem se a čekal na něho. Když se přiblížil, napřáhl ruku. Byl bych ji přátelsky uchopil, ale on ji stáhl, zahrozil pěstí a znovu ji napřáhl. Potom jsem pochopil, že se domáhá

jablka, které jsem odhodil, načež jsem se zašklebil odporem a odmítavě jsem mu pokynul.

Odpověděl mi zuřivým zavytím, které jako by říkalo: “Opovažuješ se mi říct, že se to mé jablko nedalo jíst?”

“Špatné jablko může růst na tom nejlepším stromě,” pravil jsem.

Jestli mu došel význam mých slov, to nemohu říci, ale udělal krok kupředu a já byl ve střehu. Se svým výpadem však otálel až do okamžiku, než se ke mně dostatečně přiblížil druhý obr, jemu hodně podobný, který se mi nepozorovaně přikradl za záda. Tehdy zaútočil. Uvítal jsem ho pěknou ranou do tváře, ale ten druhý mě udeřil do temena, a oba mě společnými silami záhy přemohli.

Odtáhli mě do lesa nad údolíčkem, kde žil jejich kmen – v ubohých chýších postavených ze spadáných větví a několika kamenů. Vtlačili mě do jedné z nich, hodili mě na zem a kopali mě. Byla tu i jakási žena, která všemu lhostejně přihlížela.

Mohu se zde zmínit o tom, že během svého zajetí jsem se jen stěží naučil rozeznávat ženy od mužů, tak malý byl mezi nimi rozdíl. Často jsem se sám sebe ptal, zda jsem to nenarazil na jakýsi druh houbových lidí, kteří měli jen tolik rozumu, že jim stačil k pohybu a výrazům zlosti a nenasytosti. Jejich potrava, skládající se hlíz, oddenků a ovoce, mi byla nevyslovitelně odporná, ale nic je nedokázalo urazit více, než když jsem svou nechut' dával najevo. Ženy mě byly pěstmi a muži do mě kopali jen proto, že jsem ji nechtěl polknout.

Té noci jsem ležel na zemi takřka neschopen pohybu, ale dost jsem toho naspal a probral jsem se docela odpočatý. Ráno mě odtáhli do údolí, přivázali mě dlouhým provazem za nohy ke stromu a vložili mi do levé ruky plochý kámen se zubatým okrajem. Přesunul jsem si ho do pravé ruky; kopli mě a dali mi ho zpátky do levé; dali mi na vědomí, že mám seškrábat kůru z každé větve, na které nerostly plody; ještě mě kopli a odešli.

Pustil jsem se do své bezútešné práce v naději, že pokud se mnou budou spokojeni, nechají mě na pokoji – a já budu vše sledovat a zvolím si čas útěku. Naštěstí opodál rostl jeden z těch trpasličích stromků a já si co chvíli utrlh a snědl malý plod, který mě výtečně osvěžil a posilnil.

13. Malincí

Práci jsem se věnoval sotva pár okamžiků, když jsem poblíž zaslechl slabé hlásky, a zanedlouho se mezi titěrnými stromky, které jako podrost vyplňovaly prostor mezi velkými stromy, začali objevovat Malincí, jak jsem zakrátko zjistil, že si říkají. Během chvilky jich tu byly celé tucty. Gestikuloval jsem, že obří

sotva odešli a nejsou daleko; ale oni se smáli a říkali mi, že vzduch je docela čistý.

“Jsou moc slepí na to, aby nás viděli,” říkali a jejich smích byl jako bezpočet ovčích zvonků.

“Líbí se ti ten provaz kolem kotníků?” zeptal se mě jeden.

“Chci, aby si mysleli, že ho nedokážu sundat,” odpověděl jsem.

“Ti si sotva vidí sami na nohy!” on na to. “Dělej při chůzi krátké kroky a oni si budou myslet, že ten provaz je v pořádku.”

Když to říkal, vesele tančil.

Jedna z větších dívek poklekla, aby mi zašmodrchaný uzel rozvázala. Usmál jsem se, protože se mi zdálo, že ty hezké prstíky s ním nic nezmohou, ale v mžiku byl volný.

Posadili mě a krmili mě lahodným malým ovocem; potom si se mnou ti nejmenší začali dovádívě hrát, takže bylo nemožné, abych se vrátil ke své práci. Když se ti první unavili, nahradili je druzí, a tak to pokračovalo až do západu slunce, kdy se ozvaly těžké kroky. Ti človíčkové se ode mě rozutekli a já si chvatně uvázal provaz kolem kotníků.

“Musíme si dávat pozor,” řekla holčička, která mě osvobodila; “dupnutí jednoho z těch strašlivých pahýlů by mohlo klidně zabít někoho z těch nejmenších!”

“Takže oni vás vůbec nevidí?”

“Mohli by vidět, jak se něco hýbe; a kdyby byla na tobě hromada dětí, tak jako před chvílkou, bylo by to strašné; protože oni nesnáší všechno živé, kromě sebe samých. – I když to s tou jejich živostí není moc valné!”

Zapískala jako pták. Za okamžik nebylo vidět ani slyšet ani jednoho z nich, a zmizela i dívka.

Domů mě přišel odvést můj pán, za něhož se bezpochyby pokládal. Uvolnil mi kotníky a odvedl mě ke dveřím své boudy; tam mě hodil na zem, znovu mi svázal nohy, kopl mě a odešel.

Teď hned jsem mohl utéct; ale konečně jsem tu měl přátele a nemohl jsem ani pomyslet, že bych je měl opustit. Byli tak kouzelní, oplývali tak roztomilými způsoby, že jsem se s nimi musel ještě setkat! Musím je lépe poznat! Zítřka, řekl jsem si radostně, je zase uvidím! Ale od chvíle, kdy se v chatrčích rozhostilo ticho, do okamžiku, než jsem usnul, jsem všude kolem sebe slyšel jejich šepot, a uvědomoval jsem si, že na mě spousta z nich s láskou dohlíží. Potom jsem měl pocit, že mě vůbec nespustili z očí.

Obry jsem vůbec nepoznal, a mám za to, že toho na nich k poznávání mnoho nebylo. Ani v nejmenším se nezačali chovat přátelsky, ale zároveň byli příliš hloupí, aby vymýšleli krutosti. Často jsem se vyhýbal hrubým kopancům tak, že jsem je chytil za nohu a porazil je, načež už pokus neopakovali.

Ale človíčky neustále dělali a říkali věci, které těšily, a často i věci, které překvapovaly. Každým dnem jsem měl menší chuť je opustit. Když jsem byl při práci, bez přestání přicházeli a odcházeli, bavili mě a rozveselovali a zbavovali mé jednotvárné lopocením utrpení i velké části únavy. Velmi brzy jsem je miloval více, než se dá vyjádřit. Mnoho toho nevěděli, ale byli přesto velmi moudří a zdálo se, že jsou schopni leccemu se naučit. Za postel mi sloužila pouhá zem, ale skoro vždy, když jsem se probudil, jsem se nacházel v hnízdě dětí – to nebo ono si hovělo v mé náruči, třebaže o koho šlo, jsem mohl říci, až se rozednilo, protože pořád si určovaly samy mezi sebou. Když se mi některé vyšplhalo na hrud', nevědomky jsem si ho tam přitiskl, a ostatní se potom kolem mě rozložily, ty menší vždy co nejbližší. Je málem zbytečné říkat, že jsem věru v noci chladem netrpěl! První, co udělaly ráno, a poslední, co udělaly před západem slunce, bylo, že dobrému obrovi donesly spoustu jídla.

Jednou ráno mě při probuzení překvapilo, že jsem sám. Když jsem se však vzpamatoval, uslyšel jsem kradmé blížící se zvuky, načež z lesa vystoupila ona dívka, nejvyšší a nejvážnější z celého společenství, všemi považovaná za matku, již v patách skotačil veselící se zástup – všichni však byli zticha, aby snad nevzbudili spícího obra, u jehož dveří jsem ležel. Dívka nesla v náruči malého mrňouska: dosud byla nejmladší podle všeho asi jednoletá holčička. Za chůvy jí sloužily tři větší dívky, ale i tak sdílely svůj poklad se všemi ostatními. Mezi Malinkými nebyly známé hračky; větší děti měly ty menší, menší ty ještě menší, a o ty se staraly a s těmi si hrály.

Lona ke mně přistoupila a položila mi nemluvně do náručí. Děťátko otevřelo oči a podívalo se na mě, pak je zase zavřelo a usnulo.

“Už tě má rád!” řekla dívka.

“Kde jste ho našli?” zeptal jsem se.

“V lese, samozřejmě,” odpověděla a oči jí zářily radostí, “- tam je vždycky nacházíme. Není nádherné? Celou noc jsme byli venku a hledali ho. Někdy je docela těžké je najít!”

“Jak víte, že se má některé najít?” zeptal jsem se.

“To nedokážu říct,” odpověděla. “Každý to spěchá říct druhému, ale nikdy nepřijdeme na to, kdo s tím přišel první. Někdy si myslím, že to někdo pronesl ve spánku a někdo jiný to zaslechl v polospánku. Když je děťátko v lese, nikdo se nemůže zastavovat a dávat otázky; a když ho potom najdeme, to už je pak pozdě.”

“Přichází do lesa víc chlapečků, nebo holčiček?”

“Oni nepřicházejí do lesa; my chodíme do lesa a nacházíme je tam.”

“Je vás teď víc chlapců, nebo dívek?”

Přišel jsem na to, že zeptat se jich na něco dvakrát jen vedlo k tomu, že vraštily čela.

“Nevím,” odpověděla.

“Vždyť je můžeš spočítat!”

“To my nikdy neděláme. Nelíbilo by se nám, kdybychom se počítali.”

“Proč?”

“Nebylo by to plynulé. Radši to nevíme.”

“Odkud ty děti přicházejí úplně na začátku?”

“Z lesa – vždycky. Odjinud přijít nemůžou.”

Věděla, odkud přicházejí nakonec, a myslela si, že o jejich prvotním zjevení se toho už víc zjistit nedá.

“Jak často nějaké najdete?”

“Taková šťastná událost si žádá veškerou radost, co máme, a na poslední příležitost zapomínáme. Taky jsi rád, že ho máš – že, dobrý obře?”

“Ano, to tedy opravdu jsem!” odpověděl jsem. “Ale jak ho krmíte?”

“Ukážu ti to,” ona na to, a šla někam pryč – ale hned se vrátila se dvěma či třemi zralými malými švestkami. Jednu dala děťátku ke rtům.

“Otevřel by pusinku, kdyby byl vzhůru,” řekla a vzala si ho do náručí.

Vytlačila kapku na povrch a opět podržela ovoce chlapečkovi u rtů. Aniž se probudil, hned se pustil do sání, a ona pomalu mačkala, dokud jí nezbyla jen slupka a pecka.

“Co kdybys mu ale do pusy vymáčkla při krmení i tu pecku?” řekl jsem.

“To by neudělala žádná matka,” odpověděla. “To bych přece nemohla mít žádné děťátko!”

Pomyslel jsem si, co za nádhernou ženu z ní vyroste. Co se s nimi ale děje, když vyrostou? Kam jdou? To mě opět dovedlo k otázce – odkud nejprve přicházejí?

“Řekneš mi, kde jste žili předtím?” zeptal jsem se.

“Tady,” odvětila mi.

“Nežili jste *nikdy* nikde jinde?” zkusil jsem to.

“Nikdy. Všichni jsme přišli z lesa. Někteří si myslí, že jsme spadli ze stromů.”

“Jakpak to, že je vás tu tolik tak malých?”

“Nerozumím. Někteří jsou menší a někteří větší. Já jsem hodně velká.”

“Ten chlapeček vyrostе, že?”

“Ovšemže vyrostе!”

“A ty taky vyrostеš?”

“Myslím, že ne. Doufám, že ne. Já jsem největší. Někdy mně to nahání hrůzu.”

“Proč by ti to mělo nahánět hrůzu?”

Neodpověděla mi.

“Kolik je ti?” navázal jsem nit.

“Nevím, co tím myslíš. My jsme všichni prostě takoví.”

“Jak velký bude ten chlapeček, až vyroste?”

“To neumím říct. – Někteří,” dodala a v hlase jí zaznívala starost, “začínají růst, když už jsme si mysleli, že přestali. – To je něco hrozného. Nemluvíme o tom!”

“Proč je to hrozné?”

Chvilí mlčela, pak odpověděla.

“Bojíme se, že z nich začínají růst obři.”

“Proč byste se toho měli bát?”

“Protože je to tak strašné – já o tom nechci mluvit!”

Přitiskla si chlapečka na hrud' s takovým výrazem bázně, že jsem se neopovážil dál se jí vyptávat.

Zanedlouho jsem začal u dvou či tří menších dětí rozeznávat stopy chamtivosti a sobectví a povšiml jsem si, že větší dívky po nich často vrhají úzkostlivé pohledy.

Nikdo z nich mi nepomohl s prací: pro obry by nic neudělali! Ale nikdy nepolevovali ve své láskyplné péči. Celé hodiny mi jeden po druhém zpívali; šplhali na strom, aby mi dosáhli do pusy, a svými šikovnými prstíky mi do ní házeli ovoce; a byli stále na pozoru před příchodem obra.

Někdy se posadili a vyprávěli mi příběhy – většinou velmi dětinské a často takřka bez jakéhokoli smyslu. Čas od času mi pro pobavení svolali velkou schůzi. Při jedné takové příležitosti mi jeden zádumčivý klučík zazpíval podivnou tichou písničku s tak tklivým refrénem, že ač jsem nerozuměl slovům, z očí mi začaly téct slzy. Tento úkaz vyvolal u těch, co mu přihlíželi, velmi rozpačité pohledy. Potom mě vůbec poprvé napadlo, že jsem v tom světě ani jednou nespátřil vodu, ať už padající, stojatou či tekoucí. Byly jí tu spousty kdysi, v nějaké dávné, ztracené minulosti – to bylo očividné –, ale Malincí předtím, než spatřili mé slzy, žádnou vodu neviděli! Zdálo se však, že přesto mají jakési nejasné povědomí o jejich původu; protože ke zpěvákovi přistoupil velmi malý hošík, zamával mu pěstičkou před obličejem a řekl něco v tomto smyslu: “Ty maškáš ššávu z ošin doblého obla! Zlý obl!”

“Jak je to možné,” zeptal jsem se jednoho dne Lony, která seděla s novorozenátkem v náručí pod mým stromem, “že jsem nikdy neviděl žádné děti u obrů?”

Chvilí na mě zírala, jako by se marně v té otázce pídila po nějakém smyslu, a pak odpověděla:

“Jsou to obři; nejsou to žádní Malincí.”

“Nemají nikdy žádné děti?” zeptal jsem se.

“Ne; v lese pro ně nikdy žádné nejsou. Oni je nemají rádi. Kdyby viděli ty naše, podupali by je.”

“Takže obrů je pořád stejný počet? Myslel jsem si, předtím, než jsem měl čas zjistit, jak to opravdu je, že to jsou vaši rodiče.”

Propukla v ten nejveselejší smích a řekla:

“Ne, dobrý obř; *my jim* předcházíme.”

Ale jen to dořekla, radost z ní vyprchala a začala vypadat vyděšeně.

Přestal jsem pracovat a zmateně se na ni díval.

“Jak je to *možné?*” zvolal jsem.

“To neřeknu; nerozumím tomu,” odpověděla mi. “Ale my jsme tu byli a oni ne. Pocházejí z nás. Je mi to líto, ale nic s tím nenaděláme. *Oni* s tím mohli něco nadělat.”

“Jak dlouho už tu jste?” zeptal jsem se, čím dál zmatenější – v naději, že vrhne na věc nějaké světlo.

“Věčně, řekla bych,” odpověděla. “Myslím, že nás někdo stvořil pro věčnost.”

Vrátil jsem se ke svému škrábání.

Viděla, že jsem to nepochopil.

“Obři nebyli stvoření pro věčnost,” pokračovala. “Pokud si Malinký nedává pozor, začne být chamtivý a pak líný a pak velký a pak hloupý a pak zlý. Ta tupá stvoření nevědí, že pocházejí z nás. Jen hodně málo z nich věří tomu, že někde jsme. Říkají: *‘Nesmysl!’* – Podívej se na malého Bluntyho: jí jedno z těch jejich jablek! Bude další na řadě! Ach! Brzo bude velký a zlý a ošklivý, a ani to nebude vědět!”

Chlapec stál sám trochu opodál a jedl jablko, které bylo skoro tak velké jako jeho hlava. Často mě napadlo, že nevypadá dobře jako ostatní; a teď vypadal přímo odporně.

“Já mu tu hroznou věc vezmu!” zvolal jsem.

“Nemá to cenu,” odpověděla smutně. “Udělali jsme, co se dalo, a už je pozdě! Báli jsme se, že roste, protože nevěřil ničemu, co jsme mu řekli; ale když se odmítal dělit o bobule a říkal, že si je nasbíral pro sebe, tak nám to došlo! Je to hamoun a už nemá žádnou naději. – Je mi špatně, když ho tak vidím jíst!”

“Nemohli by na něho dávat pozor někteří chlapci a nedovolit mu, aby se dotýkal těch otrávených věcí?”

“Opatří si je, pokud bude chtít: nesejde na tom, jestli ta jablka jí, nebo je chlapcem, který by je jedl, kdyby mohl. Ne; on musí jít za obry! Patří k nim. Vidíš, o kolik je větší, než když jsi ho viděl poprvé! Od včerejška už vyrostl.”

“Je z něj tak ošklivý kluk jako ta odporná zelená hrouda, co má v ruce!”

“Odpovídá to tomu, co ze sebe dělá.”

“Mohl by si s tím vyměnit hlavu!”

“Možná si je mění!”

“On chce být obr?”

“Nesnáší je, ale přesto ze sebe jednoho dělá: chutnají mu jejich jablka! Děťátko, děťátko, on byl takové zlatíčko jako ty, když jsme ho našli!”

“Až zjistíš, že je z něho obr, bude velmi nešťastný!”

“Ale to ne; to se mu bude docela zamlouvat! To je nejhorší.”

“Bude Malínkě nenávidět?”

“Bude jako ostatní; nebude si na nás pamatovat – nejspíš nebude věřit, že nějací Malínčí vůbec jsou. Bude mu to jedno; bude si jíst svá jablka.”

“Řekni jenom, jak k tomu dojde. Já tomu vašemu světu tak málo rozumím! Pocházím ze světa, kde je všechno jinak.”

“Nevím nic o světě. Co je to? Jen slovo v tvé krásné velké puse? – A to už něco je!”

“Se slovem si nelámej hlavu; řekni mi, co se s Bluntým stane dál.”

Jednoho rána se probudí a zjistí, že je z něho obr – ne jako jsi ty, dobrý obře, ale jako jsou všichni ostatní zlí obři. Sotva ho poznáš, ale já ti ukážu, který to je. Bude si myslet, že je obrem odedávna, a tebe nepozná, ani nikoho z nás. Peony říká, že se obři ztratili, a proto se nikdy neusmívají. Není mi jasné, jestli nejsou veselí, protože jsou zlí, anebo jestli jsou zlí, protože nejsou veselí. Ale nemůžou být veselí, když nemají žádné děti! Ráda bych věděla, co je to *zlý*, dobrý obře!”

“Kéž bych o tom nevěděl víc než ty!” řekl jsem. “Ale já se snažím být dobrý, a mám v úmyslu v té snaze setrvávat.”

“Já také – a tak vím, že jsi dobrý.”

Následovala dlouhá pomlka.

“Takže ty nevíš, odkud přicházejí děti do lesa?” zeptal jsem se znovu.

“O tom se nedozvíš,” odpověděla. “Jsou v lese; rostou tam.”

“Jak je pak možné, že žádné nenajdeš, dokud úplně nevyroste?” zajímal jsem se.

Svraštila čelo a chvíli mlčela:

“Nejsou tam, dokud nejsou hotová,” řekla.

“To je škoda, že ti malí prostřáčekci neumějí mluvit předtím, než zapomenou všechno, co by mohli říct!” poznamenal jsem.

“Úplně to vypadalo, jako by malá Tolma, předposlední děťátko, měla něco říct, když jsem ji našla pod bukem, jak si tak cucá palec, ale nic z toho nebylo. Jen ke mně vzhledla – panečku, jak sladce! Z té nikdy nebude nic zlého a velkého! Když začínají růst, nezajímá je nic jiného než velikost; a když už dál růst nemůžou, snaží se ztloustnout. Zlí obři jsou hodně hrdí na svou tloušťku.”

“Taková jsou i v mém světě,” řekl jsem; “oni jen neříkají *tlustí*, říkají *bohatí*.”

“V jednom z těch jejich domů,” pokračovala Lona, “sedí ten největší a nejtlustší z nich – tak se pyšní, že ho nikdo nevidí; a obři chodí v určitou hodinu

k němu do jeho domu, volají na něho a říkají mu, jak je tlustý, a prosí ho, ať jim dá sílu jíst ještě více a ztloustnout jako on.”

Postupně se k mým uším doneslo, že Blunty zmizel. Mezi staršími dětmi jsem zahlédl několik vážných tváří, ale nevypadalo to, že by jim nějak obzvlášť chyběl.

Příštího rána za mnou přišla Lona a zašeptala:

“Podívej! Podívej se tam – tam u té kdouloně: to je obr, který býval kdysi Bluntym! – Poznal bys ho?”

“Nikdy,” odpověděl jsem. “- Ale teď, když mi to říkáš, si dovedu představit, že by to mohl být Blunty, jako by byl vidět skrze mlhu! Ten ale vypadá hloupě!”

“Teď nepřestane jíst ta jablka!” řekla. “Tak dopadnou Malincí, kteří *nechtějí* být malí!”

V mém světě se tomu říká dospělost! řekl jsem si sám pro sebe. Kdyby mě jen naučila růst opačně, aby se ze mě stal Malinký! – Budu se moci někdy smát jako oni?

Měl jsem tu příležitost, ale zahodil jsem ji! Blunty a já jsme byli stejní! On nevěděl, o co přišel, a mě museli naučit, v čem spočívala má ztráta!

14. Krize

Po jistou dobu jsem netoužil po ničem jiném, než strávit celý život s Malinkými. Záhy mě však začaly ovlivňovat jiné myšlenky a pocity. Napřed se ozval nezřetelný dojem, že bych měl něco dělat; že tu nejsem proto, abych vykrmoval nějaké křupany! Potom mi došlo, že jsem v zázračném světě, kde se po mně bezpochyby chtělo, abych mu přišel na kloub; a že pokud se mám dětem nějak odvděčit za jejich dobrotu, musím se seznámit se způsoby a zákonitostmi tohoto světa více, než mi mohly říci ony samy; a proto jsem musel být svobodný. Měl jsem za to, že jejich roztomilost, pravda a čistota přece nemohou záviset na tom, zda jim něco brání v růstu! V žádném světě přece nemohla existovat možnost takové neshody mezi tělesnou konstitucí a tím, co z ní vyplývalo! Život a zákonitosti přece nemohly být tak neslučitelné, že se dokonalosti muselo dosahovat znemožněním růstu! Ale růst Malinkých *byl* zbrzděný! Něco do něj zasahovalo: co to bylo? Lona z nich vypadala nejstarší, ale nebylo jí více než patnáct, a už dlouho stála v čele spousty, podle vzezření a většinou i chování, pouhých dětí, které na ni pohlížely jako na matku! Rostly vůbec? Pochyboval jsem o tom. Měly sotva jakési ponětí o čase; o svém vlastním věku nevěděly nic! Lona sama si myslela, že žije věčně! Plna moudrosti a prosta vědomostí,

byla zároveň jejich Láskou a jejich Zákonem! Ale to, co mi připadalo jako její nevědomost, mohlo být vlastně jen moje nedostatečné pochopení věcí! Bylo zjevné, že její jedinou obavou bylo, aby její Malincí nevyrostli a nezměnili se ve zlé obry! Jejich “dobrý obr” byl povinen udělat pro ně první poslední: bez širšího povědomí o jejich povaze a vědomostech o jejich minulosti nemohl udělat nic, a proto je musí opustit! Budou na tom jako předtím; nijak se na mně nestali závislí; byli to stále mí ochránci, nikoli já jejich; má přítomnost je stejně jen vystavovala většímu nebezpečí ze strany jejich tupých sousedů! Toužil jsem je naučit tolika věcem: napřed ale musím porozumět více tomu, co jim mám sdělit! Vědomosti bezpochyby dělaly ze špatných lidí ještě horší, ale dobré lidi přece musí dělat lepšími! Byl jsem přesvědčen, že se naučí matematiku; a copak se nenaučí zapisovat ty líbezné nápěvy, které si pobrukují a zapomínají?

Závěr byl jediný: musím vstát a pokračovat v cestě a doufat, že narazím na nějaké osvětlení osudu těch kouzelných malých lidiček.

Úmysl však nemohl být hned uveden v čin s ohledem na to, co se událo.

Abych je připravil na svou dočasnou nepřítomnost, jednoho dne jsem jim při práci vykládal, že bych už dávno od zlých obrů odešel, kdybych je jenom neměl tak rád – když tu se jako na povel ke mně všichni vrhli a obklopili mě; šplhali jeden po druhém, nahoru po stromě a padali mi na hlavu, dokud mě málem nezalehli. S třemi malými mrňousky v náručí, s jedním na každém rameni, kde se mi drželi krku, s jedním, který mi stál přímo na hlavě, se čtyřmi či pěti, kteří mě drželi pevně za nohy, s dalšími, kteří se mi sáпали po těle a po rukou, a s hromadou ostatních, kteří po nich vylézali a slézali, jsem byl bezmocný jako člověk uvězněný v lávě. Všichni byli tak zaujatí veselým dováděním, že si nevšimli příchodu mého tyrana, dokud nedorazil až skoro přímo ke mně. S jediným výkřikem: “Pozor, dobrý obře!” se ode mě rozutekli jako myši, popadali ze mě jako ježci, prchli ode mě nahoru do stromů jako veverky, když tu se přímo za kmenem stromu objevil zlý obr a dal mi holí takovou ránu do hlavy, až jsem spadl na zem. Děti mi potom řekly, že za ním poslaly “takovou spršku velkých jablek a kamení”, že se lekl a potácivě odběhl domů.

Když jsem přišel k sobě, byla už noc. Nade mnou zářilo několik bledých hvězd čekajících na měsíc. Myslel jsem, že jsem sám. Silně mě bolela hlava a měl jsem příšernou žízeň.

Znaveně jsem se otočil na bok. Hned jak jsem se uchem dotkl země, uslyšel jsem bublání a zurčení vody a ty jemné zvuky ve mně probudily takovou touhu, až jsem záupěl. Najednou jsem byl uprostřed spousty ztichlých dětí a k mým rtům začalo putovat lahodné malé ovoce. Přicházelo a přicházelo, dokud nebyla má žízeň uhašena.

Potom jsem si uvědomil zvuky, které jsem nikdy předtím neslyšel; vzduch byl plný slabého štkání.

Pokusil jsem se sednout si. Okamžitě mi na záda naskákala hromada dětí. Potom jsem se zvedal na nohy, přičemž mě Malinci hodně tlačili a tahali. Na svou velikost byli mimořádně silní.

“Musíš pryč, dobrý obře,” říkali. “Když zlí obři uvidí, že jsi zraněný, budou po tobě všichni dupat.”

“Myslím si, že musím jít,” odpověděl jsem.

“Běž a naber sil, a zase se vrať,” říkali.

“Ano,” odpovídal jsem – a posadil se.

“Ale musíš jít hned teď!” zašeptala Lona, která mě podpírala a teď tu vedle mě klečela.

“Poslouchal jsem u dveří,” řekl jeden z větších chlapců, “a slyšel jsem, jak zlý obr říká své ženě, že tě přistihl, jak lenošíš a mluvíš si se spoustou krtků a veverek, a když tě ztloukl, tak se ho pokusili zabít. Říkal, že jsi kouzelník a že tě musí zbít, jinak nebudou mít klid.”

“Hned půjdu,” řekl jsem, “a vrátím se, jakmile zjistím, co je třeba k tomu, abyste byli větší a silnější.”

“*Nechceme* být větší,” odpovídali a vypadali velmi vážně. “*Nechceme*, aby z nás vyrostli zlí obři! – Už teď jsme silní; ty ani nevíš jak!”

Bylo marné jim předkládat vyhlídku, která jim nepřípadala přitažlivá! Už jsem nic neříkal, jen jsem vstal a vydal se pomalu nahoru po stráni. Okamžitě se seřadili do dlouhého procesí; někteří šli v čele, někteří šli se mnou a pomáhali mi, zbytek se ubíral v závěsu. Cestou mě nepřestávali krmit.

“Jsi rozbítý,” říkali, “a vytekla z tebe spousta červené šťávy: vrať ji část zpátky.”

Když jsme došli na okraj údolí, přes obzor vykukovalo čelo měsíce.

“Přišel, aby se o tebe postaral a ukázal ti cestu,” řekla Lona. Při chůzi jsem se ptal dětí kolem sebe a dozvěděl jsem se, že je tu velké místo, kde kraluje obří dívka. Když jsem se jich zeptal, jestli jde o město, řekli mi, že nevědí. Nedovedli mi ani říci, jak daleko či kterým směrem to místo leží nebo jak se ta obří dívka jmenuje; jediné, co věděli, bylo, že nenávidí Malinké a ráda by je pozabíjela, jenže je nemůže najít. Zeptal jsem se jich, jak to vědí; Lona mi odpověděla, že ona to ví odedávna. Kdyby je ta obří dívka přišla hledat, museli by se pořádně skrýt, říkala. Když jsem jim řekl, že se jí půjdu zeptat, proč je tak nenávidí, Malinci vykřikli:

“Ne, ne! Ona tě zabije, dobrý obře; ona tě zabije! Je to strašná zlá obří čarodějnice!”

Zeptal jsem se jich, kudy se mám tedy vydat. Řekli mi, že za lesem děťátek, tam, odkud vychází měsíc, leží rovná zelená země, příjemná nohám, bez kamení či stromů. Když jsem se jich ale zeptal, jak se tam mám vydat, říkali: “Měsíc ti to možná řekne.”

Vedli mě druhým ramenem říčního koryta: když si všimli, že měsíc dosáhl zenitu, zastavili se, aby se vrátili.

“Nikdy jsme nezašli tak daleko od svých stromů,” říkali. “Ted’ si všímej, kudy půjdeš, abys pak viděl, jak se k nám vrátit.”

“A měj se na pozoru před tou obří ženou, co žije na poušti,” řekla jedna větší dívka, když se už otáčeli. “Myslím si, že jsi o ní už slyšel!”

“Ne,” já na to.

“Pak si tedy dávej pozor, ať se k ní nepřiblížíš. Říká se jí Kočičí žena. Je strašně ošklivá – a *škrábe*.”

Jakmile se ti větší zastavili, malé děti začaly utíkat zpátky. Zbytek se na mě chvíli vážně díval a pak pomalu odešel. Lona, jako poslední, pozvedla děťátko, abych je políbil, zadívala se mi do očí a zašeptala: “Kočičí žena *tobě* neublíží,” a odešla bez dalšího slova. Chvíli jsem tam stál, upíral jsem na ně v měsíčním světle oči, pak jsem se otočil a s těžkým srdcem jsem se vydal na svou osamělou cestu. Brzy mě zastihl smích Malinkých podobný bezpočtu ovčích zvonků, províval vzduchem a odrážel se od skal všude kolem. Znovu jsem se otočil a znovu k nim upíral zrak: dováděvě se vzdalovali a duše jim netížila žádná starost. Lona se svým děťátkem však šla stranou.

Při chůzi jsem přemýšlel a vybavoval si řadu rysů svých malých přátel.

Jednou, když jsem nadhodil, aby odešli ze země zlých obrů a šli se mnou najít nějakou jinou, odpověděli mi: “Ale to bychom nebyli my!” – tak silnou měli v sobě lásku k místu, že se zdálo, že je jejich země nepostradatelná přímo pro jejich existenci! Prosti ctižádosti či strachu, neklidu či hamižnosti, neměli žádný důvod toužit po nějaké změně; nevěděli o ničem, co by bylo v nepořádku; a s výjimkou svých děťátek neměli nikdy příležitost někomu pomáhat kromě mně: – Jak pak měli vyrůst? Ale zase: proč by měli vyrůst? Když se budu snažit zlepšit jejich postavení, neuškodím jim? Když jim rozšířím obzory podle představ svého světa – není možné, že je oslabím? Jejich strach z růstu coby možného začátku cesty k obrovitosti mohl být pudový!

Role filantropa je vskutku nebezpečná; a člověk, který chce svému bližnímu prokázat dobro, se musí nejdříve naučit, jak mu nečinít zlo, a musí začít odstraňováním vlastních nedostatků.

15. Podivná hostitelka

Putoval jsem dál pod dohledem měsíce. Jako obvykle byl v úplňku – nikdy jsem ho neviděl jinak – a dnes, když zapadal, jsem měl pocit, že jsem na jeho tváři zahlédl cosi jako úsměv.

Když se jeho spodní okraj snesl kousíček pod čáru horizontu, objevilo se uprostřed kotouče, jako by na něm bylo přímo namalované, stavení, jehož otevřenými dveřmi a oknem měsíc zářil; zdálo se mi, že jsem tam očekáván. Měsíc zapadl a stavení zmizelo; noc rychle temněla. Má cesta vedla přes řadu malých strží, rozhodl jsem se tedy, že zůstanu, kde jsem, a vyčkám příchodu rána. Natáhl jsem se proto do písečné prohlubně, povečeřel ze zásob ovoce, kterým mě obdařily děti při rozchodu, a brzy jsem šel spát.

Probudil jsem se náhle, nad sebou jsem spatřil souhvězdí neznámá v mém bývalém světě a chvíli jsem ležel a sledoval je, když tu jsem si uvědomil, že nedaleko nade mnou sedí na zemi postava. Polekal jsem se, jako se léká člověk, který najednou zjistí, že není sám. Postava seděla mezi mnou a oblohou, takže jsem viděl dobře její siluetu. Z místa, kde jsem ležel zapadlý v prohlubni, se jevila větší než lidská.

Pohnula hlavou a já si poprvé všiml, že je ke mně obrácená zády.

“Nepůjdeš se mnou?” řekl líbezný, něžný hlas, beze vši pochybnosti patřící ženě.

Přál jsem si dozvědět se více o své hostitelce a odpověděl jsem:

“Děkuji, ale není mi tu nepříjemně. Kam byste se mnou šla? Spím rád na čerstvém povětří.”

“Povětrí neublíží,” opáčila; “ale zvířata, co se v těchto končinách potulují nocí, nepatří k těm, která by měl spící člověk rád vedle sebe.”

“Nic mě nevyrušovalo,” řekl jsem.

“Ne; sedím u vás od okamžiku, kdy jste ulehl.”

“To je od vás velmi milé! Jak jste se dozvěděla, že tu jsem? Proč mi prokazujete takovou laskavost?”

“Viděla jsem vás,” odpověděla, stále zády ke mně, “ve světle měsíce, zrovna když zapadal. Za dne vidím špatně, ale v noci výtečně. Stín mého domu by vás byl skryl, ale obojí dveře byly otevřené. Já jsem byla venku v poušti a spatřila jsem vás, jak uléháte do této úžlabiny. Ale než jsem k vám došla, už jste spal, a já vás nechtěla rušit. Lidé se děsí, když k nim přijdu znenadání. Říkají mi Kočičí žena. Není to mé jméno.”

Vzpomněl jsem si, co mi řekly děti – že je velmi ošklivá a škrábe. Ale hlas měla něžný a mluvila trochu plaše: nemohla to být zlá obryně!

“Ode mě to neuslyšíte,” odpověděl jsem. “Řekněte mi, prosím vás, jak vás mám tedy nazývat!”

“Až mě poznáte, říkejte mi jménem, o kterém si budete myslet, že se ke mně hodí,” ona na to. “Tak poznám, co jste zač. Lidé mi často dávají nesprávné jméno. Je dobře, když se jim to podaří.”

“Nemýlím-li se, paní, bydlíte v tom stavení, které jsem spatřil v srdci měsíce?”

“Ano. Žiji tam sama, pokud nemám návštěvníky. Je to chudé místo, ale pro své hosty dělám, co se dá, a někdy se jim spí sladce.”

Její hlas do mě pronikl a podivně mě uklidnil.

“Půjdu s vámi, paní,” řekl jsem a zvedal se.

Hned vstala, a aniž se ohlédla, vydala se na cestu. Viděl jsem z ní jen tolik, že jsem ji mohl následovat. Byla vyšší než já, ale nikoli tak vysoká, jak jsem se snad domníval. Připadalo mi zvláštní, že ke mně nikdy neotočila tvář – ale neznepokojovalo mě to, hlas měla tak přesvědčivý. Ale jak jsem jí měl dát jméno, když jsem ji neviděl? Pokoušel jsem se s ní srovnat krok, ale nedařilo se to: když jsem zrychlil, zrychlila i ona a držela se bez potíží stále přede mnou. Postupně ve mně však přece jen začala hlodat obava. Proč si dávala takový pozor, aby nebyla vidět? Vysvětlila by to mimořádná ošklivost: mohla se bát, že mě vyděsí! Začala mě jímat hrůza z nepředstavitelné zrůdnosti: následoval jsem ve tmě neslýchanou ohavnost? Málem jsem zalitoval, že jsem přijal její pohostinství.

Nikdo z nás nic neříkal a ticho začalo být nesnesitelné. *Musel jsem ho přerušit!*

“Chci najít cestu,” řekl jsem, “do jednoho místa, o němž jsem slyšel, ale jehož jméno ještě neznám. Možná mně ho můžete říct!”

“Popište ho tedy a já vás nasměruji. Hloupí Balíci nic nevědí a lehkovážní malí Miláčci zapomenou skoro na všechno.”

“Kdepak žijí?”

“Vždyť od nich zrovna jdete!”

“Nikdy jsem ta jména neslyšel!”

“Jak byste taky mohl. Žádný z těch národů nezná své vlastní jméno!”

“Zvláštní!”

“Dost možná! Ale skoro nikdo nikde nezná své vlastní jméno! Řada urozených pánů by zůstala zírat, kdyby je oslovili jejich skutečným jménem!”

Ani jsem nemukal a přemýšlel, jaké mohlo být mé jméno.

“Jaké si teď myslíte, že je to vaše?” pokračovala, jako by si byla vědoma mého uvažování. “Ale promiňte, je to v podstatě jedno.”

Už jsem otvíral pusu, abych jí odpovídal, když jsem zjistil, že jsem o jméno přišel. Nedokázal jsem si rozpomenout ani na jeho první písmeno! Bylo to už podruhé, co se mě ptali na jméno, a já ho neuměl říci!

“Nic se neděje,” řekla; “není ho třeba. Vaše jméno máte ve skutečnosti vepsané na čele, ale nyní tak nepravdělně víří, že ho nikdo nepřečte. Já vykonám svůj díl, abych ho zklidnila. Brzy se zpomalí a doufám, že se nakonec ustálí.”

To mě vylekalo a mlčel jsem.

Vyšli jsme ze struh a dlouho šli, ale po chalupě ještě nebyla ani stopa.

“Malinci mi řekli,” vydal jsem ze sebe nakonec, “o rovném zeleném kraji, příjemném pro nohy!”

“Ano?” opáčila.

“Řekli mi také o mladé obryni, která je kdesi královnou: je toto její země?”

“V tom travnatém kraji stojí město,” odpověděla, “kde je jedna žena princeznou. To město se jmenuje Balisa. Ale ta princezna určitě není mladá! Je starší než tento svět a přišla sem z toho vašeho – s příšernou minulostí, která ještě neskončila. Je to zlý člověk a často se stýká s mocným Knížetem povětří. Lidé z Balisy byli původně prostí, obdělávali půdu a pásli ovce. Ona mezi ně přišla a oni ji vlídně přijali. Naučila je dobývat diamanty a opály a prodávat je cizincům a přiměla je, aby odložili pluhy a vzdali se ovcí a postavili město. Jednoho dne našli velikého hada a zabili ho; to ji tak rozlítlo, že se prohlásila za jejich princeznu a začala na ně být zlá. Ta země se tehdy jmenovala *Země vod*; protože ty prázdné kanály, kterých jste už tolik přešel, tehdy přetékal dravými bystřinami; a údolíčko, kde teď mají Balíci a Miláčci své ovocné stromy, bylo velké jezero, kam většina z těch bystřin vtékala. Ale ta zlá princezna nashromáždila ve svém klíně veškerou vodu, co jen z celé země mohla, uzavřela ji do vejce a odnesla ji. Do klína se jí ale vešla jen asi polovina; a v okamžiku, kdy odešla, to, co nestačila odnést, oteklo pod zem a zanechalo zemi suchou a prašnou jako její srdce. Kdyby nebylo podzemní vody, už dávno by všechno živé z povrchu pomřelo. Protože kde není vody, neprší; a kde neprší, tam nepramení žádné potoky. Od té doby žije princezna v Balise, udržuje obyvatele v neustálé hrůze a snaží se seč může, aby jim zabránila v množení. Ale oni se přesto čepýří a považují se za vzkvétající a zcela jistě samolibý národ – šikovný ve smlouvání a nakupování, šikovný v prodávání a šizení; lnou k sobě, když jde o společný zájem, a podvádějí se, když se zájmy střetávají; jsou pyšní na svou princeznu a její moc a opovrhují každým, nad nímž mají navrch; nikdy nepochybují, že jsou nejpočestnější národ na světě, a každý člověk se tam považuje za lepšího, než je jeho bližní. Hloubku jejich ničemnosti a rozsah jejich nadutosti nemůže pochopit nikdo, kdo tam nebyl, kdo nepoznal ta ubohá stvoření žijící pod špatným vládcem a klamající sama sebe.”

“Děkuji vám, paní. A řekněte mi teď, prosím vás, i něco o Malinkých – o Miláčcích? Celou svou duší jim toužím posloužit. Kdo a co jsou zač? A jak se sem dostali? Ty děti jsou největší div, na který jsem v této zemi divů narazil.”

“V Balise se snad dozvíte více. V palácové knihovně je prý starodávná báseň, kterou tam samozřejmě nikdo nedokáže přečíst, ale v níž se zcela jasně píše, že až Miláčci překonají obrovské nesnáze a přijdou na své vlastní jméno, naplní zemi a udělají z obrů své otroky.”

“To už trochu vyrostou, ne?” zeptal jsem se.

“Ano, trochu vyrostou; ale zároveň si myslím, že nevyrostou. Je možné vyrůst a nevyrůst, vyrůst více a vyrůst méně, oboje zároveň – ano, dokonce i vyrůst tím, že se nevyroste!”

“Mluvíte podivně, paní!” opáčil jsem. “Ale slyšel jsem, že se některá slova, jelikož znamenají více, zdají znamenat méně!”

“To je pravda, a takovým slovům je *třeba* porozumět. Princezně z Balisy by prospělo, kdyby slyšela to, co jí celý den křičí do uší ticho země! Ale ta je příliš chytrá na to, aby něčemu porozuměla.”

“Takže předpokládám, že až Malinci vyrostou, v jejich zemi bude opět voda?”

“Ne tak docela: když budou mít dostatečnou žízeň, budou mít vodu, a až budou mít vodu, vyrostou. Aby vyrostli, musí mít vodu. A ta pod povrchem neustále proudí.”

“Už dvakrát jsem ji slyšel,” řekl jsem; “- jednou, když jsem si lehl, abych počkal na měsíc – a když jsem se probral, už svítilo slunce! A jednou, když jsem spadl, přizabítý ranou zlého obra. Při obou příležitostech se ozvaly zvuky vody a vyléčily mě.”

Žena ani jednou neotočila hlavu a pořád se držela pár kroků přede mnou, přesto jsem však slyšel každé slovo, které jí splynulo ze rtů, a její hlas mi velmi připomínal hlas ženy v domě smrti. Mnohému z toho, co říkala, jsem neporozuměl, a proto jsem si to ani nemohl zapamatovat. Ale zapomněl jsem, že jsem se jí kdy bál.

Šli jsme dál a dál, a než jsme dorazili ke stavení, přešli jsme ještě notný kus písku. Základy domu vyrůstaly z hlubokého písku, ale bylo vidět, že jsou z kamene. Vzezřením chalupa připomínala domek hrobníkův, měla však silnější zdi. Těžké a masivní dveře se otvíraly přímo do velké holé místnosti, v níž byla naproti sobě dvě malá nezasklená okna. Má hostitelka vešla otevřenými dveřmi, kterými předtím vykukoval měsíc, a zamířila do protějšího kouta, kde ze země zvedla dlouhý bílý kus látky a omotala si ho kolem hlavy a tváře. Potom zavřela druhé dveře, do nichž měsíc nahlížel, upravila malou rohovinovou lucernu stojící na krbu a otočila se, aby mě uvítala.

“Jste velmi vítaný host, pane Vane!” řekla a oslovila mě jménem, na něž už jsem zapomněl. “Zábavy tu bude pramálo, ale vzhledem k tomu, že noc ani zdaleka nekončí a den se ještě neblíží, bude lépe, když budete vevnitř. Tady budete v bezpečí, a malý nedostatek není velké neštěstí.”

“Děkuji vám z celého srdce, paní,” odpověděl jsem. “Ale když teď vím, že znáte jméno, které jsem vám nedokázal říct, neřeknete mi i vy to vaše?”

“Jmenuji se Mara,” odpověděla.

Pak jsem si vzpomněl na hrobníka a malou černou kočku.

“Někteří lidé,” pokračovala, “ve mně vidí Lotovu ženu běžující nad Sodomou; a někteří si myslí, že jsem Ráchel, která nařiká kvůli svým dětem; ale nejsem ani jedna z nich.”

“Znovu vám děkuji, Maro,” řekl jsem. “- Mohu si tu u vás do rána lehnout na podlahu?”

“Nahoře na schodišti,” odpověděla, “najdete postel – na níž se některým spalo lépe, než čekali, a někteří na ní celou noc bděli a spali pak celý další den. Není příliš měkká, ale je lepší než písek – a nečenichají kolem ní žádné hyeny!”

Schodiště, úzké a strmé, vedlo přímo z místnosti do podkroví beze stropu a bez příček, opatřeného jedním širokým, nízkým vikýřem. Těsně pod svažující se střechou stálo úzké lůžko s bílým prostěradlem a pohled na ně mě rozechvěl, tak pronikavě upomínalo na lehátka v síni smrti. Na stole ležel suchý bochník a vedle něj pohár studené vody. Mně, který celé měsíce neokusil nic než ovoce, to připadalo jako hostina.

“Musím vás tam nechat ve tmě,” zavolala má hostitelka z úpatí schodiště. “Ta lucerna je jediné světlo, které mám, a dnes v noci je třeba vykonat několik věcí.”

“To nevadí, děkuji, paní,” odpověděl jsem. Jíst a pít, ležet a spát jsou věci, které se dají dělat po tmě.”

“Odpočívajte v pokoji,” řekla.

Snědl jsem bochník, vodu vypil do poslední kapky a uložil se na lůžko. Bylo tvrdé, přikrývka byla řídká a skrovná a noc chladná: zdálo se mi, že ležím v síni smrti, mezi bojovníkem a paní s hojící se ranou.

Probudil jsem se uprostřed noci pod dojmem toho, že jsem zaslechl přidušené zvuky divokých šelem.

“Pouštní tvorové mi jsou na stopě, jak se zdá!” řekl jsem si v duchu, a věda, že jsem v bezpečí, opět bych usnul. Ale v tom okamžiku se pod oknem drsné předení změnilo ve vytí, a já vyskočil z postele, abych se podíval, jaké zvíře je vydávalo.

Přede dveřmi stavení, v plné záři měsíce stála vysoká žena celá v bílém, otočená ke mně zády. Nakláněla se nad velkým bílým zvířetem podobným levhartovi, jednou rukou ho poplácávala a hladila, zatímco druhou ukazovala směrem k měsíci visícímu uprostřed oblohy, načež ukázala svisle k horizontu. Zvíře okamžitě vyrazilo závratnou rychlostí uvedeným směrem. Chvíli jsem je sledoval, pak jsem stočil zrak na ženu; ale ta byla pryč, a ani teď jsem nespátřil její tvář! Znovu jsem se zadíval za šelmou, ale jestli jsem ji viděl, nebo to byla jen bílá tečka v dáli, nemohu říci. – Co to znamenalo? Co byla ta olbřímí kočka vyslána vykonat? Otrásl jsem se a vrátil se na lůžko. Pak jsem si uvědomil, že když jsem venku ulehal do písečné prohlubně, měsíc zapadal; ale teď, o několik

hodin později tu zase svítíl v plné nádheře! “Všechno je tu nejisté,” řekl jsem si, “- dokonce i pohyby nebeských těles!”

Později jsem se dozvěděl, že tomuto světu sloužilo hned několik měsíců, nicméně zákony, které řídily jejich rytmus a oběžné dráhy, jsem neodhalil.

Opět jsem usnul a spal bez vyrušení. Když jsem ráno sešel dolů, našel jsem tam chléb a vodu, přičemž bochník byl tak veliký, že jsem ho snědl jen polovic. Má hostitelka seděla zahalená při snídani vedle mě a kromě pozdravu při příchodu neotevřela ústa, dokud jsem se jí nezeptal, jak se dostanu do Balisy. Řekla mi tehdy, ať jdu vzhůru po břehu řečiště, dokud mi nezmizí z očí; pak jsem měl směřovat doprava, dokud nedojdu k lesu – kde jsem mohl přenocovat, ale z něhož jsem musel vyjít s tváří otočenou k vycházejícímu měsíci. Potom mám jít stále rovně, říkala, načež dorazím k bystřině, kterou musím kolmo přejít a ubírat se dál, až uvidím na horizontu město.

Poděkoval jsem jí a dovolil si poznamenat, že jsem v noci při pohledu z okna s údivem sledoval, jak jí výtečně rozumí posel, jenž se vydal přímo a tak rychle směrem, který mu ukázala.

“Kdybych měl to vaše zvíře, které by mi ukazovalo cestu –” pokračoval jsem a doufal, že se dozvím něco o jeho poslání, ale přerušila mě a řekla:

“Šla do Balisy – tou nejkratší cestou.”

“Vypadala tak nádherně bystře!”

“Astarte zná svou práci natolik dobře, že ji můžu vyslat, aby ji odvedla,” odpověděla.

“Máte hodně takových poslů?”

“Tolik, kolik potřebuji.”

“Je těžké je něčemu naučit?”

“Nepotřebují se učit. Jsou všichni stejného plemene, ale nikdo z nich se nepodobá druhému. Jejich původ je tak přirozený, že by se vám zdál neuvěřitelný.”

“Neřeknete mi ho?”

“Včera večer ke mně přišel nový – z vaší hlavy, když jste spal.”

Zasmál jsem se.

Vypadá to, že všichni v tomto světě si libují v hádankách! pomyslel jsem si. Nějaké mé náhodné slovo podnítilo myšlenku – a v této podobě ona tu malou skutečnost ztělesní!

“Takže to zvíře je moje!” zvolal jsem.

“Vůbec ne!” ona na to. “Může nám patřit pouze to, na čem se spolupodílí naše vůle.”

Ha! Takže i metafyzika! utrousil jsem v duchu a mlčel.

“Smím si vzít zbytek toho chleba?” zeptal jsem se za chvilku.

“Dnes už žádný nebudete potřebovat,” odpověděla.

“Ale zítra třeba ano!” opáčil jsem.

Vstala a šla ke dveřím, přičemž říkala:

“Se zítřkem to nemá nic společného – ale jestli chcete, vezměte si ho.”

Otevřela dveře a podržela je. Vstal jsem, vzal chléb – ale váhal jsem, protože jsem hořel touhou vidět její obličej.

“Musím tedy jít?” zeptal jsem se.

“Nikdo v mém domě nenocuje dvě noci po sobě!” odpověděla.

“Děkuji vám tedy za pohostinnost a buďte s Bohem!” řekl jsem a otočil se, že půjdu.

“Přijde čas, kdy u mě budete muset nocovat řadu dní a řadu nocí,” pronesla smutně skrze své závoje.

“Rád,” odpověděl jsem.

“Ale kdež, *nerad!*” odvětila.

Řekl jsem si, že má pravdu – podruhé už jejím hostem rád nebudu! Ale hned mě pokáralo mé srdce, a sotva jsem přešel práh, opět jsem se otočil.

Stála uprostřed místnosti; její bílá říza jí ležela u nohou jako zpěněné vlny a mezi nimi byly i obvazy z tváře: byla nádherná jako hvězdná noc. Její velké šedé oči vzhlížely k nebi; po skráních se jí linuly slzy. Nemálo mi připomínala hrobníkovu ženu, ačkoli ta vypadala, že neplakala snad tisíc let, a tato zase jako by plakala pod obvazy na své přenádherné hlavě bez přestání. Přesto jako by však něco v těch slzících očích říkalo: “Pláč může vydržet celou noc, ale ráno přijde radost.”

Na okamžik jsem sklonil hlavu a chystal se pokleknout a požádat ji o odpuštění, když tu jsem vzhlédl a zjistil, že stojím venku před domem bez dveří. Chodil jsem kolem dokola, ale žádný vchod jsem nedokázal najít.

Zastavil jsem se pod jedním oknem a užuž se připravoval zakřičet svou kajícínou zpověď, když mi do uší náhle vnikl kvílivý, skučivý řev, a krve by se ve mně nadořezal. Z okna nad mou hlavou cosi vyskočilo a dopadlo mi za záda. Otočil jsem se a uviděl velikánskou šedou kočku se zježenou srstí, jak pádí ke korytu řeky. Padl jsem tváří do písku a zdálo se mi, že z domu slyším jemné vzlykání člověka, který trpí, ale nekaje se.

16. Hrůzný tanec

Vstal jsem, abych se opět vydal na svou cestu, a urazil jsem spoustu pouštních mil. Jak jsem jen toužil po nějaké hoře či alespoň vysoké skále, z jejíhož vrcholku bych mohl přehlédnout tu bezútěšnou pláň nebo ty vyschlé strouhy a upřít zrak k nějaké naději na obzoru! Ale co mi mohla být platná

taková předzvěst? Hlavním činitelem v tom, co se člověku může přihodit, je to, co nosí uvnitř, nikoli to, co leží mimo dosah jeho očí: událost jen dává věci do pohybu. Předvídání není pochopení, jinak by přece věštby ukryté v člověku vycházely na povrch častěji!

Slunce bylo na půli cesty k horizontu, když jsem před sebou spatřil rozeklaný skalní svah; ale dříve než jsem k němu dospěl, mě má touha vystoupat vzhůru přešla a já si jen přál ulehnout. Slunce tou dobou už skoro zapadlo a okolí začalo temnět. U nohou mi ležel koberec toho nejměkčího, nejzelenějšího mechu, pohovka pro samého krále: vrhl jsem se na ni a v mžiku mě únava začala opouštět, protože jakmile jsem složil hlavu, už potřetí jsem pod sebou zaslechl zvuk vodstev, která vyluzovala přerušované melodie a éterické harmonie při hře na kameny svých podzemních kanálů. Jaký nádherný hudební nesouzvuk mi to hrál do uší vodnář harfeník! To by s oním věčně se vracejícím zurčením a zvonku podobným kapkáním nesvedl ani Händel – mít společný refrén pro prolínající se a vzájemně se rušící melodie!

Když jsem tak poslouchal, oči se mi toulaly po prudkém skalnatém srázu nad hlavou a četly z jeho tváře záznam, že tady se kdysi dávno řítíl vodopád, co naplňoval kanály, které mě dovedly k jeho úpatí. Hruď se mi dmula při pomyslení na překrásnou vřavu, když vlny dovádivě tancovaly v bezmocném pádu, aby spojily svou hudbu v jednom varhanním burácení někde dole. Ale vbrzku mě skryté potoky ukolébaly k spánku a jejich ukolébavky se smísily s mými sny.

Vzbudil jsem se před rozedněním a dychtivě jsem šplhal vzhůru, abych se podíval, co leží v dálce. Ale běda, nic než poušť toho nejjemnějšího písku! Nezbyvala tu ani stopa po oné řece, která se řítíla ze skal! Návěje prachu vyplnily její koryto až na úroveň té děsivé pláně! Když jsem se otočil, všiml jsem si, že v místě dopadu se řeka rozdělovala do dvou ramen: na rameno, po jehož břehu jsem teď došel na úpatí skalního útesu, a na rameno, které jsem onehdy přešel cestou do Zlého lesa. Ten jsem rozeznával mezi řekami na dalekém horizontu. Přede mnou a nalevo ode mne se poušť táhla mimo dosah mého zraku, leč daleko vpravo jsem spatřoval na čáře obzoru vyvýšeninu, která slibovala les, k němuž mě nasměrovala má hostitelka.

Posadil jsem se a šmátral v kapse po půli bochníku, který jsem si vzal s sebou – až teď jsem pochopil, co měla má hostitelka na mysli, když o něm mluvila. Ten chléb vskutku nebyl na nadcházející den: scvrkl se a ztvrdl na kámen! Zahodil jsem ho a znovu se vydal na cestu.

Kolem poledne jsem dorazil ke skupince tamaryšků a jalovců, a pak k několika zakrslým jedlím. Když jsem kráčet dál, vítalo mě hustší mlází a vzrostlejší jedle, zanedlouho jsem se pak dostal do háje borovic a jiných stromů, který se podobal tomu, v němž Malinci nacházeli svá děťátka, a mně se zdálo,

jako bych se vrátil do nějaké jeho vzdálené části. Ale co mi záleželo na *kde*, když *všude* bylo stejně jako *nikde*! Zatím jsem nikde nic nevykonával, abych takové *nikde* přeměnil na místo! Ještě jsem nebyl naživu; jen jsem snil, že žiji! Byl jsem pouhým vědomím s rozhledem! Ve světě, který jsem opustil, jsem po pravdě řečeno nebyl ničím jiným, ale teď jsem si této skutečnosti byl alespoň vědom! Řekl jsem si, že pokud v tomto lese zahlédnu slabý třpyt zrcadla, zaměřím hodně stranou, aby mě náhodou mimoděk nelapilo a nevrátilo mě staré existenci: tu jsem se mohl naučit, jak něčím být, tím, že něco udělám! Nemohl jsem snést pomýšlení na návrat, když tu začalo tolik věcí a nebylo dosaženo ani jednoho konce. Malincí by došli osudu, který jim byl předurčen; strašlivou čarodějnici bych nikdy nepotkal; mrtví by dozrávali a vstávali beze mě; já bych se probudil, jen abych zjistil, že se mi všechno zdálo a že veškeré mé směřování nevedlo nikam! To radši půjdu pořád dále, než dojít k takovému konci!

Zacházel jsem stále hlouběji do lesa: byl jsem unavený a chtěl jsem si v něm odpočinout.

Stromy tu teď byly velké a stály v pravidelném, skoro geometrickém rozestavení, a mezi nimi se otvíraly široké mýtiny. Podrostu tu bylo pramálo a bylo vidět do daleka všemi směry. Les se podobal obrovskému chrámu, vznešenému, tichému a prázdnému, neboť jsem se toho dne nesetkal s ničím na dvou či čtyřech nohách. Pravda, občas se přes otevřená prostranství, na nichž právě spočíval můj zrak, přeneslo cosi rychlého nebo naopak pomalého; ale vždy to bylo v dálce, a tak to jen násobilo pocit siroti a prázdnoty. Slyšel jsem několik ptáků a viděl spousty motýlů, některé přenádherných barev a zabarvení, některé čistě a oslnivě bílé.

Když jsem došel na místo, kde rostly borovice dále od sebe a skýtalý prostor kvetoucím keřům, s nadějí, že jde o příznak jakéhosi nedalekého obydlí, vydal jsem se směrem, kde rostlo stále více růží, protože jsem dychtil po hlase a tváři mně blízkých – po jakékoli živé duši, a mohla být lidská či nikoli, které bych mohl do jisté míry rozumět. Pomyslel jsem si, jaké hrůzné peklo je putovat sám, osamělá existence, která nikdy nevychází ze sebe samé, nikdy nerozšíří svůj život o jiný život, zato ve spoutanosti svých ubohých svérázných rysů leží coby věčný vězeň v kobce vlastního bytí! Začínal jsem zjišťovat, že je nemožné žít sám pro sebe, vždyť jen přítomnost jiných byla, běda, jedinou hroznou možností! Zlo je jen skrze dobro! Sobeckost jen parazit na stromě života! Ve svém vlastním světě jsem byl uvyklý na osamělý zpěv; tu z mých rtů nesplynulo ani polohlasné pobrukování! Tam jsem si zpíval, aniž jsem myslel; tu jsem myslel, aniž jsem zpíval! Tam jsem nikdy neměl spřízněnou duši; tu by náklonnost prostáčka byla nebeským darem! “Kdybych tak měl aspoň psa, kterého bych miloval!” vzdychal jsem – a užasle jsem pohlížel na své minulé já, které dávalo přednost společnosti knihy či pera před společností muže či ženy; které, pokud

by se objevil autor díla, jež jsem právě četl, by si přálo, ať odejde, abych se mohl vrátit k jeho knize. Zvolil jsem si raději mrtvé než živé, věc vymyšlenou spíše než věc myslící! Každý člověk, říkal jsem si teď, je více než ta nejskvělejší kniha! Nezáleželo mi na mých žijících bratrech a sestřích, a teď jsem neměl ani mrtvé, aby mě utěšili!

Les ještě více prořídł, borovice ještě zmohutněly a vyháněly do výšky obrovské kmeny podobné sloupům dychtícím podpírat nebesa. Objevilo se více stromů jiných druhů; les bujel! Z růží teď byly stromy a jejich květy žhnuly nevýslovnou krásou.

Najednou jsem zahlédl něco jako velký dům či hrad; ale tvar to mělo natolik nezřetelný, že jsem si nemohl být jist, zda nešlo o náhodné uskupení siluet stromů. Když jsem se přiblížil, linie držely stále pohromadě, ale ani ony, ani masa budovy nenabýly nikterak určitějších kontur; jakmile jsem před ní zanedlouho stanul, byl jsem stále jako předtím na pochybách co do její povahy. Obyvatelný dům či hrad to rozhodně nebyl; mohlo jít o zříceninu zarostlou břečťanem a růžemi! Přesto jsem z toho, co se z budovy skrývalo v listoví, nedokázal rozlišit ani nejubožejší zbytek zdi. Opětovně se mi zdálo, že rozpoznávám cosi jako budovu, ale před bedlivějším prozkoumáním to vždy mizelo. Bylo možné, přemítal jsem, že břečťan obepnul obrovskou budovu a pozřel ji a jeho propletené větve stále udržovaly tvar zdí, které tak vstřebaly? – Pokud šlo o vzezření této stavby, nemohl jsem si být ničím jist.

Přede mnou se otvírala obdélníková prázdnota – příznak vchodu bez dveří: prošel jsem jím a octl se v rozsáhlém prostoru podobném velké síni, s podlahou pokrytou travou a květinami, se stěnami a stropem porostlými břečťanem a psím vínem, jež se mísily s růžemi.

K přenocování se nemohlo nabízet lepší místo! Posbíral jsem hromadu suchého listí, umístil ji do kouta a ulehl tam. Sín prosvěťoval rudý západ slunce, noc byla teplá a mé lože příjemné; ležel jsem a díval se na hořící strop se vzorováním větví a větviček, s oblaky listí a probleskujícími skvrnami vysoko posazené střechy. Oči se mi tím vším proplétaly, jako by byly lapené, dokud nezašlo slunce a obloha nezačala temnět. Rudé růže pak zčernaly a zakrátko bylo vidět jen žluté a bílé květy. Když zmizely i ony, na jejich místo nastoupily hvězdy, které visely v listí jako topazy, pulzovaly, jiskřily a blýskaly mnoha barvami: nade mnou se klenula nebesa stromu z Aladinovy jeskyně!

Potom jsem přišel na to, že větve jsou plné hnízd, z nichž neustále s pípáním vykukují malé, sotva rozeznatelné hlavičky, jen aby zase mizely. Chvilku to všechno šustilo a hlomozilo a odříkávalo modlitbičky; ale jen co tma zhoustla, hlavičky se uklidnily, každá opeřená matka měla pod křídly své ztichlé potomstvo, štěbetání v postýlkách byl konec a boží ptačí školka klidně odpočívala pod vlnami spánku. Ještě jednou mě přinutilo vzhlednout několik mávnutí křídly: to

přelétávala sova. Jenom jsem ji zahlédl, ale několikrát jsem ucítil chladný závan od jejích nehluchých křídel. Ptačí matky se už nepohnuly; viděly, že pase po myších, a ne po jejich dětech.

Asi o půlnoci jsem se prudce probudil, vyrušila mě totiž oslava, která ještě ani nedosáhla přílišné hlučnosti. Zvuky ani nebyly daleko; ozývaly se blízko, ale slabě. Oči jsem měl však tak oslněné, že jsem chvíli vůbec nic neviděl; nakonec se však přizpůsobily.

Ležel jsem na svém suchém listí v rohu nádherné síně. Předě mnou se pohyboval zástup skvostně oděných mužů a spanile oblečených dam, avšak zdálo se, že mě nikdo z nich nevidí. V sérii tanců jako by ztělesňovali příběh života, jeho setkání, jeho vášně, jeho rozchody. Jako člověk zabývající se Shakespearem jsem se naučil něco o všech tancích, o kterých se zmiňoval ve svých hrách. Tanečníci byli ustrojeni v šatech, které starobylostí odpovídaly jejich tancům.

Když jsem spal, vyšel měsíc a teď sem svítil střechou s bezpočtem oken; jeho světlo však křížilo tolik stínů, že jsem zpočátku nedokázal rozeznat v onom zástupu skoro žádné tváře; nemohl jsem si však nepovšimnout, že na nich bylo cosi podivného: posadil jsem se, abych se podíval lépe. – Bože! Mohlo se o nich mluvit jako o tvářích? Byly to přední strany lebek! – Tvrdá, blyštící se kost, obnažené čelisti, seříznuté nosy, zuby beze rtů, které se už nijak nemohly účastnit úsměvu! Některé se blýskaly bělostí, odhodláním a vražednými úmysly; jiné byly zastřené rozkladem, rozbité a vytlučené, zbarvené hlínou, v níž podle všeho tak dlouho ležely! Co bylo ještě příšernější, oční důlky nebyly prázdné; v každém se skvělo živé oko bez víčka! V těchto poničených tvářích zářily, pableskovaly či jiskřily oči všemožných barev, tvarů a výrazů. Krásné, hrdé oko, temné a lesklé, blahosklonně se rozhlízející, bylo o to děsivější; nádherné, zemdlelé oko, o to odpornější; zatímco matné, smutné oči, které nebyly v takovém rozporu se svým umístěním, halil tak pronikavý smutek, až se nad nimi srdce zachvívalo navzdory ohavnostem, z nichž vyhlížely.

Vstal jsem a vydal se mezi přízraky s přáním odhalit, co jsou vlastně zač. Byly to duše, nebo ve svých rytmických pohybech pouhé přeludy minulosti? Ani pohledem, ani gesty, ani sebenepatrnějším narušením tempa tanečníci nedávali najevo, že o mně vědí; nebyl jsem tu pro ně: do jak velké míry byli sami se sebou spjati? Určitě viděli své společníky tak, jako jsem viděl já je! Nebo si každý sebe a ostatní vysnil? Věděl každý z nich, jak se jeví ostatním – jako smrt s živoucíma očima? Používali svých tváří, nikoli pro dorozumění ani k vyslovování myšlenek a pocitů, ani ke sdílení existence se svými bližními, ale proto, aby vypadali tak, jak si přáli vypadat, a skrývali, kým byli? A protože ze svých tváří nadělali masky, byli následkem toho těchto masek zbaveni a odsouzeni tak chodit bez tváří, dokud nepocítili lítost?

Jak dlouho musí předvádět svou beztvářnost očím bez tváří? ptal jsem se sám sebe. Jak dlouho vydrží tento děsivý trest? Začali konečně milovat a moudřet? Podrobovali se ještě hanbě, která si je našla?

Neslyšel jsem ani slovo, neviděl jsem ani jeden pohyb obnažených úst. Byli kvůli lhaní připraveni o řeč? Očima promlouvali, jako by toužili, aby byli pochopeni: to, co se jim zračilo v očích, byla pravda, nebo klam? Zdálo se, že se navzájem znají: považovali jednu lebku za krásnou a jinou za bezvýraznou? Rozdíl tu musely být, a oni studovali lebky už tak dlouho!

Mé tělo jim nebylo žádnou překážkou: byl jsem tělem a oni pouze formami? Nebo jsem byl já formou a oni těly? V okamžiku, kdy se některý tanečník přiblížil těsně ke mně, hned se octl na druhé straně, a já mohl říci, aniž jsem to viděl, který z nich, ať už muž či žena, prošel mým hájemstvím.

Na celé řadě hlav ještě zůstávaly vlasy, a ať už byly jakkoli upravené a samy o sobě jakkoli krásné, mým očím se na kostech čela a spánků jevily děsivě. V takovém případě zůstávalo na svém místě i ucho a na jeho lalůčku, jež básník Sidney nazývá klenotem ucha, visely, třpytily se, zářily či se blýskaly perly, opály či diamanty – pod nocí kaštanových nebo černých loken, pod východem slunce zlatých kadeří nebo měsíčním svitem bledých, zastřených, nadýchaných řasovitých obláčků –, podobající se lišejníkům všude na slonovinově bílých či vlhce žlutých obnažených kostech. Shlédl jsem dolů a spatřil líbezně klenutý nárt; vzhlédl jsem a hle, buclaté plece nesoucí kulatý plný krk – který ještě výše sesychal a končil vypouklou lebkou.

Hudba byla divočejší a tanec rychlejší a rychlejší; oči žhnuly a jiskřily, klenoty se třpytily a pableskovaly a vrhaly barvu a oheň na bledé šklebící se obličej, které pluly síní a proplétaly se v přízračném rytmu složitým labyrintem skupinového pohybu, když tu náhle vše ustalo a všechny oči se otočily k jednomu místu: – ve dveřích stála žena dokonalá postavou, držením těla i pletí, která pohlížela na přítomné jakoby z piedestalu bohyně, zatímco tanečníci stáli “jako solné sloupy”, zmrazení v nové smrti pohledem na život, jenž zabíjel. “Mrtvé věci, já žiji!” říkal její pohrdavý pohled. Potom, znenadání, jako listí, do něhož se náhle opře vítr, se k sobě otočili a znovu se pustili do melodického, družného pohybu s novým výrazem v očích, před chvílí ještě odloučeným, nyní však prodchnutým vzájemným sdílením společného triumfu. “I ty,” zdálo se, že říkají, “brzy zchradneš jako my! Brzy budeš stejná jako my!” Já jsem svůj zrak opět obrátil k ženě – a všiml jsem si na jejím boku malého temného stínu.

Žena uviděla změnu v pohledech mrtvých; sklopila zrak; porozuměla těm mluvícím očím; přitiskla si obě krásné ruce na stín, vydala přidušený vzlyk a utíkala pryč. Ptáci se pohnuli v hnízdech a oči tanečníků prozářil záblesk radosti, když tu najednou sfoukl všechna světla teplý vítr, který se hnal síní a přítom nabýval na síle. Nad obzorem se však stále blyštěl měsíc snažící se o

mdlou zář a z tolika očí ještě probleskoval kalný jas, že jsem dobře viděl na to, co následovalo. Jako by všechny figury byly jen obrazy ze sněhu, začaly se v teplém větru rozpadat a rozpíjet. Maso se drolilo z kostí jako vločky pergamentu, vypadávalo zpod šatů jako špinavý sníh; šaty samé se snášely k zemi v cárech a onucích a celé bílé kostry vystupující zároveň z oděvů i masa se tu obnažené a vyzáběle tyčily mezi rozkládajícími se zbytky poházenými na podlaze. Celou touto nahou společností se nesl slabý chrastivý šelest; jeden pár očí za druhým pozbýval svého světla; a kolem mě s osaměním houstla i tma. Ještě chvíli hnal vítr listí jedním směrem; pak ustal a tichou nocí proplula tichá sova.

Ani chvíli mě však nesvíral strach. Je pravda, že každý, kdo přejde práh cizího světa, se musí se strachem rozžehnat. Nepůsobila ve mně žádná vědomá odvaha; prostě jsem se nebál. Ani jsem nevěděl, proč se nebojím, ani proč bych se bát měl. Nebál jsem se ani strachu – který je ze všech nebezpečí tím nejnebezpečnějším.

Vyšel jsem do lesa, abych se ihned opět vydal na cestu. Vycházel další měsíc a já k němu obrátil tvář.

17. Groteskní tragédie

Neušel jsem ještě ani deset kroků, když jsem zahlédl zvláštně vyhlížející předmět, a popošel jsem k němu, abych si ho prohlédl. Zjistil jsem, že je to plesnivějící, podle všeho starodávný kočár, který se už rozpadával, ale stále spočíval na svých těžkých kolech. Po obou stranách oje, stále na svých místech ležely koňské kostry; od jejich dvou úděsných bílých hlav se táhly scvrklé otěže k rukám kostry kočího, usazené na rozedrané pokrývce na kozlíku; obojí dveře odpadly; uvnitř seděli dva kostlivci, každý shrbený ve svém koutě.

Zrovna když jsem se na ně díval, probudili se k životu a s chřestivým praskáním kostí vyskočili ze dveří po své straně. Jeden spadl a zůstal ležet; druhý chvíli stál a celý se nebezpečně třásl; pak se s obtížemi, protože měl ztuhlé klouby, kradl na opačnou stranu kočáru, přičemž se celou dobu přidržoval jeho stěny. Vyzábělé kosti údů se nezdály příliš pevné na to, že by ho měly udržet. Když poklekl ke svému druhovi, snažil se ho zvednout, ale sám skoro při tomto úsilí přepadl na zem.

Ležící přízrak se zvolna, jakoby po náhlém vzepětí sil, posadil. Nějakou chvíli otáčel svou nažloutlou lebkou z jedné strany na druhou; potom se, aniž si všiml svého společníka, postavil na nohy, chytaje se loukotí zadního kola. V této polovzpřímené poloze stál zády k druhému kostlivci a držel se oběma

rukama za kolenní kloub. S takřka stejnými obtížemi a častým kroucením vstala i klečící kostra a oslovila svého druha.

“Ublížil jste si, můj pane?” řekla hlasem, který zněl vzdáleně a nepřítliš srozumitelně, jako by ho odvíval nějaký přízračný vítr.

“Ano, ublížil,” odpověděla ta druhá kostra podobným, přece však hrubším tónem. “Ani ses nesnažila mi pomoci, a vykloubil jsem si to proklaté koleno!”

“Snažila jsem se, seč jsem mohla, pane.”

“O tom nepochybuji, má paní, bylo to zlé! Už jsem si myslel, že se nikdy nepostavím na nohy! – Ale, ať se propadnu, paní! Vy jste samá kost?”

Změřila se pohledem.

“Nic jiného nemám,” opáčila; – “a vy si máte co stěžovat! Co to ale všechno proboha znamená? To se mi všechno zdá?”

“Vám se to může zdát, paní – nevím; ale mé koleno mi tuto vítanou iluzi upírá. – Ha! Vidím, že ani já nemám jiného ustrojení než kosti! – Muži však nesluší přece jen o něco méně! Pevně doufám, že to nejsou *mé* kosti! Každá bolí víc než ostatní a tohle vykloubené koleno je nejhorší! Postel asi byla vlhká a já byl příliš opilý, abych si toho všiml!”

“Asi ano, můj pane z Cokayne!”

“Cože! Cože! – Chcete mi naznačit, že i mně se všechno zdá – bolest a všechno ostatní! Jak vy znáte titul, který mi dali mí povedení kumpáni? Nevzpomínám si na vás! – Stejně, nemáte právo si dovolovat! Jmenuji se – jsem lord – no tak, no tak přece! Jak mi říkáte, když jsem – chci říci, když jste strážlivá? Nemůžu si – teď – běda, *jak* se jen jmenuji? – To jsem ale musel být *hodně* opilý, když jsem šel na lůžko! Často taky bývám!”

“Chodíte za mnou tak málo, že nevím, můj pane; to vám můžu věřit!”

“To doufám!”

“- když nic jiného!”

“Třesky plesky! Vám jsem v životě nezalhal!”

“Nedělal jste nic jiného, než mi lhal.”

“Na mou čest! – Pche, já jsem tu ženu nikdy předtím neviděl!”

“Znal jste mě natolik dobře, že jste mi lhal, můj pane!”

“Začíná se mi zdát, že jsem se s vámi kdesi setkal, ale na mou duši, vždyť podle čeho vás mám poznat? Jste bez šatů, kdo může říct, čím snad nejste? – *Jedno* vám odpřisáhnou – nikdy jsem vás neviděl tak obnaženou! – Pane na nebi, já si na vás vůbec nevzpomínám!”

“Jsem ráda, že to slyším: mé vzpomínky na vás nejsou o nic příjemnější! Poroučím se vám, můj pane!”

Otočila se, odbelhala se s chřestěním pár kroků a opět se zastavila.

“Jste tak bezcitná jako – jako – každá jiná žena, paní! – Kde v této díře najdu svého sluhu? – Jak se to ten pitomec vlastně jmenoval?”

Otáčel na vrzajícím čepu svou lysou hlavou na jednu a pak na druhou stranu a stále si oběma rukama držel koleno.

“Pro jednu budu vaším sluhou já, můj pane,” řekla dáma a zase se k němu obrátila. “– Co pro vás mohu udělat? Je těžké na něco přijít!”

“Zavaž mi nohu přece, jsi snad necitelná? Copak nevidíš, jak je celá rozbitá? Ach bože, dny, kdy jsem tančival!”

Rozhlédla se kolem prázdnými očními důlky a našla kus pevné trávy, kterým svázala sousedící části tvořící koleno. Když byla hotova, pokusil se o pár opatrných, váhavých kroků.

“To jste jinak skotačoval, můj pane!” řekla, když se zvedala z kolen.

“Ehe? Cože! – Teď, když se na vás znovu dívám, zdá se mi, že jsem vás nenáviděl! – Hm?”

“Přirozeně, můj pane! Nenáviděl jste hezkou řádku lidí! Byla mezi nimi samozřejmě i vaše žena!”

“Ach, začínám, za-čí-nám – Musel jsem to ale dlouho někde vězet! – Opravdu zapomínám! – Né! Ten váš zatracený kus trávy praská! – Bývalo nám spolu *náramně* hezky, že?”

“Ani si nevzpomínám, můj pane. Jediné šťastné chvílky, které jsem zažívala ve vaší společnosti, byly snad v prvním týdnu našeho manželství.”

“Tak to tedy bylo? Cha, chá! – No, už to skončilo, díky bohu!”

“Kéž bych tomu mohla věřit! Proč jsme spolu seděli v tom kočáře? Vyvolává to ve mně obavy!”

“Myslím, že jsme byli rozvedení, má paní!”

“To těžko: jsme pořád spolu!”

“Žalostná to pravda, ale dá se napravit: zdá se, že se ten les táhne pěkně daleko!”

“Pochybují! Pochybují!”

“Promiňte, nenapadá mě žádný kompliment, který bych vám mohl složit – aniž bych tedy lhal. Soudě dle vaší postavy a pleti, od doby, kdy jsem vás naposledy viděl, jste vedla krušný život! Já určitě nemohu být *tak* nahý jako vy, dámo! – Omlouvám se, paní! Doufám, že to budete chápat tak, že jen žertuji ve snu! To je ale jedno; snít či bdít, je to pořád totéž – vše je jen zdání! Nemůžete si být ničím jista, a to vyjde nastejno, jako byste věděla, že nic není! To život naučí každého hlupáka!”

“Mě naučil, že jsem byla blázen, když jsem vás milovala!”

“Nebyla jste jediný takový blázen! Ženy měly tu zvláštnost, že se do mě neustále zamilovávaly. – Úplně jsem zapomněl, že jste byla jednou z nich!”

“Vskutku jsem vás milovala, můj pane – trochu – jednu dobu!”

“Á, to byla vaše chyba, má paní! Vy jste mě měla milovat hodně, měla jste mě milovat oddaně, vášnivě – měla jste mě milovat věčně! Tím dřív byste se mi

omrzela, a nebyla byste mi potom tak protivná! – Ale co bylo, bylo! – Kde to jsme? Místo, toť otázka! Být či nebýt, to žádná otázka *není!*”

“Jsme na onom světě, řekla bych!”

“To rozhodně! – Ale ve kterém, co je to za svět? Nemůže to být přece peklo!”

“Určitě je: existuje v něm manželství! Já i vy jsme navzájem prokleti.”

“Tak tedy nejsem jako Othello, prokletý slušnou manželkou! – Ach, já si pamatuji na svého Shakespeara, má paní!”

Kostra ženy zvedla z křoví zapadlou zlomenou větev, opřela se o ni a odcházel, pohazujíc svou drobnou lebkou.

“Dejte mi tu hůl,” zakřičel její bývalý manžel; “chci ji víc než vy.”

Nijak mu neodpověděla.

“To jako chcete, abych o ni prosil?”

“Ale kdež, můj pane. Chci si ji nechat,” odpověděla a pokračovala ve svém pomalém odchodu.

“Okamžitě mi ji dejte; chci ji mít! Potřebuji ji.”

“Já mám bohužel pocit, že ji potřebuji sama!” opáčila dáma a přidala do kroku a klouby a kosti jí začaly ostřeji prskat a vrzat.

Chtěl jít za ní, ale málem spadl: tráva na koleně mu praskla a on se se zaklením zastavil a nohu si opět sevřel.

“Pojďte sem a pořádně mi ji zavažte!” chtěl zaburácet, ale ozvalo se jen zapípání a hvízdnutí.

Otočila se a podívala se na něho.

“Pojďte mi ji okamžitě stáhnout!” zopakoval.

Udělal od něho pár kroků.

“Přísahám, že se vás nedotknu!” zvolal.

“Jen si přísahajte, můj pane! Není tu nikdo, kdo by vám uvěřil. Ale běda, neztrácejte nervy, nebo se rozpadnete na kousky, a kde se pak najde tolik provazu, aby se vám svázaly všechny ty zteřelé klouby, to tedy vůbec nevím.”

Vrátila se a opět k němu poklekla – napřed ale odložila hůl mimo jeho dosah.

V okamžiku, kdy přestala svazovat klouby, po ní sáhl, snad s úmyslem, že ji chytne za vlasy; prsty se mu však smekly po hladkém temeni.

“Nechutné!” zabručel si a uchopil ji za pažní kost.

“Zlomíte mi ji!” řekla a vzhledla k němu.

“Tak zlomím!” odpověděl a začal jí cloumat.

“Příště, až se vám zase uvolní nohy, už je znovu svazovat nebudu!” zahrozila.

Hrubě jí trhl rukou, ale její kosti byly naštěstí v lepším stavu než ty jeho. Druhou ruku natáhla ke zlomené větvi.

“Tak je to dobře: podejte mi tu hůl!” zazubil se.

Máchla s ní takovou silou, že mu zlomila jednu kost na zdravější noze. Upadl a dusil se nadávkami. Dáma se jen smála.

“Teď budete pořád chodit s úlomky!” řekla; “tak vyschlé kosti se nikdy nezhojí!”

“K čertu s vámi!” zakřičel.

“K vašim službám, můj pane! Mám vám donést několik loukotí z kola? Jsou vynikající – ale těžké, obávám se!”

Otočil lebkou stranou a neodpovídal, jen ležel a úpěl. Divil jsem se, že se při pádu nerozpadl. Dáma vstala a odešla – vůbec ne nepůvabně, napadlo mě.

“Co z toho může být?” řekl jsem si. “Ti jsou příliš bídní pro jakýkoli svět, a toto přece nemůže být peklo, protože tu žijí Malincí a také spáčí! Co to všechno znamená? Může se pro kostlivce někdy něco změnit k lepšímu?”

“To jsou pro vás i pro mě příliš velké otázky,” řekl kousek ode mě známý hlas.

Rozhlédl jsem se, ale neviděl jsem nikoho, kdo by je mohl pronést.

“Nejste v pekle,” pokračoval. “Ani já nejsem v pekle. Ale tito kostlivci v něm jsou!”

Než domluvil, zahlédl jsem přímo nad hlavou havrana na větvi jednoho buku. V tom okamžiku z ní slétl a přistál na zemi: stál tu vyzábělý stařík z knihovny s dlouhým nosem a dlouhým kabátem.

“Ten muž nebyl nikdy kavalír,” pokračoval, “a v tomto kosterním stadiu degenerace, když mu kosti prostupují kůží a když se na povrch dere jeho skutečná povaha, jako kavalír ani nevypadá. Ta žena není tak neomalená a má i trochu srdce. Ale když odpadnou společenské zábrany, vidíte je teď, jací jsou a jací vždycky byli!”

“Řekněte mi, pane Havrane, co se s nimi stane,” zeptal jsem se.

“Uvidíme,” odpověděl. “Ve své době to byl nejkrásnější pár na celém dvoře; a teď, i když jsou jen práchnivějícími kostmi, jako by stále považovali svou bývalou pověst za nezcizitelné vlastnictví; kdyby tak viděli své tváře, snad by to s nimi ještě něco udělalo! Když měli kapsy, cítili se také bohatí, ale už se začínají cítit trochu na suchu! Ten pán pohlížel na tu paní jako na bezcenné břemeno, protože ho unavila její krása a už také utratil její peníze; teď ji potřebuje, aby mu drátovala klouby! Tyto změny do nich vkládají zárodky naděje. Navíc se teď od sebe nemohou vzdálit a nevidí tu nikoho, jako jsou sami: časem je musí otrávit vzájemný odpor a musí se začít navzájem milovat! Neboť láska, nikoli nenávisť, je nejhlubší v tom, co Láska ,vpravila svou láskou do bytí‘.”

“Viděl jsem tu před hodinou hodně jim podobných, tady nedaleko v jedné síni!” řekl jsem.

“Byli jim podobní, ale měli jiný osud,” odpověděl. “Tito dva neuvidí celá léta žádné z těch, co jste sledoval včera v noci. Ti jsou před nimi celá staletí napřed. Všiml jste si, že se dokázali i trochu obléci! Je pravda, že své šaty na sobě ještě neudrží tak dlouho, jak by chtěli – v současné době je to jen na část noci; ale půjde jim to stále lépe, a časem se jim ukáží i tváře; protože každé zrnko opravdovosti přidává vlákno k výrazu jejich lidství. Nemůže se objevit nic než pravda; a všechno, co je, musí nějak vypadat.”

“Posiluje je tato naděje?” zeptal jsem se.

“Posiluje je naděje, ale oni tu svou nadějí ani v nejmenším neznají; pochopit ji je něco, co je jim zatím nepředstavitelně vzdálené,” odpověděl pan Havran.

Jeho neočekávaný příchod ve mně nevzbudil žádné překvapení. Byl jsem jako dítě, neustále jsem se ptal a nic mě nepřekvapovalo.

“Přišel jste za mnou, pane?” zeptal jsem se.

“Ale vůbec ne,” on na to. “Nedělám si o vás žádné starosti. Lidé jako vy se k nám vždy vrací.”

“Řekněte mi, prosím, jací lidé jako já?” otázal jsem se ho.

“Nemohu udělat ze svého přítele téma rozhovoru,” odpověděl a pousmál se.

“Ale když je ten přítel přítomen!” zatlačil jsem na něho.

“Tím více to odmítám,” opáčil.

“Ale když vás o to ten přítel žádá!” trval jsem na svém.

“Tím pevněji si stojím za svým,” odvětil.

“Proč?”

“Protože bych se s ním bavil o dvou lidech, jako by to byl jeden a tentýž člověk. Vaše povědomí o sobě samém a to, jak vás znám já, si je velmi vzdálené!”

Otevřely se mu klogy kabátu, zvedly se mu šosy a já měl za to, že se přede mnou odehraje přeměna *homo* na *corvus*. Ale kabát se před ním znovu zavřel a on zdánlivě nesouvisle dodal:

“V tomto světě nikdy nevěřte člověku, který vás už jednou podvedl. A hlavně nikdy nedělejte nic, o co by vás mohl žádat.”

“Pokusím se to zapamatovat,” odpověděl jsem; “- ale mohu na to zapomenout!”

“Potom bude následovat nějaké zlo, které je pro vás dobré.”

“A když si to budu pamatovat?”

“Pak nebude následovat nějaké zlo, které pro vás není dobré.”

Zdálo se, že se stařík noří do země, a najednou jsem několik kroků před sebou viděl havrana, jak odlétá nízko nad zemí.

18. Mrtvá, nebo živá?

Šel jsem stále dál, s tváří pořád otočenou k měsíci, který, třebaže ještě nebyl vysoko, nakukoval přímo do lesa. Nevím, co ho trápilo, ale byl potemnělý a zubatý jako kotouč zašlé mědi, a vypadal sklíčeně a unaveně. V jeho okolí nebyl ani mráček, který by mu dělal společnost, a hvězdy na něj byly příliš jasné. “Tak to bude navždy?” zdálo se, že říká. Ubíral se jedním směrem a já druhým, ale přesto jsme šli lesem dlouhou dobu spolu. Nevytvořilo se mezi námi žádné silné pouto, protože jsem sledoval spíše zem pod nohama; ale jeho nešťastný pohled se na mě upíral: cítil jsem to, aniž jsem se díval. Dlouhou dobu jsme byli spolu, já a měsíc, šli jsme bok po boku, on matný třpyt, já živoucí stín.

Něco bílého na zemi pod rozložitým stromem upoutalo mou pozornost, a já se k tomu vydal. Ačkoli tomu stíny listů ubíraly na zřetelnosti, tvarem to, když jsem se přiblížil, připomínalo lidské tělo. Další kostlivec! pomyslel jsem si a poklekl a položil na to ruku. Tělo to bylo, nicméně žádná kostra, byť k ní nemělo velmi daleko. Leželo na boku a bylo velmi studené – ne studené jako kámen, ale studené jako něco, co bylo kdysi živé a živé už být přestalo. Čím bedlivěji jsem se na ně díval, čím častěji jsem se ho dotýkal, tím méně se zdálo pravděpodobné, že není mrtvé. Chvilku jsem si užasle myslel, že je to některý z těch nespoutaných tanečníků, snad nějaká přízračná Popelka, která tu zabloudila a zhyнула ve volné přírodě v této podivné noci! Tělo bylo úplně nahé a tak sešlé, že i v přítomnosti stínů jsem při bližším pohledu mohl spočítat, aniž jsem se jich dotýkal, všechna žebra. Všechny kosti byly tak zřetelné, jako by je pevně obepínala pouze tenká pružná kůže. Krásné, a přesto děsivé zuby, které se ošklivě obnažovaly pod odchlípnutými rty, ve tmě jen přízračně pableskovaly. Vlasy byly delší než tělo, husté a velmi jemné na dotek, a černé jako noc.

Tělo patřilo vysoké, nejspíše půvabné ženě. – Jak se tu ocitla? Určitě ne sama od sebe, a v tak zuboženém stavu! Musely jí dojít síly; padla a ležela tu, dokud nezemřela hladu! Ale přesto, jak mohla být tak vyhublá? A jak to, že byla nahá? Kde byli ti surovci, kteří ji svlékli a nechali tady? Jaká divá zvěř jí rozsápala šaty? Na tom, že tu zanechali její tělo, nebylo nic úžasného!

Postavil jsem se na nohy, stál jsem tu a uvažoval. Nesmím, nemohu ji tu nechat ležet obnaženou a opuštěnou! Přirozená úcta to nedovolovala. I oděv ženy si žádá úcty; nechat tu nezakryté tělo bylo přímo nemožné! Mohly by se na něm pást neuctivé oči! Mohly je tu poházet neurvalé pařáty! Trvalo by to léta, než by je spláchly do země přívětivé deště! – Ale země byla ztvrdlá, takřka samý propletený kořen, a já měl jen holé ruce!

Nejprve se zdálo jasné, že mrtvá dlouho není: nebyla na ní ani stopa po rozkladu! Ale co se na ní mohlo po té sešlosti ještě rozkládat?

Mohla být pořád živá? Nebo ne? Co když byla! Věci v tomto podivném světě byly velmi zvláštní! I tak byla naděje, že bych ji přivedl k životu, malá, ale předtím, než ji pohřbím, se musím přesvědčit!

Když jsem odcházel z lesní síně, zahlédl jsem ve dveřním otvoru hrozen zralého vína a vzal si ho s sebou a za chůze z něj ujídal: několik bobulí na stonku ještě zůstávalo a jejich šťáva ji snad mohla oživit! Rozhodně to bylo to jediné, co jsem měl u sebe pro pokus o záchranu! Ústa měla našťástí trochu pootevřená; ale hlavu měla v tak nešikovné poloze, že jsem jí musel vsunout ruku pod rameno, na němž ležela, abych s ní pohnul, přičemž jsem zjistil, že jehličí pod jejími zády je teplé: nemohla být mrtvá ani chvilku, a *možná* byla stále naživu, ačkoli jsem nerozeznával žádnou srdeční činnost ani náznaky toho, že by dýchala! Jednu ruku měla pevně zaťatou, zjevně v ní něco malého svírala. Vytlačil jsem jí do úst jednu bobuli, ale polykat nezačala!

Abych jí posloužil, jak se jen dalo, rozprostřel jsem po zemi silnou vrstvu jehličí a suchého listí, položil jsem na ně kus mého oděvu, ještě teplého od mého těla, položil ji na to všechno a zakryl ji svým oblečením a velkou spoustou listí: chtěl jsem uchovat to málo tepla, co v ní zbývalo, a doufal jsem, že se zahřeje, až vyjde slunce. Potom jsem zkusil další bobuli, ale nezaznamenal jsem sebemenší pohyb úst ani hrdla.

“Pochybnosti,” říkal jsem si, “mohou být chabým povzbuzením něco vykonat, ale jsou špatným důvodem nedělat nic.” Kůži na kostech měla tak napjatou, že jsem se neodvažoval uchýlit se ke tření.

Vlezl jsem si do hromady listí, přitiskl se k ní, jak jen to šlo, a vzal jsem ji do náruče! Sám jsem v sobě příliš tepla neměl, ale o to, co zbývalo, se s ní podělím! Tak jsem tedy prožil zbytek noci, bez spánku a s přáním, ať už vysvitne slunce. Připadalo mi, že její chlad mi proniká do těla a že ze mě do ní žádné teplo nepřechází.

Přemítal jsem, zda jsem prchl od těch krásných spáčů, z nichž každý dlel na svém “matném, přímém” stříbrném lehátku, jen abych ležel sám s takovou spolunocležnicí! Odmítl jsem nádhernou výsadu: a byl jsem vydán příšerné povinnosti! Pod smutným, pomalu zapadajícím měsícem jsem ležel s mrtvým tělem a čekal na příchod úsvitu.

Temnota začala ustupovat a východní obzor se začínal projasňovat, když jsem zahlédl jakýsi pohyb – nedaleko ode mě a těsně u země. Bylo to přízemní vlnění velkého hada, který se kolem mě proplazil v přímé lince. Zakrátko, jako by to směřovalo na stejné místo, se objevilo cosi, co mi připomínalo laň s malou smečkou. Za chvíli se zase přikolébala dvě stvoření vypadající jako medvídáta, která následovala skupinka tří či čtyř menších medvídků. Vzduch se teď projasňoval tak rychle, že jsem o několik minut později, když kolem proklusalo stádo koní, viděl, že ačkoli největší z nich byl stěží vyšší než ten nejmenší

shetlandský poník, museli být určitě dorostlí, tak dokonalé měli tvary a do tak velké míry se chovali a pohybovali jako velcí koně. Byli všemožných plemen. Někteří vypadali jako předobrazy tažných koní, jiní zase válečných ořů či loveckých a závodních koní. Za nimi přicházel trpasličí dobytek a malí sloni.

“Proč tu nejsou ty děti!” řekl jsem si v duchu. “Jakmile se osvobodím od této ženy, musím se vrátit a dovést je sem!”

Kam ta zvířata jdou? Co je táhne? Je to nějaký hromadný odchod, nebo ranní obyčej? Musím počkat na slunce! Dokud nevyjde, nesmím se od ženy ani hnout!

Položil jsem jí ruku na tělo a neubránil se dojmu, že bylo trochu teplejší. Možná přijalo něco z toho tepla, o které jsem já přišel! Sotva si nějaké samo vytvořilo! Důvody k nadějím určitě neochably!

Objevily se první náznaky úsvitu a brzy vykouklo i slunce, jako by se chtělo vůbec poprvé podívat, co se tu v tom novém světě děje. Při pohledu na tu ohromnou nevinou nádheru jsem vstal plný života, posilněný vůči smrti. Odkryl jsem kapesník, kterým jsem ženě chránil ústa a oči před jehličím, a pln obav jsem se podíval, zda najdu drahocenný klenot, nebo jen jeho prázdnou schránku.

Tělo leželo nehybně, jako když jsem je našel. Pak jsem poprvé v ranním světle spatřil, jak vyhublá a vpadlá byla ta tvář, jak ostře vystupovaly pod kůží kosti, jak se pod rty rýsovaly všechny zuby. Oděv lidství byl vskutku sedřený na jednotlivá vlákna, ale uvnitř mohl stále ještě hnízdit nebeský pták, ještě se mohl probudit k pohybu a zpěvu!

Ale na tvář jí svítilo slunce! Upravil jsem jí kapesník, zlehka jsem na něj položil několik listů a vydal jsem se za zvířaty. Hlavní stezka byla velmi udusaná a určitě už byla používána dlouhou dobu – a stejně tak i řada vedlejších pěšin, které se k ní napojovaly z obou stran a rozšiřovaly ji. Stromy postupně řídly a tráva houstla. Zanedlouho les zmizel docela a přede mnou se až k horizontu rozprostírala širá, nádherně zelená pláň. Podél okraje lesa jí protékala malá říčka a k ní směřovala i stezka. Při pohledu na vodu ve mně zaplála nová, byť neurčitá naděje. Bystřina vypadala všude hluboká a byla plná po okraj, nikde však nebyla širší než několik kroků. Vzlínal z ní namodralý opar, který se ve výšce rozplýval. Na druhé straně se v bujně trávě páslo mnoho malých zvířat. Podle všeho nocovala v lese a ráno mířila k pláni, ke které se dostala po přeplavání říčky. Klekl jsem si a byl bych se napil, ale voda byla horká a měla zvláštní kovovou pachut’.

Vyskočil jsem na nohy: tu je teplo, které hledám – nejzákladnější životní potřeba! Rychle jsem chvátil ke své bezmocné svěrenkyni.

I kdyby se někdo náležitě zamyslel nad mým osaměním, nikdy nepochopí, co se pro mě mohlo skrývat v záchraně této ženy před smrtí. Ať už je to kdokoliv, myslel jsem si v duchu. Alespoň už nebudu osamělý! Vyhledával

jsem si tak ubohé spolčníky, že jsem až teď poprvé pocítil, co je to naděje. Tato pozeňnaná voda mohla zapudit smrt a utopit mou opuštěnost!

Donesl jsem ji k říčce. Ačkoli byla vysoká, zjistil jsem, že je nádherně lehká, měla tak jemné kosti a tak málo je pokrývalo. Naděje ve mně vzrostla i poté, co jsem přišel na to, že ani zdaleka není ztuhlá a že ji mohu nést v náruči jako spící dítě, které se mi opírá o rameno. Našlapoval jsem zlehka, děsil jsem se dokonce vánku, který způsobovala má chůze, a byl jsem rád, že tu žádný jiný nefoukal.

Voda byla příliš horká, abych ji do ní hned položil: leknutí by z ní mohlo ty lehké záchvěvy života zaplašit! Položil jsem ji na břeh a poté, co jsem namočil cíp jednoho kusu oblečení, jal jsem se to zubožené tělo omývat. Bylo tak vyčerpané, že s výjimkou bohatosti a havraní černi vlasů bylo nemožné určit, zda je ta žena mladá či stará. Víčka neměla úplně zavřená, což jí jen přidávalo na mrtvolném vzezření: v mracích její noci se otvírala štěrbina, kterou nezasvítilo žádné slunce!

Čím déle jsem omýval ty ubohé kosti, tím více slábla má naděje, že se ještě někdy odějí silou, že se ještě někdy otevřou ta víčka a vyhlédne z nich duše; přesto jsem neustával a dbal na to, aby žádná část těla neochladla, zatímco jsem omýval jinou; postupně se tělo natolik zahřálo, že jsem se nakonec odvážil ponořit je do vody: vstoupil jsem do proudu a stáhl je k sobě, jen tvář jsem držel nad hladinou, a nechal jsem silný, pravidelný proud obtékat zbytek. Všiml jsem si, ale nebyl s to z této skutečnosti nic odvodit, že navzdory teplu nikdy nepolevilo sevření zaťaté pěsti.

Asi po deseti minutách jsem tělo vyzvedl a opět je položil na břeh, osušil a zakryl je, jak nejlépe to jen šlo, a potom jsem odběhl do lesa pro listí.

Tráva a zem byly suché a hřejivé; a když jsem se vrátil, pomyslel jsem si, že tělo nepřišlo takřka o žádné teplo, které mu dodala voda. Rozprostřel jsem na něm listí a pádl pro další – potom ještě pro třetí a čtvrtou náruč.

Teď jsem je mohl opustit a vydat se na průzkum s nadějí, že objevím nějakou skrýš. Běžel jsem proti proudu říčky k několika skalám, které jsem tím směrem viděl a jež nebyly příliš daleko.

“Jakmile jsem k nim dorazil, zjistil jsem, že zpod balvanu na úpatí jedné z nich vytéká v plné síle moje říčka. V představivosti se mi jevila tak, že ve skále stékala po schodišti jako netrpělivý vodopád, na každém odpočívadle užž chtěla vytrysknout ven, ale únikový východ našla až úplně vespod.

Otvor, z něhož vytékala, jí nebyl zcela zaplaven, a proto jsem se vsunul do malé jeskyňky, kde jsem přišel na to, že místo aby se bystřina řítivě valila dolů po schodišti, jen klidně vytékala ze země vzadu, jakoby od základny velikého sloupu, a tekla kolem jedné stěny, přičemž skoro vyplňovala hluboké a dosti úzké koryto. Zauvažoval jsem nad tímto místem a uvědomil si, že pokud najdu několik spadaných větví, dostatečně dlouhých na to, aby se daly přeložit přes

koryto, a dostatečně širokých, aby unesly nějakou tu zátěž a příliš se neohýbaly, mohl bych na nich, s použitím menších větviček a hromady listů, zhotovit pohodlné lůžko, které by říčka tekoucí pod ním neustále zahřívala. Pak jsem se rychle vrátil, abych se podíval, jak se vede mé svěřenkyni.

Ležela tak, jak jsem ji zanechal. Horko ji neprobudilo k životu, ale ani nepůsobilo nic, co by hatilo další naděje. Vytáhl jsem z koryta několik balvanů a naskládal jí je k nohám a po stranách.

Když jsem znovu odběhl do lesa, nemusel jsem hledat dlouho a našel jsem několik větví, které vyhovovaly mým záměrům – byly většinou bukové a ještě na nich drželo suché, žluté listy. Použil jsem je a brzy jsem položil nad říčkou základ mostního lože. Větve jsem překřížil menšími dřevy, proložil je ratolestmi a celek vyplnil listům a suchým mechem.

Když jsem tak konečně, po nemálo cestách do lesa a zpátky, dokončil hřejivé, suché a měkké lůžko, opět jsem vzal tělo a vydal se s ním do jeskyně. Bylo tak lehounké, že mě cestou občas popadl strach, zda, až je položím, nespatřím přece jen kostru; a když jsem tělo nakonec zlehka na lávku položil, mnohem radši jsem se zbavil této představy než břemene. Opět jsem je zakryl silnou vrstvou listů; a když jsem se znovu pokusil nakrmit tu ženu vínem, zjistil jsem ke své radosti, že jí mohu otevřít ústa o něco více. Bobule jí v nich ležela bez jakékoli odezvy, ale doufal jsem, že alespoň trochu šťávy jí steče do hrdla.

Po pár hodinách na lehátku už přestala být studená. Teplo od potoka jí proniklo tělesnou schránkou – a že to byla schránka! – a byla teplá na dotek; – asi ne teplem života, ale teplem, které zvyšovalo možnost, pokud byla živá, že by mohla žít. Kdysi jsem četl o člověku setrvávajícím v transu řadu týdnů!

V té jeskyni, den za dnem, noc za nocí, sedm dlouhých dnů a nocí jsem posedával či polehával, tu jsem byl vzhůru, tu podřimoval, ale vždy jsem byl ve střehu. Každé ráno jsem vyšel ven a vykoupal se v horké říčce, a každé ráno jsem se poté cítil, jako bych pojedl a popil – kterážto zkušenost mi dodala odvahy ponořit do vody každý den i ji. Jednou, když jsem tak činil, mě strašně vyděsil stín odbarvení, který se jí objevil na levé straně, ale druhý den ráno už zmizel a já pokračoval ve své léčbě – každé ráno jsem jí po vykoupání dával do úst čerstvou bobuli vína.

I já jsem jedl hrozny a další plody, které jsem našel v lese; ale věřil jsem, že každodenním koupáním v oné bystřině bych si nakrásně snadno vystačil i bez jídla.

Vždy, když jsem spal, se mi zdálo, že nacházím poraněného anděla, který, poněvadž nemohl létat, setrval u mě, dokud mě nezačal milovat, a nechtěl mě opustit; a pokaždé, když jsem se vzbudil, jsem místo andělské tváře se zářivými očima viděl na lehátku bílou, nehybnou, vyčerpanou tvář. Ale ani sám Adam, když poprvé spatřil spící Evu, nemohl s větší nedočkavostí vyčkávat na její

probuzení, než jsem tu vyčkával já. Adam nevěděl nic o sobě, možná ani o své potřebě blízkého člověka; já, vzdálen od svých bližních, jsem se naučil milovat to, co jsem ztratil! Kdyby měla tato sešlá špetka ženství zmizet, nezbylo by ve mně nic kromě spalující touhy po životě! Zapomněl jsem dokonce i na Malinké: s těmi se nic zlého nedělo! Tady leželo něco, co se mohlo probudit a být ženou! Mohlo to dokonce otevřít oči a podívat se jimi na mě!

Ted' jsem poprvé pochopil, co znamená samota – ted', když jsem shlížel na bytost, která neviděla ani neslyšela, ani se nehýbala, ani nemluvila. Ted' jsem viděl, že osamělý člověk je jen stvořením, které se člověkem může stát – je jen potřebou, a proto možností. Aby si vystačilo samo, muselo by být takové stvoření věčným, nezávislým červem! Tak výtečně uzpůsoben, tak jednoduše sestaven je člověk; povstává a stojí na takovém podstavci nižších fyzických organismů a duchovních struktur, že žádné, méně božské prostředí neutěší ani neuživí jeho existenci, dokáže to pouze prostředí, které nabízí jiné duše; nikde, jen v jiných životech, nemůže nechat vyžrát své charakteristické rysy, rozvinout si myšlenku sebe sama, individualitu, která ho odlišuje od všech ostatních. Kdyby byli všichni lidé stejní, každý by měl svou individualitu, zabezpečenou svým osobním vědomím, ale byl by tu jen pramalý důvod, proč by takových lidí mělo být více než jen několik málo; když jsou pro vznik rozdílů, které umožňují širokou a vznešenou jednotu, která sama může učinit z milionů církev, nepostradatelné, nekonečné a nezměrné vzájemné působení a reakce. Aby byl člověk dokonalý – celý, tedy takový, že dosáhl duchovního stavu přetrvávajícího a všeobecného růstu, což je stav, v němž dědí nekonečnost svého Otce –, musí se mu dostat vzdělání světa jeho spolubližních. Kdyby tu v tom těle vedle mě nebylo naděje na úsvit života, utekl bych za spřízněností ke zvířatům, která se jen pásala a nemluvila. Bylo by lepší potulovat se s nimi – nekonečně lepší – než žít sám! Ale jelikož tu přetrvávala slabá vidina toho, že budu mít za přítele ženu, byl jsem i já, nejubožejší ze všech tvorů, ještě člověkem možnosti!

19. Bílá pijavice

Jednou ráno jsem se probudil z hlubokého spánku a velmi mě bolela jedna ruka. Její spodní část mi otekla a uprostřed otekliny jsem měl trojúhelníkovou ranku, podobnou kousnutí pijavice. V průběhu dne otok odezněl a večer nebylo po rance ani památky. Prohledal jsem jeskyni, převrátil všechny možné kameny, ale nenašel jsem nic, co bych si dokázal představit, že mě zranilo.

Dny pomalu ubíhaly a tělo se stále nehýbalo ani nikdy neotvíralo oči. Nemohlo být mrtvé, protože zcela jistě nevykazovalo žádné stopy rozkladu, a i vzduch kolem něho byl docela čistý. Navíc jako by se mi zdálo, že začínaly mizet ostré hrany kostí, tělo bylo všude trochu zaoblené a ani kůže už nevypadala tak pergamenově: pokud docházelo k takovým změnám, musel tu být život! Vlno, která odplula do takové dálky k nekonečnu, se musela znovu začít vracet! Ach, jaká to byla jen radost, jestli vzdouvající se vlnění oceánu života opravdu pohřbívalo v nádherné figuře kosti, které už podle všeho jednou provždy opustilo! Dvacetkrát denně jsem hledal důkazy pokroku a dvacetkrát denně jsem pochyboval – někdy si i zoufal; ale jakmile jsem si vybavil v mysli obrázek, jak vypadala, když jsem ji našel, naděje opět ožívala.

Uplynulo tak několik týdnů, když jsem jedné noci, poté, co jsem dlouhou dobu jen ležel a nespál, vstal s úmyslem, že vyjdu ven a nadýchám se čerstvějšího vzduchu; třebaže proudící voda jeskyni osvěžovala, horko bylo občas velmi tíživé. Měsíc venku byl v úplňku, stíny v jeskyni prosvětlaval jeho jas a není divu, že jsem před odchodem vrhl po svém pokladu dlouhý pohled. “Nebesa!” zvolal jsem nahlas, “vidím to její oči?” Zdálo se, že v pablescích její bílé tváře září velká kola, temná, jakoby vyňatá z klenby černočerné noci prosvětlené přemírou temnoty. Přistoupil jsem blíž a srdce mi tak bušilo, až jsem se bál, že ji ten zvuk vyleká. Sklonil jsem se nad ní. Běda, víčka měla pevně zavřená! Naděje a představivost vzájemně stvořily iluzi! Touha mého srdce se nikdy nenaplní! Otočil jsem se, vrhl se na zem a plakal. Pak jsem si uvědomil, že oči mívala mírně pootevřené a že teď ta děsivá štěrbina, kterou vykukovala nicota, zmizela: bylo možné, že oči na chvíli otevřela a znovu usnula! – Bylo možné, že byla vzhůru a oči měla pevně zavřená! V každém případě jí je musel více či méně zavřít život! Uklidnil jsem se a rychle jsem usnul.

Tu noc mě zase cosi kouslo a probudila mě spalující žízeň.

Ráno jsem jeskyni prohledal ještě zevrubněji, leč opět marně. Ranka byla stejná jako předtím, a jako předtím se k večeru ztratila. Dospěl jsem k závěru, že z horkého potoka občas vylézalo nějaké zvíře podobné pijavici. “Ale jestli pase po krvi,” říkal jsem si, “dokud tu budu, nemusím se o svůj poklad obávat!”

Téhož rána, když jsem jí vkládal do úst oloupanou a vypeckovanou bobuli vína, se jí mírně vstřícně pohnuly rty, a já *poznal*, že žije!

Má naděje nyní tak zesílila, že jsem začal přemýšlet o nějakém oblečení: určitě bude schopna vstát v okamžiku, kdy si to bude jen přát! Odebral jsem se proto do lesa, abych vyhledal vhodný materiál, a ještě jsem vlastně ani nezačal, když mě zaujala vláknitá žebrovní podobná listům opuncie. Nasbíral jsem si je do zásoby, rozložil je na slunce, aby vyschla, odloupil jsem žilnatinu a záhy jsem z ní začal vytvářet dva volné kusy oděvu, jeden, který by visel od pasů dolů,

druhý pak z ramen. S pomocí bodce z listu aloe a několika vláken jsem k sobě přišel tři vrstvy této tkaniny.

Během následujícího týdne se neobjevily žádné další příznaky života, jen to, že čím dál zjevněji přijímala bobule. Ale všechny náznaky byly rozhodně čím dál neklamnější: očividně se zakulacovala a pokožka se jí zjemňovala. Přesto neotvírala oči; a občas mě zasáhl děsivý strach, aby její růst nějak nesouvisel s rozkladným bujením hub, těch několik málo bobulí jej přece nemohlo vysvětlit.

Zase jsem byl kousnut; a teď mě ta věc, ať už to bylo cokoli, začala pravidelně navštěvovat každé tři dny. Obvykle mě nyní kousala do krku či do paže, vždy jen jedenkrát, vždy ve spánku a nikdy, ani když jsem spal, za bílého dne. Hodinu za hodinou jsem ležal na číhané, ale nikdy jsem nezaslechl její příchod ani nespátřil žádný náznak příchodu. Myslím si, že jsem nikdy ani necítil, kdy mě kousla. Postupem času jsem už přestal doufat, že ji chytím, už jsem se vůbec nestaral o to, jestli se po ní budu za dne dívat, nebo na ni v noci nehybně čekat. Ze své narůstající slabosti jsem usoudil, že velmi rychle přicházím o krev, ale záleželo mi na tom jen pramálo: před očima se mi smrt poddávala životu; byla tu duše, která nabírala sílu, aby mě zachránila od samoty; odejdeme spolu, a to se pak kvapem uzdravím!

Oděv jsem zanedlouho dokončil, a poté, co jsem si ho s nemalým uspokojením prohlédl, začal jsem z vrstev vlákniny spřádat sandály.

Jedné noci jsem se náhle probudil, celý bez dechu a zsláblý, a lapaje po dechu jsem vstával, abych se vyplazil z jeskyně, když tu mě zarazil slabý šelest v listí lehátka.

“Chytila jsem tu bídnu věc,” ozval se sotva znatelný hlas mluvící mým rodným jazykem; “chytila jsem ji přímo při činu!”

Byla živá! Mluvila! Neodvažoval jsem se oddat se výbuchu nadšení, abych ji snad nevyděsil.

“Co za věc?” spíš jsem hlesl, než řekl.

“Ta věc,” odpověděla, “co vás kousala.”

“Co to bylo?”

“Velká bílá pijavice.”

Jak velká?” pokračoval jsem a snažil se zachovat klid.

“Bezmála šest stop, řekla bych,” odvětila.

“Asi jste mi zachránila život! – Ale jak jste se té odporné věci mohla dotknout! Bylo to od vás velmi odvážné!” zvolal jsem.

“Dotkla jsem se!” zněla její celá odpověď, a měl jsem dojem, že se otrásla.

“Kde je? Co jste s takovou stvůrou mohla udělat?”

“Hodila jsem ji do řeky.”

“Bojím se, že znovu vyleze!”

“Myslím, že bych ji nedokázala zabít, i kdybych věděla jak! – Slyšela jsem vás sténat a vstala jsem, abych se podívala, co s vámi je; viděla jsem tu hrůzu u vašeho krku a odtáhla jsem ji. Ale nemohla jsem ji udržet a jen tak tak, že jsem ji od sebe odhodila. Slyšela jsem jen, jak spadla do vody!”

“Příště ji zabijeme!” řekl jsem; ale přitom mě popadla slabost, chtěl jsem vyjít na vzduch, ale upadl jsem.

Když jsem zase přišel k sobě, slunce bylo vysoko na obloze. Paní stála kousek stranou a i ve svém neforemném šatu, který jsem jí zhotovil, vypadala majestátně a půvabně. Ty oči jsem *opravdu* už viděl! Zářily nocí! Tmavé jako prapůvodní temnota, zastíňovaly teď den! Stála tu vztyčená jako sloup a sledovala mě. Na jejích bledých lících se nezračil žádný pocit, pouze otázky. Vstal jsem.

“Musíme jít!” řekl jsem. “Ta bílá pijavice –”

Zarazil jsem se: její nádhernou tvář se mihl zvláštní úsměv.

“Našel jste mě tam?” zeptala se a ukázala do jeskyně.

“Ne; donesl jsem vás tam,” odpověděl jsem.

“Donesl jste mě?”

“Ano.”

“Odkud?”

“Z lesa.”

“Co jste udělal s mým oblečením – a mými šperky?”

“Když jsem vás našel, žádné jste neměla.”

“Proč jste mě tam tedy nenechal?”

“Protože jsem doufal, že nejste mrtvá.”

“Proč vám na tom záleželo?”

“Protože jsem byl nesmírně osamělý a chtěl jsem, abyste žila.”

“Chtěl jste si mě nechat očarovanou kvůli mé krásě!” řekla s povýšeným opovržením.

Její slova a pohled ve mně probudily rozhořčení.

“Žádná krása vám nezůstala,” řekl jsem.

“Proč jste mě tedy nenechal napospas osudu?”

“Protože jste byla mého druhu.”

“Vašeho druhu?” zvolala hlasem naprostého pohrdání.

“Myslel jsem si to, ale zmýlil jsem se!”

“Bezpochyby jste mě litoval!”

“Žena si nikdy většího soucitu nezasluhovala, a nezasluhovala si nikdy méně jiných citů!”

Otočila se ode mne s nevýslovným výrazem bolesti, ponížení a zloby, a mlčky stála. V tůních jejích očí se zrcadlila bezhvězdná noc: jejich nádhru zabila nenávist vůči tomu, kdo ji přivodil. Světlo života z nich vyprchalo.

“Kdyby se vám nepodařilo mě vzbudit, co byste dělal?” zeptala se náhle, aniž se pohnula.

“Vykopal bych hrob.”

“To! Cože? – Vy byste mě pohřbil?” zvolala a vrhala po mně blesky spalující zuřivosti, ruce měla široce rozpřažené, z očí jí šlehal chladný oheň.

“Ne; tak jsem vás neviděl! To se vám vrátilo po únavných týdnech pozornosti a péče,” odpověděl jsem – poněvadž s takovou ženou jsem musel mluvit na rovinu! “Kdybych býval spatřil sebemenší náznak rozkladu, okamžitě bych vás pohřbil.”

“Vy jeden zatracený blázne!” vykřikla. “Vždyť já byla jen v transu! – Samaeli! To je ale osud! – Běžte a vraťte tento příšerný převlek té divošce, od níž jste si ho vypůjčil.”

“Udělal jsem ho pro vás. Je příšerný, ale dělal jsem, co bylo v mých silách.”

Vypjala se do své velké výšky.

“Jak dlouho jsem byla v bezvědomí?” ptala se. “Žena by za jeden den takový oděv neušila!”

“Ani za dvacet,” opáčil jsem, “možná ani za třicet!”

“Cože! Jak dlouho chcete říct, že jsem ležela v bezvědomí? – Ihned mi odpovězte.”

“Nedokáží vám říct, jak dlouho už jste ležela, když jsem vás našel, ale byla jste jen kost a kůže: a tady už jste víc než tři měsíce. – Měla jste nádherné vlasy, nic víc! Dělal jsem pro ně, co jsem mohl.”

“Mé ubohé vlasy!” řekla a uchopila jich celou hrst a přetáhla si je před oči; – “abych přivedla k životu zpátky vás, to bude vyžadovat více než tříměsíční péči! – Myslím, že vám musím poděkovat, byť nemůžu říct, že bych vám byla vděčná!”

“Není třeba, paní: totéž bych udělal pro každou ženu – ano, i pro každého muže!”

“Jak je možné, že nemám vlasy zčuchané?” řekla a vískala je.

“Vždy splývaly v proudu.”

“Jak? – Co tím chcete říct?”

“Nepřivedl bych vás k životu, kdybych vás každé ráno nekoupal v této horké říčce.”

Otrásla se odporem a chvíli upírala pohled na spěchající proud. Pak se ke mně otočila:

“Abychom si rozuměli!” řekla. “- Provedl jste mi dvě nejhorší věci – přinutil jste mě k životu a zostudil jste mě: žádnou z nich vám nemohu odpustit!”

Zvedla levou ruku a pohodila jí, jako by mě zavrhovala. Do čela mi narazilo něco ledově studeného. Když jsem přišel k sobě, ležel jsem na zemi, celý mokrý a třesoucí se.

20. Pryč! – Ale jak?

Zvedl jsem se a rozhlédl se, v hloubi duše zdrcený. Chvíli jsem ji nikde neviděl: byla pryč a osamělost se vrátila jako mračna po dešti! Ta, kterou jsem zachránil před spočinutím v hrobě, ode mne prchla a nechala mě tu opuštěného! Ani na okamžik jsem se neodvažoval zůstat tu takto příšerně sám. Opravdu jsem jí ublížil? Musím zasvětit svůj život sdílení břemene, které jsem ji donutil znovu přijmout!

Zahlédl jsem ji, jak rychle kráčí travou, pryč od říčky. Vrhł jsem se do proudu pro poslední posilující koupel a vydal se za ní. Poslední návštěva bílé pijavice a ženin úder mě oslabily, ale už teď se mi síla znovu vracela do žil a já s ní bez potíží držel krok.

“Je toto tedy konec?” řekl jsem si při chůzi a srdce mi vyloudilo smutnou píseň. Neustále se mi vracely ty její zlostné, nenávidné oči. Chápal jsem její vztek na to, že jsem ji znovu přivedl k životu, ale čím jsem jí mohl dál ublížit? Proč by mě měla nenávidět? Mohla se skromnost dopalovat na ryze poskytnutou službu? Jak mohla i ta nejpyšnější žena, vědoma si všech mých skutků, chovat v hrudi třeba i ten nejmenší pocit uražené ješitnosti? Copak jsem se jí nedotýkal s nejvyšší úctou? Nosil jsem ji a pečoval o ni jako otec o dítě, kterému zemřela matka! Veškeré mé snažení, všechny mé zoufalé naděje vedly jen k tomu, že se mi dostávalo nevědky? “Ne,” odpovídal jsem si; “krása musí mít srdce! Ať je sebevíc skryté, musí tam být! Čím více je pohřbené, tím silněji a opravdověji se nakonec ve svém nádherném hrobě probudí! Probudit to srdce byl pro ni lepší dar než ten nejšťastnější život! Znamenalo by to dát jí vznešenější, vyšší život!”

Stoupala přede mnou po mírném svahu, kráčela zpřímá a neochvějně jako člověk, který ví, kam jde, když jsem si povšiml, že mezi námi dvěma neustále narůstá vzdálenost. Sebral jsem veškerou svou sílu a ucítil, jak do mě prudce přitéká. Žily se mi naplnily čerstvým životem! Případalo mi, že mám éterické tělo, a jako volně plující vánek jsem ji rychle dostihl.

Ani jednou se neohlédla. Pohybovala se svižně, jako řecká bohyně mířící někomu na pomoc, nespěchala však. Byl jsem od ní na tři kroky, když se prudce otočila, aniž však pozbyla své graciéznosti, a zastavila se. Nebyla na ní znát žádná únava ani zhlvacenost. Její bledost nebyla mrtvolná, byla čistě bílá; dýchala pomalu a zhluboka. Zdálo se, že její oči vyplňují nebesa a dávají světu světlo. Bylo krátce před polednem, ale mě přemáhal pocit, že se vůkol rozprostírá hluboká noc, v níž neviditelná rosa zvětšuje vzezření hvězd.

“Proč mě sledujete?” zeptala se klidně, ale poněkud nepřívětivě, jako by mě nikdy předtím neviděla.

“Tak dlouho jsem žil,” odpověděl jsem, “z pouhé naděje, že určitě ještě někdy musím spatřit vaše oči!”

“Nebudete ušetřeni!” řekla chladně. “Přikazuji vám, zůstaňte stát, kde teď jste.”

“Neopustím vás, dokud vás neuvidím v bezpečí,” odpověděl jsem.

“Neste tedy následky,” řekla a znovu vyrazila rychlou plavnou chůzí.

Když se ale otočila, vrhla po mně pohled, a já tu stál, jako by mě proklála kopím. Její pohrdání mě neodradilo: zabije mě svou krásou!

Zoufalství mi vrátilo vůli; kouzlo pominulo; běžel jsem a dostihl ji.

“Smilujte se nade mnou!” zvolal jsem.

Nijak na mě nedbala. Šel jsem za ní jako dítě, jehož matka předstírá, že je opouští. “Budu vaším otrokem!” řekl jsem a položil jí dlaň na ruku.

Otočila se, jako by ji uštkl had. Krčil jsem se před pohledem jejích očí, ale nedokázal jsem svůj zrak odvrátit.

“Smilování,” zvolal jsem opět.

Znovu se vydala na cestu.

Následoval jsem ji celý den. Slunce šplhalo po obloze, na vrcholu své cesty se jako by zastavilo a sestupovalo druhou stranou. Ani na okamžik se nezastavila, ani na okamžik jsem ji nepřestal pronásledovat. Nikdy neotočila hlavu, nikdy nezvolnila krok.

Slunce zašlo a rozhostila se noc. Držel jsem se jí v patách: kdybych ji na chvílku ztratil z očí, byl by provždy konec!

Celý den jsme kráčeli po husté měkké trávě; najednou se zastavila a vrhla se na ni. Bylo ještě natolik světlo, že jsem viděl, že je naprosto vyčerpaná. Stál jsem za ní a chvíli na ni shlížel.

Miloval jsem ji? Věděl jsem, že není dobrá! Nenáviděl jsem ji? Nemohl jsem ji opustit! Poklekl jsem vedle ní.

“Běžte pryč! Neopovažujte se mě dotknout,” zakřičela.

Paže jí ležely na trávě podél těla, jako by byly paralyzované.

Najednou mě sevřely kolem krku, tuhé jako ruce železné panny. Stáhla si mou tvář ke své a rty se mi přisála k líci. Kdesi mnou proběhla palčivá bolest a zapulzovala. Ani o kousíček jsem se nedokázal pohnout. Bolest postupně ustala. Zalila mě ospalá malátnost, snový příjemný pocit, a pak jsem přestal vnímat.

Probudil jsem se znenadání. Měsíc byl lehce nad obzorem, ale nevydával žádnou zář; byl to jen jasný kotouč usazený v temnotě. Tvář mě pálila; položil jsem si na ni ruku a našel vlhké místo. Krk mě bolel: i tam byla vlhkost! Ztěžka jsem si povzdechl a cítil jsem, jak jsem unavený. Apaticky jsem kolem sebe

bloudil očima – a uviděl jsem, co se stalo s měsíčním světlem: obklopovalo paní! Stála uprostřed mihotavé aureoly! Vstal jsem a doklopytal až k ní.

“Na zem!” zavolala panovačně jako na neposlušného psa. “Udělejte ještě krok, jestli si troufáte!”

“Ano!” zašeptal jsem s vynaložením všech sil.

“Vkročte do bran mého města a mí lidé vás ukamenují: nemají rádi žebráky!”

Byl jsem hluchý vůči jejím slovům. Slabý jak pápeří a polobdělý, ani jsem nevěděl, že se pohybuji, ale vzdálenost mezi námi se zmenšovala. Ustoupila o krok dozadu, zvedla levou ruku a jako by mě udeřila zaťatou pěstí do čela. Dostal jsem cosi jako ránu železným kladivem a padl jsem k zemi.

Vyskočil jsem na nohy, studený a mokrý, ale s čistou hlavou a plný sil. To mě ta rána oživila? Nezůstala po ní žádná stopa, žádná bolest. – Ale jak to, že jsem byl mokrý? – Nemohl jsem příliš dlouho ležet, protože měsíc nikam nevystoupil!

Paní stála několik kroků ode mne, byla otočená zády. Něco dělala, ale nedokázal jsem rozeznat co. Potom jsem podle jejího náhlého vzplanutí spatřil, že odhodila svůj šat, a stála tu bílá v kalném měsíčním světle. Jednu chvíli stála – a pak se snesla k zemi.

Do dálky rychle a přímo vyrazila jako blesk bílá střela. Zároveň se vzpamatoval i měsíc, zazářil s plnou intenzitou a já viděl, že tím bleskem byla protáhlá věc s dlouhým trupem, řítící se obrovskými, nízkými přískoky přes trávu. Zdálo se, že jí po hřbetě tečou jako potok temné tečky, jako by uháněla kolem okraje lesa a zachytávala stíny listů.

“Milosrdný bože!” zvolal jsem, “ta strašlivá bytost chvátá do toho tmou opředeného města?” a jako bych v dálce slyšel náhlý výbuch a šířící se výkřiky hrůzy, to jak ta bílá divoška skákala od domu k domu, trhala a vraždila.

Zatímco jsem za ní s děsem upíral zrak, odkudsi za mými zády vystřelila jako rychlý, ale nehluký šíp druhá velká šelma, čistě bílá. Její dráha vedla přímo k místu, kam padla paní, a jak jsem si myslel, i nadále ležela. Jazyk se mi přilepil na patro. Vyskočil jsem za tím zvířetem. Ale během chvilky to místo, k němuž jsem měl namířeno, nechalo daleko za sebou.

Ještě štěstí, pomyslel jsem si, že jsem nemohl vykřiknout: kdyby byla vstala, ta nestvůra by byla na ní!

Ale když jsem k onomu místu došel, po paní nebylo ani stopy; v měsíčním světle se tu pouze matně leskl šat, který ze sebe svlékla.

Stál jsem a díval se za druhým tvorem. Uháněl ještě větší rychlostí než ten první – dlouhými, hladkými, klouzavými skoky, samo ztělesnění nevyčerpatelné energie. Sledoval linii, kterou se ubíral jeho předchůdce, a já jsem se díval, jak se neustále zmenšuje a zmenšuje, dokud nezmizel v neurčité vzdálenosti.

Ale kde byla paní? Překvapil ji ten první tvor a neslyšně se k ní přikradl? Neslyšel jsem žádné zvolání! A neměl ani čas ji pozřít! Mohl ji zachytit v pohybu a odnést ji do svého doupěte? S takovým břemenem ale nemohl uhánět tak rychle! A já bych si všiml, že něco nese!

Začaly se ve mně probouzet příšerné pochybnosti. Po důkladném, ale marném pátrání jsem se vydal po stopách obou zvířat.

21. Prchající matka

Když jsem běžel, měsíc zastínil mrak a z šedé tmy se náhle vynořila bílá postava, tisknoucí si k hrudi dítě. Uháněla a krčila se. Spěchala rovnoběžně se mnou, ale nevšímala si mě, každý pohyb jejího nuceného úprku prozrazoval hrůzu a obavy.

“Něco ji pronásleduje!” řekl jsem si. “Je jí v patách nějaký noční slídič!”

Kdybych se vydal za ní, jen bych stupňoval její děs: vstoupil jsem do cesty, kterou proběhla, abych pronásledovatele zastavil.

Chvilí jsem za ní soumrakem upínal zrak, když tu se najednou za mnou ozval rychlý, měkký pohyb, a dříve než jsem se otočil, něco mně vyskočilo přes hlavu, udeřilo mě to prudce do čela a srazilo k zemi. Okamžitě jsem byl zase na nohou, ale jedině, co jsem viděl ze svého útočníka, byla mizející bílá skrvna. Běžel jsem za tím tvorem a z čela se mi řinula krev; ale uběhl jsem sotva několik kroků, když noc proklál výkřik zoufalství. O to více jsem přidal do kroku, ačkoli jsem se bál, jestli už není pozdě.

Asi za minutu jsem zahlédl, jak se ke mně oparem měsíčního světla blíží nízká bílá silueta. To je určitě další zvíře, pomyslel jsem si nejprve, protože přicházelo zvolna, skoro pokradmu, zvláštními potácivými přískoky, jako by zažívalo nějaká muka! Stáhl jsem se mu z cesty a vyčkával. Jakmile mi bylo blíže, spatřil jsem, že jde po třech nohách a levou přední drží vysoko nad zemí. Mělo to na bílé kůži spoustu temných, oválných skvrn, a doprovázel je hluboký syčivý zvuk, jako by na trávu dopadal vodopád. Když to kolem mě prošlo, viděl jsem, že tomu cosi crčí ze zvednuté tlapy.

“Vždyť je to krev!” řekl jsem si, “nějaký bojovník pohotovější než já to zvíře už zranil!” Ale je to zvláštní, při pohledu na tu trpící bytost mě zaplavila taková lítost, že i kdybych měl v ruce sekeru, nedokázal bych ji udeřit. Mizela mi z očí v neuspořádané sérii belhavých poskoků a vypadalo to, že z ní stále čůrkem vytéká krev, která se ke mně měkce řinula travou. Jestli bude i nadále tak krvácet, pomyslel jsem si, brzy už nebude nebezpečná!

Šel jsem dál, protože jsem té ženě mohl ještě nějak posloužit, a také jsem doufal, že spatřím jejího zachránce.

Zahlédl jsem ji nedaleko od sebe, jak sedí v trávě s dítětem na klíně.

“Mohu pro vás něco udělat?” zeptal jsem se.

Když zaslechla můj hlas, prudce sebou škubla a chtěla vstát. Vrhla jsem se na zem.

“Nemusíte se bát,” řekl jsem. “Pronásledoval jsem to zvíře, když vy už jste zatím našťěstí našla pohotovějšího ochránce! Právě kolem mě prošlo se zakrvácenou tlapou a teď už musí být bezpochyby mrtvé!”

“S takovou nadějí se nedá příliš počítat!” ona na to a zachvěla se. “Cožpak nevíte, čím zvíře to je?”

Měl jsem jisté podivné pochybnosti, ale odvětil jsem, že o té šelmě nic nevím, a zeptal jsem se, co se stalo s jejím zachráncem.

“Jakým zachráncem?” odpověděla. “Žádného jsem neviděla!”

“Jak potom ta bestie došla ke své újmě?”

“Bušila jsem jí do tlapy kamenem – tak silně, jak to jen šlo. Neslyšel jste, jak vřeštěla?”

“To jste mi ale pěkně odvážná žena!” odpověděl jsem. “Myslel jsem, že ten výkřik patřil vám!”

“Byla to ta levhartice.”

“Nikdy jsem neslyšel, že by takový zvuk vydávalo zvíře! Bylo to jako vřískot mučené ženy!”

“Já jsem o hlas přišla; nemohla jsem ani křičet, abych zachránila své dítě! Když jsem viděla tu příšernou tlamu u bílého malého krku svého zlatíčka, vzala jsem kámen a rozdrtila jí tu chromou nohu.”

“Řekněte mi něco o té šelmě,” pravil jsem; “jsem v těchto končinách cizinec.”

“Jestli jdete do Balisy, brzy se o ní dozvíte!” odpověděla mi. Já se tam ale už nesmím nikdy vrátit!”

“Ano, jdu do Balisy,” řekl jsem, “- podívat se na princeznu.”

“Buďte opatrný; radši byste tam chodit neměl! – Ale možná že jste –! Princezna je velmi hodná a laskavá žena!”

Zaslechl jsem slabý zvuk. Mraky teď už tak hustě zakrývaly měsíc, že jsem na svou společnici jen stěží viděl: bál jsem se, že vstává a chce ode mě utéct.

“Ode mě vám nehrozí vůbec žádné nebezpečí,” řekl jsem. Jak chcete, abych vám to odpřísáhl?”

“Z vaší řeči poznávám, že nejste člověk z Balisy,” odpověděla; “budu vám důvěřovat! – Ani já odtamtud nejsem, jinak bych ani nemohla: tamější lidé nikomu nikdy nedůvěřují. – Kdybych vás tak jen mohla vidět! Ale líbí se mi váš hlas! – Vidíte, moje zlatíčko už spinká! Ta odporná bestie jí neublížila! – Ano:

měla zálusk na mou holčičku!” pokračovala a dítě laskala. “A pak by matku rozsápala na kusy, protože ji chtěla odnést! – Říká se, že princezna má dvě levhartice,” řikala dál: “já znám jenom jednu – tu se skvrnami. *Tu* zná každý! Jestliže se princezna dozví o dítěti, okamžitě ji vysílá, aby mu vysála krev, a dítě pak umře nebo z něj vyrostе slabomyslný. Já bych s holčičkou odešla, ale princezna byla daleko z domu a já si myslela, že počkám, dokud nenaberu síly. Ale asi měla tu bestii s sebou a už se musela vracet domů, když jsem odešla, a naše cesty se zkřížily. Slyšela jsem, jak mi levhartice čenichá v patách, a vzala jsem nohy na ramena; – ach, jak já jsem jenom utíkala! – Ale moje zlatíčko neumře! Není nijak poznamenané!”

“Kam ji nesete?”

“Kde nikdo nikdy nic neřekne!”

“Proč je princezna tak krutá?”

“Mluví se o staré věštbě, že jí dítě má přivodit smrt. Proto se říká, že nechce ani slyšet o nějaké nabídce k sňatku.”

“Ale co se stane se zemí, když pozabíjí všechny děti?”

“Jí na zemi nezáleží. Posílá čarodějnice, aby naučily ženy kouzlům, která jim znemožní mít děti, a dávají jim jíst příšerné věci. Říká se taky, že je spolčená se Stíny, aby skoncovala s celým lidským pokolením. V noci tu slídívou šelmu slýcháváme a ležíme a třese se. Umí ihned určit dům, kde se má narodit dítě, a lehne si ke dveřím a číhá, jak by se mohla dostat dovnitř. Známe slova, která mají moc ji odehnat, ale nejsou vždy účinná. – Ale já sedím a vykládám a ta bestie se už teď mohla doplazit domů a její paní za námi vysílá tu druhou!”

A tak domluvila a chvatně vstala.

“Myslím, že domů nikdy nedojde. – Ukažte, já vám holčičku ponesu!” řekl jsem a také vstal.

Nijak mi neodpověděla, a když jsem si ji chtěl vzít, jen si ji těsně přitiskla k sobě.

“Stále nechápu,” řekl jsem, když jsem kráčel vedle ní, “jak ta šelma mohla tolik krvácet!”

“Nechte si ode mě poradit a nepřibližujte se k paláci,” ona na to. “Za noci se z něho ozývají zvuky, jako by se mrtví pokoušeli křičet, ale nemohli otevřít ústa!”

Rychle se se mnou rozloučila. Bylo vidět, že nechce nadále setrvávat v mé společnosti; zůstal jsem tedy stát a jen jsem slyšel, jak její kroky slábnou v trávě.

22. Balisa

Úplně jsem ztratil přehled o tom, kde se nacházím, potácel jsem se kolem dokola v naprosté a bezradné netrpělivosti, když jsem najednou zjistil, že stojím na stezce, kudy prošla levhartice, a brodím se krví z její tlapy. Řinula se mi kolem kotníků jako malý potok a já z ní velmi rychle vystoupil, protože mi v hlavě zahlodalo nezřetelné podezření, čím krev to vlastně mohla být. Držel jsem se však blízko toho zvuku a kráčel podél stružky, protože mě asi měla dovést k Balise.

Brzy jsem však také začal uvažovat, že žádná levhartice, žádný slon, žádné ani to největší zvíře v našem světě předcházející člověku za sebou nemohlo zanechávat takový proud krve, ledaže by mělo v těle otevřenou každou tepnu a jeho obrovský systém si plnil cévy z polí, jezer a lesů tak rychle, jak se jen vyprazdňovaly: to přece nemohla být krev! Ponořil jsem do toho prst a hned se ubezpečil, že věru není. Ve skutečnosti, ať už se tu objevil jakkoli, to byl lehce zurčící proud vody, který tu tekl, bez jakéhokoli koryta, po trávě! Třebaže si sladce prozpěvoval, neodvažoval jsem se z něj napít; šel jsem stále dál, přál jsem si, aby se už rozednilo, a naslouchal jsem tomu tak dlouho neslyšenému zvuku – protože zurčení horké říčky se od něj velmi lišilo. Pouhé smočení nohou v této vodě mě však natolik osvěžilo, že jsem kráčel beze stop únavy dál, dokud temnota nezačala řídnout a já neseznal, že slunce je na cestě vzhůru. Za několik minut jsem byl s to v bledém úsvitu rozeznat městské hradby – vypadaly starobyle jako čas sám. Nato jsem sklonil zrak, abych se podíval i na potok.

Nebyl tu. Už delší dobu jsem si byl vědom, jak jeho zvuk slábne, ale nakonec jsem mu přestal věnovat pozornost. Podíval jsem se za sebe: tráva v jeho cestě byla slehlá a tu a tam se třpytila malá kaluž. Blíž k městu po něm nebylo ani stopy. Někde poblíž místa, kde jsem teď stál, se tento tok musel nakonec zastavit!

Kolem města se rozprostíraly zahrady, v nichž rostly různé druhy zeleniny, z nichž jsem jen málokteré poznával. Neviděl jsem žádnou vodu, žádné květiny, žádnou známku po zvířectvu. Zahrady dosahovaly skoro až k hradbám, ale byly od nich odděleny obrovskými haldami kamení a odpadků sházených z cimbuří.

Došel jsem k nejbližší bráně a zjistil jsem, že je jen zpola zavřená, nic ji neza bezpečuje, nestojí tu ani žádná stráž či hlídka. Soudě podle vrat, nedaly se ani víc otevřít, ani dovřít. Prošel jsem jimi a díval se dlouhou starobyloou ulicí. Byla dokonale tichá a téměř se v ní nedaly rozpoznat stopy přítomného života. Došel jsem do města mrtvých? Obrátil jsem se a zase šel zpátky, šplhal jsem vysoko po hromadách odpadků, přešel jsem několik silnic, z nichž každá vedla ke své bráně: nechtěl jsem dovnitř znovu vstupovat, dokud se tu neobjeví nějaký obyvatel.

Kvůli čemu jsem tu byl? Co jsem očekával či doufal, že tu najdu? Co jsem měl v úmyslu?

Musel jsem znovu, třebas jen jedenkrát, spatřit onu ženu, kterou jsem přivedl k životu! Netoužil jsem po její společnosti: probouzela ve mně úděsné podezření; a přátelství, natož láska, mezi námi byly naprosto nemožné! Avšak její přítomnost mě jaksi podivně ovlivňovala, a já jsem tomu musel odolat a zároveň přijít tomuto vlivu na kloub! Jak rád bych pronikl tím, co na ní bylo zdánlivě nevyzpytatelné: pochopit něco z jejího způsobu žití by znamenalo nahlédnout do zázraků, které by nevymyslela žádná obrazotvornost! V tomto ohledu jsem byl příliš smělý: člověk kvůli vědomostem nesmí o své vlastní vůli vyhledávat svody! Na druhé straně jsem uzdravil zlou moc, která byla na pokraji záhuby, a byl jsem tedy v rozsahu svých protikladných schopností odpovědný za škody, které by mohly nastat! Dozvěděl jsem se, že je nepřítelem dětí: Malinci jí mohli být ohroženi! Opustil jsem je s nadějí, že přijdu na něco, co se týká jejich minulosti; a o ní jsem se toho zatím dozvěděl velmi málo: musím pátrat dál; musím se naučit, jak je ochránit!

Když jsem nakonec v tom místě zaslechl slabý pohyb, prošel jsem následující branou a od ní jsem pak šel úzkou ulicí vysokých domů na malé náměstíčko, kde jsem se posadil k úpatí sloupu, na jehož vrcholu seděla ošklivá stvůra připomínající netopýra. Zanedlouho se kolem začali potloukat místní. Na jednoho jsem promluvil: vrhl po mně nevrlý pohled a ještě nevrlejší slovo a šel dál svou cestou.

Vstal jsem a ubíral se jednou úzkou uličkou za druhou, jež se postupně plnily loudaly, a nijak mě nepřekvapovalo, že tu nenacházím žádné děti. Zanedlouho jsem poblíž jedné z bran narazil na skupinku mladíků, kteří mi nemálo připomínali zlé obry. Rozestoupili se kolem mě a civěli a netrvalo dlouho a začali mě strkat a pošťuchovat, a nakonec po mně začali házet různými věcmi. Snášel jsem to, jak se dalo, protože jsem si nepřál vyprovokovat nepřítelství v místě, v němž jsem chtěl nějakou dobu setrvat. Více než jednou či dvakrát jsem se obracel na kolemjdoucí, kteří se mi jevíli dobrotivější, ale nikdo se ani nezastavil, aby mě vyslechl. Vypadal jsem chudě, a to stačilo: pro občany Balisy, stejně jako pro hlídací psy, byla chudoba urážkou! Na znetvoření a nemoci byly uvaleny daně; a žádné princezniny zákony nebyly přijímány s větším nadšením než ty, které dbaly na to, aby byla chudoba podřízena bohatství.

Nakonec jsem vzal nohy na ramena, a za bránu mě nikdo nepronásledoval. Jeden těžkopádný chasník, co tu však u ní seděl a pojídal pecen chleba, zvedl kámen a chystal se ho po mně hodit; naštěstí ve své tupé horlivosti nemrští kamenem, nýbrž chlebem. Hmátl jsem po něm a on se ani neopovážil chtít jej nazpět: za hradbami byli všichni do jednoho zbabělci. Ušel jsem několik set

kroků, sedl si, snědl chléb, usnul a tvrdě spal v trávě, kde mi horké slunce obnovilo síly.

Probudil jsem se až v noci. Měsíc na mě přívětivě shlížel a zdálo se, že se hlásí jako starý známý. Byl velmi jasný a já jsem měl za to, že je to tentýž měsíc, co mě prováděl hrůzami mé první noci v tomto podivném světě. Od brány vál studený vítr a nesl s sebou odporný zápach; nedýchal však na mě chladem, protože slunce mě naplnilo teplem. Znovu jsem se vkradl do města. Těch několik málo obyvatel, kteří byli stále venku, se krčilo v rozích, aby unikli poryvům větru.

Kráčel jsem pomalu dlouhou úzkou ulicí, když tu přes ni najednou v jediném záblesku měsíčního světla přeskákal obrovský bílý tvor a zmizel. Zahnul jsem do ústí následující ulice a dychtil po tom, abych jej zase spatřil.

Byla to uzoučká ulička, že se jí dalo sotva protáhnout, ale dovedla mě na širší ulici. Jakmile jsem do ní vešel, uviděl jsem naproti sobě ve stínu zvíře, které jsem sledoval, přičemž ono samo šlo ve stopách něčemu, co mi připadalo jako člověk. Co chvíli se tento tvor ohlédl přes rameno na zvíře, které mu šlo v patách, ale nepromluvil na ně ani se je nesnažil nějak odehnat. V jednom místě, kde musel přejít kaluž měsíčního světla, jsem si povšiml, že nevrhá žádný stín a sám je jen plochým, dvojrozměrným stínem. Byl to nicméně neprůsvitný stín, protože nejenže ztmavoval všechny předměty na druhé straně, nýbrž je i opravdu zakrýval. Ve stínu byl černější než stín; ve světle měsíce vypadal jako člověk, který se zahalil do svého stínu, protože se pod ním nebo kolem něho nepohybovalo ani to nejmenší tušení stínu; a mezitím pableskující zvíře, které mu šlo tak těsně v závěsu, že se až zdálo být bílým stínem jeho černi, a v němž jsem nyní rozpoznal bílou levhartici, samo vrhalo svůj černý tekutý stín na zem po své straně. Když spolu přešli ze stínu do světla, stín ještě více zčernal a zvíře se celé rozzářilo. V té chvíli jsem s nimi krácel bok po boku po opačné straně ulice a mé bosé nohy se ozývaly na ploché dlažbě: levhartice ani jednou neotočila hlavou ani nešukbla uchem; jednou se mi zdálo, že se po mně stín podíval, protože se mi ztratil z očí jeho profil a na pár vteřin jsem viděl jen ostrou svislou čáru. V tom okamžiku si mě našel vítr a opřel se do mě: otrásl jsem se od hlavy k patě a srdce se mi zachvělo v hrudi jako oblázek v dětském chrastítku.

23. Žena z Balisy

Zabočil jsem do jedné boční uličky a vyhledal úkryt v malém klenutém průchodu. V jeho ústí jsem se zastavil a vyhlédl ven do měsíčního světla, které

uličku vyplňovalo. V tom okamžiku sem za mnou vplula žena, otočila se, celá rozechvělá, a také vyhlédla ven.

Uplynulo několik vteřin; potom se průchodem prohnal obrovský levhart se srstí potřísněnou řadou skvrn. Žena se ke mně přitiskla a mně se zalilo srdce soucitem. Objal jsem ji.

“Jestli sem ta bestie přijde, popadnu ji,” řekl jsem, “a vy musíte utéct.”

“Děkuji vám!” zašeptala.

“Už jste ji někdy viděla?” zeptal jsem se.

“Několikrát,” odpověděla, stále celá roztřesená. Je to princeznin mazlíček. Vy jste tu cizí, jinak byste ji znal!”

“Jsem tu cizí,” odvětil jsem. “Ale ona si tu může tak volně pobíhat?”

“Drží ji v kleci, na tlamě má náhubek a na nohou návleky z krokodýlí kůže. Je taky přivázaná; ale často utíká a vysává krev všem dětem, které chytne. Naštěstí v Balise není mnoho matek!”

A tu se rozplakala.

“Kéž bych tak byla doma!” vzlykala. “Princezna se vrátila teprve včera a ta levhartice už tu zase slídí! Jak se mám dostat domů? Víím, že jde po mně! Bude ležet na prahu a číhat na mě! – Jsem já to ale blázen, že se tak bavím s cizincem!”

“Všichni cizinci nejsou zlí!” řekl jsem. “Ta bestie se vás nedotkne, dokud se nevypořádá se mnou, a tou dobou už budete doma. Máte štěstí, že máte kam jít! To ale fouká vítr!”

“Doved'te mě v pořádku domů a já vás před ním ochráním,” navrhl mi. “Ale chvilku musíme posečkat!”

Dával jsem jí celou řadu otázek. Řekla mi, že lidé nedělají nic jiného, než že ve svých sklepeních dolují drahokamy. Jsou bohatí a všechno si dávají dělat v jiných městech.

“Proč?” zeptal jsem se.

“Protože pracovat je ostuda,” odpověděla mi. “Každý v Balise to ví!”

Zeptal jsem se jí, jak jsou bohatí, jestliže nikdo z nich nevydělává peníze. Sdělila mi, že jim je nashrobovali předkové, a oni sami nikdy neutrácejí. Když potřebují peníze, prodají několik drahokamů.

“Ale musí tu být přece nějakí chudí!” já na to.

“Řekla bych, že ano, ale my nikdy o takových lidech nepřemýšlíme. Když někdo zchudne, zapomeneme na něho. Tak zůstáváme bohatí. Chceme být bohatí napořád.”

“Ale až vykopete všechny drahokamy a prodáte je, budete muset utratit peníze a jednoho dne vám pak žádné nezbudou!”

“Máme jich tolik a v zemi je ještě tolik kamenů, že takový den nikdy nenastane,” zněla její odpověď.

“Představte si, že vás napadne cizí národ a všechno vám vezme!”

“Žádní cizinci se toho neodváží; všichni se děsí naší princezny. Je to ona, kdo nás udržuje v bezpečí, dává nám svobodu a bohatství!”

Když tak hovořila, občas se otáčela a dívala se za sebe.

Zeptal jsem se jí, proč její lidé tak nesnášejí cizince. Řekla mi, že přítomnost cizinců město zneuctvuje.

“Jak je to možné?” zeptal jsem se.

“Protože my jsme starobylejší a vznešenější než všechny ostatní národy. – Proto,” dodala, “cizince vždy před setměním vypudíme.”

“Jak mě potom ale můžete vzít do svého domu?” zeptal jsem se.

“U vás udělám výjimku,” odpověděla mi.

“Ve městě není žádné místo, které by cizincům poskytovalo přístřeší?”

“Takové místo by zbořili a majitele upálili. Jak se má udržet čistota, když nebudete udržovat nízké lidi v patřičné vzdálenosti? Důstojnost je tak choulostivá záležitost!”

Zpravila mě o tom, že princezna už vládne tisíce let; že má moc nad vzduchem, vodou a stejně tak nad zemí – a ona si myslí, že i nad ohněm; že si může dělat, co se jí líbí, a že se nikomu nezodpovídá.

Když byla konečně svolná podstoupit riziko a pokusit se vyjít ven, proplekli jsme se uličkami a úzkými průchody a došli až k jejím dveřím, aniž jsme se setkali s jedinou živou duší. Bylo to v prostornější ulici, mezi dvěma vysokými domy, na konci úzkého, strmého schodiště, kterým se pomalu ubírala, a já ji následoval. Než jsme však dospěli ke dveřím, zdálo se, jako by se čehosi lekla, a zbytek schodů rychle vyběhla: já jsem za ní dorazil, dveře se mi zabouchly před nosem, a zůstal jsem tak stát na odpočívadle, kde bylo asi tak dost místa mezi dvěma protějšími dveřmi, aby se tam člověk mohl natáhnout.

Znaven a nezasažen výčitkami, že Balisu znesvěcuje svou přítomností, využil jsem tohoto přístřeší, ať bylo sebeubožejší.

24. Bílá levhartice

Pod schody ležela měsícem ozářená ulice a já jsem jen slyšel, jak se dole prohání odporný, nepřívětivý vítr. Ale do mého útočiště nepronikl ani jeden jeho závan, a já už se chystal spát, když jsem náhle otevřel oči a přede mnou, těsně nad nejvyšším schodem vykukovala hlava zářivého zvířete, které jsem viděl, jak následuje Stín! Jakmile zachytilo pohled mých očí, strnulo a začalo couvat, ocasem napřed. Hned jsem byl na nohách; načež se zvíře, jelikož se nemělo kde otočit, skutálelo střemhlav dolů, vyskočilo na nohy a v mžiku bylo totam.

Seběhl jsem za ním úplně dolů a rozhlížel se na obě strany ulice. Poněvadž po něm nebylo ani vidu ani slechu, vrátil jsem se na své tvrdé lože.

Takže ve městě slídily dvě zlé stvůry, jedna se skvrnami, druhá bez nich! Neměl jsem příliš mnoho chutí nasazovat život pro dospělé obyvatele Balisy, ale život dítěte mohl mít docela dobře cenu mé bídne existence, a já se rozhodl zůstat po zbytek noci na prahu dveří na stráži.

Zanedlouho jsem zaslechl, jak se pomalu, pomaličku zvedá západka: vzhlédl jsem, a když jsem spatřil, že jsou dveře pootevřené, vstal jsem a lehce vklouzl dovnitř. Stála za nimi nikoli ta žena, s níž jsem se právě seznámil, nýbrž ona zahalená žena z pouště. Bez jediného slova mě vedla po krátkém schodišti do prázdné vydlážděné místnosti a ukázala na rohož na podlaze. Zabalil jsem se do ní a znovu jsem uleh. Zavřela dveře a já jen slyšel, jak se opět otvírá a zavírá venkovní vchod. Nebylo tu žádné světlo kromě toho, které se sem rozlévalo z měsíčné noci.

Když jsem tak ležel a bděl, začínal jsem si uvědomovat tlumené úpění. Trvalo notně dlouho a potom se ozval dětský výkřik následovaný strašlivým vřeštěním. Vyskočil jsem a vtrhl do chodby: z vedlejších dveří na chodbě vycházela bílá levhartice s novorozencem v tlamě, nesla ho jako své kotě. Vrhla jsem se na ni a donutil ji, aby dítě upustila. Spadlo na kamenné dlaždice s žalostným záupěním.

Při výkřiku se objevila i zahalená žena. Překročila nás, zvíře i mě, jak jsme tam zápasili v té úzké chodbě, uchopila dítě a rychle je odnesla pryč. Jakmile se vrátila, zvedla mě na nohy, otevřela dveře a jemně mě vystrčila ven. Za mnou následovala i levhartice.

I ta mě zklamala! pomyslel jsem si; – nechala mě napospas šelmě, ať si to se mnou srovná podle vlastního uvážení! Ale já se jen tak nedám!

Seskákal jsem ze schodů, protože jsem se bál, že mi skočí na záda, ale šla za mnou klidně. Na úpatí jsem se otočil, že ji popadnu, ale skočila mi přes hlavu; a když jsem se k ní znovu otočil, krčila se mi u nohou! Sklonil jsem se a pohladil ji po té skvostné bílé kůži; odpověděla mi tím, že mi olízla svým drsným suchým jazykem bosé nohy. Potom jsem ji poplácal a polaskal a v srdci mi vytryskla studna něžnosti: i ona mohla být proradná, ale kdybych se měl odvracet od veškerých projevů lásky jen proto, jestli snad nejsou předstírané, jak jsem měl potom najít skutečnou lásku, která musí v každém světě někde být?

Vstal jsem; zvedla se i ona a stála tu vedle mě.

Doprostřed ulice, několik kroků od nás, spadl s těžkým žuchnutím objemný předmět. Doběhl jsem k němu a zjistil, že to je kašovitá hmota uchovávací si ještě natolik tvar, že jsem poznal, že jde o ženské tělo. Museli je vyhodit z některého sousedního okna! Podíval jsem kolem dokola: po opačné straně ulice kráčel Stín a jemu opět šla v patách bílá levhartice!

Vydal jsem se za nimi a předstihl je, tvrdošijně si opakuje, že levhartice pravděpodobně nejedná o své vlastní vůli. Když jsem se jim však přiblížil, otočila se a vrhla se po mně s tak vyceněnými zuby, že jsem instinktivně uskočil: okamžitě se vrátila na své místo za Stínem. Opět jsem se přiblížil; znovu po mně vyrazila, oči se jí blyštěly jako zářící smaragdy. Učinil jsem ještě jeden pokus: rafla po mně jako pes, a dokonce mě kousla. Ztratil jsem odvahu a vykřikl; tvor se po mně ohlédl s výrazem, který jednoznačně sděloval: “Proč mě k něčemu takovému *nutíš*?”

Odvrátil jsem se a zlobil se sám na sebe: od okamžiku, kdy jsem vstoupil do tohoto města, jen ztrácím čas! Ať je třeba noc, půjdu přímo do paláce! Viděl jsem ho už z náměstí – tyčil se vysoko nad středem města, obehnan řadou opevnění, byla to spíš pevnost než palác!

Ale přišel jsem na to, že jeho obranné valy, podobně jako městské hradby, jsou velmi sešlé a částečně v rozvalinách. Zjevně nebyly využívány celá staletí! Stály tu velké a bytelné brány, k nimž se přes skalnatou strž klenulo cosi jako padací most; byly však otevřené a já jsem jen s těžší mohl uvěřit tomu, že v jámě pod nimi někdy byla voda. Všechno bylo tak ztichlé, že se zdálo, jako by celou stavbou prostupoval spánek; dokonce i světlo měsíce vypadalo znepokojivě bděle. Musím dovnitř vstoupit buď jako zloděj, nebo budu muset přerušit to ticho, které ze samého pomýšlení na zvuk činilo cosi děsuplného!

Chodil jsem kolem zdí jako zapuzený pes, když jsem narazil na malý výklenek s kamenným sedátkem: uchýlil jsem se tam před větrem, složil hlavu a navzdory chladu rychle usnul.

Probudilo mě něco, co na mě dotíralo a lízalo mi tvář drsným jazykem kočkovité šelmy. Vždyť to je ta bílá levhartice! pomyslel jsem si. Přišla mi vysát krev! – A proč bych jí to neměl dopřát? – Kdybych se bránil, bude to horší! Ležel jsem tedy zticha a čekal na šlehnutí bolesti. Ale kousnutí nepřicházelo; místo toho se mi tělem začalo rozlévat příjemné teplo. Ležel jsem na zádech a ona si ke mně lehla tak blízko, jak to jen šlo, její teplo mnou zlehka prostupovalo a její dech, který jako by vůbec nepatřil divoké šelmě, mi příjemně ovíval hlavu a tvář. Zmocnilo se mě naprosté přesvědčení, že její úmysly vůči mně jsou dobré. Obrátil jsem se jako ospalý chlapec, objal ji rukou a upadl do hlubokého nevědomí.

Když jsem se začal probouzet, připadalo mi, že ležím ve své teplé a měkké posteli. Je možné, že jsem doma? pomyslel jsem si. Zdálo se mi, že se sem derou dobře známé vůně ze zahrady. Protřel jsem si oči a rozhlédl se: ležel jsem na holém kameni, v lůně nenáviděného města!

Vyskočil jsem z lavice. Opravdu jsem nocoval s levharticí, anebo se mi to jenom zdálo? Musela mě právě opustit, protože jsem ještě cítil teplo jejího těla!

Vyšel jsem z výklenku s čerstvou nadějí, tak silnou, jak byla neurčitá. Byla mi jasná pouze jedna věc: musím najít princeznu! Určitě na ni budu mít jakousi moc, pokud ne přímo nad ní! Cožpak jsem jí nezachránil život a cožpak si ho ona neprodloužila na úkor mé životní síly? Tato úvaha mi vlila do žil odvalu setkat se s ní, ať už to byl kdokoliv.

25. Princezna

Když jsem obešel celý hrad a znovu dospěl k otevřeným bránám, přešel jsem divoce rozeklaný příkop a octl se na vydlážděném nádvoří, kde byly v pravidelných rozestupech vysázeny do výšky se ženoucí stromy podobné topolům. Uprostřed rostl jeden převyšující všechny ostatní, jeho větve se těsně pod vrcholkem trochu rozpřahovaly a dodávaly mu tak podobu palmy. Mezi statnými kmeny jsem letmo spatřoval palác postavený v mně neznámém stylu, který však prozrazoval indický původ. Byl dlouhý a nízký, v rozích čněly vysoké věže a uprostřed se zvedala ohromná kupole vyrůstající ze střechy do poloviny výšky věží. Hlavní vchod byl zasazen do středu přední části – nízký oblouk, který se jevil jako polovina elipsy. Nebylo tu vidět ani živáčka, dveře se doširoka otevíraly a já jsem bez obtíží došel až do velké síně ve tvaru protáhlé elipsy. Na jedné straně stála klec, v níž ležela s hlavou na tlapách obrovská levhartice, od ocelového obojku jí vedl řetěz, tlamu měla opatřenou náhubkem a tlapy zabalené do návleků. Byla celá bílá s černými oválnými skvrnami a zírala na mě dokořán otevřenýma očima se zorničkami ve tvaru malých lodiček a velkými zelenými duhovkami. Vypadalo to, že mě sleduje, ale nehýbala ani bulvami, ani nohama, ani vousy, a ocas se jí táhl za hřbetem strnule jako železná tyč. Nedokázal jsem říci, zda ten tvor žije, či ne.

Z této haly se rozbíhaly dvě chodby; vydal jsem se jednou z nich a zjistil jsem, že se větví do řady úzkých a nepravidelných chodbiček. V jednom místě, kde bylo sotva místo, aby se v něm vyhnuli dva lidé, do mě vrazilo páže. Ucuklo hrůzou, a poté, co si mě zběžně prohlédlo, nadmulo se a zeptalo se, co tu pohledávám.

“Jdu za princeznou,” odpověděl jsem.

“No to se podívejme!” opáčilo. Její veličenstvo jsem dnes ráno ještě neviděl ani já!”

Chytil jsem je za zátylek, zatřásl jím a řekl:

“Okamžitě mě k ní zaved’. Měla by vědět, jak její služebnictvo přijímá návštěvníky.”

Podívalo se na mě a začalo mě táhnout, jako by bylo slepecký pes, pak mě zavedlo do prostorné kuchyně, kde se malátně pohybovala spousta sloužících, kteří snad ještě spali. Očekával jsem, že se na mě sesypou a vyženou mě, ale místo toho jen civěli vypoulenýma očima – ne na mě, nýbrž na cosi za mnou, a v očích se jim zračil čím dál vyděšenější výraz. Otočil jsem hlavu a spatřil bílou levhartici, která si je prohlížela pohledem, který by vystrašil statečnější srdce.

Zanedlouho se však jeden z nich, nejspíš pod dojmem toho, že žádný útok nehrozí, začal vzpamatovávat; obrátil jsem se k němu a páže pustil.

“Zaved’te mě k princezně,” řekl jsem.

“Ještě nevyšla ze své ložnice, vaše lordstvo,” odpověděl.

“Sdělte jí, že tu jsem a čekám, že mě přijme.”

“Udá vaše lordstvo laskavě své ctěné jméno?”

“Řekněte jí, že si ji přeje navštívit ten, kdo zná bílou pijavici.”

“Jestli jí donesu takovou zprávu, zabije mě: to nesmím. Neodvážím se.”

“Odmítáte?”

Zadíval se na mou průvodkyni a odešel.

Ostatní se dál dívali – příliš se jí báli, než aby od ní mohli odvrátit zrak. Já jsem se k tomuto nádhernému tvoru otočil a jeho čenich bělostný jako mléko, teplá zář v tomto ponurém místě, mi padl k nohám a já se předklonil a poplácal ho. Levhartice ke mně vzhlédla; tento pohyb sám o sobě postačoval k tomu, aby se všichni rozutekli do všech stran. Vztyčila se na zadní a opřela se mi tlapami o ramena; objal jsem ji. Nastražila uši, odskočila ode mě a v mžiku zmizela.

Dovnitř vstoupil ten muž, kterého jsem poslal k princezně.

“Račte jít tudy, můj pane,” řekl.

Srdce mi poskočilo, jako by nabíralo sílu na nadcházející setkání. Následoval jsem ho mnoha chodbami a nakonec jsem byl uveden do místnosti tak rozlehlé a temné, že v ní vůbec nebyly vidět stěny. Jediné místočko na podlaze odráželo trochu světla, ale jinak všude kolem vládla černočerná tma. Vzhlédl jsem a nad sebou ve velké výšce jsem spatřil ve střeše oválný otvor, po jehož obvodu se mezi kvádry černého mramoru rýsovaly spáry. Světlo na podlaze odhalovalo těsně zasazené desky ze stejného materiálu. Později jsem zjistil, že z černého mramoru byla i stěna, pohlcující i to málo světla, které na ni dopadalo. Oválný otvor ve střeše se nacházel nad jedním z ohnisek elipsy podlahy. Měl jsem dojem, že vidím načervenalé linky, ale když jsem si je chtěl prohlédnout blíže, zmizely.

Znenadání se ve středu temnoty objevila zářící postava, vrhající jas na všechny strany. Přes roucho měkce bílé barvy jí v kaskádách splývaly vlasy černé jako mramor, na něž i dopadaly. Oči měla třpytivě černé; ruce a chodidla zase z teplé slonoviny. Pozdravila mě nevinným dívčím úsměvem – tváří, postavou i pohyby vytvářela dojem, že teprve nyní překročila práh dospělosti. Běda,

pomyslel jsem si, špatně jsem odhadl nebezpečí! Toto je ta žena, kterou jsem zachránil – která mě udeřila, zavrhla a opustila? Stál jsem tu a zíral na ni ze tmy; ona se zase do tmy dívala, jako by po mně pátrala.

Vzápětí se její oči zableskly ze tmy přímo před mým zrakem. Poznala mě a přišla ke mně!

“Takže jste mě nakonec našel!” pravila a položila mi ruku na rameno. “Věděla jsem, že se to stane!”

Tělo se mi třásló vnímáním protichůdností, na jejichž rozbor jsem neměl sil. Zároveň mě přitahovala i odpuzovala: každý pocit v sobě jaksi skrýval to i ono.

“Chvějete se!” řekla. “Je tu na vás chladno! Pojd’te.”

Mlčky jsem stál: při pohledu na její krásu jsem zůstal němý.

Chytila mě za ruku, přitáhla mě na osvětlené místo a znovu po mně bleskla pohledem. Chvilku tam stála.

“Od té doby, co jsem vás viděla naposledy, jste snědší,” řekla.

“Toto je skoro první střecha, pod kterou stojím od okamžiku, kdy jste mě opustila,” odpověděl jsem.

“Čí byla ta první?” odvětila.

“Neznám jméno té ženy.”

“Ráda bych se ho dozvěděla! Pohostinnost v mém lidu není příliš hluboce zakořeněna!”

Znovu mě vzala za ruku a vedla mě temnotou po dlouhém schodišti k černému závěsu. Za ním se zvedaly bílé schody, po nichž mě zavedla do nádherné komnaty.

“Asi vám hodně chybí ta horká bystrá říčka!” řekla. “Ale tady v koutě je vana a nejsou v ní žádné bílé pijavice! U nohou svého lože najdete oblečení. Až sejdete dolů, já budu v místnosti po vaší levici.”

Zůstal jsem stát, kde mě zanechala, a vytýkal si svou domýšlivost: proč mám zacházet s touto dámou jako s něčím zlým, když se ke mně chová jako sestra? – Odkud pramení tato zázračná změna? Opustila mě poté, co mě udeřila; a přijímá mě skoro s objetím! Spílala mi; řekla, že ví, že za ní půjdu a najdu ji! Věděla o mých pochybách? *Dokáže* je rozptýlit? Mohl bych jí věřit, kdyby to dokázala? Pokud jde o její pohostinnost, bezpochyby jsem si ji zasloužil a mohu ji přijmout – přinejmenším do chvíle, než dospěji ke konečnému názoru!

Mohly taková krásá, která se teď nabízela mým očím, a taková zlotřilost, kterou jsem tu tušil, spoluexistovat v jedné bytosti? Pokud ano, *jak* je to možné? Jelikož jsem nebyl schopen odpovědět na první otázku, musel jsem tu druhou nechat být!

Voda průzračná jako křišťál v obrovské bílé vaně zasazené v rohu do mramorové podlahy vysílala oslnivé záblesky a úplně mě lákala do své náruče. Kromě horké bystřiny, dvou dlouhých doušků v chalupě zahalené ženy a kaluží

na pěšině, kterou prošla raněná levhartice, jsem od odchodu z domova vodu nespátil; vypadala jako dar z nebes. Vnořil jsem do ní.

Mozek se mi okamžitě zalil zvláštní a jemnou vůní, která se mi však tak docela nezamlouvala. Znovu jsem o princezně zapochyboval: přidala do vody něco? Očarovala ji? Postupovala vůči mně nějak nedovoleně? A jak to, že je voda v paláci, když ve městě není ani kapka? Vzpomněl jsem si na rozdrčenou tlapu levhartice a z vany rychle vyskočil.

V čem jsem se to koupal? Znovu jsem viděl prchající matku, znovu jsem zaslechl zaskučení, znovu jsem viděl kulhající šelmu. Ale co sejde na tom, odkud přitekla? Nebyla ta voda příjemná? Nebyla to voda, která vytekla z lůna vzácné rostliny a kterou uschovali pro znaveného poutníka? Voda pochází z nebe: co sejde na studni, z níž ji natáhnou, či na prameni, z něhož vystříkne? Ale znovu jsem se do ní neponořil.

Oblékl jsem si roucho z bílé vlny, ozdobené u krku a kolem okrajů výšivkou, a sešel po schodišti do místnosti, kam mě nasměrovala má hostitelka. Místnost to byla kulatá, celá z alabastru, bez jediného okna: světlo sem pronikalo ze všech stran a spíše šlo o měkký, perleťový přísvit než o nějakou zář. Kolem stěn a nízké kupole se míhaly stinné tvary jako volné dešťové mraky unášené šedomodrou oblohou.

Princezna tu na mě čekala v říze hustě ozdobené stříbřitými prstýnky a kolečky, obdélníky a kosočtverci – ve stříbrném brnění. Spadalo jí v jednom celku od krku až k nohám, které zakrývalo, jen z dlouhých volných rukávů jí vyčnívaly holé paže.

V místnosti stál slonovinový stolek, na němž ležely sladkosti a koláče, slonovinový džbán s mlékem, křišťálový džbán vína jemné růžové barvy a bochník bílého chleba.

“My tu kvůli jídlu nezabýváme,” pravila; “ale myslím si, že to, co vám mohu nabídnout, vám bude chutnat.”

Řekl jsem jí, že jsem si nemohl přát nic lepšího, než co vidím před sebou. Posadila se na pohovku vedle stolu a pokynula mi, ať se posadím vedle ní.

Nalila mi misku mléka, a když mi podávala bochník, požádala mě, ať si z něj odlomím tak velký kus, jak se mi zlíbí. Potom ze džbánu nalila víno do dvou stříbrných číší pitvorně půvabného řemeslného zpracování.

“Nikdy jste takové víno nepil!” řekla mi.

Napil jsem se a podivil se: všechny květy ze starověké Hýbly a Hymétu musely poslat svůj dech, aby rozšířily duši takového vína!

“A teď, když jste schopen naslouchat,” pokračovala, “musím se všemožně pokusit, abych vám vysvětlila, co mám na srdci. Naše povahy jsou si však tak vzdálené, že to patrně nebude snadné. Muži a ženy žijí, aby zemřeli; my, tedy tací jako já – a je nás jen několik – žijeme, abychom žili dál. Pro vás je stáří

něčím hrůzným; já po něm hořím touhou: čím jsme starší, tím jsme blíže své dokonalosti. Vaše dokonalost je cosi ubohého, přichází záhy a trvá jen krátký okamžik; naše dokonalost je ustavičné zrání. Já ještě zralá nejsem, a to jsem žila tisíce vašich let – kolik přesně, o to se nikdy nestarám. Věčné nelze změřit.

Usilovala o mě řada milenců; já jsem nemilovala žádného: usilovali jen o to, aby mě ztročili; usilovali o mě tak, jako lidé z mého města usilují o cenné drahokamy. – Když jste mě našel vy, našla jsem muže! Podrobila jsem vás zkoušce; obstál jste v ní; vaše láska byla ryzí! – Byla nicméně hodně vzdálená ideálu – vzdálená od lásky, kterou jsem chtěla mít. Miloval jste mě opravdově, ale ne opravdovou láskou. Soucit ji zná, ale sám jí není. Která žena z jakéhokoli světa by oplácela soucit láskou? Ta láska, kterou jste mě oněhdy miloval, se mi přičí. Věděla jsem, že kdybyste mě viděl, jaká skutečné jsem, miloval byste mě – jako všichni ostatní – proto, abyste mě měl a držel si mě: ani s tím nechci mít nic společného! Chtěla jsem být milována jinak! Chtěla jsem mít lásku, která by přežila beznaděj, překonala lhotejnost, nenávisť, pohrdání! Proto jsem se uchýlila ke krutosti, opovržení, nevěčnosti. Když jsem od vás odešla, ukazovala jsem se vám taková, abyste za mnou alespoň nemusel chodit ze soucitu: už jsem vás nepotřebovala! Ale vy jste musel ukojit mou touhu, nebo mě vysvobodit – dokázat, že jste drahocenný, nebo bezcenný! Abyste ukojil žízeň mé lásky, musel jste mě následovat, nic nehledat, ani vděk, dokonce ani soucit na oplátku! – Následovat mě a najít mě a spokojit se s pouhou přítomností, s tou nejmenší shovívavostí! – Já, nikoli vy, jsem zklamala; já v tomto klání kapituuji.”

Něžně se na mě zadívala a skryla si tvář v dlaních. Ale já jsem si za vší tou něžností všiml blýskání a jiskření, a nevěřil jí. Dala si záležet, aby si mě zajistila a ztročila; pouze mě očarovala!

“Krásná princezno,” řekl jsem, “vyložte mi, jak jste se octla v tak složité situaci.”

“Jsou věci, které vám nemohu vysvětlit,” odpověděla, “dokud nebudete schopen jim porozumět – což nastane tehdy, až bude láska dokonalá. Existuje tolik věcí, které jsou vám natolik skryté, že si ani nedokážete přát, abyste je znal; ale na všechny otázky, co mi položíte, mohu do jisté míry odpovědět.

Vydala jsem se na návštěvu svých držav, které uchvátili divocí trpasličí lidé, silný a nelůstný národ, nepřátelé zákonů a pořádku, stavící se proti všem druhům pokroku – zlá rasa. Šla jsem sama, bez sebemenších obav, aniž jsem si uvědomovala nutnost alespoň špetky obezřelosti. Nevěděla jsem, že tu horkou bystřinu, vedle níž jste mě našel, očarovala – jak tomu říkáte vy – jedna žena, vůbec ne tak mocná jako já, ani ne nesmrtelná. Pouze tím uvedla do pohybu sílu přirozenou jako všechny jiné, ale fungující především ve sféře mimo dosah chápání smrtelníka, který jí užívá.

Vydala jsem se na cestu, dorazila až k potoku, přeskakovala ho –”

Tvář jí zatemnil stín rozpaků: porozuměl jsem mu, ale nedal jsem na sobě nic znát. Po kratičké pauze pokračovala:

“- víte, jaká je to někde vzdálenost! – Ale právě když jsem skákala, zachvátilo mě nepopsatelné horko. Okamžitě jsem pochopila povahu tohoto útoku a věděla jsem, že na mě bude působit jen dočasně. Pouhou silou vůle jsem se odplazila do lesa – a nevěděla nic, dokud jsem vás nezahlédla, jak spíte, a u vašeho krku pak toho strašlivého červa. Vylezla jsem ven, tu stvůru od vás odtáhla a přiložila rty k ráně. Začínal jste se probouzet; zahrabala jsem se zase do listí.”

Povstala, oči jí blýskaly tak, jak nikdy neblýskaly žádné smrtelné oči, a vysoko nad hlavou rozpřáhla ruce.

“To, co jste ze mě udělal, je vaše!” zvolala. “Odvděčím se vám, jak se dosud žádná žena neodvděčila! Má moc, má krása, má láska patří vám: vezměte si je.”

Padla přede mnou na kolena, objala mě kolem nohou a vzhledla ke mně.

Teprve tehdy jsem si poprvé všiml, že má na levé ruce velkou, neforemnou rukavici. V duchu jsem pod ní viděl srst a pařáty, ale věděl jsem, že je to zavřená pěst – možná zle zhmožděná. Pohlédl jsem na tu druhou: byla nádherná, jak jen může ruka být, a ucítil jsem, že pokud k ní chovám něco menšího než nenávisť, měl bych ji milovat. Abych si zbytečně nezahrával s přívalem citů, odvrátil jsem zrak.

Začala se zvedat na nohy. Seděl jsem nehnutě a díval se na podlahu.

“Přede mnou může být opravdová!” pravila má ješitnost. Chvilku mě lákalo milovat lež.

Cítil jsem, že mě spíše než to nejslabší vzdušné vlnění ovívá jakási vůně. Pozvedl jsem zrak. Stála tu vztyčená a jakýmsi tajuplným způsobem přede mnou máchala svýma líbeznýma rukama.

Najednou se ozval děsivý řev a v hrudi se mi silně rozbušilo srdce.

Alabastr se chvěl, jako by se měl rozpadnout na stěpiny I princezna se viditelně třásla.

“Mé víno na vás bylo příliš silné!” řekla zajímavým hlasem; “neměla jsem vám dovolit, abyste se napil, co hrdlo ráčí! Běžte se teď vyspat, a až se vzbudíte, požádejte mě o cokoliv – půjdu s vámi: pojďte.”

Když šla přede mnou po schodech: –

“Nedívím se, že vás vyděsil ten řev!” řekla. “Přiznávám, vyděsil i mě: chvilku jsem se bála, že utekla. Ale to je nemožné.”

Mně se však zdálo – nedokázal jsem říci proč –, že ten řev pocházel od *bílé* levhartice a že byl určen mně, nikoli princezně.

Opustila mě s úsměvem přede dveřmi mé ložnice, ale když se otáčela, vyčetl jsem z její tváře úzkost.

26. Velká bitva

Padl jsem na postel a začal si v hlavě převíjet příběh, který mi vyprávěla. Zapomněla se a jediným neopatrným slůvkem rozptýlila zmatek panující ohledně jejího stavu, když jsem ji našel v lese! Přes bystřinu *skočila* levhartice; princezna ležela na břehu: zurčící potok zrušil její sebezačarování! Její vlastní líčení cíle cesty odhalilo nebezpečí, které tehdy hrozilo Malinkým: a já jsem zachránil život jejich jediného obávaného nepřítele!

K tomuto závěru jsem došel v okamžiku, když jsem usínal. To skvostné víno možná nebylo tak neškodné.

Když jsem otevřel oči, byla tma. Lampa zavěšená u stropu vrhala po pokoji jasné, třebaže nepříliš silné světlo. Obestírala mě nádherná malátnost. Připadalo mi, že se vznáším kdesi daleko od pevniny, na hladině soumráčného moře. Bytí samo o sobě bylo příjemné. Nic mě nebolelo. Určitě jsem umíral!

Žádná bolest! – Ach, co to bylo za bodnutí smrtelné bolesti! Co za odporné bodání! Projelo mi skrz naskrz srdcem! Zase! Ostří ostrosti samé! – A tak zničující! Nedokázal jsem pohnout rukou, abych si ji přiložil na srdce; něco mi ji drželo!

Bolest ustupovala, ale celé mé tělo bylo jakoby paralyzováno. Svíralo mě cosi zlého! – Così ohavného! Byl bych zápasil, ale nemohl jsem se k zápasu ani dostat. Má vůle se vši silou, leč marně snažila nějak uplatnit. Ustal jsem v úsilí a odevzdaně ležel. Potom jsem si uvědomil, že se mě na tváři měkce dotýká ruka, tlačí mi hlavu do polštáře. Na těle mi leželo něco velmi těžkého.

Znovu jsem se volněji rozdýchal; tíha z hrudi pominula; otevřel jsem oči.

Princezna stále nade mnou na posteli a rozhlížela se s výrazem snícího člověka kolem po pokoji. Oči měla čiré a klidné. Kolem úst se jí rozléval výraz uspokojené vášně; otřela si z nich pramínek červené barvy.

Zachytila můj pohled, sehnula se a uhodila mě do očí kapesníčkem, který svírala v ruce: bylo to, jako by přes ně přejela ostrým nože, a na pár okamžiků jsem nic neviděl.

Zaslechl jsem tlumený, těžký zvuk, podobný dopadu měkkých zvířecích tlap po krátkém seskoku. Otevřel jsem oči a spatřil, jak polootevřenými dveřmi mizí s rozmáchlým švihnutím dlouhý ocas. Vyběhl jsem za ním.

Tvor mi nadobro zmizel z očí. Pádil jsem po schodech a do alabastrové síně. Měsíc visel vysoko a celé místo vypadalo jako vnitřek mdlého, sluncem vyběleného měsíce. Princezna tu nebyla. Musím ji najít: v její přítomnosti se snad ochráním; mimo ni nikoli! Byl jsem pro ni krotké zvíře, jímž se živí; lidské

zřídlo pro d'ábelskou žížeň! Prokázala mi laskavost, aby mě tím snadněji mohla využívat! Mé bdící oči se jí nebály, ale sotva se zavřou, už přichází! Když jsem ji neviděl, cítil jsem ji všude, protože mohla být kdekoliv – mohla na mě dokonce číhat v nějaké skryté jeskyni spánku! Jen s očima upřenýma na ni jsem se před ní mohl cítit v bezpečí!

Vně alabastrové síně byla neproniknutelná tma a já jsem musel před sebou šátrat rukama i nohama. Konečně jsem nahmatal závěs, odhrnul ho a vstoupil do černé síně. V ní jsem narazil na obrovskou ztichlou společnost. Nechápal jsem ani si nedovedl představit, jak jsem ji vůbec mohl vidět, poněvadž stěny, podlaha i strop se halily, jak se zdálo, do nekonečné temnoty, černější než bezměsíčná, bezhvězdná noc; přesto oči v onom shromáždění prostoupeném, rozděleném a obklopeném tmou rozeznávaly, třebaže jen mlhavě, nemálo postav. Připadalo mi to, jako by se mé oči nedokázaly jaksi vzpamatovat. Tiskl jsem si jejich bulvy a znovu a znovu napínal zrak, ale to, co se přede mnou odehrávalo, se nijak nevyjasňovalo. Čern se prolínala s tvary, celý rozlehlý prostor vyplňovalo ticho a neurčitý pohyb. Všechno byl jen matný, zmatený tanec prodchnutý opakujícími se záblesky siluet, které mi nebyly nijak zvlášť neznámé. Tu se objevila žena, jíž z lebky vyhlížely nádherné oči; tu zase ozbrojená postava na kostře koně; tam zase jeden a další z oněch šeredných nořících se přízraků. V celém tom hemžení a spleti proudů, protiproudů a vírů jsem nedokázal vysledovat žádný řád, jen pramálo vazeb. Jakmile jsem zachytil formu a rytmus tance, už se mi zase před očima drobily a vítězil chaos. Do měnících se barev zdánlivě celistvějších tvarů se mísil dav stínů, podle všeho nezávislých na svých původcích, každý v pohybu odpovídajícím své vlastní stínové vůli. Rozhlížel jsem se kolem dokola a hledal princeznu, ale nikde jsem ji v tom divoce proměnlivém kaleidoskopickém výjevu neviděl ani jsem nenacházel žádné náznaky její přítomnosti. Kde je? Co asi dělá? Když jsem tak bloudil tam a zpátky a napínal po ní zrak, nikdo si mě ani v nejmenším nevšímal. Jak jsem postupně ztrácel naději, obrátil jsem se, abych se po ní podíval jinde. Našel jsem stěnu, a přidržuje se jí rukou, protože ani ji samu jsem nedokázal rozlišit, došel jsem s napřaženými prsty až k otvoru se závěsem, který ústil do vstupní haly.

V mdlém měsíčním světle se mi nabízel pohled na klec levhartice, která sloužila coby zápasistiště pro cosi, co se jevilo jako zoufalý, byť tichý souboj. V tom nejtěsnějším objetí se tu v úžasném propletení končetin a trupů svíjela a zápasila dvě mimořádně odlišná těla, jedno lidské, jedno zvířecí. Neuběhla ani chvilka a já jsem spatřil, jak levhartice vystupuje z klece a klidně kráčí k otevřeným dveřím. Zatímco jsem k ní pospíchal, vrhl jsem pohled i za sebe: v kleci ležela levhartice, v nehybné póze, jak jsem ji uviděl i poprvé.

Kulatý měsíc, v půli svého putování po obloze, zářil jasným světlem; nehmotný Stín, který jsem zahlédl minulé noci, procházel stromy k bráně; a za ním se s povlávajícím ocasem ubírala levhartice. Vydal jsem se v mírné vzdálenosti za nimi, stejně tiše jako oni, a nikdo z nich se po mně ani neotočil. Otevřenou branou jsme sešli do města, které se tu klidně a tiše rozkládalo v měsíčním svitu. Tvář měsíce byla nehybná a tato strnulost velmi upomínala na jakési očekávání.

Stín zamířil přímo ke schodišti, na jehož vrcholu jsem ležel předešlé noci. Aniž se zastavil, vyšel po něm s levharticí v patách. Přidal jsem do kroku a za okamžik jsem zaslechl výkřik hrůzy. Nato mezi mě a schody dopadlo něco měkkého a těžkého a u mých nohou se octlo tělo, tělo příšerně zčernalé a rozdrcené, přesto se v něm však dala rozpoznat žena, která si mě dovedla domů a zavřela mi před nosem dveře. Co jsem tu tak stál jako solný sloup, po schodech seskákala skvrnitá levhartice nesoucí v tlamě dítě. Vyrazil jsem, abych ji lapil, dříve než se otočí na úpatí schodiště; ale v tom okamžiku se zpoza mě vyfítila do měsíčního světla jako obrovská jehla žhnoucího stříbra bílá levhartice a chytila ji za krk. Dítě spadlo; já jsem je zvedl a sledoval zápas šelem.

Byla to ale podívaná – tu byla nahoře jedna, tu druhá, obě příliš zaujaté bojem, než aby vydávaly jiné zvuky než přidušené mručení, kňučení nebo nenávistné vrčení. Slyšel jsem zrychlené škrábání drápů, když bojovaly a všemožně se snažily udržet si na dlažbě pevné postavení! Skvrnitá levhartice byla mohutnější než její bílá sokyně a já se o svou společnici bál; brzy jsem však poznal, že byt' nebyla silnější či pohyblivější, vykazovala větší odolnost. Tesáky drásaly krk protivnice. Z hrdla skvrnité levhartice se zanedlouho vydralo bolestné zaskučení, měnící se v rychlé stupnici na táhlé *crescendo* vypjatého nářku mučené ženy. Bílá levhartice uvolnila sevření svých čelistí; skvrnitá šelma se odtáhla a postavila se na zadní. V měsíčním světle se tu tyčila princezna, přes její bělost se hnalo spletné víření stínů – seskupující se, kvapící skvrny levhartice ženoucí se do úkrytu v jejích očích, kde se mísily a mizely. Několik málo posledních skvrn, předehtaných a opožděných, se rozplývalo v mračnu proudících vlasů, načež tu zůstala stát zářivá jako měsíc, jako když z jeho kotouče odpluje po zafoukání větru nespočet drobných cářů mlhy – jen po bílém sloupu krku jí stále vytékaly z každé rány utřené po útoku strašlivých tesáků její sokyně stružky krve. Odvrátila se, ušla nějakou vzdálenost krokem Hekaté, padla na všechny čtyři, znovu se osypala skvrnami a prchala dlouhými, táhlými skoky pryč.

I bílá levhartice se otočila, vyskočila na mě, rozevřela mi ruce, obratně zachytila padající dítě a uháněla s ním ulicí směrem k bráně.

27. Tichá fontána

Obrátil jsem se a následoval skvrnitou levhartici, třebaže jsem ji zahlédl pouze jednou, když letěla po úbočí kopce k bráně paláce. Když jsem dospěl ke vstupní hale, princezna si právě přes sebe přehazovala roucho, které zanechala na podlaze. Krev jí už z ran netekla, protože zaschla v průvanu způsobeném útekem.

Když mě spatřila, tváří se jí mihl záblesk zlosti a ona se odvrátila. Potom se na mě podívala s pokusem o úsměv a řekla:

“Stala se mi drobná nehoda! Náhodou jsem zaslechla, že ve městě je znovu kočičí žena, sešla jsem dolů, abych ji poslala pryč. Ale měla s sebou jednu z těch svých příšerných šelem: ta na mě vyskočila a zasekla se mi drápy do krku dříve, než jsem ji mohla udeřit!”

Otrásla se a já jsem ji musel politovat, ačkoli jsem věděl, že lže, protože její zranění byla skutečná a její tvář mi připomínala, jak vypadala v jeskyni. Srdce mi začalo vyčítat, že jsem ji nechal zápasit, aniž jsem jí pomohl, a mám dojem, že se mi tento soucit začal zračit v očích.

“Dítě pošetlosti!” řekla s dalším pokusem o úsměv, “- nebudeš snad plakat! – Počkejte tu na mě; jdu na chvílku do černé síně. Chci, abyste mi obstaral něco na ta škrábnutí.”

Následoval jsem ji. Když mi byla z očí, bál jsem se jí.

V okamžiku, kdy princezna vstoupila do síně, uslyšel jsem hučení vycházející jakoby z celé řady hrdel, a část po části se shromáždění začalo postupně osvětlovat čímsi podobným paprsku putujícím z místa na místo. Na okamžik zazářila jedna skupina, pak další, načež se opět stahovaly do všeobecné neurčitosti, to když se zase dočasně vynořil jiný díl onoho rozsáhlého společenstva.

Některé činnosti odehrávající se v záři osvětlení mi nebyly nikterak neznámé; už jsem se jich účastnil nebo jim přihlížel, a stejně tak i princezna: viděl jsem ji teď, jak se účastní všech bez rozdílu. V lesní síni se pohybovali tanečníci s holými lebkami: a princezna nahlížela ode dveří! Ve Zlém lese probíhal boj: a princezna ho rozdmýčávala! Pořád jsem jí však stál těsně za zády; ani se nepohnula a hlavu měla svěšenou k hrudi. Zmatené hemžení neustávalo, zmatené víření barev a tvarů; a celou dobu se paprsek přesunoval a ukazoval nové scény. Nakonec se soustředil na prohlubeň na vřesovišti a princezna se v ní procházela nahoru a dolů a marně se pokoušela obestříť se mlhou! Pak mě vůbec poprvé vylekalo to, co jsem viděl: přicházel k ní starý knihovník a chvíli stál před ní a prohlížel si ji; upadla; končetiny ji opustily a prchaly; tělo jí zmizelo.

Od stěn síně se odrazil divoký skřek a spolu s pádem svého obrazu padla těžce k zemi i sama princezna, jež tu přede mnou dosud stála jako socha. Ležela

nehybně. Ihned jsem se otočil a odešel: už se nikdy nebudu snažit ji křísit! Když jsem postával vedle klece a celý se třásl, pochopil jsem, že v onom černém elipsoidu jsem se nacházel v princeznině mozku! – Viděl jsem, jak se levhartici jednou zachvěl ocas.

Zatímco jsem se stále snažil zklidnit se, uslyšel jsem vedle sebe princeznin hlas.

“Pojďte,” řekla; “ukáži vám, co chci, abyste pro mě udělal.”

Směřovala na nádvoří. Omámeně a povolně jsem ji následoval.

Měsíc byl nedaleko nadhlavníku a jeho současný stříbrný svit vypadal jasněji než zlatavý jas nepřítomného slunce. Vedla mě skrz stromy k tomu nejvyššímu, k tomu v samém středu. Nevypadal stejně jako všechny ostatní, protože jeho větve, které u vrcholku zvedaly svá zakončení, vytvářely masu ne nepodobnou jedlové šišce viděné zespodu. Princezna se zastavila těsně pod ním, vzhlédla a pravila, jako by mluvila sama se sebou:

“Na vrcholku toho stromu roste malinký květ, který by okamžitě zahojil má škrábnutí! Mohla bych se stát na chvíli holubicí a doletět si pro něj, ale vidím mezi listím malého hada, jehož kousnutí by pro holubici bylo horší, než kdyby mě samu kousl tygr! – Jak já nenávidím tu kočičí ženu!”

Rychle se ke mně otočila a zeptala se se svým nejsladším úsměvem:

“Umíte šplhat po stromech?”

S tou krátkou otázkou jí úsměv zmizel a její tvář nabyla smutného a trpícího výrazu. Měl jsem ji tam nechat trpět, ale způsob, jakým si přiložila ruku k poraněnému krku, mě hluboce zasáhl.

Celý strom jsem si změřil pohledem. Až k větvím z jeho kmene trčely výstupky podobné zbytkům po listech opadaných z palmy.

“Dokáží na ten strom vyšplhat,” odpověděl jsem.

“Ale ne snad naboso!” opáčila.

Ve spěchu, kdy jsem pronásledoval mizející levhartici, jsem si ve svém pokoji zapomněl opánky.

“Na tom nesejde,” řekl jsem; “už dlouho chodím bos!”

Znovu jsem se zadíval na strom a přejížděl ho očima, dokud jsem jimi nezabloudil mezi větvemi. Na drsný kmen tu a tam dopadal jako stříbřitá pěna svit měsíce a korunou ševelivě prochvívaly nepatrné závany větru, připomínající zvuk jemně dopadajícího vodopádu. Přistoupil jsem ke stromu, abych se na něj pokusil vylézt. Princezna mě zastavila.

“Nedopustím, abyste na něj lezl naboso!” trvala na svém. “Pád z výšky by vás určitě zabil!”

“Zabilo by mě i kousnutí hada!” odpověděl jsem – aniž jsem ovšem věřil, přiznávám, že tam nějaký had vůbec je.

“Vám neublíží!” odvětila mi. “- Počkejte.”

Odtrhla si ze šatů dva široké lemy, které se jí vpředu setkávaly, poklekla na jedno koleno, vyzvala mě, ať nastavím nejdříve levou nohu, na ni pak pravou, a těmi silnými vyšívanými pruhy látky mi je ovázala.

“Nechala jste viset konce, princezno!” upozornil jsem ji.

“Nemám nic, čím bych je mohla odřezat; ale nejsou příliš dlouhé, aby se vám motaly mezi nohy,” zněla její odpověď.

Obrátil jsem se ke stromu a začal šplhat.

V Balise po setmění nepanoval takový chlad jako v jiných končinách této země – obzvláště v okolí hrobníkova domku; přesto stačilo, abych vylezl do nevelké výšky, a začala mi být velká zima, která se zvětšovala, jak jsem šplhal dál, a dosáhla vrcholu, když jsem dorazil mezi větve. Tehdy jsem se začal třást a měl jsem pocit, že jsem přišel o ruce i o nohy

Vítr tu skoro nefoukal a ani větve se vůbec nehýbaly, ale přesto jsem v blízkosti vrcholu zakoušel podivnou vratkost: zdálo se mi, že každá větev, na kterou jsem položil nohu nebo které jsem se chytil, měla každým okamžikem prasknout. Když jsem vystrčil hlavu mezi větve a začal se v nerušeném měsíčním světle dívat po květu, zjistil jsem najednou, že jsem od hlavy k patě promáčený. Jako bych byl vržen do rozbouraných vod, začal jsem sebou divoce házet a cítil jsem, že klesám. Házelo to se mnou nahoru a dolů, tím a oním směrem, převalovalo mě to, zastavovalo, zase převalovalo, zase to se mnou hodilo a já stále klesal níž a níž. Lapal jsem po dechu, dusil se a chrčel a nakonec jsem dopadl na pevnou zem.

“Já jsem to říkal!” uslyšel jsem, jak mi někdo zakrákal u ucha.

28. Jsem umlčen

Vytřel jsem si vodu z očí a na okraji obrovské kamenné nádrže jsem spatřil havrana. Od lesklého peří se mu odráželo chladné – jitřní světlo a on tu klidně stál a shlížel na mě. Já jsem ležel na zádech ve vodě, nad jejíž hladinu, když jsem se zapřel o lokty, jsem právě pozvedl obličej. Nacházel jsem se v nádrži veliké fontány, kterou uprostřed trávníku postavil můj otec. Vysoko nade mnou se třpytil silný, ocelově lesklý stonek, z něhož ve výšce sta stop tryskal proud vody rozlévající se v pěnovém květu.

Podrážděn střizlivostí havranovy poznámky, utrousil jsem:

“Nic jste mi neřekl!”

“Říkal jsem vám, ať neděláte nic, o co vás požádá někdo nedůvěryhodný!”

“Pchá! Jak si má smrtelník něco takového pamatovat?”

“Nezapomenete na následky toho, že jste na to zapomněli!” odpověděl pan Havran, zatímco se nakláněl nad okraj nádrže a natahoval ke mně ruku.

Uchopil jsem ji a okamžitě se octl vedle něho na trávníku, jen ze mě kapala a crčela voda.

“Okamžitě se musíte převléci!” řekl. “To, že jste zmáčený, nenaznačuje, odkud jste přišel – ačkoli taková nehoda je v současnosti neobvyklá; zde má své nevýhody!”

Znovu z něho byl havran, ubírající se poněkud vznešeným krokem k domu, jehož dveře byly otevřené.

“Nemám se moc z čeho vysvlékat!” zasmál jsem se; před lezením na strom jsem totiž odhodil své šaty.

“Už je to dlouho, co mi vypadlo jediné pírkó!” řekl havran.

Vypadalo to, že v domě není nikdo vzhůru. Šel jsem do svého pokoje, našel si župan a sestoupil do knihovny.

Když jsem do ní vstupoval, knihovník vycházel z přístěnku. Posadil jsem se na pohovku. Pan Havran si ke mně přitáhl židli a usadil se. První jsem začal mluvit já.

“Co to má všechno znamenat?” zeptal jsem se.

“Dobrá otázka!” opáčil; “nikdo nic nezná; člověk může zjistit pouze to, co ta která věc znamená! Jestli tak učiní, záleží na tom, k čemu ji využije.”

“Já jsem zatím nic k ničemu nevyužil!”

“Mnoho tedy ne; ale víte to, a to už něco je! Většinu lidí trvá déle než celý jejich život přijít jen na to, že se nic nedozvěděli a že toho udělali ještě méně! Vy jste alespoň toužil k něčemu být!”

“Ano, chtěl jsem udělat něco pro děti – chci říct pro ty roztomilé Malinké.”

“To já vím – a začal jste ze špatného konce!”

“Neznal jsem správný konec.”

“I to je pravda – ale za to, že jste ho neznal, si můžete sám.”

“Jsem připraven uvěřit všemu, co mi řeknete – jakmile pochopím, co to znamená.”

“Kdybyste býval přijal naše pozvání, správný konec byste poznal. Když člověk nejedná tam, kde je, musí urazit velkou vzdálenost, aby si svou práci našel.”

“Opravdu jsem urazil notný kus cesty a nikam se nedostal, protože jsem práci nenašel! Odešel jsem od dětí, abych se naučil, jak jim posloužit, a jen jsem zjistil, v jakém se nacházejí nebezpečí.”

“Když jste byl s nimi, byl jste na místě, kde jste jim mohl pomoci: odešel jste od své práce, abyste ji hledal! Vědět, kdy odejít, je hodno moudrého muže; blázen se může poučit, aby se okamžitě vrátil!”

“Chcete říci, pane, že jsem pro Malinké mohl něco udělat tak, že bych u nich zůstal?”

“Mohl jste je něčemu naučit tím, že jste od nich odešel?”

“Ne; ale jak jsem je mohl učit? Nevěděl jsem, jak začít. Mimoto byly daleko přede mnou!”

“To je pravda. Ale vy jste nebyl lať, která by je mohla měřit! Bezpochyby, kdyby věděly, co víte vy, neřkuli co jste mohl vědět, byly by od vás na míle daleko – nepředstavitelně daleko! Ale vy jste viděl, že nerostou – nebo že rostou tak pomalu, že si ještě nevytvořily představu o růstu! Dokonce se bály růst! – Nikdy jste přece neviděl děti, které by zůstaly dětmi!”

“Ale vždyť já jsem neměl žádnou moc je k růstu přimět!”

“Mohl jste odstranit některé překážky, které jim v růstu bránily!”

“Jaké překážky? Neznám je. Opravdu jsem si myslel, že je to třeba nedostatkem vody!”

“Ale ovšem že ano! Nedostává se jim jí na slzy do očí!”

“To bych je tedy rád ušetřil, aby k takovému účelu nějakou potřebovaly!”

“Samozřejmě byste to rád udělal – meta všech hloupých filantropů! Poslyšte, pane Vane, kdyby se v něm neplakalo, váš svět by nikdy nestál za záchranu! Uznáváte, že jste si myslel, že je jim možná zapotřebí vody: proč jste jim nevykopal jednu nebo dvě studny?”

“To mě nikdy nenapadlo!”

“Ani tehdy, když jste slyšel pod povrchem země zvuk tekoucích vod?”

“Myslím, že jednou ano. Ale bál jsem se, že jim něco provedou obři. Proto jsem toho také od těch surovců tolik snášel!”

“Vždyť vy jste málem naučil ty vznešené lidičky, aby se těch hloupých Balíků báli! Zatímco vás živili, utěšovali a uctívali, vy jste se celou dobu podvoloval tomu, že jste byl otrokem těch násilníků! Svým miláčkům jste místo jejich hrdiny nabízel zbabělce jak se patří! Nic horšího jste jim provést asi nemohl. Oni vám dali své srdce; vy jste jim byl zavázán svou duší! – Mohl jste dávno nadělat z Balíků dřevorubce a soumary, kteří by Malinkým čerpali vodu!”

“Bojím se, že to, co říkáte, je pravda, pane Havrane! Ale já jsem se opravdu bál, že více vědomostí by jim nakonec mohlo uškodit – ubrat z jejich nevinnosti a roztomilosti.”

“Nedávali vám ale žádný důvod, abyste měl takový strach!”

“Cožpak je špetka vědomostí nebezpečná?”

“To je jeden z oblíbených omylů vašeho světa! Jsou ty největší lidské vědomosti více než špetka? Nebo jsou proto nebezpečné? Představa, že vědomosti samy o sobě jsou něčím velkým, by vedla k dojmu, že jakýkoli jejich

stupeň je nebezpečnější než libovolné množství nevědomosti. Znat' vše by nebylo to největší.”

“Alespoň jsem obrům sloužil z lásky k nim, nikoli ze zbabělosti!”

“Ovšem. Ale měl jste sloužit Malinkým, a ne obrům! Měl jste obstarat Malinkým vodu; ti by pak brzy naučili obry, kde je jejich místo. Mezitím jste mohl přimět obry, aby pokáceli dvě třetiny těch svých neušlechtilých ovocných stromů, a vytvořili tak místo pro ty malé ušlechtilé! U Malinkých jste přišel o svoji příležitost, pane Vane. Místo abyste jim pomohl, jen jste se nad nimi zamýšlel!”

29. Perská kočka

Seděl jsem zamlklý a zahanbený. To, co řekl, byla pravda: nebyl jsem pro Malinké moudrým sousedem!

Pan Havran pokračoval:

“Zároveň jste uškodil i těm hloupým tvorům. Pro ty otroctví znamenalo pokrok. Těm by bylo přímo k nezaplacení několik takových lekcí, které jste jim mohl dát s holí z jednoho z těch jejich stromů v ruce.”

“Nevěděl jsem, že to jsou zbabělci!”

“A to je nějak důležité? Člověk, který založí svůj čin na zbabělosti jiného, je v podstatě sám zbabělec. – Mám strach, že následky budou ještě horší! Teď už mohli být Malinci schopni sami se bránit před princeznou, natožpak před obry – k tomu byli vždy docela způsobilí; vždyť oni se jim vlastně smáli! Ale nyní, vzhledem k vašemu vztahu k ní –”

“Já ji nenávidím!” zvolal jsem.

“Dal jste jí najevo, že ji nenávidíte?”

Znovu jsem mlčel.

“Vždyť jste nebyl věrný ani jí! Ale pst! Bojím se, že od fontány nás někdo sledoval!”

“Nevěděl jsem ani živáčka! – Kromě sešle vypadající kočky, která skočila do křoví.”

“Byla to nádherná perská kočka – avšak tak mokrá a zablácená, že s ohledem na to, jaká byla předtím – víc než sešlá!”

“Co tím chcete říct, pane Havrane?” vykřikl jsem a pod krkem mě chytla nová hrůza. “- Kolem domu se potulovala překrásná modrá perská kočka, ale ta uháněla, jen co zaslechla zvuk vody! – Je možné, že měla spadeno na zlaté rybky?”

“To se uvidí!” odpověděl knihovník. “Vím něco o několika plemenech koček, a v tamhleté místnůstce je cosi, co této kočce sejme masku, jestli se v ní nepletu.”

Vstal, došel ke dveřím přístěnku, vyňal z něj neúplný svazek a znovu se vedle mě posadil. Zíral jsem na tu knihu v jeho ruce: byla celá, kompletní a nepoškozená!

“Kde byla ta druhá půlka?” zalpal jsem po dechu.

“Vyčnívala v mé knihovně,” odpověděl.

Nic jsem neříkal. Jediná otázka mohla znamenat skok do bezedného oceánu, a možná že času nebylo nazbyt!

“Poslouchejte,” řekl: “přečtu vám několik strof. Je tu přítomen někdo, komu se, jak si dovedu představit, četba bude jen stěží zamlouvat!”

Otevřel desky z teletiny a otočil pár listů. Pergamen časem vybledl a jedna stránka byla ze dvou třetin potřísněna tmavou skvrnou. I tuto otočil a vypadalo to, že hledá určitou pasáž v něčem, co se jevilo jako souvislá báseň. Někde uprostřed knihy se pustil do čtení.

Následující text však neodráží to, co četl, nýbrž pouze dojem, který to ve mně zanechalo. Zdálo se, že báseň je psána v jazyce, který jsem nikdy předtím neslyšel, jemuž jsem však dokonale rozuměl, ačkoli jsem nebyl schopen zapsat jednotlivá slova nebo přiblížit jejich význam, snad kromě velmi ubohé aproximace. Tyto zlomky jsou tedy tvary, které čtené zlomky nakonec zanechaly při svém průchodu mým mozkem: –

*Když jsem však našla muže, jenž věřil zcela,
v co neviděl a necítil, a přec měl jistotu,
zmocnivši se jeho hmotného těla,
vysála jsem jeho podstatu.
Tak oděla jsem se směle do šatu
té ideje, na níž jeho duše lpěla!*

Otočil list a znovu začal číst: –

*Ve mně byla každá žena. Já vládla duším
všech mužů světa, byvši obdařena
silou, o níž žádná pranic netuší!
Já směla co dosud žádná žena.
Já žena žen, nad všemi povznesena
byla jak v komnatách, tak v chatrčích.*

Ač po mně nebylo vidu ani slechu,

*ač ruka jeho dlaň mou stiskla sotva,
ač ani vlásek nehnul se v mém dechu,
přesto spoutala jsem jeho míchu
pouty, jež by ani Smrtka nerozpletla –
a naděje zbyla věčnosti k smíchu...*

Znovu přestal, opět otočil list a pokračoval: –

*Vedle něj nehmotná ležela jsem,
bezdechá, bezzraká, bezcitná, myšlénka pouhá,
a brala si lásku — zmátl ho sen
o někom neznámém — nebo snad touha
či cosi bez jména, co sám rozpoutal
v sobě a ze sebe; neb píseň pěla jsem,*

*jež v jeho uších neslyšně zněla;
já bez srdce přimkla se k jeho duši
a oděla do lidského těla,
dávajíc mu nic, kde on byl mi vším;
pak jsem se, do jeho smyslů vnořivši,
i do mysli vkrásti směla.*

*Ach, kdo kdy lásku pokořil než já!
Kdo kdy opanoval srdce člověka!
Zas hmotná, bdělá jsem se chvěla
a život v mých žilách protékal!*

Někde v pokoji se ozvalo podivné, odporné kočičí lkaní. Opřel jsem se o předloktí a díval se kolem sebe, ale nic jsem neviděl.

Pan Havran otočil několik listů a pokračoval: –

*Pojednou procitla jsem v obavách,
jež svíraly — ne však jako had, co škrtí,
spíš jako opar, co dusí v útrokách,
je vlhce lezavý a páchne smrtí;
má duše ztěžkla v pochybách
a němém údivu, jaká hrůza mne to drtí.*

*Ač vše minulé já znala bezpečně,
mátlo mne, kým jsem a kde přebývám;*

*paměť sloužila: vždyť ještě bezděčně
cítit byl šperk, co čelo mé svíral!
Beznadějné zemřelá, a přec živá;
život životu šklebil se netečně!*

*Kdys královnou krásnou, Lilith sloucí,
pověstnou oslnivým třpytem koruny,
jaký nestrávila ani tma tmoucí;
muži zpívali a hráli v struny,
že prý i kámen, co stříbrný má krunýř,
roztaví mých očí zavřených žár vroucí.*

Zase jsem uslyšel příšerný výkřik kočičí bolesti. Zase jsem se rozhlížel, ale nikde žádný tvar ani pohyb. Vypadalo to, že pan Havran chvíli naslouchá, ale otočil několik stran a pokračoval: –

*Odporná vlhkost mých vlasů zlatavých
ulpěla mi na pažích bělostných: spěch
velel ostříhat se, za hrst rubínů pravých,
krásných, nikdy nevidaných na údech!
Pro doušek vody z rohu, pro jeden čistý dech
já vzdala se i safíru modravých!*

*Za halenu prostou — duhové opály!
Za oděv děvečky, hrubý a vypraný!
Můj plášť byl již vetchý... Pak jednou zdáli
mne dostihlo bujaré zakokrhání
až nad rakví. Kopce zdusily ozvěnu ranní,
jak kdyby duchové se smáli.
Opět se ozvalo zvířecí záupění.*

“Myslel jsem si, že tu v místnosti je něco nečistého!” řekl knihovník a rozhlédl se kolem dokola; hned však otočil několik stran a znovu začal číst: –

*Neb v mléce a nektaru jsem se koupávala,
v kapkách deště, jež skanuly z růží;
služebná mne mastmi vonnými mazala;
prosta znaménka či jizvy na kůži,
žila jsem bez neduhů, co jiné usouží;
a nouzi — tu já nikdy nepoznala.*

*V touze zahrát svých údů chladnou běl
nesedávala jsem na polední záři,
nýbrž v lesku vůkol stojících zrcadel,
jež měla přímý žár slunce zmařit;
tou lázní měsíční jsem skýtala své tváři
tón, jímž od křídý liší se sloní kel.*

*Ale ted' — ted' všude tma, tma uvnitř všude!
Mých očí louče zčernalé a zhaslé,
prsty zas v břečce hrudi utonuté;
mé tělo mrtvé, zdechlé, zašlé
ve změti hnusných hrůz...*

Se strašlivým zavřeštěním, s lepkavou srstí ježící se v chomáčích, s ocasem silným jako lano, s očima zeleně žhnoucíma jako chryzopras, s roztaženými drápy zachytávajícími se o koberec odněkud vyletěla kočka a pelášila do komína. Knihovník, rychlý jako blesk, mezi ni a krb mrštíł svým rukopisem. Zvíře se okamžitě nahrbilo a upřeně se na knihu dívalo. Avšak knihovníkův hlas pokračoval, jako by stále četl a jeho oči jako by se upíraly do knihy: –

*Ach, ty dva světy! Jak zvláště tvoří jediný,
a přec tak nezměrně jsou si cizí!
Kdybych byla vedla život nevinný,
nekradla těla, srdce si uchovala ryzí,
pak unikla bych zhoubě, mizérii, trýzni,
životu ve smrti, utrpení z viny!**

Při těchto slovech se z kočky vydralo takové zavytí, tak dlouhý výkřik agónie, že jsme si oba zacpali uši. Když ustal, pan Havran přešel ke krbu, vzal knihu, a jak tak stál mezi zvířetem a krbem, na chvíli na ně namířil prstem. Leželo a ani se nehnuło. Knihovník zvedl z krbu zpola ohořelý klacík, nakreslil jím na podlahu jakýsi symbol, vrátil rukopis na své místo a s pohledem, který sděloval: “Myslím, že ji máme!”, se vrátil ke kočce, rozkročil se nad ní a pravil klidným hlasem: –

“Lilith, když jsi sem přišla na své cestě vykonávat svou zlou vůli, jen málo jsi pomyslela na to, do čích rukou se odevzdáváš! – Pane Vane, když mě stvořil Bůh – ne z ničeho, jak říkají neznalí, nýbrž ze Své vlastní nekonečné slávy –,

* Přeložil Robert Hýsek.

přivedl mi andělskou krásu, která se měla stát mou ženou; tady leží! Neboť její první myšlenka byla *moc*, bytí se mnou považovala za otroctví, stejně jako rození dětí pro Toho, kdo jí vdechl život. Jednu dceru však porodila; potom, zpychlá představou, že ji stvořila, nutila mě, ať padnu na kolena a klaním se jí! Když ale zjistila, že já umím milovat a ctít, nikoli ji však poslouchat a klanět se jí, prolila svou krev, aby mi utekla, prchla k armádě cizích vetřelců a brzy natolik uchvátila srdce velkého Stínu, že se stal jejím otrokem, podlehl její vůli a učinil ji královnou Pekla. Jak na tom je nyní, ví nejlépe ona sama, ale vím to i já. Onoho jediného dítěte svého těla se bojí a nenávidí je, a zabila by je, aby prosadila lživé právo nad tím, co Bůh prostřednictvím ní vyslal do Svého nového světa. O tvoření toho ona neví víc než krystal, který nabývá svého určeného tvaru, nebo červ, z něhož vzniknou červi dva, když ho rozseknete. Je nejpodlejší z božích stvoření, žije z krve, životů a duší mužů. Ničí a vraždí, ale ve svém plnění je tak bezmocná jako ve tvoření.”

Zvíře se ani nehýbalo, planoucíma zelenýma očima muže upřeně sledovalo: jeho oči je totiž svým pohledem držely v šachu a ono sebou nemohlo ani cuknout.

“Pak mi Bůh dal jinou ženu – ne anděla, nýbrž ženu –, která se má k této jako světlo ke tmě.”

Kočka strašlivě zavřeštěla a začala se zvětšovat. Stále rostla a rostla. Nakonec se z hrdla skvrnitě levhartice vydral řev, při němž se otrásl celý dům. Vyskočil jsem na nohy. Myslím, že pan Havran nehnul ani brvou.

“Mluví z ní jen žárlivost,” řekl, “žárlivost samovznícená, marná a neplodná; protože jsem tu já, nyní její pán, kterého nechtěla za muže! Zatímco má krásná Eva ještě žije a věčně doufá! Žije i její nenáviděná dcera, avšak mimo dosah jejího zlého povědomí, aby se jednoho dne stala tím, co ona považuje za svou zkázu – protože i Lilith bude spasena svým potomstvem. Prozatím jásá nad tím, jak má lidská manželka uvrhla sebe i mě do zoufalství, a způsobuje mi nekonečné množství utrpení; ale má Eva se kála a je teď krásnější než všechny ženy či andělé, zatímco její sténající a trýzněný svět je hřištěm dětí našeho Otce. I já jsem se kál a bylo mi požehnáno. – Ty, Lilith, tys lítost ještě nepocítila; ale musíš. – Řekni mi, je velký Stín krásný? – Víš, jak dlouho ty sama ještě zůstaneš krásná? – Odpověz mi, pokud to víš.”

Potom jsem konečně pochopil, že pan Havran je vskutku Adam, ten starý i nový muž; a že jeho žena vykonávající službu v domě mrtvých je Eva, matka nás všech, paní Nového Jeruzaléma.

Levhartice se postavila na zadní; skvrny jí začaly kmitat a klouzat; nakonec tu v dokonalé podobě stála oslnivá princezna.

“Já jsem krásná – a nesmrtelná!” pravila – a vypadala jako bohyně, kterou chtěla být.

“Jako hořící keř, který shoří,” odvětil jí ten, který byl jejím manželem. “A co to máš pod pravou rukou?”

Neboť ruku měla položenou přes hrud' a dlaň si tiskla k boku.

Tvář jí zkrivil náhlý nával bolesti, který hned pominul.

“To je jen levhartí skvrna, co nechce zmizet! Brzy bude následovat ty, které jsem poslala pryč,” odpověděla.

“Jsi krásná, protože tě stvořil Bůh, ale jsi otrokem hříchu: odsuň tu ruku z boku.”

Ruka jí sklouzla, a když klesala, prudce se mu zadívala do očí, ale v jejím pohledu se nezračila žádná odevzdanost. Adam se chvíli díval na skvrnu.

“Není na levhartici, je v ženě!” řekl. “Ani ti nezmizí, dokud se ti neprokouše do srdce a z tebe otevřenou ranou nevyprchá veškerá krása!”

Shlédla dolů a otřásla se.

“Lilith,” řekl Adam a jeho tón se změnil na jemnou prosbu, “vyslechni mě a čiň pokání, a Ten, který tě stvořil, tě očistí!”

Její ruka se rozechvěle vrátila na své místo na boku. Tvář jí potměněla. Vydral se z ní výkřik někoho, koho opouští naděje. Výkřik přešel v kvílení. Ležela na podlaze a svíjela se, levhartice pokrytá skvrnami.

“Zla, na něž pomýšlíš,” pokračoval Adam, “nikdy nedosáhneš, Lilith, poněvadž Všemír je Dobro, nikoli Zlo. Boj mezi nimi může trvat celé věky, ale musí skončit: jak se ti bude vést, až se Čas rozplyne v úsvitu věčného jitra? Kaj se, zapřísahám tě; kaj se a staň se znovu božím andělem!”

Povstala, stála tu vztyčená, opět jako žena, a řekla: “Nebudu se kát. Vypiji krev tvého dítěte.” Oči jsem upíral na princeznu; když však Adam promluvil, otočil jsem se na něj: tyčil se nad ní; výraz jeho obličeje se změnil a mluvil strašlivým hlasem.

“Na zem!” zvolal; “nebo ti silou, která mi byla dána, roztavím kosti v těle.”

Vrhla se na podlahu, zmenšovala se a zmenšovala, až z ní nakonec byla opět šedá kočka. Adam ji chytil za kůži na krku, odnesl ji k přístěnku a vhodil ji dovnitř. Na práh nakreslil podivný obrazec a dveře zavřel a uzamkl.

Potom se ke mně vrátil jako starý, smutně a ztrhaně vypadající knihovník a nenápadně si otíral z očí slzy.

30. Adam vysvětluje

“Musíme být ve střehu,” řekl, “nebo nás zase přelstí. Ta by přechytračila i ty nejschopnější!”

“Jak budeme ve střehu?” zeptal jsem se.

“Všemi způsoby,” odpověděl mi. “Ona se obává svého dítěte, a proto je i nenávidí, a tímto domem prochází, protože se ubírá je zničit. V jejích očích znamená rození dětí smrt jejich rodičů a každá nová generace je nepřitelem té minulé. Její dcera se jí jeví jako otevřený kanál, jímž odplovává její nesmrtelnost – kterou považuje za sobě vlastní: aby tento kanál doplňovala, skoro od samého narození svou dceru pronásleduje a vyloženě ji nenávidí. Leč výsledek jejích intrik je dosud takový, že se v kraji, v němž je samozvanou vládkyní, objevila kolonie dětí, pro něž je tato dcera srdcem, hlavou i opatrovnickými křídly. Má Eva po tomto dítěti toužila a byla by mu jako matka svému prvorozenému potomku, ale my jsme ji tehdy nebyli schopni vychovávat: byla odnesena do pouště a my jsme celé věky o jejím osudu vůbec nic nevěděli: pečovalo však o ni samo nebe a jejími druhy při hrách byli andělíčci; stejně tak ovšem neznala starost, a to dokud nenašla v lese novorozence a neprobudilo se v ní srdce matky. Od té doby postupně našla hodně dětí a její srdce je stále ještě přijímá. Její rodina ji zcela zaměstnává a žádné dítě na světě nemělo lepší matku. Její vliv na děti je nezpochybnitelný, ale ona sama o něm neví, a také ani nikdy nevyplovává na povrch, snad kromě pozornosti a úsluh. Zapomněla na dobu, kdy žila bez nich, a myslí si, že i ona sama přišla z lesa, jako první z rodiny.

Vy jste zachránil život jí i jejímu nepříteli; váš život proto patří jí a jim. Princezna byla na cestě je zničit, ale když překonávala potok, stihla ji pomsta a zemřela by, kdybyste jí nepřispěchal na pomoc. To jste udělal; a teď by řádila mezi Malinkými, pokud by se potok pokusila zdolat ještě jednou. Ale na cestě do té blažené malé kolonie leží ještě úsek vedoucí třírozměrným světem; jenže z něho se zabitím svého původního těla vyloučila a s výjimkou osobního styku s někým, kdo do něj patří, do něj nemohla znovu vstoupit. Vy jste jí tuto příležitost nabídl: nikdy předtím, za celou tu dlouhou dobu, takovou příležitost neměla. Její ruka, která se vás jemně dotýkala, spočívala na jedné či druhé vaší ovinuté noze, na každém kroku, když jste stoupal vzhůru po kmeni. V té malé komůrce je teď na pozoru, aby z ní mohla pryč, co nejdříve to jen bude možné.”

“Ale neví nic o dveřích! – Nemůže přece vědět, jak se otvírají!” řekl jsem; ale v hloubi duše jsem necítil takovou jistotu, jakou vzbuzovala má slova.

“Tíše, tíše!” zašeptal knihovník s pozvednutou paží. “Ta slyší skrz všechno! – Musíte hned jít a dostavit se do domu mé ženy. Já tu zůstanu a budu ji hlídat.”

“Nechtě mě, ať jdu za Malinkými!” zvolal jsem. “Toho se střežte, pane Vane. Běžte k mé ženě a udělejte to, co vám řekne.”

Jeho rada se mi nezamlouvala: proč spěchat v ústřety bezmeznému otálení? Pokud nemám jít ochránit děti, proč vůbec někam chodit? Běda, i teď mu věřím jen natolik, že mu kladu otázky, a neposlouchám ho!

“Řekněte mi ale napřed, pane Havrane,” zeptal jsem se, “proč jste ji zavřel právě tam! Tu noc, co jsem prchl z vašeho domku, bylo to přímo do toho přístěnku!”

“Ten přístěnek není našemu domku o nic blíž ani dál než jakékoli jiné místo na světě.”

“Ale,” opáčil jsem a nechtěl se dát přesvědčit, když jsem tomu nerozuměl, “jak je pak možné, že když si usmyslíte, vytáhnete ze stejných dveří celou knihu, když jsem já viděl jen její část a dotýkal se jí? Ta druhá část, jak jste právě řekl, vyčnívala do vaší knihovny: když jste ji znovu postavil na polici, nebude do ní opět čnět? Cožpak tedy ta dvě místa, v nichž v jednom okamžiku existují části jednoho jediného svazku, neleží blízko sebe? Nebo nemůže se jedna část knihy nacházet v prostoru, čili *někde*, a ta druhá mimo něj, čili *nikde*?”

“Je mi to líto, ale tuto věc vám nemohu vysvětlit,” odpověděl; “vy nejste uzpůsoben, abyste jí porozuměl. Tento jev je totiž pro vás nejen nevysvětlitelný, nýbrž sama jeho podstata je pro vás nepostižitelná. Vždyť já sám mu rozumím jen zčásti. Vy zároveň zakoušíte neustále věci, které nejenže nechápete, ale které pochopit ani nemůžete. Myslíte si, že je chápete, ale vaše chápání je pouze to, že jste na ně zvyklý, a proto vás nepřekvapují. Přijímáte je nikoli proto, že jim rozumíte, ale protože je přijímat musíte: existují tu a vy jste s nimi v nevyhnutelném vztahu! Skutečnost je taková, že lidé ničemu nerozumějí; když si člověk uvědomí, že nerozumí, je to jeho první vážavý krůček – ne k porozumění, nýbrž ke schopnosti, že jednoho dne porozumí. Pokud tedy jde o věci, na něž nejste uvyklý, nepředstavujte si, že jim rozumíte. Ani já, ani nikdo jiný vám nepomůže porozumět jim; ale já vám snad mohu pomoci trochu uvěřit!”

Došel ke dveřím přístěnku, potichu zapískal a naslouchal. Za okamžik jsem uslyšel, nebo jsem měl alespoň takový dojem, měkké šumění křídel, a když jsem vzhlédl, spatřil jsem bílou holubici, která se na chvíličku posadila na vrchol knihovny nad portrétem, odtud slétla panu Havranovi na rameno a spočinula mu hlavou na líci. Jen z pohybů jejich hlav jsem usoudil, že spolu rozmlouvají; nic jsem neslyšel. Ani jsem neuhnul zrakem, když holubice najednou zmizela a pan Havran se vracel do svého křesla. “Proč jste zapískal?” zeptal jsem se. “Zvuk tady přece není zvukem tam!”

“To máte pravdu,” on na to. “Zapískal jsem, abyste věděl, že jsem ji zavolal. Nedoletělo k ní zapísknutí, ale jeho význam. – Nesmíme ztratit ani minutu: musíte jít!”

“Učiním tak okamžitě!” odpověděl jsem a vykročil ke dveřím. “Dnes přenocujete v mém hostinci!” řekl – ani se neptal, znělo to spíše jako mírné nařízení.

“Srdcem jsem u dětí,” odvětil jsem. “Ale pokud na tom trváte –”

“Trvám na tom. Jinak ničeho nedosáhnete. – Zajdu s vámi až k zrcadlu a vyprovodím vás.”

Vstal. Z přístěnku se ozvala náhlá rána. To se bezpochyby levhartice vrhla proti těžkým dveřím. Podíval jsem se na svého druha.

“Pojďte; pojďte!” řekl.

Dříve než jsme došli ke dveřím knihovny, doneslo se k nám zavytí smíšené se škrábáním drápů o tvrdé dubové dřevo. Zaváhal jsem a pootočil se.

“Když si jen pomyslím, že tam tak sama leží,” zašeptal jsem, “- s tou ošklivou ranou!”

“Tu ránu nikdy nic nezhojí,” odpověděl a povzdechl si. “Musí se jí prožrat do srdce! Zničení neznamená smrt zla. Pouze dobro na místě zla znamená jeho smrt. Zlá věc musí žít se svým zlem, dokud se nerozhodne pro dobro. Jen tak lze zlo vymýtit.”

Nic jsem neříkal, dokud se k nám nedonesl zvuk, kterému jsem nerozuměl.

“Co když uteče!” zvolal jsem.

“Honem!” ozval se. “Jakmile budete pryč, poběžím domů, a to jsem ještě pozpřeházel zrcadla.”

Utíkali jsme a ke dveřím komůrky jsme doběhli celí bez dechu. Pan Havran uchopil řetízky a upravil příklop. Potom nastavil zrcadla do náležité pozice a vrátil se vedle mě před stojící zrcadlo. Já už jsem viděl, jak se z mlhy vynořuje horské pásmo.

Mezi námi se jako blesk prohnalo s pekelným vřeštěním obrovské tělo skvrnité levhartice. Proskočila zrcadlem jako otevřeným oknem a hned se rozeběhla vyrovnaným, rychlým tryskem pryč.

Vrhl jsem po svém společníkovi nejistý pohled a skočil jsem, abych ji následoval. Klidně za mnou přišel.

“Není třeba utíkat,” zavolal; “nemůžete ji doběhnout. Vaše cesta vede tudy.”

Když mluvil, otočil se opačným směrem.

“Ta ovládá víc kouzel, než aby mě to mohlo vůbec zajímat!” dodal potichu.

“Musíme udělat, co se dá!” řekl jsem a utíkal dál, ale když jsem celý znechucený viděl, jak zvíře mizí v dálce, zastavil jsem se a vrátil se ke knihovníkovi.

“To bezpochyby musíme,” odpověděl. “Ale má žena varovala Maru a ta už svůj úkol splní; vy musíte nejdříve ulehnout ke spánku: dal jste mi své slovo!”

“Nemám v úmyslu je porušit. Ale spánek teď určitě není na prvním místě! Čin určitě, určitě předchází odpočinku!”

“Člověk nezmuže nic, na co nemá. – Pohled’te, neříkal jsem, že Mara svůj úkol splní?”

Zadíval jsem se, kam ukazoval prstem, a spatřil jsem bílou tečku, která se pohybovala v ostrém úhlu s linií, kterou se ubírala levhartice.

“Tam je!” zvolal. “Skvrnitá levhartice je silná, ale ta bílá je silnější!”

“Viděl jsem je, jak zápasí: ale krátce, pak bílá levhartice opanovala pole.”

“Jak to mohou říci oči, které nikdy nespaly? Princezna nepřiznala, že byla poražena – to nikdy nedělá –, ale utekla! Když přizná, že přišla o svou poslední naději, že zpěčovat se ostnům je vsutku těžké, pak jí teprve začne svítat! Pojd'te; pojd'te! Kdo se nemůže činit, musí spěchat na lože!”

31. Hrobníkův starý kůň

Stál jsem a sledoval, jak v dálce taje poslední stopa po bílé levhartici, potom jsem se otočil – pravda, zdráhavě – za svým průvodcem. K čemu mi byl spánek? Smysl existuje určitě v každém světě, a jaký smysl mělo mít ulehnutí ke spánku s mrtvými, když si hodina žádala živého člověka? Navíc mě neměl kdo vzbudit, a jak jsem si mohl být jist, že se probudím časně ráno – nebo že se vůbec probudím? Nocležníci v tom domě dopouštěli, že se ráno měnilo na poledne, poledne na noc, a ani se nehnuli! Bručel jsem si pod vousy, ale šel jsem za ním, protože jsem nevěděl, co dělat jiného.

Knihovník kráčel mlčky, a mlčky jsem šel i já. Čas a prostor pluly kolem nás. Slunce zapadlo; začalo se stmívat a já ucítil ve vzduchu plíživý chlad síně mrtvých. Srdce mi klesalo níž a níž. Vyhublá postava v dlouhém kabátě se mi začala ztrácet před očima a za chvíli jsem přestal slyšet i svištění jeho chůze vřesovištěm. Pak jsem místo toho zaslechl pomalé třepotání havraních křídel; a tu a tam se do potměšlého vzduchu vznesla světluška nebo třpytivý motýl.

Na vzdáleném obzoru se postupně zjevil měsíc.

“Jste unaven, není-liž pravda, pane Vane?” zeptal se havran a dosedl na kámen. “Musíte se seznámit s koněm, na kterém ráno pojedete!”

Svým dlouhým, černým zobákem vydal zvláštní zapískání. Na tváři zpola vyšlého měsíce se objevila tečka. K mým uším se zanedlouho donesl dusot rychlých, měkce našlapujících kopyt a za několik minut ze samého měsíčního kotouče vyklusal strašlivý kůň. Hřívá za ním vlála jako hřeben vlny roztržštěné na šedavé kapičky, a jak pohazoval ocasem, bez přestání zaslepoval oko měsíce. Na výšku měřil snad devatenáct pěstí, měl mohutnou kostru, napnutou kůži a železné svalstvo – byl to oř, jehož si ke své vražedné vyjízďce mohlo vybrat Jeho Veličenstvo Smrt! Zdálo se, že měsíc na něj pohlíží s úžasem; v jeho děsivém světle vypadal kůň jako kostra jen volně svázaná dohromady. Byť byl

závratně mohutný, pohyboval se s lehkostí okřídleného hmyzu. Když se přiblížil, polevil v rychlosti a hříva a ocas mu pozvolna dosedly na tělo.

Nebyl jsem pouze milovníkem koní, měl jsem rád každého koně, kterého jsem spatřil. Nikdy jsem neutrácel peníze kromě za koně, a koně jsem nikdy neprodával. Pohled na tento kapitální kus, který už jen od pohledu děsil, ve mně vzbuzoval touhu jej vlastnit. Byla to čistá žádostivost, ba co dím, naprostá chamtivost, něco zlého ve všech světech. Nechci tvrdit, že bych ho mohl ukrást, ale že navzdory místu, kam patří, bych ho, pokud bych mohl, koupil. Položil jsem na něho ruce a pohladil mu kosti, které mu vystupovaly z hladké, tenké a saténově lesklé kůže – tak lesklé, že se v ní odrážel sám tvar měsíce; polaskal jsem mu špičaté uši, zašeptal mu do nich a vdechl jsem mu do rudých nozder dech lidského života. On mi na oplátku vdechl do nosu dech koňského života a zamilovali jsme se do sebe. Jak měl nádherné oči! Potažené modrým povlakem jako oči mrtvých, za nimiž žhnuly uhlíky! Havran, s částečně rozevřenými křídly, s potěšením přihlížel, jak se takto důvěrně sbližuji s jeho skvostným koněm.

“To je dobře! Buďte přátelé,” řekl; “tím lépe vás zítra ponese! – Ted’ musíme spěchat domů!”

Mé přání projet se na něm se změnilo ve spalující touhu.

“Nemohl bych se na něj hned posadit, pane Havrane?” zvolal jsem.

“Ovšem!” odpověděl. “Posaďte se a jed’te domů.”

Kůň láskyplně sklonil hlavu k mému rameni. Propletl jsem si prsty do hřívy a vyšplhal se mu na hřbet, přičemž jsem si docela vypomáhal oporou o jeho vyčnívající kosti.

“Ten předhoní všechny levhartice, co kdy byly stvořeny!” zvolal jsem.

“Takto v noci nejspíš ne,” odpověděl havran; “cesta je obtížná. – Ale pojd’te; co nám teď uškodí, prospěje nám později! Čekat je obtížnější než běžet, a tím sladší bude i odměna. Běž, synku – přímo do domku. Já tam budu zároveň s tebou. Žena bude jen ráda, když uvidí svého syna na takovém koni!”

MLčky jsem seděl. Kůň stál jako kus mramoru.

“Proč otálíte?” zeptal se havran.

“Tak strašně toužím vyrazit za levharticí,” odpověděl jsem, “že se skoro nemohu udržet!”

“Učinil jste slib!”

“Přiznám se, že můj závazek vůči Malinkým mi připadá závažnější než můj závazek vůči vám.”

“Podlehnete pokušení a způsobíte škodu jim – a sobě také.”

“Co mně na tom záleží? Miluji je; a láska nepáchá zlo. Půjdu.”

Ale pravdou bylo, že jsem na děti v zaslepenosti koněm zapomněl.

Ve tmě bleskly oči a já jsem věděl, že vedle mě stojí Adam ve svém vlastním těle. Podle hlasu jsem také věděl, že v sobě potlačuje nesmírně silné rozhořčení.

“Pane Vane,” řekl, “víte, proč jste dosud nevykonal nic, co by za něco stálo?”

“Protože jsem byl blázen,” odpověděl jsem.

“V čem?”

“Ve všem.”

“Co považujete za svůj nejméně uvážený čin?”

“Že jsem přivedl princeznu zpět k životu: měl jsem ji nechat jejímu spravedlivému osudu.”

“Pchá, teď mluvíte hloupě! Nemohl jste se zachovat jinak, než jste se zachoval, vždyť jste nevěděl, že je zlá! – Ale vy jste nikdy nepřivedl nikoho k životu! Jak byste také mohl, když jste sám mrtvý?”

“Já a mrtvý?” zvolal jsem.

“Ano,” odpověděl; “a budete mrtvý tak dlouho, dokud budete odmítat zemřít.”

“A máme tu zase ty staré hádanky!” opáčil jsem pohrdavě.

“Nechte se přesvědčit a pojd’te se mnou domů,” pokračoval mírně. “Ta nejhloupější – a skoro jediná – věc, kterou jste kdy udělal, bylo utéct před našimi mrtvými.”

Stiskl jsem koni žebra a odcválal jako poryv větru. Poplácal jsem ho po straně krku a kůň zatočil v ostrém obratu, “blízko při zemi, jako kočka, když se se skřípěním otáčí za myši”, přičemž se nakláněl do strany, že se hřívou dotýkal vřesu.

V temnotě jsem zaslechl havranova křídla. Uslyšel jsem pět rychlých plesknutí a rázem stál koni na hlavě. Kůň se okamžitě zastavil. Kopyta měl zarytá do země.

“Pane Vane,” zakrákal havran, “pomyslete na to, co činíte! Už dvakrát vás potkalo neštěstí – jednou kvůli vašemu strachu, jednou z nepozornosti: porušení slova je daleko horší; to je zločin.”

“Malinci jsou v obrovském nebezpečí a já jsem je do něj uvedl!” zvolal jsem. “- Ale já své slovo vůči vám neporuším. Vráťím se a strávím ve vašem domě tolik nocí – tolik dní – tolik let, kolik si budete jen přát.”

“Říkám vám ještě jednou, že jim neprokážete dobro, jestli k nim dnes v noci pojedete,” trval havran na svém.

Leč, běda, příliš mě omámil falešný pocit moci, pocit, který se na ničem nezakládal a který do mě vplynul pouze ze síly koně, a já nedokázal naslouchat ničemu, co říkal!

“Chcete mi vzít poslední příležitost, jak napravit své chyby?” zakřičel jsem. “Tentokrát necouvnu! Je to má povinnost a já půjdu – ať si třeba zahynu!”

“Tak běž, bláhovče!” odpověděl mi zlostným zakrákáním. “Vezmi si koně a uháněj ke zkáze! Kéž by to bylo ke skromnosti!”

Roztáhl křídla a odletěl. Já jsem pod sebou znovu stiskl hubená žebra.

“Za skvrnitou levhartici!” zašeptal jsem koni do ucha.

Ten otočil hlavou doprava a doleva a nasával vzduch; pak vyrazil a popošel několik kroků pomalým, nerozhodným krokem. Najednou krok zrychlil; začal cválat; přešel do trysku a za několik okamžiků se řítíl obrovskou rychlostí. Zdálo se, že ve tmě vidí; nikdy neklopýtl, nikdy se nezapotácel, nikdy nezaváhal. Seděl jsem na vrcholu vlny. Cítil jsem pod sebou souhrn všech jeho svalů: měl tak ohebné klouby a každý jeho pohyb tak lehce klouzal do dalšího, že mnou nikdy neotřásl. Jeho narůstající rychlost mu dávala křídla, že nakonec spíše letěl, než běžel. Vítr do nás narážel a míjel nás jako tornádo.

Přes kotlinu děsu jsme uháněli jako šíp vystřelený z kuše. Žádná stvůra nevystřčila hlavu; všechny znaly ta kopyta, která jim burácela nad hlavami! Vyletěli jsme do kopců a řítili se po jejich protilehlých svazích; kůň neuhnul od skalnatých propastí říčního koryta; i na nich si udržel svůj zuřivý, strašlivý trysk. Měsíc uprostřed oblohy na nás pohlížel s vážnými obavami ve tváři. S pocitem radosti ze svého oře a plný pýchy nad svým životem seděl jsem v sedle jako král.

Byli jsme poblíž středu řady kanálů, můj kůň každým druhým skokem jeden nebo dva překonával, přičemž se občas chystal k velkým dalekonosným skokům, když tu měsíc dospěl k vrcholu své oblé cesty. Potom přišel úžas a děs: měsíc se začal kutálet dolů jako náboj kola Štěstěny vrženého samými bohy, a padal čím dál rychleji. Podobně jako náš měsíc i tento měl lidskou tvář, a při kutálení bylo nahoře tu široké čelo, tu zase brada. Vyděšeně jsem to sledoval.

Přes strže bylo slyšet vytí vlků. Dutá místa v srdci mi začal vyplňovat šeredný strach; sebevědomí mě opouštělo! Kůň si uchovával střemhlavou rychlost, uši měl nastavené proti větru, nozdry se mu chvěly. Ale byl tu ten měsíc, který se řítíl po nebeské báni jako staré kolo od kočáru, příšerné znamení! Nakonec se překulil přes hranici obzoru a zmizel i se světlem, které šířil.

Pavučina temnoty nás zastihla, když kůň přeskakoval mělký žlab. Hlava mu spadla; síla trysku přenesla jeho bezmocné tělo přes koryto, ale dopadl se zuchnutím na jeho okraj, kde zůstal ležel. Vstal jsem, poklekl vedle něj a prohmatl ho. Nenašel jsem žádnou zlomenou kost, ale duši již vypustil. Posadil jsem se u něj a zabořil tvář do dlaní.

32. Miláčci a Balíci

Tmu prostoupila lezavá zima. Tělo pode mnou zmrzlo. Vytí vlků se přiblížilo; slyšel jsem, jak zlehka našlapují po kamenité zemi; vzduchem se neslo jejich zrychlené dýchání. Ve tmě jsem viděl množství zářících očí; jejich půlkruh se kolem mě neustále stahoval. Má hodina nadešla! Vyskočil jsem na nohy! – Bože, neměl jsem ani hůl!

Vyrazili ke mně v jedolitém útoku, oči jim žhnuly chtivou zběsilostí, černá hrdla se jim otvírala, aby mě pozřela. Bezmocně jsem na ně čekal. Na okamžik se zastavili nad koněm – potom se vrhli na mě.

V tichosti, ale s neuvěřitelnou rychlostí se jim do boku přiřítíl mrak zelených očí. Hlavy, které je nesly, po vrčících vlčích vyjely se slabším, přesto však divočejším prskáním, a podle tohoto zvuku jsem je poznal: byly to kočky, vedené obrovským šedým kocourem. Neviděl jsem z něj nic než oči, ale poznal jsem ho – a tak jsem poznal i jeho barvu a velikost. Rozhořel se lýtý boj, z něhož se ke mně temnotou nesly jen obrysy děje. Byl bych prchl, poněvadž šlo bezpochyby o bitvu, která mě nakonec měla zahubit! – Ale jaký by to mělo význam? Můj první krok by znamenal pád! A mí nepřátelé z jakékoli strany by mě stejně ve tmě uviděli a ucítili!

Najednou vytí ustalo a kočičí ječení zesílilo. Pak se ozvalo měkké našlapování a já jsem věděl, že jde o ústup: kočky vlky přemohly! A v mžiku se mi do nohou zabořily ty nejostřejší z ostrých zubů; uplynul další okamžik a kočky se po mně sáply jako živý vodopád, kousaly mě, kam se dalo, a zuřivě mě po celém těle škrábaly. Na trupu mi jich visela celá smečka; nemohl jsem utéct. Nepříčetně jsem se po tom odporném roji oháněl, každým prstem mi prochvíval vraždící instinkt. Strhával jsem je ze sebe, marně je škrtil: když jsem je chtěl od sebe odmrstit, držely se mě za ruce jako klíšřata. Dupal jsem po nich, vrážel jsem jim prsty do očí, chytal je, ale nezbavil jsem se ani jedné. Bez ustání na mně objevovaly místa pro nová a nová kousnutí; tahaly mě za kůži rozevřenými, děsivě zaoblenými kleštěmi prack; prskaly a plivaly mi do tváře – ale nikdy se jí nedotkly, dokud jsem v zoufalství nepadl na zem. Tehdy se mi vrhly na obličej. Vstal jsem, přičemž z něj okamžitě odskočily, jen aby se začaly zabývat mýma nohama. V agonii bolesti jsem se jim vysmekl a utíkal jsem pryč, bylo mi jedno kam, jen jsem se řítíl černočernou tmou. Doprovázely mě jako proud vody, tu se o mě otíraly, tu po mně skákaly, ale mučit už mě přestaly. Když jsem padl, což se stávalo často, dávaly mi čas se zvednout; když jsem ze strachu z pádu zvolnil krok, okamžitě se mi znovu vrhaly po nohách. Celou tu příšernou noc mě udržovaly při běhu – vedly mě však docela hladkou cestou, neboť jsem nepadl do žádné strže, a kolem Zlého lesa jsme proběhli a nechali ho za sebou, aniž jsem ho třeba jen spatřil.

Když se zvolna rozednilo, byl jsem už za koryty a stál jsem na okraji údolí ovocných stromů. S radostí bych se se svými pronásledovateli spřátelil, ale po kočkách nebylo vidu ani slechu. Padl jsem na mech a rychle usnul.

Probudilo mě kopnutí a já jsem zjistil, že jsem spoutaný na rukou i na nohou, opět jako zajatec obrů!

“Může být něco vhodnějšího?” řekl jsem si; “komu jinému bych měl patřit?” a zasmál jsem se v salvě sebeopovržení. Mé falešné veselí zastavilo druhé kopnutí; a zatímco mě mí vězňatéle tak opakovaně popoháněli, podařilo se mi brzy dostat se na nohy.

Bylo jich kolem mě šest. Rozvázali provaz, který mi svazoval nohy k sobě, přivázali ho ke každé noze zvlášť a odtáhli mě pryč. Šel jsem, jak se dalo, ale vzhledem k tomu, že často tahali za oba provazy zároveň, ustavičně jsem padal, načež se mi znovu dostávalo kopanců. Vedli mě přímo k mé staré práci, přivázali mě za nohy ke stromu, uvolnili mi ruce a do levé dlaně mi vložili nenáviděný pazourek. Potom si lehli a házeli po mně spadným ovocem a kamením, ale zasáhli mě jen zřídka. Kdybych si mohl uvolnit nohy a uchopit hůl, kterou jsem zahlédl několik kroků od sebe, byl bych se vrhl na všech šest! “Ale Malincí v noci přijdou!” utěšoval jsem se.

Celý den jsem tvrdě pracoval. Když přišla noc, svázali mi ruce a nechali mě připoutaného ke stromu. Hodně jsem toho naspal, ale často jsem se budil a pokaždé to bylo ze snu, kdy jsem ležel uprostřed hromady dětí. Za úsvitu se mí nepřátelé znovu objevili a nezapomněli na kopance a surové zacházení.

Bylo kolem poledne a já už jsem skoro padal únavou a hladu, když jsem v podrostu zaslechl náhlý povyk, a následoval výbuch cinkavého smíchu, jenž byl tak blízký mému srdci. Vydral se ze mě hlasitý výkřik radosti a vítání. Hned bylo slyšet vytrubování, jako by přicházeli malincí sloni, ržání jakoby hříbat a mečení jakoby telat, a z křoví vyšel zástup Malinkých jedoucích na trpasličích koních, na malých slonech, na drobných medvídětech; zvuky však pocházely od jezdců, nikoli od zvířat. V zástupu dětí na zvířatech kráčeli větší chlapci a dívky a mezi nimi šla i žena s dítětem v náručí. Obři vyskočili na své nemotorné nohy, ale bez meškání je přivítala sprška ostrého kamení; koně kopali nohama; medvědi vstávali na zadní a chytali je kolem pasu; sloni je objímali kolem krků choboty, stahovali je na zem a dupali po nich tak, jak to oni sami někdy dělali, ale nikdy nezakusili. Hned jsem byl vyproštěn z provazů a octl jsem se v nekonečné záplavě rukou Malinkých. Nějakou dobu jsem obry vůbec neviděl.

Posadili mě a přišla i má Lona, a aniž něco říkali, začali mě krmit tím nejlahodnějším červeným a žlutým ovocem. Seděl jsem a jedl a celá kolonie stála po celou dobu na stráž. Potom dovedli dva největší slony, a když je postavili bok po boku, zavěsili jim do sebe choboty a svázali jim ocasy. Ta poslušná zvířata mohla choboty a ocasy uvolnit jediným zatřesením; ale ocasy

stejně jako choboty zůstaly tak, jak je nastavili jejich malí páni, a bylo zřejmé, že sloni chápou, že musí udržovat svá těla vedle sebe. Já jsem vstal a uložil se do prostoru mezi jejich hřbety; načež se ti chytří tvoří k sobě naklonili, aby tak vyrovnali váhu, která je táhla na opačnou stranu, a vytvořili mi tak velmi pohodlná nosítka. Je pravda, že nohy mi vyčnívaly až za jejich ocasy, ale hlavou jsem jim spočíval na uších. Potom se několik menších dětí rozestoupilo v řadě podél těl obou mých nosičů, a vytvořilo tak ochranu; celá společnost se uspořádala do zástupu; a procesí se vydalo na pochod.

Ani jsem se nepokoušel odhadnout, kam mě to vlastně vezou; oddal jsem se jejich veselí a byl skoro tak šťastný jako oni. Zpočátku štěbetali, smáli se a vyváděli nespočet svých veselých rošťáren, jakmile si ale všimli, že se ukládám ke spánku, ztichli jako pěny.

Probudil jsem se: otevření očí doprovodilo náhlé melodické halasení.

Procházeli jsme lesem, v němž nacházeli děťátka a který se, jak jsem se domníval, táhl od údolí až k horké bystřině.

S nohama u mé tváře seděla malinká holčička. Chvilku se na mě chlácholivě dívala a pak promluvila, a zdálo se, že všichni ostatní jí visí na rtech.

“Jdeme podat žátost kváli,” řekla.

“Prosím, holčičko?”

“Zavši na chvíličky oči,” odpověděla.

“Ano, ovšem! Tak, a je to!” řekl jsem a pevně jsem zavřel oči.

“Ne, ne! Napřed ti musím šít!” zvolala.

Znovu jsem je otevřel a ještě asi hodinu jsme si povídali a smáli se spolu.

“Zavšit oči!” řekla najednou.

Zavřel jsem oči a nechal je zavřené. Sloni se zastavili. Zaslechl jsem měkké cupitání, nějaké šustění a potom ticho – protože v tom světě je *někdy* ticho slyšet.

“Otevřít oči!” ozvalo se najednou dvacet hlásků z jisté vzdálenosti; když jsem je ale otevřel, nebyla kromě slonů, kteří mě nesli, vidět ani živá duše. Věděl jsem, že děti umějí mizet nepředstavitelně rychle – to je naučili obři; ale když jsem se zvedl a rozhlédl se po otevřeném lese bez podrostu, nezahlédl jsem ani ruku, ani nohu, a zůstal jsem zírat jako v “Jiříkově vidění”.

Slunce už zapadlo a rychle se stmívalo, avšak náhle se tu rozezpívala spousta ptáků. Lehl jsem si na zem, abych se do jejich zpěvu zaposlouchal, a byl jsem si jist, že když je nechám na pokoji, objeví se ukryté děti zakrátko samy.

Zpěv přešel do slabé bouřky ptačích hlasů. “S tím ty děti mají určitě něco společného! – A přece, jak dokázaly rozezpívat ptáky?” říkal jsem si, když jsem ležel a poslouchal. Nato jsem se však podíval do větví stromu, pod nímž stáli mí sloni, a měl jsem dojem, že jsem mezi listím zahlédl nepatrný pohyb. Zadíval jsem se pozorněji. V tmavém listoví se objevily nečekané bílé skvrny, hudba

utichla a vzduch zčeřila salva dětského smíchu. Bílé skvrny se začaly objevovat na všech místech: stromy byly plné dětí! Začaly slézat v tom nejbujarejším veselí, některé skákaly z větve na větev tak rychle, že jsem stěží věřil tomu, že prostě nespady. Vstal jsem z lehátka a v mžiku jsem jimi byl obklopen – jako teď pro dělostřelectvo jejich veselí. Sloni vážným krokem odešli spát.

“Ale,” řekl jsem, když jejich bezbřehá radost na chvílku ochabla, “jak je možné, že jsem vás nikdy předtím neslyšel zpívat jako ptáky? I když jsem si myslel, že to jste vy, stěží jsem tomu dokázal uvěřit!”

“Ále,” řekl jeden z nejdivočejších Malinkých, “my jsme tehdy ptáci nebyli! Byli jsme běžavci, ne létavci! Tehdy jsme se ukrývali po keřích; když jsme dorazili někam, kde nebyly keře, jenom stromy, museli jsme si postavit hnízda! Když jsme si postavili hnízda, stali se z nás ptáci, a když jsme byli ptáky, museli jsme se jako ptáci i chovat! Požádali jsme je, ať nás naučí ty jejich zvuky, a oni je nás naučili, a teď jsme opravdoví ptáci! – Pojď a já ti ukážu moje hnízdo. Není dostatečně velké pro krále, ale dostatečně velké na to, aby mě v něm král viděl!”

Řekl jsem mu, že bez slunce, které by mi ukazovalo cestu vzhůru, na strom vylézt nemohu; a až vyjde, pokusím se.

“Králové většinou křídla nemají!” dodal jsem.

“Kvál! Kvál!” zvolal kdosi, “ty víš, že nikdo z nás kšídla nemá – zbytečně pěší! Nohy a vuce jsou lepší.”

“To je pravda. Vylezu tam i bez křídel – v puse si donesu slámu a s tou si pak postavím hnízdo!”

“Zná to!” odpověděl mi a odešel a ještě si stačil cucat palec.

Za chvílku jsem ho slyšel, jak volá z hnízda vysoko v rozložitém kaštanu.

“Jsem zase nahoše, kváli! Dobvou noc! Uš spinkám!”

A víc jsem od něj neslyšel, dokud mě zase ráno neprobudil.

33. Lonino vyprávění

Lehl jsem si ke stromu, děti mě po skupinkách opustily a zalezly si do svých hnízd. Vždy večer byly tak unavené a ráno zase tak odpočaté, že stejně tak rády chodily spát, jako se zase budily. Třebaže jsem byl také unaven, nespal jsem: Lona mi nepopřála dobrou noc a já jsem byl přesvědčen, že přijde.

V okamžiku, kdy jsem ji znovu spatřil, mě zarazila její podobnost s princeznou, a nepochyboval jsem, že je dcerou, o níž mi vyprávěl Adam; v Loně však byla oslnivá krása Lilith změkčena dětskostí a umocněna smyslem pro

mateřství. “Asi má někde práci,” říkal jsem si, “s dítětem té ženy, co jsem potkal na útěku!”, která, jak mi už řekla, nebyla ani z poloviny dostatečnou matkou.

Nakonec přišla, posadila se vedle mě a po nějaké době tichého potěšení, vyjadřovaného hlavně tím, že mě hladila po tváři a po rukou, mi začala, líčit vše, co se odehrálo od doby, kdy jsem odešel. Při naší rozmluvě se objevil měsíc a jeho paprsky deroucí se mezi listům jí na prchavé okamžiky ozařovaly nádhernou tvář – zamyšlenou a plnou péče, jejíž láska ji vykupovala a velebila. Nechápal jsem, jak se mohlo takové dítě narodit z takové matky – taková žena z takové princezny; ale naštěstí měla dva rodiče – i když spíše tři! Připoutala si mé srdce tím, co jí ve mně bylo nejpodobnější, a já jsem ji miloval jako člověk, který, kdyby dorostl do jejího způsobu dokonalosti, se tím spíše mohl stát dítětem. Ted’ jsem věděl, že jsem ji miloval, když jsem ji opouštěl, a že mou hlavní útěchou byla naděje, že ji ještě znovu spatřím. Každé slovo, které pronášela, jako by mi vcházelo přímo do srdce, a jako pravda sama je očišťovalo.

Řekla mi, že poté, co jsem odešel z jejich sadu v údolí, začali obři věřit ve skutečnou existenci svých sousedů o něco více, a začali být tudíž k nim i nepřátelštější. Někdy je Malincí viděli, jak zuřivě dupou po zemi, když snad měli dojem nebo představu, že jsou Malincí nablízku, zatímco oni stáli opodál a jejich hloupému vzteku se jen smáli. Postupně však nepřátelské smýšlení obrů dosáhlo praktičtější úrovně: začali ničit stromy, jejichž plody se Malincí živili. To dohnalo matku jich všech k zamyšlení nad obranou. Ustanovila, aby ti nejbystřejší z nich v noci obry poslouchali, a zjistila tak, že se obři domnívají, že já se skrývám někde v okolí a mám v úmyslu, jakmile znovu načerpám sil, je v noci přepadnout a ve spánku je všechny pobít. Načež usoudila, že jediným způsobem, jak zamezit pustošení, je dát jim důvod k víře, že odešli. Malincí se museli přesunout do lesa – mimo dosah obrů, ale dostatečně blízko svým stromům, které museli navštěvovat jen v noci! Hlavní námitkou proti tomuto záměru byla skutečnost, že v lese nebyl skoro žádný podrost, který by jim mohl poskytnout útočiště – nebo je v případě nutnosti úplně skrýt.

Ale nakonec Lona dospěla k přesvědčení, že kde mohou najít domov ptáci, mohou ho najít i Malincí. Soucítili se všemi formami života a mohli se něčemu přiučit i od těch nejdivočeji žijících zvířat: proč by se nemohli stáhnout před chladem a svými nepřáteli do korun stromů? Proč by nemohli ted’ najít útočiště ve výškách, když žili v nízkém podrostu? A proč by si nemohli postavit hnízda, když by jim nijak neposloužily vyhloubené nory? Všem, co uměli ptáci, se Malincí mohli naučit – samozřejmě s výjimkou létání!

Promluvila s nimi o tom a oni ji vyslechli a souhlasili. Po stromech už lézt uměli a často i pozorovali ptáky při stavbě hnízd! Stromy v lese, ačkoli byly velké, nevypadaly špatně! Přibližovaly se k obloze mnohem více než stromy

obřů a rozpínaly své paže – některé je i skláněly k zemi –, jako by je zvaly, aby s nimi žili! Možná by v koruně toho nejvyššího mohli najít toho ptáka, který snáší vajíčka s děťátky, a seděli by na nich, dokud by neuzrála, pak by je shodili a z nich by se vylíhla děťátka! Ano; postaví si domečky ve stromech, kde je neuvidí žádný obr, protože žádný z nich nikdy nezakloní svou hloupou hlavu, aby se podíval vzhůru! Zlí obři pak nabudou jistoty, že z kraje odešli, a Malincí si sklídí jablka a hrušky a fíky a mišpule a broskve, když budou obři spát!

Tak Miláčci uvažovali a Lonin návrh nadšeně přijali za svůj – s tím výsledkem, že se v korunách stromů brzy cítili tak doma jako ptáci a že obři zanedlouho došli k názoru, že je z kraje vypudili; potom na jejich stromy zapomněli a znovu v existenci svých malých sousedů skoro přestali věřit.

Lona se mě zeptala, jestli jsem si nevšiml, že spousta dětí vyrostla. Odpověděl jsem, že ne, ale mohl jsem tomu docela snadno uvěřit. Ujistila mě, že tomu tak je, ale dodala, že určité důkazy ohledně toho, že se jim od jejich přesunu do výšin zvětšil i rozum, silně oslabily znepokojení, které jí toto zjištění způsobilo.

Těsně před úplným setměním, i později, když už svítil měsíc, scházeli do údolí a česali tolik ovoce, kolik jim mohlo vystačit na následující den; obři totiž za soumraku ven nikdy nechodili: pro ně už to byla noc; a měsíc nenáviděli: kdyby mohli, nejraději by ho zhasli. Malincí však brzy přišli na to, že ovoce načesané v noci není druhý den úplně nejlepší; vyvstala tedy otázka, zda by nebylo lepší, aby místo předstírání, že z kraje odešli, sami přiměli obry k odchodu.

Řekla mi, že při výpravách do lesa poznali zvířata, která v něm žijí, a s řadou z nich se seznámili i osobně. Když se dozvěděli, jak jsou některá z nich silná, moudrá a zároveň krotká, a jiná zase rychlá a ovladatelná, rozhodli se zajistit si jejich pomoc proti obřům a milým, hravým chováním se s většinou z nich zanedlouho více než spřátelili; začali oslovovat koně či slona jménem Bratr Slon nebo Sestra Slonice, Bratr Kůň nebo Sestra Kobyla, dokud neměli pro všechny za krátkou dobu jméno. Trochu déle trvalo, než říkali Bratr Medvěd nebo Sestra Medvědice, ale i to muselo následovat, a jednoho dne zaslechla jednoho kloučka, jak volá: “No tak, Sestřičko Zmije!” na hada, který ho kousl, když si s ním příliš neopatrně hrál. Většina z nich nechtěla mít nic společného s housenkou, leda ji pozorovali, jak prochází svými proměnami; když ale časem vystoupila okřídlená ze své kukly, všichni jí začali říkat Bratr Motýl a blahopřáli jí k její přeměně – pro niž používali slova, které znamenalo cosi jako *pokání* – a zjevně na ni pohlíželi jako na něco posvátného.

Jedné měsíčné noci, když šli česat ovoce, narazili na ženu sedící na zemi, která v klíně chovala dítě – tu ženu, kterou jsem já potkal cestou do Balisy. Měli ji za obryni, která ukradla jedno z jejich děťátek, protože všechna děťátka

považovali za svůj majetek. Vrhla se jich na ni celá horda, všichni plni zuřivosti, a tloukli ji svým dětským, ale přesto dostatečně znepokojujícím způsobem. Byla by utekla, ale jeden chlapec padl na zem a držel ji za nohy. Jakmile se trochu vzpamatovala, poznala ve svých útočnicích děti, jejichž pohostinnost právě hledala, a hned jim děťátko předala. Objevila se Lona a na hrudi si je odnesla.

Ale zatímco si žena všímala, že si děti při útoku na ni dávají pozor, aby nezranili její dcerku, Malincí si zase všímali, že když se jí vzdávala, objala ji a políbila tak, jak by to sami udělali, a došli k závěru, že musí jít o obryni stejného druhu, jako byl jejich dobrý obr. Jakmile tedy Lona dítě převzala, přinesli matce ovoce a začali jí všemožně prokazovat dětskou pozornost.

Žena upadla do nejistoty, kam má vůbec jít, jelikož neměla odvalu vrátit se do města. Bylo totiž jisté, že princezna bude pátrat po tom, kdo zmrzačil její levhartici; potěšena náklonností malých lidiček, rozhodla se u nich na nějakou dobu zůstat: o své dítě se nemusela nikterak starat a mohla přemýšlet o způsobu, jak se vrátit ke svému muži, který oplýval penězi i drahokamy a který na ni byl většinou docela milý.

Na tomto místě musím dodat, zčásti na základě dohadů, to, co mi Lona o té ženě řekla. Spolu se zbytkem obyvatel Balisy si byla vědoma tradice, že princezna žije v hrůze z toho, že se jí má narodit dítě předurčené k její zkáze. Nikdo si však neuvědomoval, jakými příšernými prostředky si uchovává své mládí a krásu; a když si její stále chatrnější tělesný stav vyžadoval častější lov, přijali její zjevně rostoucí nepřátelství vůči dětem jako příznak toho, že se její osud naplňuje. Toto, i když neměla otevřených nepřátel, v nich nicméně živilo naděje na změnu.

V mysli této ženy se zrodila myšlenka, že by vyplnění chmurné předpovědi uspíšila, nebo že by alespoň využila tohoto mýtu k návratu ke svému manželovi. Protože co bylo pravděpodobnější než to, že předpověděný osud ležel na bedrech Malinkých? Byli zázračně odvážní, Balisané byli zbabělci, k smrti vyděšení ze zvířat! Pokud v Malinkých vzbudí touhu město dobýt, potom by ve zmatku spjatém s útokem mohla z maličké armády prchnout, dostat se nepoznána až do svého domu a tam ve skrytu vyčkat výsledku!

Pokud děti nyní vyženou obry, začne je ihned, dokud budou ještě opojeny vítězstvím, ponoukat k onomu vyššímu cíli! Od přírody byli Malincí k boji věru pramálo vybaveni; vždyť se takřka nehádali a nikdy nebojovali; milovali každou živou věc a bylo jim odporné ubližovat nebo trpět. Přesto bylo snadné je ovlivnit a určitě se mohli naučit jakýkoli úkon, na nějž jim stačila jejich síla! – Bezodkladně začala několik menších dětí učit házet kamením na cíl; a brzy všechny Malinké tato nová hra velmi uchvátila a velmi rychle se v ní začali zdokonalovat.

Prvním praktickým výsledkem jejich snah bylo použití kamení při mé záchraně. Když česali ovoce, našli mě, jak spím, odebrali se domů, radili se, na druhý den se vrátili s koňmi a slony, překvapili obry, kteří mě měli na starost, a odnesli mě pryč. Byli úplně nadšení vítězstvím, menší chlapci se dětsky vychloubovali, větší se chovali méně okázale, zatímco dívky, třebaže se jim více jiskřilo v očích, pozbyly něco ze své upovídanosti. Žena z Balisy se zcela jistě cítila povzbuzena.

Hovořili jsme větší část noci, hlavně o růstu dětí a o tom, co to mohlo znamenat. Už jsem dlouho znal Loninu výtečnou schopnost rozpoznávat pravdu; teď mě začínala překvapovat svým moudrým úsudkem. Kdybych byl asi sám víc dítětem, divil bych se nejspíš méně.

Do rána ještě hodně chybělo, ale já jsem si začal uvědomovat jemné těkání a pošťuchování. Opřel jsem se o loket, a když jsem se rozhlédl, viděl jsem, jak velké množství Malinkých vylézá ze svých hnízd. Zmizeli, a za chvílku se všude kolem zase rozhostilo ticho.

“Co to dělají?” zeptal jsem se.

“Myslí si,” odpověděla Lona, “že obři ve své hlouposti budou prohledávat les, takže šli posbírat kamení, kterým je přivítají. V lese kamenů mnoho není, a musí se proto rozptýlit do daleka, aby jich našli dostatečné množství. Odnесou si je do hnízd a z hnízd pak zaútočí na obry, kteří se přiblíží na dostřel. A protože znají jejich zvyky, neočekávají jejich příchod před úsvitem. Jestliže opravdu přijdou, bude to znamenat zahájení války o vypuzení: jeden nebo druhý národ musí odejít. O výsledku se dá ale jen stěží pochybovat. Nechceme je pozabíjet; stejně mají tak tvrdé hlavy, že by to snad ani nešlo! Zabití by jim ani neublížilo; už tak jsou skoro mrtví. Kdybychom některého zabili, jeho obryně by si na něj po třech dnech ani nevzpomněla!”

“A děti opravdu umějí házet tak dobře, že by se to *mohlo* stát?” zeptal jsem se.

“Počkej, až je uvidíš!” odpověděla s náznakem pýchy. “- Ale ještě jsem ti neřekla,” pokračovala, “o podivné věci, která se stala předminulou noc! – Vrátili jsme se domů z česání ovoce a už jsme spali v hnízdech, když nás najednou probudily strašlivé zvuky bojujících šelem. Měsíc zářil na obloze a za okamžik se stromy obsypaly jiskřícíma, civějícíma očičkama, která sledovala dvě obří levhartice, jednu úplně bílou, druhou pokrytou černými skvrnami, jež se po sobě vrhaly a sáply, nevím kolika tesáky a drápy. Soudě podle jejího hřbetu musela v okamžiku, kdy po ní skočila bílá levhartice, ta skvrnitá lézt na strom. Když jsem je poprvé uviděla, byly přímo pod mým stromem a válely se tam po sobě. Slezla jsem na nejnižší větev a měla na ně dokonalý výhled. Dětem se podívaná líbila, některé povzbuzovaly jednu, jiné zase druhou, poněvadž taková zvířata jsme nikdy předtím neviděly, a myslely jsme si, že se jen tak kočkují. Ale

postupně jejich vrčení a řvaní skoro ustalo a já si uvědomila, že to berou opravdu vážně, a toužebně jsem si přála, aby tu nezůstala žádná, která by nakonec na strom mohla vylézt. Ale jakmile děti spatřily, že se levharticím z boků a hrdel řine krev, co bys řekl, že udělaly? Svezly se dolů, aby je utěšily. Shromáždil se jich kolem šelem celý zástup a začaly je poplácávat a hladit. I já jsem potom slezla, protože byly příliš zaneprázdněné, aby věnovaly pozornost mému volání; ale dřív, než jsem k nim dorazila, přestala bílá levhartice bojovat a skočila mezi ně s tak příšerným zařváním, že všechny byly rázem jako ptáci ve svých hnízdech. Než jsem se vrátila já do toho svého, šelmy už byly zase v sobě zaklesnuté zuby a drápy. Bílá měla navrch; skvrnitá utekla tak rychle, jak jen mohla; bílá si potom přišla lehnout pod můj strom. Ale za chvíli už byla zase na nohou a procházela se, jako by skvrnitá někde číhala. Já jsem se často budila, a pokaždé, když jsem vyhlédla, jsem ji viděla. Ráno pak odešla.”

“Obě šelmy znám,” řekl jsem. “Skvrnitá je zlé zvíře. Nenávidí děti a všechny by nejraději zabila. Ale bílá je miluje. Vrhla se mezi ně, jen aby je odehnala, aby na ně nemohla skvrnitá. Bílé se nemusí nikdo bát!”

S velkým rámusem se začali vracet Malincí. Teď už se vůbec nestarali o to, jestli mají být zticha; nepřátelství vůči obrům už bylo otevřené, a navíc byli obtěžkáni dobrým kamením. Znovu se vyšplhali do svých hnízd, ačkoli to s nákladem nebylo tak snadné, a v okamžiku usnuli. Lona odešla na svůj strom. Já jsem ležel na svém místě a spalo se mi mnohem lépe, když jsem věděl, že bílá levhartice je pravděpodobně stále někde v lese.

Probudil jsem se krátce po východu slunce a ještě jsem ležel a přemítal. Uplynuly dvě hodiny a pak se opravdu začali objevovat obři, v rozptýlených skupinkách po třech či čtyřech, dokud jsem jich nenapočetl více než stovku. Děti stále spaly, a kdybych na ně měl zavolat, jen bych upoutal pozornost obrů: budu zticha, dokud mě neobjeví. Postupně se kolem mě začal jeden potácet, klopýtat, padat a opět vstávat. Myslel jsem si, že přejde, aniž si mě všimne, ale začal se kolem sebe rozhlížet. Vyskočil jsem na nohy a udeřil ho doprostřed jeho velkého těla. Řev, který ze sebe vydal, probudil děti, a okamžitě následovalo krupobití, přičemž mě nezasáhl ani kámen a všechny se strefily do obra. Ten padl a zůstal ležet. Ostatní obři se přiblížili a sprška kamení zhoustla. Každý z oněch tupozrakých tvorů, jakmile se dostal na dostřel stromů osypaných malinkými střelci, se ihned stal terčem jejich střel. Zakrátko bezmála všichni obři leželi na zemi a z korun padesáti stromů se ozval oslavný chorál ptačího švitoření.

Kvapně sem dorazila řada slonů, děti se spustily ze stromů jako opice a za chvíli nesl každý slon tři nebo čtyři děti na hřbetě a s tímto nákladem se začali procházet po obrech, kteří tu jen leželi a skučeli. Když sloni postupně ztratili trpělivost s jejich nářkem, několikrát zatroubili na choboty a odešli.

Zlí obři zůstali v tichosti a nehybně ležet tam, kde padli, až do příchodu noci. Ráno po nich nebylo ani vidu ani slechu a děti je už víckrát neviděly. Obři se přesunuli na opačný konec údolí a do lesa se už nikdy neodvážili.

34. Příprava

Když tak bylo dosaženo vítězství, rozhovořila se žena z Balisy o svém městě a líčila dopodrobna jeho bezbrannost, princeznu špatnost a zbabělost obyvatelstva. Za několik dní děti nemluvily o ničem jiném než o Balise, ačkoli neměly v podstatě ani tu nejmenší představu, co to město je. Tehdy jsem si poprvé uvědomil ženin záměr, byť ne tak docela její motivy.

Myšlenka obsadit to místo se Loně – i mně – velmi zamlouvala. Děti tak rychle nabývaly zručnosti, že co se úspěchu celého podniku týkalo, neviděl jsem žádné překážky. Pokud šlo o Lilith – ženu či levhartici, znal jsem její zranitelnost, její zkázu skrze vlastní dceru, i vliv, který mělo na obyvatele starodávné proroctví: veškeré riziko, které se tu dalo najít, za to stálo! Nestanou se po úspěchu – a kdo by o něm mohl pochybovat? – z Malinkých mladí lidé, jejichž vláda a vliv budou směřovat ke spravedlnosti? Až budou vládnout železnou rukou nad zlými lidmi, nestanou se spásou celého národa?

Zároveň musím přiznat, že jsem v této záležitosti tak zcela nezapomínal ani na osobní výhody, ani na vlastní cíl. Připadalo mi, že Lona zaujme místo na trůně, které dosud patřilo její matce, a ze mě udělá svého společníka a rádce. Pokud šlo o mě, strávím v jejích službách celý život; a bude nám oběma pak stát něco v cestě, abychom nevybudovali vznešený stát, jehož jádrem budou Malincí?

Přiznávám se i ke zcela bláhovému snu, jenž spočíval v obchodování s drahokamy mezi našimi dvěma světy – snu, který je naštěstí neuskutečnitelný, neboť by oběma nepřinesl nic než škody.

Připomněl jsem si Adamovu výzvu a navrhl Loně, že by růst Malinkých mohlo snad uspišit nalezení vody. Lona však usoudila, že v současnosti bude moudřejší nechat tuto věc být, jelikož jsme nevěděli, jaké mohou být první následky; zatímco v průběhu času je to skoro jistě vystaví nové nutnosti.

“Jsou bez ní tím, čím jsou!” řekla; “až obsadíme město, začneme vodu hledat!”

Pustili jsme se tedy do díla, zrychlovali své přípravy a neustále přezkušovali své dovádivé oddíly a roty. Lona se věnovala převážně zásobám a proviantu, zatímco já jsem malé vojáčky cvičil, vedl jsem je při házení kamením, učil jsem je užívat i jiných zbraní a všemožně se snažil udělat z nich válečníky. Hlavní

obtíž spočívala v tom, jak je shromáždit k vlajce, jakmile se ozval poplach. Většina z nich byla vyzbrojena praky, někteří větší hoši měli luky a šípy. Větší dívky nosily trny z aloe, pevné jako ocel a ostré jako jehly, připevněné k dlouhým násadám – docela pozoruhodné zbraně. Jejich jedinou povinností byl dohled nad těmi dětmi, které byly na boj ještě příliš malé.

Lona sama hodně povyrostla, ale zdálo se, že si toho není vědoma: vždy, jako i teď, byla ze všech nejvyšší! I vlasy měla delší a stala se z ní skoro žena, přesto však nevyrostla ani z jednoho půvabu dětství. Když jsme se po dlouhém odloučení opět setkali, položila své dítě, objala mě kolem krku, mlčky se ke mně tiskla a v tváři se jí rozlévala radost. Děťátko zakňouralo, Lona k němu přiskočila a hned si je položila na hrud'. Pohled na ni, jak drží v náručí ať už bezstarostné, umíněné nebo podrážděné dítě, vyvolával představu něžné chůvy. Připadalo mi, že ji znám léta – věčně – ještě dříve, než se zrodil čas! Stěží jsem si vzpomínal na svou matku, ale v mysli teď získala Loninu tvář; a pokud jsem si měl představit sestru či dceru, i ony stále vypadaly jako ona! Uchyloval se k ní každý záchvěv mé obrazotvornosti; v srdci byla mou ženou! Skoro vůbec mě nevyhledávala, ale byla takřka vždy na doslech mého hlasu. Vše, co jsem dělal nebo si myslel, jsem ustavičně vztahoval k ní a měl jsem potěšení z víry, že ačkoli vykonávala svou práci zcela nezávisle, bylo jí nejlépe po mém boku. Kvůli mně nikdy nezanedbala ani to nejmenší děťátko a má láska jen urychlovala můj smysl pro povinnost. Zdálo se mi, že milovat ji a vykonávat svou povinnost je pro mě nejen totéž, nýbrž že obě spolu i nerozlučitelně souvisí. Mohla navrhnout něco, co bych měl udělat; mohla se mě zeptat, co by měla udělat zase ona; nikdy mi ale nepřípadlo, že by se domnívala, že já, stejně tak jako ona, bych chtěl dělat nebo se mohl starat o něco jiného než o to, co se udělat muselo. Její láska mě zaplavovala – nikoli dotyky, nýbrž důvěrností poznání, kterou nedokáži přirovnat k ničemu jinému než k oddanosti.

Nikdy jsem jí neřekl nic o její matce.

Les byl plný ptáků a zdálo se, že jejich nádherné peří, byť jim neubíralo nic ze zpěvu, nahrazuje nedostatek květín – které tu zcela přirozeně nemohly růst bez vody. Poněvadž se toto skvostné peří vyskytovalo všude kolem v lese, usmyslil jsem si v duchu, že z něho Loně zhotovím šaty. Když jsem je sbíral a vázal do překrývajících se řad, pozorovala mě s neskrývaným uznáním mého výběru a uspořádání, přičemž se mě nikdy neptala, co vytvářím, nicméně výsledek mého snažení zjevně očekávala. Během dvou týdnů jsem práci dokončil – byl to dlouhý, splývavý plášť, který se uvazoval u krku a v pase a měl dva otvory pro ruce.

Vstal jsem a oblékl ji do něj. Potom vstala i ona, svlékla ho a položila mi ho k nohám – domnívám se, že ze zdvořilosti. Znovu jsem jí ho natáhl na ramena a ukázal jsem jí, kudy má protáhnout ruce. Usmála se, letmo se podívala na peří a

pohládila ho – znovu si plášť sejmula a položila ho na zem, tentokrát vedle sebe. Když ode mě odešla, odnesla si ho s sebou a já ho několik dní neviděl. Nakonec jednoho dne přišla a měla ho na sobě a zároveň nesla jiný plášť, který zhotovila podobným způsobem, ovšem ze suchého, tuhého listí neopadavého stromu. Byl pevný skoro jako kůže a vypadal jako šupinové brnění. Okamžitě jsem si ho oblékl a oba jsme své pláště nosili vždy, když jsme jezdili na koních.

To bylo kvůli tomu, že se jednoho dne objevilo na okraji lesa stádo koní v životní velikosti, s nimiž jsem se záhy spřátelil, protože je nijak neděsily bytosti tvarem jim tak nepodobné. Dva nejkrásnější jsem pro sebe a pro Lonu vycvičil. Už z dřívějšíka byla zvyklá na jízdu na malém koníku a teď, když shlížela ze hřbetu zvířete obří velikosti, její radost neznala mezí; i kuň se pyšnil břemenem, které nesl. Cvičili jsme je každý den, dokud v nás nezískali takovou důvěru, že nás začali poslouchat na slovo a ničeho se nebáli; potom jsme s nimi jezdili jako na přehlídce či při pochodu.

Celý podnik mi věru občas připadal pošelilý, ale sebevědomí ženy z Balisy, ať už skutečné či předstírané, mou váhavost vždy zdolalo. Tvrdila, že princeznina kouzla budou proti dětem neúčinná; a pokud šlo o moc, kterou mohla princezna nashromáždit, převahu nám zajistí naši zvířecí spojenci: říkala dále, že ona sama je připravena utkat se s holí v ruce s kterýmikoli dvěma muži z Balisy. Přiznala se k nemalému strachu z levhartice, ale tu jsem zase stál připraven já. Byl jsem však nesvůj z myšlenky, že s sebou vezmeme *všechny* děti.

“Nebylo by lepší,” zeptal jsem se, “kdybys zůstala v lese se svým děťátkem a s těmi nejmenšími Malinkými?”

Odpověděla mi, že velmi spoléhá na dojem, jakým zapůsobí na ženy.

“Když ta zlatíčka uvidí,” řekla mi, “rozpoutá to v jejich srdcích bouři; a já tam musím být a podněcovat je, ať se s námi spojí! Pokud v tom městě máme najít kousek odvahy, najdeme ho u žen!”

“Ty musíš mít volné ruce,” řekl jsem Loně. “Nesmíš nést žádné dítě; bude tě všude třeba!”

Protože kromě ženina dítěte tu byly ještě dvě další, a dokonce i na koni měla skoro vždy některé v náručí.

“Nepamatuji se, že bych někdy neměla dítě, o které bych se nestarala,” odpověděla mi; “ale až dorazíme do města, budu mít volné ruce, jak si přeješ!”

Její důvěra v člověka, který tak uboze zklamal, mě zahanbovala. Ale já jsem s tímto podnikem nepřišel ani jsem neměl důvod se mu nějak vzpěčovat; neměl jsem na výběr, musel jsem mu nicméně napomoci, jak jen bylo v mých silách! Pokud šlo o mě, byl jsem připraven za Lonu žít i zemřít. Její skromnost i její důvěra mě pokořovaly a já se z celého srdce odevzdával jejím cílům.

Naše cesta vedla přes travnatou pláň, a tudíž nebylo třeba vézt píci pro koně nebo dvě krávy, které nás doprovázely kvůli dětem; o slony jsme se však postarat museli. Je pravda, že tráva pro ně byla stejně tak dobrá jako pro ostatní zvířata, ale byla krátká a svými dlouhými choboty si jí nedokázali natrhat dost ani na jedno nakrmení. Přiměli jsme tedy celou kolonii, ať natrhají trávu a nadělají z ní seno, kterého mohli sloni sami nést velké množství a jež jim mělo vystačit na několik dní. Navíc jsme jim trávu chtěli trhat pokaždé, když jsme se zastavili. Pro medvědy jsme nadělali zásoby ořechů a pro nás samé jsme pak nasušili velké množství ovoce. Chytili jsme a zkrotili několik dalších velkých koní, a jakmile jsme na ně a na slony naložili tyto zásoby, byli jsme připraveni vydat se na cestu.

Potom jsme s Lonou vykonali všeobecnou přehlídku a já jsem pronesl krátkou řeč. Začal jsem tím, že jsem jim řekl, že jsem se toho o nich dozvěděl už docela hodně a vím už také, odkud přišli.

“Odnikud jsme nepřišli,” volali Malínci a přerušovali mě tak; “my jsme tady!”

Řekl jsem jim, že každý z nich má svou matku, jako má matku i to poslední děťátko; že mám za to, že byli všichni přivedeni z Balisy, když ještě byli tak malí, že si na to ani nevzpomínají; že tam žije zlá princezna, která se tak bojí dětí a je tak odhodlána je zničit, že je jejich matky musely odvést a zanechat je někde, kde je nemůže najít; a že se teď chystáme do Balisy, abychom jejich matky našli a zbavili je zlé obryně.

“Ale musím vám říct,” pokračoval jsem, “že před námi leží nebezpečí, poněvadž, jak víte, abychom dobyli město, budeme muset tvrdě bojovat.”

“My umíme bojovat! Jsme připravení!” volali chlapci.

“Ano, umíte,” souhlasil jsem, “a vím, že budete bojovat: matky za boj stojí! Jenom mějte na paměti, že musíte stát při sobě.”

“Ano, ano; postaráme se jeden o druhého,” odpovídali. “Nikdo kromě našich matek se nás nedotkne!”

“Musíme mít na paměti, a to všichni, že je třeba okamžitě uposlechnout rozkazů velitelů!”

“Ano, budeme poslouchat! – Už jsme úplně připraveni! Jdeme!”

“A nesmíte zapomenout na další věc,” pokračoval jsem: “až udeříte, ať je to pořádná rána; až budete střílet z luku, napínejte šíp až ke špičce; až budete střílet kameny z praku, střílejte rázně a rovně.”

“Uděláme to tak!” volali jásavě a neochvějně.

“Možná se i zraníte!”

“To nám nevadí! – Že ne, kluci?”

“Ani trochu!”

“Někteří z vás můžou dokonce i padnout!” řekl jsem.

“Mně nevadí, jestli padnu!” zvolal jeden z nejčipernějších malých chlapců: jel na nádherném malém býčkoví, který klusal a skákal jako kůň.

“Mně také ne! Mně také ne!” ozývalo se ze všech stran.

Potom z koně po mém boku promluvila Lona, královna, matka a sestra jich všech:

“Položila bych svůj život,” řekla, “abych získala svou matku! Mohla by mě zabít, kdyby chtěla! Jen bych ji políbila a umřela!”

“Pojďte, kluci!” vykřiklo jedno děvčátko. “Jdeme ke svým matkám!”

Srdcem mi projela bolest. – Ale nemohl jsem se stáhnout; pro Malinké by to byla morální zkáza!

35. Malincí v Balise

Vydali jsme se na cestu brzy ráno a na pozadí modré oblohy a rozlehlé pláně zelené trávy jsme vypadali neobyčejně nádherně. Chtěli jsme putovat celé dopoledne a odpočívát odpoledne; potom pokračovat v noci, další den odpočívát a znovu vyjít za krátkého soumraku. Druhou část cesty jsme se chtěli pokusit rozdělit tak, abychom dospěli do města za časného jitra a byli v okamžiku odhalení už za branami.

Vypadalo to, jako by všichni obyvatelé lesa chtěli cestovat s námi. Před námi letěla spousta ptáků, kteří si bezpochyby mysleli, že tvoří předvoj; kolem hlav se nám třepotaly zástupy motýlů a dalšího hmyzu; a za námi pak následovalo stádo čtyřnožců. Jakmile nastala noc, tuto posledně jmenovaní nás skoro do jednoho opustili; ale ptáci a motýli, vosy a vážky nás doprovázeli až k samým bránám města.

Zastavili jsme se a celé odpoledne jsme tvrdě prospali: byl to náš první skutečný pochod, ale nikdo nepadal únavou. V noci jsme šli rychleji, protože bylo chladno. Hodně dětí usnulo na hřbetech svých zvířat a ráno se probouzely zcela osvěžené. Nikdo se neskutálel na zem. Některé jely na chundelatých, šourajících se medvědech, kteří však byli dostatečně rychlí a šli tak svižně jako sloni. Jiné se vezly na různých druzích srnčí zvěře, a kdybych jim to nezatrhl, pořád by jen závodily. Jelikož děti jedoucí na seně na hřbetech slonů neviděly na zvířata pod sebou, aspoň s nimi mluvily, dokud neusínaly. Jednou, když jsme se zastavili kvůli krmení, uslyšel jsem jednoho kloučka, který krmil své “miloučké zvířátko” a promlouval k němu těmito slovy:

“Ty můj nosatý kamaráde, vysvobozuji tě z té hory a brzo se k tobě dostanu: měj trpělivost; už jdu! Za chvíličku zvedneš svůj nos a budeš mě hledat a pak si dáme pusu jako hodní sloni, no to víš, že ano!”

Ještě té noci se ozvalo přes ztichlé pláně tak hlasité sloní vytrubování, koňské ržání a dětské napodobování toho všeho, že jsem musel tento povyk rychle utlumit, protože jsem si nebyl jist, jak daleko se nachází město a jestli snad před naším příchodem takto místní nevarujeme.

Najednou, jednoho rána, jako by se slunce a město zároveň přehouply přes obzor. Dětem hradby připadaly pouze jako ohromné masy kamení, ale když jsem jim řekl, že uvnitř je plno kamenných hnízd, uviděl jsem, jak jim srdce okamžitě zaplavila bázeň a nechut': věřím tomu, že poprvé ve svém životě – pro řadu z nich dlouhém životě – pocítily strach. Město jim připadalo zlé: jak měly na takovém místě najít své matky? Ale pokračovaly odvážně dál v cestě, protože důvěrovaly Loně – a i mně, byť jsem si to zasloužil jen pramálo.

Projížděli jsme klenutým průjezdem plným ozvěn. Jsem si jist, že na jeho starobylém dláždění nebylo nikdy slyšet takové klapání kopyt, takové ťapkání tlap a nohou! Koně se lekali a děsili ozvěny vlastních kroků; někteří se na chvíli zastavovali, někteří se vrhali střemhlav kupředu a točili se v kruhu; ale nechali se rychle uklidnit a šli dál. Někteří Malincí se trásli, a všichni mlčeli jako hroby. Tři dívky si těsněji přivinuly děťátka, která nesly. Na všech, kromě medvědů a motýlů, byl znát strach.

Ve tváři ženy se zračila temná obava; ani mně se nevyhnulo všeobecné zděšení, protože celá armáda závisela na mně a na mém svědomí: dovedl jsem ji do nebezpečí, jehož stín teď všichni začali pociťovat! Ale posilovala mě myšlenka na přicházející království Malinkých, kdy budou zlí obři jejich otroky a zvířata jejich milujícími, poslušnými přáteli! Ale běda, já, který jsem choval takové sny, jsem se sám nenaučil poslouchat! Nedůvěřivá, zrádná zatvrzelost mě postavila do čela armády nevinátek! Já sám jsem byl pouhým otrokem, jako lecjaký král ve světě, který jsem opustil, jenž dělá nebo by chtěl dělat jen to, co ho těší! Ale po mém boku jela Lona, vlastně teprve dítě, zde svobodná žena – klidná, mlčenlivá, pozorná, bez špetky obav!

Už jsme byli takřka ve středu města, ale obyvatelé si naši přítomnost začali uvědomovat až nyní. Teprve teď se začala otevírat okna a ven začaly vykukovat ospalé obličeje. V každé tváři se nejprve zračil tupý výraz nechápavého překvapení, který se v okamžiku, kdy lidé zahlédli zvířata, změnil ve výraz zděšení. Avšak navzdory svému strachu, když spatřili, že dobyvatelé jsou skoro bez výjimky děti, vyběhly ženy do ulic a muži je těsně následovali. Celou dobu se ale drželi v blízkosti domů a nechávali prostředek cesty volný, protože se neodvažovali přiblížit ke zvířatům.

Netrvalo dlouho a jeden hošík vypadající asi na pět let a posedlý myšlenkou na matku zahlédl v davu ženu, jejíž tvář ho silně zaujala. Vrhł se na ni ze své antilopy a zavěsil se jí na krk; ani ona se příliš nezdráhala a hned ho začala objímat a pusinkovat. Ale přes rameno se jí natáhla mužská ruka a uchopila

hošíka pod krkem. Do této ruky se okamžitě zabořilo ostré kopí jedné dívky. Muž ze sebe vydal divoký řev, a když ho ihned bodla další dvě či tři kopí, vydal se s křikem na úprk.

“Jsou to jenom zlí obři!” řekla Lona a v očích se jí zablýsklo, když popohnala svého koně proti jednomu obrovi neobyčejné výšky, který se jí, jen co v sobě rozdmýchal špetku mužnosti, postavil do cesty s kyjem. Neodvažoval se postavit nárazu a uhnul stranou, načež se skácel k zemi, když ho zasáhlo několik kamenů. Jiný mohutný muž, který se vyhnul mému oři, najednou vstoupil s neomalenou, nesrozumitelnou řečí do prostoru mezi mnou a chlapcem, který mi jel v závěsu. Chlapec mu řekl, ať se obrátí na krále; obr udeřil jeho koníka kladivem do hlavy a chlapec spadl na zem. Dřív než však mohl surovec svůj výpad zopakovat, skolil ho jeden ze slonů a podupal ho natolik, že se neodvažoval vstát, dokud přes něj nepřešly stovky nohou a armáda ho nenechala za sebou.

Ale jaký zmatek to jen halil Loninu tvář při pohledu na ženy! Stěží by se našla jedna, na kterou by byl příjemný pohled! To měla její zlatíčka hledat matky mezi nimi?

Sotva jsme se zastavili na ústředním náměstí a už k nám v úzkostlivém chvatu dojely dvě dívky se zprávou, že několik žen narychlo odvedlo dva chlapce. Okamžitě jsme otočili koně a teprve tehdy jsme zjistili, že se svým dítětem zmizela i žena, s níž jsme se sprátelili.

Zároveň jsme však zahlédli, jak se k nám úzkou uličkou vedoucí z náměstí k paláci blíží plavnými skoky bílá levhartice. Malincí nezapomněli na boj obou levhartic v lese: někteří vypadali vyděšeně a jejich řady se zachvěly; ale vzpomněli si na příkaz, který jsem jim dal, a zůstali stát, kde byli.

Zastavili jsme, abychom se podívali, co se bude dít. Najednou chlapec jménem Odu, pověstný svou rychlostí a odvahou, který mě zaslechl, jak hovořím o dobrotě bílé levhartice, seskočil ze hřbetu svého medvěda, jenž se hned šouravě vydal za ním, a běžel jí v ústrety. Levhartice se tak náhle vztyčila, aby se mu vyhnula a nesrazila ho, že se převalila a začala se kutálet: jakmile se dostala zpět na nohy, zjistila, že jí chlapec sedí na hřbetě. Kdo mohl pochybovat o porobení národa, který spatřil, jak na zvířeti, před nímž žili v každodenním strachu, jede malý nepřátelský rošťák?

Spokojeni s dojmem, který podívaná učinila na celou armádu, pokračovali jsme v cestě.

Když jsme zastavili před domem, k němuž nás dovedli naši průvodci, zaslechl jsem výkřik; seskočil jsem z koně a zabušil na dveře. Nato ke mně přistoupil můj kůň, odstrčil mě tlamou, otočil se a začal tlouct do dveří kopyty, když tu se vedle nás objevil malý Odu na levhartici. Kůň se při pohledu na ni zastavil a roztřásl se. Ale výkřik uslyšela i ona; zapomněla na chlapce, který na

ní seděl, a vrhla se proti dveřím; chlapec do nich narazil a padl v bezvědomí na zem. Než jsem k němu stačil doběhnout, už ho držela v náručí Lona, a jakmile se probral, posadila ho na hřbet jeho medvěda, který ho stále následoval.

Jakmile se levhartice vrhla proti dveřím potřetí, povolily a ona do nich bez otálení skočila. Běželi jsme za ní, ale už stačila zmizet. Uháněli jsme po schodech a proběhli celým domem, ale nikoho jsme nenašli. Při úprku dolů jsme zahlédli dveře pod schody a dostali jsme se tak do spleti výkopů. Nedospěli jsme však daleko a střetli jsme se s levharticí, která nesla hledaného chlapce na hřbetě.

Řekl nám, že ho žena, kterou považoval za svou matku, hodila do jámy a pohrozila mu, že ho dá levhartici. Tato levhartice však byla hodná a vytáhla ho.

Následovalo pátrání po druhém chlapci. Do vedlejšího domu jsme se dostali o něco snáze, ale běda, uvědomili jsme si, že jdeme pozdě: jeden ze surovců malého zajatce právě zabil! Lonu však utěšilo zjištění, kdo to vlastně byl, protože očekávala, že z něj vyroste zlý obr, před kterýmžto strašlivým osudem ho smrt jen zachránila. Levhartice skočila na jeho vraha, chytila ho za krk, vytáhla ho na ulici a šla s ním za Lonou jako kočka držící v chřtánu obrovskou krysu.

“Odejďme z tohoto příšerného místa,” prosila Lona; “žádné matky tu nejsou! Tito lidé za spásu nestojí!”

Levhartice upustila své břemeno a vtrhla mezi dav, vpravo, vlevo, všude, kde bylo husto. Otroci křičeli a utíkali a káceli se jeden přes druhého na hromady.

Když jsme se vrátili k vojsku, našli jsme ho tak, jak jsme ho zanechali – stálo seskupené a připravené.

Ale lehko u srdce mi nebylo: princezna o sobě nedávala nijak vědět a my jsme netušili, co má za lubem! Celou noc bylo nutné držet stráž!

Malínci byli tak houževnatí bojovníci, že si mohli odpočinout úplně všude: řekli jsme jim, ať složí hlavu se svými zvířaty tam, kde právě jsou, a spí, dokud na ně nezavoláme. V mžiku ulehli a hned se ztratili v hudbě spánku, zvuku podobném šplouchání vody v trávě nebo jemného větru v listoví. Zvířata spala lehčeji, stále se pohybovala na hranici bdělosti. Větší chlapci a děvčata se tiše procházeli mezi snícími druhy. Všude bylo ticho; vypadalo to, že celé to zlé místo se uklidnilo.

36. Matka a dcera

Lona cítila k místním, a zvláště k ženám, takový odpor, že si přála odjet z tohoto místa, co nejdříve to jen bude možné; já jsem na druhé straně silně cítil, že pokud bychom tak učinili, vědomě bychom tak selhali v něčem, kde bylo možné dosáhnout úspěchu; a, což bylo mnohem horší, oslabili bychom tak srdce Malinkých a uvedli je do daleko většího nebezpečí. Kdybychom ustoupili, bylo jisté, že princezna na nás zaútočí! Kdybychom se s ní setkali, podporovala by nás naděje spjatá s proroctvím! Matka a dcera se musejí setkat: mohlo se stát, že Lonina spanilost ujařmí srdce Lilith! Kdyby pohrozila použitím násilí, postavil bych se mezi ně já sám! Pokud bych zjistil, že nad ní nemám žádnou moc, byl jsem kvůli své Loně připraven udeřit ji nemilosrdně do sevřené ruky! Věděl jsem, že je odsouzena k záhubě: bylo velmi pravděpodobné, že osud tomu chtěl tak, abychom tomu pomohli.

Časně ráno z vrcholku jedné z vysokých věží, když celé město ještě spalo, zahlédla princezna přicházející vojsko Malinkých. Ten pohled v ní vyvolal panickou hrůzu: neuspěla ve své snaze je zničit a oni teď přišli! Proroctví se mělo vyplnit!

Když se vzpamatovala, sešla do černé síně a posadila se do severního ohniska elipsy, pod otvor ve střeše.

Musí totiž přemýšlet! To, co ona považovala za *přemýšlení*, vyžadovalo jasné vědomí sebe samé, nikoli té bytosti, kterou byla, nýbrž bytosti, kterou si vybrala, že bude; aby napomohla meditaci, zavěsila si kousek vedle sebe a nad sebe zrcadlo, samo neviditelné v temnotě síně, které mělo přijímat plné sluneční světlo odražené od její osoby. Seděla a čekala na jižní slunce a na obraz sebe samé v záři vlastní krásy.

Kolem ní se ve tmě pohybovala řada stínů, ale vždy, když jakýmsi vnitřním zrakem nějaký zahlédla, odmítla se na něj podívat. Těsně pod zrcadlem stál Stín, který ji doprovázel při chůzi, ale ve své zaujatosti sama sebou ho neviděla.

Město bylo dobyto; obyvatelé se krčili hrůzou; Malinci a jejich zvláštní jezdecko tábořili na náměstí; slunce zářilo na princeznu a ta se na nějakou chvíli viděla ve své slávě. Obraz pominul, ale seděla tam i nadále. Už nadešla noc a zrcadlo halila a naplňovala temnota, princezna se však přesto nehýbala. V paláci dlela tma hemžící se stíny; služebnictvo se chvělo a třásla, ale neodvažovalo se z něho odejít ze strachu před zvířaty Malinkých; celou noc se princezna ani nehnula: musí znovu spatřit svou krásu! Znovu se musí pokusit přemýšlet! Leč odvaha a vůle s ní neměly trpělivost a už při ní stát nechtěly!

Ráno jsme vybrali dvanáct nejvyšších a nejstatečnějších chlapců, kteří nás měli doprovodit do paláce. My jsme jeli na svých velkých koních, oni na konících a slonech.

Princezna seděla a čekala na slunce, které ji mělo potěšit vlastní přítomností. Vlna světla se kradla po břehu oblohy, ale dokud slunce nestálo přímo v nadhlavníku, nemohl do černé síně proniknout ani paprsek.

Slunce se vynořilo před našima očima a rychle šplhalo vzhůru. Zatímco jsme stoupali strmou cestou k paláci, ono stoupalo po kupoli rozlehlé síně. Nahlédlo jí do oka – a po nečekaném záblesku princezna vrhla pohled na vlastní obraz. S výkřikem zoufalství však vyskočila: běda její bělosti! Skvrna jí zakrývala polovinu boku a byla černá jako vůkolní mramor! Princezna si sevřela roucho a padla nazad do křesla. Stín vyplul ven a ona sledovala, jak ji opouští.

Brána byla otevřená jako obvykle, my jsme prošli vydlážděnou alejí až k bránám paláce a vešli do vstupní síně. V kleci tam ležela skvrnitá levhartice, podle všeho spala, nebo byla mrtvá. Malínci se na chvilku zastavili a prohlíželi si ji. Zvíře se náhle divoce vrhlo proti mřížím. Koně se vzepjali na zadní a zamávali nohama; sloni o krok ustoupili. Nato šelma padla na záda, svíjela se v záchvatu křečí a znehybňela. My jsme vjeli do hlavní síně.

Princezna ještě seděla ve svém křesle v sloupu světla, když se jí z nádvoří donesl k uším klapot koňských kopyt. Trhla sebou, zaposlouchala se a zachvěla se: v jejím paláci nebyly nikdy slyšet takové zvuky! Přitiskla si dlaň k boku a zalapala po dechu. Dusání se neustále přibližovalo; dospělo už do síně samé; temnotou se k ní ubíraly pohybující se postavy, které nebyly stíny!

Pokud šlo o nás, viděli jsme nádhernou, úchvatnou ženu soustředěující k sobě tmu. Lona seskočila ze svého koně a vyrazila k ní. Já jsem seskočil z toho mého a následoval ji.

“Matko! Matko!” volala a její jasný, libý hlas se nesl v ozvěnách okolní klenbou.

Princezna se otřásla; tvář jí takřka zčernala nenávistí; obočí se jí spojilo nad očima. Vstala a zůstala stát.

“Matko! Matko!” zavolala znovu Lona, když vyskočila na stupínek a princeznu silně objala.

Ještě okamžik a byl bych k nim doběhl! – ale uviděl jsem, jak princezna Lonu zvedla do výše a mrštila s ní na mramorovou podlahu. Ach, jak příšerně to zaznělo! Dopadla mi k nohám a nehnutě ležela. Princezna se posadila s ďábelským úsměvem.

Poklekl jsem vedle Lony, zvedl jsem ji z dlažby a přitiskl si ji k hrudi. Vrhл jsem po princezně pohled plný rozběsněné nenávisti; odpověděla mi svým nejsladším úsměvem. Byl bych na ni skočil, chytil ji za hrdlo a uškrtil ji, ale láska k dítěti byla silnější než nenávist k matce a já jsem k sobě přivinul těsněji svůj cenný poklad. Ruce jí bezvládně visely podél těla; krev jí stékala po mých rukou a dopadala na zem v měkkých, pomalých cákancích.

Ucítili ji i koně – nejprve můj, potom i ti malí. Můj kůň se vzepjal na zadní, třásl se a třesl oči, otočil se a hnál se bezhlavě černou síní pryč. Malí koníci cválali za ním. Lonin kůň stál, díval se na svou paní a chvěl se po celém těle. Chlapci se vrhli ze hřbetů svých koníků a ti, jelikož neviděli černou stěnu, která se před nimi tyčila, se vyřítli i s mým koněm proti ní a zahynuli po přímém nárazu. Sloni se přiblížili ke stupínku, zastavili se a začali divoce troubit; Malincí vyskočili na ono vyvýšené místo a zůstali stát jako omráčení; princezna se opírala v křesle, tvář měla jako mrtvola, jen oči měla živé a strašlivě žhnoucí. Znovu uvadla a scvrkla se do podoby, jak jsem ji našel v lese. Na boku se jí rozlévala skvrna, jako by jí tam někdo položil velkou rozžhavenou dlaň. Lona však nic neviděla a já jsem viděl jen Lonu.

“Matko! Matko!” vzdechla a dodýchala.

Odnesl jsem ji na nádvoří: slunce jí svítlo na bílou tvář a na žalostný stín přízračného úsměvu. Hlava jí volně visela. Byla mrtvá.

Zapomněl jsem na Malinké, zapomněl jsem na zabijáckou princeznu, zapomněl jsem na tělo ve své náruči, a odešel jsem hledat Lonu. Dveře a okna byly přecpané zvířecími obličejí, které na mě civěly, ale neodvažovaly se promluvit, protože za mnou viděly bílou levhartici, která mi šla se sklopenou hlavou v patách. Odstrčil jsem ji nohou. Na chvíli se zastavila a šla dál za mnou.

Došel jsem na náměstí: naše malé vojsko bylo pryč! Prázdnota tohoto místa mě vyburcovala k životu. Kde jsou Malincí, její Malincí? Ztratil jsem její děti! Bezmocně jsem se díval kolem sebe, dobelhal jsem se k jednomu sloupu a svezl se na jeho úpatí.

Když jsem tak ale seděl a upřeně se díval do její tváře, zdálo se mi, že se v ní na chvíli mihl stín úsměvu. Nezapochyboval jsem, že šlo o přelud, ale přesto jsem uvěřil tomu, co sděloval: ještě ji uvidím živou! Nebyla to ona, byl jsem to já, kdo byl ztracen, a ona mě najde!

Vstal jsem, abych se vydal za Malinkými, a instinktivně jsem hledal bránu, kterou jsme sem vešli. Rozhlédl jsem se, ale po levhartici se slehla zem.

Ulice se rychle plnila rozvášněným davem. Viděli mě, jak jsem obtěžkán mrtvou dívkou, a chvíli si nedovolovali na mě zaútočit. Avšak než jsem došel k bráně, sebrali odvahu. Ženy do mě začaly strkat; nedbal jsem jich a pokračoval jsem v chůzi. Jakýsi muž se opřel o mé posvátné břímě: kopl jsem ho a on s úpěním odskákal. Dav na mě však dotíral a já v obavách o mrtvou, které se už ublížit nedalo, přitiskl jsem si ji těsněji k hrudi a uvolnil si pravou ruku. V tom okamžiku však v ulici za mnou povstal povyk; dav se roztrhl; a skrz něj prošli Malincí, které jsem zanechal v paláci. Jelo jich deset na čtyřech slonech; na dvou dalších slonech ležela princezna se svázanýma rukama i nohama, ležela nehnutě, jen v strašlivých očních důlcích koulela bulvami. Dva další Malincí jeli za ní na Lonině koni. Co chvíli moudří sloni, kteří ji nesli, pohodili chobotem

dozadu a vyzkoušeli pevnost provazů. Šel jsem v čele, ven z města. Jaký to byl konec nadějí, s nimiž jsem do tohoto zlého místa vstupoval! Zajali jsme zlou princeznu a přišli jsme o svou milovanou královnu! Můj život zpustl! Srdce se mi vyprázdnilo!

37. Stín

Vytrhlo mě radostné povykování mých společníků: zahlédli v dálce své druhy! Dva chlapci na Lonině koni jim jeli vstříc. Pozdravili se váhavým zvoláním – které ihned utichlo. Když jsme se přiblížili, zvuk jejich vzlykání k nám dospěl jako tříštění malinkých vlnek.

Jakmile jsem vjel mezi ně, všiml jsem si, že se jim přihodilo cosi strašlivého: v jejich dětských tvářích prodléval divoký pohled, který v nich zanechala nějaká zvláštní zažitá hrůza. Podobnou změnu nemohl přivodit žádný žal. Několik z nich ke mně pomalu přistoupilo a napřáhlo ruce, aby převzali mé břímě. Odevzdal jsem jim je; křehká beznaděj úsměvů, s nimiž je přijali, mi vzedmula ve zlomeném srdci vlnu lítosti. Marně naříkali nad svou matkou-královnou; marně se pokoušeli vylákat z ní nějaké uznání své lásky; marně ji líbali a laskali, když ji odnášeli pryč: už se neprobudí! Po obou stranách nesl vždy jeden z nich jednu ruku a jemně ji hladil; všichni, kdo se mohli přiblížit, vkládali své ruce pod její tělo; ti, kdo se přiblížit nedokázali, se shromažďovali kolem nosičů. Na jednom místě, kde byla tráva hustší a měkčí, ji položili a tam se sešli všichni vzlykající Malincí.

Vně zástupu stáli sloni, já pak poblíž nich, a díval jsem se skrze tu spoustu hlaviček na svou Lonu. Ti, co stáli vedle mě, spatřili princeznu a s hrůzou na ni civěli. První promluvil Odu.

“Tu ženu už jsem kdysi viděl!” zašeptal svému sousedovi. “Bojovala s bílou levharticí, té noci, kdy nás probudily tím vřeštěním!”

“Blázne!” opáčil mu souseď. “To byla divoká šelma, se skvrnami!”

“Podívej se na ty oči!” trval na svém Odu. “Vím, že je to zlá obryně, ale stejně tak je to i divoká šelma. Vím, že je to ta skvrnitá!”

Jeho společník se o krok přiblížil; Odu ho prudce stáhl zpět.

“Nedívej se na ni!” zvolal a couvl, ale přesto ho zmrazila nenávisťná dychtivost v jejích očích. “Ta by tě v mžiku spořádala! Byl to její stín! Je to ta zlá princezna!”

“To není možné! Vždyť se říkalo, že je krásná!”

“Je to opravdu princezna!” vložil jsem se mezi ně. Její zlo ji tak zohyzdilo!”

Zaslechla to, a jaký pohled vrhla!

“Zachoval jsem se hrozně, když jsem utekl!” řekl Odu zamyšleně.

“Proč jste utekli?” zeptal jsem se. “Čekal jsem, že vás najdu, kde jsem vás nechal!”

Chvíli nic neříkali.

“Nevím, proč jsem utekl,” odpověděl ten druhý. “Polekal jsem se!”

“Byl to ten člověk, který scházel z kopce z paláce,” řekl třetí.

“Čím vás vylekal?”

“Nevím.”

“Nebyl to člověk,” řekl Odu; “byl to stín; byl plochý!”

“Řekněte mi o něm něco víc.”

“Šel z kopce celý černý, kráčel jako zlý obr, ale rozšiřoval se do stran. Nebylo to víc než tma. Polekali jsme se hned, když jsme ho uviděli, ale neutekli jsme; stáli jsme a dívali se na něho. Šel k nám, jako by přes nás měl přejít. Ale dřív než k nám došel, začal se rozšiřovat a rozšiřovat a zvětšoval se a zvětšoval, až byl nakonec tak velký, že nám zmizel z očí a my jsme ho přestali vidět, a pak se na nás vrhl!”

“Co tím chcete říct?”

“Vnořil se mezi nás, celý černý, jak byl, a my jsme jeden na druhého neviděli; a pak byl v nás.”

“Jak víte, že byl ve vás?”

“Začal jsem se cítit úplně jinak. Cítil jsem se jako špatný člověk. Už to nebyl Odu – ne ten Odu, co jsem ho znal. Chtěl jsem rozsápat Soza na kousky – ne opravdu, ale nějak tak!”

Otočil se a Soza objal.

“To jsem nebyl já, Sozo,” vzlykal. “Ve skutečnosti, kdesi hluboko, to byl Odu a měl tě rád jako vždycky! A Odu se objevil a Darebáka srazil. Začalo mi být špatně a pomyslel jsem si, že se musím zabít, abych se z té tmy dostal. Potom se ozval strašný smích, který slyšel moje myšlenky, až se kolem mě začal třást vzduch. A pak si myslím, že jsem utekl, ale nevěděl jsem to, dokud jsem nezjistil, že utíkám, co nejrychleji to šlo, a že všichni ostatní utíkají za mnou. Byl bych se zastavil, ale nenapadlo mě to, dokud jsem nebyl venku za branou na trávě. Pak jsem pochopil, že jsem utekl před stínem, který se snažil být mnou a nakonec nebyl, a že jsem Odu a mám rád Soza. Byl to ten stín, který se do mě dostal a nenáviděl ho z mého vnitřku; to jsem nebyl já! A teď vím, že jsem utíkat neměl! Ale vždyť já jsem nevěděl, co dělám, dokud to neskončilo! Udělaly to moje nohy, myslím: dostaly strach, zapoměly na mě a utekly! Darebné nohy! Tu máš! A ty taky!”

Tak domluvil Odu a kopl si do obou darebných nohou.

“Co se stalo se stínem?” zeptal jsem se.

“Nevím,” odpověděl. “Myslím, že se vrátil domů do noci, kde nesvíí měsíc.”

Napadlo mě, kam se poděla Lona. Posadil jsem se na zem, vzal jsem si to mrtvé tělo na klín a zašeptal mu do ucha: “Kde jsi, Lono? Miluji tě!” Ale ze rtů se žádná odpověď nevydrala. Políbil jsem je – nebyly úplně studené –, znovu jsem tělo položil a poté, co jsem určil stráž, která nad ním měla bdít, vstal jsem, abych se postaral o bezpečí Lonina národa během noci.

Než zapadlo slunce, postavil jsem hlídku střežící princeznu mimo ležení a strážě všude kolem něj: měl jsem v úmyslu chodit kolem celou noc, a proto jsem řekl zbytku vojska, ať jdou spát. Lehli si na trávu a okamžitě usnuli.

Když vyšel měsíc, zahlédl jsem cosi bílého; byla to levhartice. Prosmýkla se tiše kolem spícího ležení a já jsem ji viděl, jak třikrát prošla mezi princeznou a Malinkými. Nato jsem poslal hlídky spát a sám se natáhl vedle Lonina těla.

38. Dům hořkosti

Ráno jsme se vydali na cestu a vyrazili do lesa, jak rychle jsme jen mohli. Já jsem jel na Lonině koni a vezl její tělo. Chtěl jsem je dovézt jejímu otci: ten mu určí lehátko v síni mrtvých! Nebo, kdyby tak neučinil, protože by věděl, že nepřišla sama od sebe, pozoroval bych je v pustině, dokud by nezpráchnivělo! Ale věřil jsem, že ji přijme, protože umřela už před drahnou dobou! Ach běda, už se před ním nesmím znovu nechat pokořit!

Adamovi musím dovézt i Lilith. Neměl jsem sílu ji přinutit k pokání! Jen stěží jsem měl právo ji zabít – tím méně pak právo ji nechat volnou v lese! A vpravdě jsem si nezasluhoval být provždy jejím žalárníkem!

Cestou jsem jí nepřestával nabízet jídlo; ale odpovídala mi jen pohledem lačné nenávisti. Stále koulela planoucímá očima, mám za to, že se do doby, než jsme dospěli na druhou stranu horké bystřiny, ani jednou nezavřely. Potom se neotevřely, dokud jsme nedošli do Domu hořkosti.

Jednoho večera, když jsme se utábořili na noc, viděl jsem, jak k ní přistupuje malá holčička, a rozběhl jsem se k nim, abych zabránil nějakému neštěstí. Ale dříve, než jsem k nim dorazil, vložila holčička cosi princezně na rty, načež vykřikla bolestí.

“Pane králi,” zakňourala, “cucat prsteček. Zlá obryně kousnout!”

Začal jsem jí prstík sát.

“Teď už dobře!” zvolala a za chvilku už zase držela před ústy dychtivými jiné stravy další kousek ovoce. Ale tentokrát rychle rukou ucukla a ovoce dopadlo na zem. Ta holčička se jmenovala Luva.

Příštího dne jsme přešli přes bystřinu. Jakmile se opět octli ve svém kraji, začali Malincí jásat. Jejich hnízda však stále zůstávala daleko a toho dne jsme nedošli dál než k břečťanové síni, kde jsem se vzhledem k zásobám hroznů rozhodl strávit noc. Když Malincí spatřili velké hrozny vína, okamžitě poznali, že jsou chutné, vrhli se na ně, lačně se jich najedli a za několik minut už všichni tvrdě spali na zelené podlaze a v lese kolem síně. Doufal jsem, že znovu spatřím tanec. Zároveň jsem očekával, že ho děti zaspí, a nechal jsem uprostřed síně volný prostor. Lehl jsem si mezi ně, s Lonou vedle sebe, ale neusnul jsem.

Nadešla noc a najednou se objevila celá společnost. Ptal jsem se sám sebe, zda tak tančí každíčkou noc až do skonání věků a zda se k nim já sám někdy nepřidám vinou své tvrdohlavosti, když tu se náhle dětská očka pootvírala a všichni dočista probuzení vyskočili na nohy. Každý se bez meškání chytil jednoho tanečníka a pustil se do kola, hopsal a poskakoval. Vypadalo to, že přízraky je vidí a vítají: možná že toho o Malinkých hodně věděli, protože oni sami se už dlouho vraceli do vlastního dětství! Ať už to bylo jakkoliv, myslel jsem si, že jejich nevinné skotačení musí osvěžit znavené duše, které neměly žádný život kromě stínu zašlé minulosti; přítomnost jim byla odňata a budoucnost se halila do tmy. Děti vyváděly spoustu veselých kousků, ale nic neomaleno; a pokud občas způsobily, že tanec ztratil svůj rytmus, ubohé přízraky, jež se neměly čím usmívat, alespoň nedávaly najevo žádnou rozmrzelost.

Krátce předtím, než začalo svítat, spatřil jsem ve dveřích princeznu, s otevřenýma a žhnoucíma očima. Na boku se jí černala děsivá skvrna. Chvilí tam jen stála, pak vplula dovnitř, jako by se i ona chtěla připojit k tanci. Vyskočil jsem na nohy. Děti vykřikly záštiplným strachem a světla zmizela. Dvorní však nahlédl nízko visící měsíc a já je spatřil, jak se k sobě tisknou. Duchové zmizeli – alespoň už nebyli vidět. Ani princezna tu nebyla. Vyrázil jsem k místu, kde jsem ji nechal: ležela tam se zavřenýma očima, jako by se ani nepohnula. Vrátil jsem se do síně. Malincí už byli na zemi a ukládali se ke spánku.

Když jsme se nadcházejícího rána vydávali na cestu, zahlédli jsme nedaleko od sebe, jak se v houštích pohybují dva kostlivci. Malincí porušili pochodovou formaci a rozeběhli se k nim. Vydal jsem se za nimi; a ačkoli už teď chodili bez potíží, bez dlah a provázků, poznal jsem onen pár, který jsem už jednou tady v okolí spatřil. Děti se s nimi okamžitě spřátelily, chytaly je za paže a hladily jim kosti dlouhých prstů; a bylo zjevné, že se těmto ubožákům tato pozornost zamlouvá. Zdálo se, že ti dva teď spolu vycházejí znamenitě. Společná újma je spojila! Ztráta všeho znamenala začátek jejich nového života!

Když si Malincí všimli, že si kostlivci nasbírali hrsti plné bylin a hledají ještě další, pečlivě zjistili, jaké rostliny si už našli, natrhali je a naplnili jimi kostlivcům napražené ruce. Potom se s nimi rozloučili, slíbili jim, že se na ně

přijdou ještě jednou podívat, a vydali se znovu na cestu, přičemž si navzájem sdělovali, že ani nevěděli, že žijí ve stejném lese.

Když jsme dorazili do hnízdiště, zůstal jsem s nimi na noc, abych dohlédl na to, že se zase zabydleli; Lona totiž stále vypadala jako mrtvá a nebylo kam spěchat.

Princezna nic nejedla a oči měla stále zavřené: v obavě, že umře dříve, než dospějeme ke konci své cesty, zašel jsem k ní v noci a položil jí na rty svou obnaženou ruku. Zakousla se do ní tak zběsile, že jsem nahlas vykřikl. Ani nevím, jak jsem se od ní dostal pryč, ale když jsem přišel k sobě, byl jsem mimo její dosah. Už bylo ráno a já jsem se hned začal starat o odjezd.

Vybral jsem dvanáct Malinkých, ne těch nejsilnějších či největších, nýbrž těch nejmilejších a nejveselejších, posadil jsem je na šest slonů a vybral ještě další dva moudré *nemotory*, jak jim děti říkaly, aby nesli princeznu. Stále jsem jel na Lonině koni a její tělo jsem vezl před sebou zabalené v jejím plášti. Zamířil jsem tou nejpřímější cestou, jak jsem jen dokázal určit, přes levé rameno říčního koryta do Domu hořkosti, kde jsem doufal, že se dozvím, jak nejlépe zdolat širší a rozeklanější rameno a jak se vyhnout planině příšer: první věci jsem se obával kvůli slonům, druhé kvůli dětem.

Na cestě mě čekala jedna strašná noc – třetí, strávená v pustině mezi dvěma rameny mrtvé řeky.

Slony jsme zastavili na jednom chráněném místě, a tam jsme i mezi ně spustili princeznu, aby až do rána ležela na písku. Vypadala zcela mrtvá, ale myslím, že nebyla. Já jsem si lehl kousek od ní, Lonino tělo jsem si položil na druhou stranu, abych tak střežil zároveň tu mrtvou i tu nebezpečnou. Měsíc se nacházel v polovině západní oblohy, bledý a zamyšlený, a vrhal na zem strakaté stíny. Najednou se přes něj cosi přetáhlo, byl sice stále vidět, ale nevydával žádné světlo: jeho shovívavou nádheru halil hustý, průzračný povlak, a měsíc vypadal celý ustaraný. Závoj se trochu odhrnul a já jsem proti jasu měsíce spatřil okraj toho povlaku – zubatý lem potrhaného, zahnutého, jakoby netopýřího křídla. Zvedl se studený, štiplavý vítr – a tu se na mě vrhla Lilith. Měla stále spoutané ruce, ale zuby mi stáhla z ramen pláště, který mi zhotovila Lona, a zakousla se mi do masa. Ležel jsem jako omráčen.

Už ze mě do ní přetékala sama esence života, když jsem si vzpomněl a udeřil ji do ruky. Zvedla hlavu s chroptivým vřískotem a já jsem ucítil, jak se třese. Odmrštíil jsem ji ze sebe a vyskočil na nohy.

Klečela tu a kymácela se dopředu a dozadu. Zasáhl nás druhý poryv spalujícího chladu; měsíc jasně zazářil a já spatřil její tvář – vyzábrou a smrtelně bledou, potřísněnou rudou barvou.

“Pryč, ďáble!” zvolal jsem.

“Kam mě neseš?” zeptala se mě hlasem znějícím dutou ozvěnou hrobky.

“K tvému prvnímu manželovi,” já na to.

“Zabije mě!” zaúpěla.

“Aspoň mě zbaví břemene!”

“Dej mi mou dceru,” vykřikla najednou a zaskřípala zuby.

“Nikdy! Konečně docházíš zkázy!”

“Uvolni mi ruce, pro smilování!” zaskuhrala. “Mučí mě to. Provaz se mi zarývá do masa.”

“Neodvažuji se. Lehni si!” řekl jsem.

Padla na zem jako špalek.

Zbytek noci uběhl v klidu a ráno zase vypadala jako mrtvá.

Před setměním jsme dospěli na dohled Domu hořkosti, když tu se k mému koni přiblížil jeden ze slonů.

“Králi, prosím, nejedeš snad na to místo?” zašeptal Malinký, který jel na jeho krku.

“Ale ano! Přenocujeme tam,” odpověděl jsem.

“Ach, to prosím ne! Tam určitě bydlí kočičí žena!”

“Kdybys ji někdy viděl, neříkal bys jí tak!”

“Tu nikdo nikdy nespátří: přišla o svou tvář! Hlavu jí tvoří jen temeno a spánky.”

“Skrývá svou tvář před nechápajícími, nespokojenými lidmi! – Kdo tě naučil jí říkat kočičí žena?”

“Slyšel jsem, že jí tak říkají zlí obři.”

“A co o ní říkali?”

“Že má na prstech drápy.”

“To není pravda. Znáš tu paní. Strávil jsem u ní jednu noc.”

“Ale ona drápy na prstech třeba má! Uvidíš jí nohy, ale drápy může mít zasunuté v polštářcích!”

“Myslíš si snad, že já mám drápy na prstech?”

“Ach, to ne; to není možné! Ty jsi hodný!”

“Mohli ti to třeba říct obři!” pokračoval jsem.

“Těm bychom věci o tobě neuvěřili!”

“Jsou obři hodní?”

“Ne; rádi lžou.”

“Tak proč jim pak věříš ohledně kočičí ženy? Já vím, že ta paní je hodná; nemůže mít drápy.”

“Jak, prosím, víš, že je hodná?”

“Jak víš, že já jsem hodný?”

Jel jsem dál, zatímco on čekal na své druhy a řekl jim, co jsem mu sdělil.

Přispěchali za mnou, a když ke mně dojeli, řekl jsem: “Nevědl bych vás do jejího domu, kdybych nevěřil, že je hodná.”

“Víme to,” odpověděli mi.

“Kdybych se chystal udělat něco, co by vás vylekalo – co byste řekli?”

“Zvířata nás někdy zpočátku lekala, ale nikdy nám nic neudělala!” odvětil jeden.

“To bylo dřív, než jsme je znali!” dodal jiný.

“Přesně tak!” odpověděl jsem. “Až uvidíte tu ženu v tom domku, poznáte, že je hodná. Možná se budete divit tomu, co dělá, ale bude vždycky hodná. Znáám ji líp, než vy znáte mě. Neublíží vám – nebo kdyby to i udělala –”

“Á, nejsi si tím jistý, drahý králi! Myslíš si, že by nám mohla něco udělat!”

Jsem si jistý, že k vám nikdy nebude nepřátelská, i kdyby vám ublížila!”

Chvilí byli zticha.

“Nebojím se, že mi někdo něco udělá – ať už trochu! – hodně!” zvolal Odu.

“Ale nechtěl bych zažít škrábance ve tmě! Obři říkají, že kočičí žena má hrozně drápy!”

“Vezu k ní princeznu,” řekl jsem.

“Proč?”

“Protože je to její přítelkyně.”

“Jak potom může být hodná?”

“Malý Kutálek je taky kamarád s princeznou,” odpověděl jsem; “a stejně tak Luva: viděl jsem je oba, a nejednou, jak se snažili krmit princeznu hrozny!”

“Malý Kutálek je hodný! Luva je moc hodná!”

“A proto jsou jejími přáteli.”

“Ta kočičí žena – chci říct ta žena, která není kočičí žena a nemá drápy na prstech – jí bude dávat hrozny?”

“Ta ji nejspíš poškrábe!”

“Proč? – Vždyť říkáš, že je to její přítelkyně!”

“Právě proto. – Přítel jen ten, kdo nám dá to, co potřebujeme, a princezna prostě potřebuje hodně poškrábat.”

Opět umlkli.

“Pokud se někdo z vás bojí,” řekl jsem, “můžete jít domů; nezabráním vám v tom. Ale nemůžu s sebou vzít někoho, kdo věří spíš obrům než mně, nebo někoho, kdo bude říkat hodné paní kočičí žena!”

“Králi, prosím,” řekl jeden, “já se tak bojím, že se budu bát!”

“Můj hochu,” řekl jsem, “na tom, že se bojíš, nic není. Jediná potíž je dělat to, co ti našeptá strach. Strach není tvůj pán! Vysměj se mu do očí a on uteče.”

“Tamhle je ve dveřích – čeká na nás!” zvolal jeden a zakryl si oči rukou.

“Ta je škaredá!” ozval se jiný a učinil totéž.

“Vždyť ji nevidíte,” řekl jsem; “tvář má zakrytou!”

“Nemá žádnou tvář!” odpověděli mi.

“Má nádhernou tvář. Jednou jsem ji viděl. – Je tak hezká jako Lonina tvář!”
dodal jsem s povzdechem.

“Tak proč si ji zakrývá?”

“Myslím, že to vím: – rozhodně k tomu má nějaký dobrý důvod!”

“Mně se ta kočičí žena nelíbí! Je strašná!”

“Nemůže se ti nelíbit a nemělo by se ti ošklivit něco, cos nikdy neviděl. – Ještě jednou, nesmíte jí říkat kočičí žena!”

“Jak jí tedy máme říkat, prosím?”

“Paní Mara!”

“To je hezké jméno!” řekla jedna holčička; “já jí budu říkat ,paní Maro‘; pak mi možná ukáže tu svou krásnou tvář!”

Mara, oblečená a zahalená v bílém, opravdu stála na prahu, aby nás přivítala.

“Konečně!” řekla. “Lilith na sebe dala čekat, ale nakonec na ni došlo! Na všechno dojde. Čekala jsem tisíce let – a ne nadarmo!”

Došla ke mně, vzala mi z náručí můj poklad, odnesla ho do domu, a když se vrátila, vzala i princeznu. Lilith se otřásla, ale nevzpírala se. Zvířata se uvelebila na zápraží. Šli jsme za naší hostitelkou; Malincí vypadali velmi vážně. Mara položila princeznu na hrubé sedátko u jedné stěny, uvolnila ji a obrátila se na nás.

“Pane Vane,” řekla, “a vy, Malincí, děkuji vám! Tato žena se nepoddá při jemném zacházení; musí dojít na hrubější. Musím se všemi silami pokusit přinutit ji k pokání!”

Milosrdně smýšlející Malincí začali tklivě naříkat.

“Ublížíte jí moc, paní Maro?” zeptala se dívka, o které jsem se před chvílí zmínil, a vložila mi svou teplou ručičku do dlaně.

“Ano; bojím se, že musím; mám strach, že mě k tomu donutí!” odpověděla Mara. “Bylo by kruté ublížit jí příliš málo. Všechno by se muselo zase opakovat, bylo by to jenom horší.”

“Můžu s ní zůstat?”

“Ne, mé dítě. Nikoho nemiluje, a proto s nikým být nemůže. Existuje jedna bytost, která s ní chce být, ale ona nechce být s ní.”

“Bude s ní ten stín, který sešel z kopce?”

“Mám strach, že ten velký Stín bude v ní, ale nemůže být s ní nebo s někým jiným. Ona bude vědět, že já jsem vedle ní, ale to ji neutěší.”

“Budete ji škrábat hluboko?” zeptal se Odu, přiblížil se a vložil jí ruku do dlaně. “Ať z ní neteče ta červená šťáva, prosím!”

Zvedla ho, otočila se k nám zády, stáhla si z tváře závoj a podržela si chlapce před sebou, aby na ni viděl.

Jako by jeho tvář byla zrcadlo, viděl jsem v ní to, co viděl i on. Chvilku zíral s otevřenou pusou; potom se mu v tváři rozlil nebeský úžas a ten se rychle

přeměnil v nesmírné potěšení. Nějakou dobu civěl jako omráčený, pak ho Mara postavila na zem. Ale ještě chvílku k ní vzhlížel a hltal ji očima – pak se k nám rozběhl s tváří proroka, který zná dokonalé štěstí, jež nedokáže vylicit. Mara si upravila závoj a otočila se k ostatním dětem.

“Než půjdete spát, musíte se najíst a napít,” řekla; “měli jste dlouhou cestu!”

Položila před ně domácí chléb a džbán studené vody. Děti nikdy předtím chléb neviděly, a tento byl navíc tvrdý a suchý, ale snědly ho bez náznaku odporu. Nikdy neviděly ani vodu, ale napily se bez otálení, a jedno po druhém vzhlíželo od lokání s tváří prozářenou příjemným překvapením. Odvedla ty nejmenší a zbytek šel ve skupince za ní. Řekly mi, že je uložila ke spánku svými jemnými rukama na podlaze vížky.

39. Oné noci

Zažily neklidnou noc a ráno o ní přinesly podivnou zprávu. Ať už se strach z jejich spánku projevil v bdění, nebo ať už s nimi strach z bdění upadl do snů, ať bděly či spaly, nikdy se ho nezbavily. Zdálo se, že celou noc se v domě něco dělo, něco příšerného, něco, o čem se neměly dozvědět. Ani jednou se neozval žádný zvuk; temnota ladila s tichem a ticho znamenalo hrůzu.

Děti mi řekly, že jednou vyplnil dům děsivý vítr a otřásl jím do základů, až se chvěl a poskakoval jako třesoucí se kůň; ale byl to tichý vítr, který v jejich místnosti nezanednal ani povzdech a vytratil se jako němé zaštkání.

Usnuly. Ale znovu se s velkým úlekem probudily. Měly dojem, že se dům plní vodou, kterou právě pily. Přicházela zdola a dmula se, dokud jí nebyla vížka plná až po strop. Avšak stejně jako vítr nevydávala žádný zvuk, a když ustoupila, děti zase usnuly v suchu a teple.

Když se probudily podruhé, řekly, že vzduch uvnitř i venku byl plný koček. Hemžily se – nahoře a dole, vpravo a vlevo, všude po místnosti. Děti cítily, jak se jim jejich drápy snaží proniknout nočními košilemi, do kterých je oblékla paní Mara, ale nedařilo se jim to; a ráno ani jedno z nich nebylo poškrábané. Tmou se náhle ozval jediný zvuk, který za celou noc zaslechly – vzdálené zavytí obrovské praprakočky z pouště: určitě svolávala své potomky, protože v tom okamžiku se kočky zastavily a všechno utichlo. Děti opět usnuly a neprobudily se, dokud nezačalo svítat.

Toto tedy řekly děti o svých zážitcích. Já jsem však byl se zahalenou ženou a s princeznou celou noc: něco z toho, co se událo, jsem spatřil; hodně jsem jen ucítil; a bylo tu více věcí, které oko spatřit nemohlo a srdce mohlo pochopit jen do jisté míry.

Jakmile Mara odešla s dětmi z místnosti, padl můj zrak na bílou levhartici: myslel jsem si, že jsme ji nechali za sebou, ale najednou byla tu a krčila se v koutě. Podle všeho měla hrozný strach z toho, co snad uvidí. Na vysokém krbu stála lampa a někdy se zdálo, že je místnost plná stínů, které vrhala, jindy zase, že je prostoupená nezřetelnými tvary. Princezna ležela na lavici u zdi a vypadalo to, že nehnula ani rukou, ani nohou. To čekání bylo děsivé.

Když se Mara vrátila, přitáhla lavici s princeznou doprostřed místnosti a sedla si naproti mně na druhé straně ohniště. Mezi námi plápolal malý oheň.

Mělo se stát něco strašného! Beztvaré přízraky se kmitaly a chvěly. Pomalu se z jejich středu vyplazilo cosi stříbrného, podobajícího se slepýši, a zalezlo to do ohně. Seděli jsme bez hnutí. To neznámé cosi se přibližovalo.

Ale čas plynul, nachýlila se půlnoc a nedocházelo k žádné změně. Noc byla velmi klidná. Ticho nenarušil žádný zvuk, žádné zapraskání ohně, žádné zavrzání prkna či trámu. Občas jsem pocítil jakési zvedání, ale zda to bylo v zemi nebo ve vzduchu nebo ve vodách pod zemským povrchem, zda v mém vlastním těle či duši – zda to bylo vůbec někde, to jsem říci nedokázal. Padal na mě děsivý pocit zúctovnění. Nebál jsem se však, poněvadž mi přestalo záležet na všem kromě toho, co se muselo stát.

Najednou byla půlnoc. Zahalená žena vstala, otočila se k lavici a pomalu si odmotala dlouhé obinadlo, které jí skrývalo tvář: padlo na zem a ona přes ně překročila. Princezna ležela nohama směrem ke krbu; Mara zamířila k její hlavě, otočila se a stanula za ní. Pak jsem spatřil její tvář. Byla nevyslovitelně nádherná – bledá a smutná, smutná ze srdce a duše, nikoli však nešťastná, a já jsem seznal, že nikdy nemůže být nešťastná. Po lících jí stékaly velké slzy; otřela si je rouchem; nabyla velmi klidného vzezření a přestala plakat. Kdyby nebylo soucitu zračícího se v každém rysu její tváře, vypadala by až přísně. Položila princeznu na hlavu ruku – na vlasy, které jí rostly nízko na čele, sklonila se a dýchlá jí na sinálé obočí. Tělo se zachvělo.

“Odvrátíš se od těch zlých skutků, které jsi tak dlouho páchala?” zeptala se Mara mírně.

Princezna neodpovídala. Mara položila svou otázku ještě jednou, tím stejně měkkým, pobízejícím tónem.

Žádná odezva. Pronesla svá slova potřetí.

Nato domnělá mrtvola otevřela ústa a odpověděla; slova jako by byla zarámována něčím jiným než zvukem. – Nedokáží to lépe přiblížit: zvuky to nebyly, přesto jsem je chápal jako slova.

“Ne,” řekla. “Budu sama sebou, a nikým jiným!”

“Vždyť už teď jsi jiná, nejsi sama sebou! Nechceš být svým skutečným Já?”

“Budu tím, za co se teď považuji.”

“Pokud by ses opět postavila na nohy, neodдалa by ses pokání za špatnosti, které jsi napáchala?”

“Chovala bych se podle svého založení.”

“Neznáš je: tvé založení je dobré, a pácháš zlo!”

“Budu činit to, co bude chtít mé Já – co si mé Já umane.”

“Budeš činit to, k čemu tě povede Stín, zastiňující tvé Já?”

“Udělám to, co budu chtít udělat.”

“Zabila jsi svou dceru, Lilith!”

“Zabila jsem tisíce. Ona mně patří!”

“Ona tobě nikdy nepatřila a ty patříš někomu jinému.”

“Nepatřím nikomu; jsem svá vlastní, a má dcera je má.”

“Pak běda, nadešla tvá poslední hodinka!”

“Co na tom. Jsem tím, čím jsem; nikdo mi mě samou nevezme!”

“Nejsi to Já, které si představuješ.”

“Pokud budu cítit jako své Já to, co si usmyslím, že mé Já je, co pak na tom. Jsem spokojená, že jsem sama sobě tím, čím chci být. To, jak si zvolím, že budu před sebou vypadat, mě takovou dělá. Vytváří mě má vlastní myšlenka; má vlastní myšlenka na sebe jsem já sama. Nikdo jiný mě nevytvořil!”

“Ale někdo jiný tě vytvořil a může tě přimět k tomu, aby ses podívala, co jsi vytvořila. Nebude trvat dlouho a ty sama před sebou nebudeš moci vypadat jinak, než jak tě vidí on! Nebude trvat dlouho, co se budeš kojit myšlenkou na sebe samu. Už v tomto okamžiku jsi si vědoma nadcházející změny!”

“Mě nikdy nikdo nevytvořil. Jen ať si ta Síla zkusí zbavit mě postavení svobodné ženy! Ty jsi jeho otrokyně a já tebou pohrdám! Možná mě budeš moci mučit – nevím, ale nepřinutíš mě, abych udělala něco proti své vůli!”

“Takové nucení by bylo bezcenné. Ale existuje světlo, které proniká hlouběji, než dlí vůle, světlo, které za ní rozzařuje temnotu: to světlo tvou vůli může změnit, může způsobit, že bude tvá, nikoli někoho jiného – nikoli Stínu. Do stvořeného může vplout sama tvůrčí vůle, a tak ji vykoupit!”

“Takové světlo do mě nevstoupí: nenávidím je! – Běž mi z očí, otrokyně!”

“Nejsem žádná otrokyně, poněvadž to světlo miluji a milovat chci, tu hlubší vůli, která tu mou stvořila. Není otroků, kromě tvorů, kteří uplatňují svou vůli proti svému stvořiteli. Otrokem je ten, kdo křičí: „Jsem svobodný,“ a navzdory tomu nemůže přestat existovat!”

“Tvé roztřesené srdce ti vkládá na jazyk bláhovosti! Představuješ si, že už jsem se ti odevzdala: pohrdám tebou! Odporuji ti! To, co si vyberu, že budu, ty nezměníš. Nebudu tím, co si myslíš, že jsem – tím, co říkáš, že jsem!”

“Lituji; musíš trpět!”

“Ale svobodná!”

“Jen ten je volný, kdo osvobodí; nemiluje svobodu ten, kdo zotročí: sám je otrokem. Veškerý život, veškerou vůli, veškerá srdce, která se ti přiblížila, ses snažila ujařmit: jsi otrokyní každého otroka, kterého jsi vytvořila – takovou otrokyní, že to ani nevíš! – Podívej se sama na sebe!”

Sňala princezně ruku z hlavy a o dva kroky od ní ustoupila.

Dům zachvátil němý duch jakoby hučícího plamene – myslím, že tentýž, který dětem připadal jako tichý vítr. Bezděky jsem se otočil k ohništi: nehybně v něm zářil malý stálý oheň. Spatřil jsem však, jak se z něho plazí ten červu podobný tvor, do běla rozžhavený, žhnoucí jako roztavené stříbro, tepající srdce elementárního ohně. Plazil se velmi pomalu po podlaze k lavici. Ještě pomaleji se vyplazil na ni a uvelebil se princezně u nohou. Vstal jsem a přikradl se blíže. Mara tu stála nehnutě, jako člověk očekávající něco předvídaného. Ta třpytící se věc se doplazila dál k obnažené kostnaté noze: nebylo vidět, že by jí způsobovala nějaké utrpení, a stejně tak v místě, kde červ ležel, nebyly stopy po sežehnutí. Pozvolna, velmi pozvolna se jí plazil podél roucha, až dospěl k hrudi, kde mezi záhyby zmizel.

Princeznina tvář zůstávala kamenná a klidná, víčka měla zavřená, jako by oči pod nimi byly mrtvé; několik minut se nic nedělo. Postupně se na její suché, pergamenové pokožce začaly objevovat kapky té nejjemnější rosy: za chvíli dosáhly velikosti malých perel, stekly k sobě a začaly v čúrcích stékat. Vyrazil jsem, abych z té ubohé, sešlé hrudi červa sňal a rozšlápl ho. Ale Mara, Paní žalu, se mi postavila do cesty a rozevřela stažené okraje roucha: po hadovi ani stopa – žádná vypálená cestička; tvor pronikl do středu černé skvrny a provrtával se klouby a morkem kostí k myšlenkám a úmyslům srdce. Princezna sebou jednou škubla a zachvěla se, a já poznal, že červ dorazil do její tajné síně.

“Vidí se!” pravila Mara; položila mi dlaň na ruku a odvedla mě na tři kroky od lavice.

Najednou se princeznino tělo vzepjalo, pak skočila na zem a stála tu vzpřímená. Hrůza zračící se jí v očích mě rozechvěla strachem, aby snad neotevřela oči a jejich pohled mě neuhranul. Hrud' se jí zvedala a zase klesala, ale nevycházel z ní žádný dech. Vlasy jí volně visely a kapalo z nich; pak se jí na hlavě zjezily a vyšlehly z nich jiskry; potom se vrátily do původní polohy a na podlahu z nich vytekla pot jejího mučení.

Byl bych ji objal, ale Mara mě zastavila.

“Nemůžete se k ní přiblížit,” řekla. Je od nás daleko, v hloubi pekla uvědomování si sebe sama. Oheň všehomíra do ní vyzařuje vědomí o dobru a zlu, vědomí toho, co je zač. Konečně spatřuje dobro, kterým není, a zlo, kterým je. Ví, že ona sama je ten oheň, v němž se spaluje, ale neví, že v srdci toho ohně je Světlo života. Její trýznění spočívá v tom, že je tím, čím je. Nebojte se o ni;

není opuštěna. Nezbyval tu žádný jemnější způsob, jak jí pomoci. Čekejte a dívejte se.”

Mohla tam tak stát pět minut nebo pět let – nedovedu to odhadnout; ale nakonec se vrhla na zem.

Mara k ní přistoupila a shlížela na ni. Nad ženou, která nikdy neplakala a nikdy plakat nechtěla, ronila velké slzy.

“Změníš své zvyky?” zeptala se nakonec.

“Proč mě takovou stvořil?” zavzdychala Lilith. Já bych se stvořila – ach, tak jinak! Jsem ráda, že mě stvořil on, a ne já! Vina za to, co jsem, padá výhradně na něj! Já bych nikdy nestvořila něco tak ničemného! On měl v úmyslu mě takovou stvořit, abych to věděla a tak bědovala! Už se nikdy nenechám tvořit!”

“Přetvoř se tedy,” řekla Mara.

“Ach, to nedokáži! Víš to a vysmíváš se mi! Jak často jsem trpěla, abych přestala existovat, ale ten tyran mě udržuje při životě! Proklínám ho! – A nech ho, ať mě zabije!”

Ta slova jako by přerušovaně tryskala z umírající fontány.

“Pokud by tě nestvořil,” pravila Mara mírně a pomalu, “nemohla bys ho ani nenávidět. Ale on tě takovou nestvořil. Ty sama jsi ze sebe udělala to, co jsi. – Neklesej na mysli: on tě může navrátit k čistotě.”

“Nenechám se změnit!”

“Nezmění tě; pouze tě navrátí do stavu, jaká jsi byla původně.”

“Nechci být ničím z jeho dílny.”

“Nejsi ochotna si nechat spravit to, co jsi pokazila?”

Němě tu ležela; zdálo se, že její trýzeň pominula.

“Jestli svolíš, lehni si znovu na lavici.”

“Nesvolím,” odpověděla. Slova cedila přes zaťaté zuby.

V domě jako by se zvedl vítr a začal vát nehlučně, aniž do něčeho narážel; začala stoupat voda, aniž se její vlnky jakkoli zčeřily a rostoucí hladina vydala sebenepatrnější povzdech. Byla studená, ale údy v ní neprokřehly. Přitékala neviditelná a tichá. Nepůsobila na žádný můj smysl, a přesto jsem věděl, že stoupá. Pak jsem uviděl, jak se princezna vznesla a pluje. Neslo ji to jemně, aniž mohla odporovat, a zanechalo ji to, spíše než položilo, opět na lavici. Pak voda rychle odtekla.

Protichůdné myšlenky, obviňující i omlouvající, se ozvaly nanovo a nabyly na intenzitě. Duše Lilith se vystavovala trýzni čistého pronikavého vnitřního světla. Začala sténat a zhluboka vzdychat a pohybovat rty, jako by rozmlouvala s oddělenou částí svého Já: její pozice královny už nebyla jednolitá; byla rozdělena sama proti sobě. Jednu chvíli jako by slavila vítězství nad svým největším nepřítelem a naříkala; jindy se svíjela jakoby v objetí přítele, jehož z duše nenáviděla, a smála se jako posedlá. Postupně se pustila do čehosi, co se zdálo

být příběhem o ní samé, v jazyce tak cizím, ve výrazivu tak nepostižitelném, že jsem rozuměl jen občas krátkým útržkům. Nicméně onen jazyk jako by byl starobyloou formou jazyka, který jsem dobře znal, a výrazivo jako by náleželo snům, které jsem kdysi snil, ale které se vzpíraly mým vzpomínkám. Zdálo se, že příběh občas naráží na věci, které Adam četl z poškozeného rukopisu, a často se letmo zmiňuje o vlivech a silách – a měl jsem neodbytný dojem, že i o neřestech –, s nimiž jsem obeznámen nebyl.

Přestala a znovu se jí ve vlasech objevila ona hrůza, střídavé jiskření a kapičky potu a oči se jí zalily. Vrhł jsem po Maře prosebný pohled.

“Toto nejsou slzy pokání!” řekla. “Opravdové slzy se hromadí v očích. Tyto jsou mnohem trpčí, a zdaleka ne tak dobré. Sebeopovržení není žal. Ale přesto je to dobré, neboť to značí pokrok na cestě domů, a v náručí otcově rozmařilec zapomene na své Já, které si oškliví. Jakmile bude u otce, pozbude ve svých očích vlastní důležitosti. Tak tomu bude i u ní.”

Přistoupila blíže a pravila:

“Navrátíš to, co jsi neprávem vzala?”

“Nevzala jsem nic,” odpověděla princezna, a slova ze sebe dostávala navzdory bolesti, “co jsem neměla právo vzít. Má moc brát si toto právo dokázala.”

Mara od ní odešla.

Pozvolna jsem si v hloubi duše začal uvědomovat nástup neviditelné temnoty, čehosi strašnějšího, než tu kdy bylo cítit. Princeznu zahálila příšerná Nicota, dokonalá Negace; dotkl se mě okraj bytí této Nicoty, které však žádným bytím nebylo, a na zlomek vteřiny jsem si tu připadal sám s Absolutní smrtí! Necítil jsem nepřítomnost všeho, spíše přítomnost Nicoty. Princezna se vymrštila na zem z lavice s mimořádně silným a hořkým jakotem. Šlo o odskok Bytí od Zániku.

“Pro smilování,” vykřikla zmučeně, “vyrvěte mi srdce, ale nechte mě žít!”

Utrpení dosáhlo okraje číše jejího života a jakási ruka ji vyprázdnila!

Pozvedla hlavu, napůl se vzpřímila a rozhlédla se. Za okamžik už tu stála s výrazem dobyvatelky: ona vyhrála bitvu! Směle se postavila svým duchovním nepřátelům; a oni se poražení stáhli! Zvedla nad hlavu svou vyzáblou ruku a z hrdla se jí vydral jásos ďábelské radosti – když tu se najednou upřeně zadívala. – Co viděla?

Podíval jsem se a viděl: před ní, vržený z neviditelného nebeského zrcadla, stál její odraz a vedle něho pak tvar oslnivé krásy. Zachvěla se a opět upadla bezvládně na zem. Poznala tu bytost, tak jak ji zamýšlel stvořit Bůh, i tu druhou, kterou stvořila ona sama.

Zbytek noci strávila zcela nehybně.

Vstala až s příchodem kalného jitra, otočila se na Maru a v povýšené pokoře řekla:

“Vyhrála jsi. Dovol mi odejít do pustiny a naříkat nad sebou.”

Mara viděla, že tato odevzdanost není falešná, ale není ani skutečná. Chvilí se na ni dívala a odpovéděla:

“Začni tedy, konej dobro v místě zla.”

“Nevím jak,” odvětila – s výrazem člověka, který předvídal a zároveň se děsil odpovědi.

“Otevři ruku a pusť to, co v ní je.”

Zdálo se, že se z ní užž dere prudké odmítnutí, ale přece to vydržela.

“Nemohu,” řekla. “Už nemám tu moc. Otevři ji za mě.”

Zaťatou ruku napřáhla před sebe. Byla to spíše tlapa než ruka. Mně připadalo jasné, že ji otevřít nemůže.

Mara se na ni ani nepodívala.

“Musíš ji otevřít sama,” řekla klidně.

“Už jsem ti řekla, že nemohu!”

“Můžeš, jestli chceš – asi opravdu ne ihned, ale vytrvalou snahou. To, co jsi napáchala, si ještě nepřeješ odčinit – ještě to nemáš v úmyslu!”

“Hádala bych, že si to myslíš,” odpověděla jí princezna a vrhla po ní vyzývavý pohled, “ale já vím, že ruku nemohu otevřít!”

“Znám tě lépe, než se znáš ty, a vím, že to dokážeš. Častokrát jsi ji trochu pootevřela. Bez námahy a bez bolesti ji úplně neotevřeš, ale otevřít ji *můžeš*. Přinejhorším ji můžeš otevřít násilím! Zapřísahám tě, seber síly a rozevři ji.”

“Nebudu se pokoušet o něco, co mi přijde nemožné. Chovala bych se jako blázen!”

“Což jsi dělala celý život! Ach, tebe je obtížné něco naučit!”

Na princeznu tváří se opět objevil vzdor. Otočila se k Maře zády a řekla:

“Já vím, kvůli čemu mě mučíš! Nepodařilo se ti to, a ani nepodaří! Ty ještě poznáš, že jsem silnější, než si myslíš! Já ještě budu sama svou paní! Jsem stále ta, jak jsem se vždy znala – královna Pekla a paní světů!”

Pak se odehrála ta nejhroznější věc. Nevěděl jsem, co to bylo; věděl jsem, že nejsem schopen si něco takového představit; věděl jsem jen, že pokud se to přiblíží ke mně, zemřu hrůzou! Ted' již vím, že to byl *Život ve Smrti* – mrtvý život, který však existoval; a věděl jsem, že Lilith už ho předtím zahlédla, opravdu jen zahlédla: nikdy u ní nebyl, až nyní.

Stála tak, jak se otočila. Mara poodešla a sedla si k ohni. S obavou, že tu zůstanu stát sám s princeznou, odešel jsem i já a opět jsem usedl k ohništi. Něco mě začalo opouštět. Z mé bytosti, nikoli do ní, se kradl jakýsi pocit chladu, a přesto by se to chladem nedalo nazvat. Kradl se a pronikal mnou. Zdálo se, že spolu zároveň zhasínají lampa života i věčný oheň, a já jsem tu měl zůstat pouze s vědomím, že jsem byl naživu. Naštěstí ztráta nezašla tak daleko a mé myšlenky se vrátily k Lilith.

Odehrávalo se v ní něco, co jsme neznali. Věděli jsme, že necítíme to, co cítí ona, ale cítili jsme část utrpení, které zakoušela. Ta věc byla v ní, nikoli v nás; její odraz, princeznino utrpení, k nám dosahoval a odrážel se i v nás: nacházela se v okolní temnotě, a my jsme byli přítomni s tou, jež v ní byla! My jsme v okolní temnotě nebyli; pokud bychom v ní byli, nemohli bychom být s ní; byli bychom bezčasově, bezprostorově, dokonale odloučení. Temnota nezná ani světlo, ani samu sebe; pouze světlo zná sebe, a stejně tak i tmu. Pouze Bůh nenávidí zlo a chápe je.

Z princezny něco odešlo, něco, co teprve teď na základě této nepřítomnosti poznala, že v ní bylo každický okamžik jejích zlovolných let. Zdroj života se stáhl; jediné, co jí zbylo z vědomé osobnosti, byly cáry jejího mrtvého a zkaženého života.

Stála strnulá. Mara si zabořila hlavu do dlaní. Já jsem zíral na tvář bytosti, která znala bytí, nikoli však lásku – neznala ani život, ani radost, ani dobro; vlastníma očima jsem viděl tvář živoucí smrti! Poznala život, jen aby si uvědomila, že zhynul a že v ní žije smrt. V ní nejenže zhynul život, byla si vědoma, že je mrtvola. Zabíla svůj život a byla mrtvá – a věděla to. Musela se usmrcovat stále a stále! Všechně se snažila změnit se, a nedokázala to! Byla mrtvý život! Nemohla zhynout! Musí být! Ve tváři jsem jí odhaloval víc než utrpení – viděl jsem, že zmátek skrývajících se v ní překonává to, co může vyjít najevo. Žhnula nafialovělou tmou; světlo v ní byla tma, a na způsob tmy i zářila. Byla čímisi, co Bůh nemohl stvořit. Zmocnila se většího podílu na sebetvoření a její podíl zničil ten Jeho! Viděla teď, co stvořila, a hledme, nebylo to dobré! Byla mrtvolou obdařenou vědomím, jejíž rakev se nikdy neměla rozpadnout, nikdy ji neměla vysvobodit! Její tělesné oči byly doširoka otevřené, jako by nahlížely do samé podstaty hrůzy – do svého vlastního nezničitelného zla. I pravou ruku měla nyní zaťatou – a svírala existující Nic – své dědictví!

Ale Bůh umožňuje všechno: dokáže spasit!

Aniž změnila výraz, aniž byl zjevný její úmysl, přikročila Lilith k Maře. Ta její příchod vycítila a vstala.

“Odevzdávám se,” řekla princezna. “Nemohu vzdorovat. Jsem poražena. – Nicméně nemohu otevřít ruku.”

“Pokusila ses?”

“Pokouším se teď vší silou.”

“Zavedu tě ke svému otci. Ukřivdila jsi mu nejvíce z celého tvorstva, a tudíž on z celého tvorstva ti může nejlépe pomoci.”

“Jak mi *on* může pomoci?”

“Odpustí ti.”

“Ach, kdyby mi jen pomohl přestat být! Ani toho nejsem schopna! Nemám nad sebou žádnou moc; jsem otrokyně! Uznávám to. Nech mě umřít.”

“Věru jsi otrokyně, jež se jednoho dne stane dítětem!” odpověděla Mara. – “Vskutku umřeš, ale ne tak, jak si myslíš. Ty zemřeš ze smrti do života. Do Života, který proti tobě nikdy nic neměl!”

Jako matka, v níž spočívá mateřství celého světa, objala Mara Lilith a políbila ji na čelo. Z očí jí vyprchal žhnoucí chlad a jejich studnice se naplnily. Mara Lilith zvedla a odnesla ji na své vlastní lože v rohu místnosti, jemně ji na ně položila a s hlazením jí zavřela oči.

Lilith ležela a plakala. Paní žalu došla ke dveřím a otevřela je.

Jitro, s Jarem v náručí, už čekalo na prahu. Vklouzlo jemně otevřenými dveřmi dovnitř a suknicemi jejich šatů povíval větřík. Obtékal Lilith a čeřil neznámé, probouzející se moře života věčného; čeřil je, dokud pomalu ta, jež byla pouhým plevem vyvrženým na suchý, písčitý břeh, kde měla zhynout, nepoznala, že je zátokou nekonečného oceánu, který do ní měl od nynějška věčně vtékat a zamezit přílivům a odlivům. Na jitřní větřík odpověděla dechem oživení a začala posečenou, rozbolavělou trávu, který ji hojí líbezností veškeré hudby, zamlklostí, jež se nachází mezi hudbou a tichem. Rosil pustá místa kolem chalupy a zaslechly ho i písčiny Lilithina srdce a vpíjely ho. Jakmile se Mara posadila vedle její postele, slzy jí tekly jemněji než déšť a brzy již tvrdě spala.

40. Dům smrti

Paní žalu vstala, zahalila si tvář a šla zavolat Malinké. Spali, jako by se nehnuli celou noc, ale jakmile jen promluvila, vyskočili čilí jako rybičky. Šli za ní zvesela dolů po schodech a ona je dovedla až k ležící princezně, již ještě ve spánku stále kanuly slzy. Jejich veselé tváře zvažněly. Podívali se z princezny na déšť, pak zase zpátky na princeznu.

“Padá obloha!” zvolal jeden.

“Z princezny teče bílá štáva!” zakřičel jiný s výrazem úžasu.

“To jsou řeky?” zeptal se Odu a zíral na potůčky, které jí stékaly po vyhublých lících.

“Ano,” odpověděla Mara, “- ty nejnádhernější řeky.”

“Já jsem si myslel, že řeky jsou větší a ženou se jako hodně Malinkých a vydávají hlasité zvuky!” pokračoval a podíval se na mě, protože jen ode mě o nich slyšel vyprávět.

“Podívejte se na ty nebeské řeky!” řekla Mara. “Podívejte se, jak padají, aby probudily vodstvo pod zemí! Zakrátko potečou řeky všude, zvesela a hlasitě,

jako tisíce a tisíce šťastných dětí. To z nich budete mít radost, Malinci! Ještě jste žádné neviděli a ani nevíte, jak je voda nádherná!”

“To je asi radost země, že se princezna udobřila,” řekl Odu. “Podívejte se na tu radost nebe!”

“Jsou ty řeky radostí princezny?” zeptala se Luva. “Nejsou její šťávou, protože nejsou červené!”

“Jsou šťávou uvnitř té šťávy,” odpověděla Mara.

Odu si položil prst na oko, zadíval se na něj a potřásl hlavou.

“Princezna teď nebude kousat!” řekla Luva.

“Ne; to už nebude nikdy dělat,” odvětila jí Mara. “Ale teď ji musíme odnést blíž domů.”

“Do hnízda?” zeptal se Sozo.

“Ano; do velkého hnízda. Ale napřed ji musíme odnést někam jinam.”

“A kam?”

“Je to největší místnost v tomto světě. – Ale myslím, že ji brzo strhnou: bude brzy plná malých hnízd. – Běžte pro ty svoje nemotory.”

“Prosím, a jsou tam nějaké kočky?”

“Ani jedna. Ta hnízda jsou příliš plná nádherných snů, aby se do nich dostala třeba jediná kočka.”

“Budeme hned hotovi,” řekl Odu a vyběhl ven. Běželi s ním všichni kromě Luvy.

Lilith teď už byla vzhůru a naslouchala se smutným úsměvem.

“Ale ty její řeky tečou tak rychle!” podivila se Luva, která stála vedle ní a od její tváře nemohla odtrhnout oči. “Má šaty úplně – nevím, jak to říct. Nemotorům se to nebude líbit!”

“Nebude jim to vadit,” Mara na to. “Ty řeky jsou tak čisté, že očistí celý svět.”

Já jsem předtím usnul u ohně, ale teď jsem už byl nějakou chvíli vzhůru a poslouchal. Vstal jsem.

“Je čas sednout na koně, pane Vane,” řekla naše hostitelka.

“Řekněte mi, prosím vás,” zeptal jsem se, “je nějaký způsob, jak bychom se mohli vyhnout kanálům a doupatům příšer?”

“Je tu jedna snadná cesta přes řečiště, kterou vám ukážu,” odpověděla; “ale kolem příšer musíte ještě jednou projít.”

“Mám strach o děti,” řekl jsem.

“Strach se jich ani jednou nedotkne,” odpověděla.

Vyšli jsme z chalupy. Zvířata čekala kolem dveří. Odu už seděl na krku jednomu z dvou, která měla nést princeznu. Já jsem se posadil na Lonina koně; Mara přinesla její tělo a vložila mi je do náručí. Jakmile vyšla znovu ven s princeznou, děti vydaly radostný výkřik: už nebyla zahalená! Když se na ni

dívaly a unášely se její krásou, chlapci úplně zapomněli princeznu od ní převzít; ale Lilit h jemně uchopili do chobotů sloni, jeden kolem trupu, jeden kolem kolen, a s Marinou pomocí si ji mezi sebe položili.

“Proč chce princezna jet?” zeptal se jeden malý chlapec. “Zůstala by hodná, kdyby byla tady!”

“Chce jet, a nechce jet: pomáháme jí,” odpověděla Mara. “Tady hodná nezůstane.”

“Co jí pomáháte udělat?” pokračoval.

“Odjet někam, kde se jí dostane větší pomoci – pomoci, aby otevřela ruku, kterou má zavřenou už tisíc let.”

“Tak dlouho? To už se naučila si bez ní poradit: proč by ji měla teď otvírat?”

“Protože svírá něco, co není její.”

“Prosím, paní Maro, dáte nám, než odjedeme, kousek toho svého moc suchého chleba?” zeptala se Luva.

Mara se usmála a donesla jim čtyři bochníky a velký džbán vody.

“Pojíme až při cestě,” řekli Malincí. Ale vodu s potěšením vypili.

“Já si myslím,” poznamenal jeden, “že to musí být sloní šťáva! Jsem po ní tak silný!”

Vyrazili jsme, Paní žalu šla s námi, nádhernější než slunce, a v patách jí kráčela bílá levhartice. Myslel jsem si, že nás navede na stezku přes strouhy, ale brzy jsem zjistil, že s námi půjde celou cestu. Potom jsem chtěl slézt z koně, aby na něm mohla jet, ale nenechala mě.

“Já nic nenesu,” řekla. “Děti a já půjdeme spolu.”

Bylo to to nejkrásnější ráno; slunce nádherně zářilo, vítr sladce vál, ale poušť se jim utěšit nepodařilo. Nebyla tu voda.

Koryta jsme přešli bez obtíží, přičemž děti celou cestu poskakovaly kolem Mary, ale k vrcholu pásma nad zlou kotlinou jsme došli, až když už slunce pomalu zapadalo. Tehdy jsem Malinkým řekl, ať si vylezou na slony, protože měsíc se mohl opozdit a já jsem se nedokázal vyvarovat určitých obav.

Vedla nás teď Paní žalu; za námi šli sloni – dvojice, která nesla princeznu, šla uprostřed; úplně na konci kráčela levhartice; a právě když jsme došli na obávaný okraj, vykoul měsíc a vykreslil před námi mělkou kotlinu, v níž se nic nehýbalo. Mara do ní vstoupila; jejím krokům či našlapování mého koně neodpověděl ani jeden pohyb. Ale jakmile do ní vkročili sloni nesoucí princeznu, začala se ta zdánlivě pevná země zvedat a vřít a hnula se veškerou úděsnou havětí toho d'ábelského ležení. Na všech stranách povstávaly obludy, do plné délky se napínaly krky, tasily se zobáky a pařáty, otvíraly se chřtány. Procesí hlav s dlouhými zobáky, tvář s příšernými čelistmi a zauzlenými chapadly se vydávalo za Lilit. Ta zůstávala ležet v panickém strachu a neodvažovala se hnout ani prstem. Pochybuji, zda ty příšerné stvůry vůbec viděly děti; je jisté, že

se jich ani jedna nedotkla; ani jeden ohavný úd nepronikl živoucím valem jejich stráží, aby se jí zmocnil.

“Malincí,” vykřikl jsem, “držte slony těsně kolem princezny. Buďte stateční; nedotknou se vás.”

“Co se nás nedotkne? Proč máme být stateční?” odpovídali mi; a já jsem vytušil, že si nejsou vědomi ani jedné z těch ohyzdností, které je obklopovaly.

“To nic,” opáčil jsem; “jen zůstaňte blízko.”

Byli vyzbrojeni svou slepotou! Neschopnost vidět zlo je halila bezpečím. To, čeho si nemohli být nijak vědomi, jim nemohlo ublížit.

Ale co za odporné patvary jsem té noci zahlédl! Mara šla několik kroků přede mnou, když na stezku mezi nás dopadla hlava bez těla. Pod slony se k nám prodrala levhartice a byla by ji uchopila, kdyby se hlava se strašlivým šklebením a děsivým zavytím rychle neroztočila, neodskočila od ní a nezaryla se do země. Smrt v mé náruči mě zprošťovala strachu a já na vše pohlížel nehnutě, třebaže jsem přirozeně nikde jinde nespátřil tak zpropadenou sběť!

Mara šla stále přede mnou a levhartice jí teď našlapovala těsně v patách, často se také chvěla, protože byla velká zima, když tu se vlevo před námi najednou začala zvedat země a k nám se blížila nízká vlna. Přibližovala se a neustále rostla; vyhržela z ní velká oválná hlava s masitými trubičkami místo vlasů, a jen co otevřela tlamu, rafla po mně. Levhartice vyskočila, ale celá popletená dopadla až za ni.

Skoro přímo pod nohama nám vyrazila hlava obrovitého hada, jemuž se v očích převalovaly záblesky světla. Levhartice znovu vyrazila do útoku, ale nic nenašla. Na třetí stvůru vyrazila se stejnou zuřivostí a dopadla stejně neslavně – potom hordám přízraků rozmrzele přestala věnovat pozornost. Já jsem však nebezpečí rozuměl a celý přesun jsem jen urychloval – tím spíše, že i měsíc se choval jaksi divně. Za celou tu dobu jsem spatřil, jak se jednou vrátil zpět o celou svou šířku. Oblouk, který opisoval, byl velmi nízký, a měsíc už teď začínal rychle zapadat.

Málem jsme dospěli k cíli, když mezi námi a okrajem kotliny vyrazil dlouhý krk, na jehož konci, jako květ nějaké pekelné lilie, vyrůstala hlava mrtvolý; ústa měla pootevřená a plná špičáků. Kráčel jsem dál; hlava se vzdálila, pak se stáhla. Paní vkročila na pevnou půdu, ale levhartice putující mezi námi se ještě jednou vzchopila, otočila se a vrhla se na hrdlo té hrůzy. Já jsem zůstal, kde jsem byl, abych dohlédl na slony s princeznou a dětmi, kteří už dospěli do bezpečí. Potom jsem se obrátil k levhartici. V tom okamžiku zapadl měsíc. Chvilku jsem viděl, jak se levhartice a hadí stvůra svíjejí v oblaku prachu; pak je pohltila tma. Můj kůň se třásl strachy, zatočil se a třemi skoky slony předběhl.

Když jsme k nim dobíhali, na princeznu dopadl jakýsi beztvářý rosol. Na něj se okamžitě snesla bílá holubice a začala do něj klovat zobákem. Rosol vydal

bublavý, chroptivý zvuk a odpadl. Potom jsem zaslechl ženský hlas rozmlouvající s Marou a hned ho poznal.

“Bojím se, že je mrtvá!” řekla Mara.

“Pošlu pro ni,” odpověděla matka. “Ale proč by ses měla, Maro, o ni či o kohokoli jiného bát? Smrt neublíží člověku, který umírá při výkonu práce, která mu byla určena.”

“Bude mi velice chybět; je dobrá a moudrá. A přesto jsem nechtěla, aby žila déle, než měla předurčeno!”

“Skonala s hříšníky; vstane se spravedlivými. Opět ji zanedlouho uvidíme.”

“Matko,” řekl jsem, ačkoli jsem ji neviděl, “přichází nás k vám spousta, ale většina z nás jsou Malinci. Budete nás všechny schopna přijmout?”

“Jste vítáni všichni do jednoho,” odpověděla. “Dříve nebo později budou maličci všichni, protože všichni musejí spát v mém domě! Je to tak dobré u těch, kteří uléhají mladí a svolní! – Už teď můj muž připravuje lehátko pro Lilith. Ta není ani mladá, ani příliš svolná, ale je opravdu dobře, že dorazila.”

Víc jsem neslyšel. Matka s dcerou spolu odešly do tmy. Ale v dálce jsme zahlédli světélko a klopýtavě jsme k němu přes vřesoviště zamířili.

Adam stál ve dveřích, držel svíčku, kterou nás naváděl, a mluvil ke své ženě, která za ním pokládala na stůl chléb a víno.

“Šťastné děti,” slyšel jsem, jak žena říká, “že už pohlédly na tvář mé dcery! Je to určitě nejkrásnější tvář v celém širém světě!”

Když jsme došli ke dveřím, Adam nás uvítal skoro radostně. Postavil svíčku na práh a šel ke slonům, aby odnesl princeznu dovnitř; ale ta ho odehnala, a jen co od sebe uvolnila slony, postavila se mezi ně. Odešli od ní a zanechali ji s tím, kdo byl jejím manželem – styděla se za svou nepřitažlivou vyhublost, ale neodevzdávala se. Adam tu stál a díval se na ni očima, v jejichž přísnosti se zračilo i uvítání.

“Dlouho jsme na tebe čekali, Lilith!” řekl.

Nijak mu neodpověděla.

Eva a její dcera došly ke dveřím.

“Zapřísáhla nepřítelkyně mých dětí!” zašeptala Eva a obklopovala ji krása, až oči přecházely.

“Tvým dětem už od ní nebezpečí nehrozí,” řekla Mara; “odvrátila se od zla.”

“Tak rychle jí zase nedůvěřuj, Maro,” odpověděla její matka; “ta už podvedla mnoho lidí!”

“Ale ty jí otevřeš zrcadlo Zákona svobody, matko, aby do něj mohla vstoupit a přebývat v něm! Souhlasí s tím, že otevře ruku a napraví se: nenavrátil jí velký Otec dědictví jako Svým dalším dětem?”

“Neznám Ho!” zašeptala Lilith hlasem plným strachu a pochyb.

“Proto jsi nešťastná,” pravil Adam.

“Vrátím se tam, odkud jsem přišla!” vykřikla, stiskla ruce a otočila se, že odejde.

“Právě toto bych chtěl, abys udělala, tam bych tě poslal – k Němu, od něhož jsi přišla! Nevolala jsi Ho ve svém utrpení?”

“Volala jsem Smrt – abych Jemu i tobě unikla!”

“Smrt už je na cestě, aby tě k Němu odvedla. Ty neznáš ani Smrt, ani Život, který přebývá ve Smrti! Oba se s tebou spřátelí.”

Lilith mlčky stála se sklopenou hlavou.

“Otče,” řekla Mara, “vezmi ji do náruče a odnes ji na její lehátko. Tam ona otevře ruku a umře do života.”

“Půjdu sama,” řekla princezna.

Adam se otočil a šel první. Princezna za ním celá zesláblá zašla do domku.

Potom ke mně, jak jsem tak seděl s Lonou přivinutou k hrudi, přišla Eva. Natáhla ruce, Lonu uchopila a odnesla ji dovnitř. Slezl jsem z koně a totéž učinily i děti. Koně a sloni se třáslí; Mara je jednoho po druhém poplácala a pohladila; ulehli a usnuli. Odvedla nás do domku a dala Malinkým chléb a víno ze stolu. Adam a Lilith tu stáli vedle sebe, ale oba mlčeli.

Eva vyšla ze síně smrti, kam uložila Lonu, a nabídla chléb a víno i princezně.

“Tvá krása mě zabíjí! Smrt chci, ne potravu!” řekla Lilith a odvrátila se od ní.

“Tato potrava ti pomůže zemřít,” odpověděla Eva.

Ale Lilith nechtěla ani ochutnat.

“Pokud nechceš jíst ani pít, Lilith,” řekl Adam, “pojd’ se podívat na místo, kde budeš odpočívát v pokoji.”

Pošel dveřmi smrti a ona ho pokorně následovala. Avšak jakmile překročila práh, stáhla nohu zpět a přitiskla si ruku na hrud’, zasažena nesmrtelným chladem.

Střechou zacloumal divoký, skučivý poryv větru a v jediném povzdechu odezněl. V Lilith by se krve nedořezal.

“To je on!” pronesly její bezhlesé rty: přečetl jsem jejich pohyb.

“Kdo, princezno?” zašeptal jsem.

“Velký Stín,” hlesla.

“Sem nemůže vstoupit,” řekl Adam. “Tady nikomu neublíží. I nad ním mám moc.”

“Jsou děti v domě?” zeptala se Lilith, a při těchto slovech ji Evino srdce začalo milovat.

“Nikdy se dítěte neodvážil dotknout,” řekla. “Ani ty jsi nikdy dítěti neublížila. Svou vlastní dceru jsi pouze poslala do toho nejnádhernějšího

spánku, protože už byla dávno mrtvá, když jsi ji zabila. A teď vás smíří Smrt; budete totiž spát spolu.”

“Ženo,” řekl Adam, “uložme do postele nejdříve děti, ať je vidí, že jsou v bezpečí!”

Šel pro ně. Jakmile odešel, princezna poklekla před Evou, objala jí kolena a pravila:

“Krásná Evo, přesvědč svého manžela, ať mě zabije: tebe on poslechne! Já bych ruku opravdu ráda otevřela, ale nedokážu to.”

“Nemůžeš zemřít, aniž ji otevřeš. Zabít tě by ničemu neprospělo,” odpověděla Eva. “Ale on to stejně nesvede! Nikdo kromě Stínu nemůže zabít; a ten, koho zabije, nikdy neví, že je mrtvý, žije dál, aby vykonával jeho vůli, a myslí si, že vykonává vůli svou.”

“Uved’ mě tedy do mého hrobu; jsem tak znavená, že už nemohu dál žít. Musím následovat Stín – ale nechtěla jsem!”

Nechápala, nemohla to chápat!

Pokusila se vstát, ale padla Evě k nohám. Matka ji zvedla a zanesla ji dovnitř.

Já jsem následoval Adama, Maru a děti do síně smrti. Prošli jsme kolem Evy s Lilith v náručí a pokračovali hlouběji.

“Nepůjdeš za Stínem,” slyšel jsem, jak hovoří Eva, když jsme je míjeli. “Už teď mám nohu na jeho hlavě!”

Chabé světlo v Adamově ruce blikalo po spících tvářích, a jak šel stále dál, zase je pohlcovala tma. Vzduch sám čpěl smrtí: bylo to proto, že ho nedýchal žádný z nocležníků? Celé místo naplňoval ten nejhlubší spánek. Zdálo se, jako by se od mé poslední návštěvy nikdo neprobudil, protože těla, kterých jsem si tehdy všiml, zde ležela stále. Můj otec byl stejný jako předtím, jen se nyní zdálo, že je blíže dokonalému spánku. Žena vedle něj vypadala mladší.

Temnota, chlad, ticho, nehybný vzduch, tváře krásných nebožtíků zklidňovaly tlukot dětských srdcí, ale jejich jazyky pokračovaly v hovoru – tlumenými, zastřenými hlasy.

“To je ale zvláštní místo na spaní!” řekl jeden Malinký. “To bych byl raději ve svém hnízdě!”

“Je tu taková zima!” řekl jiný.

“Ano, je tu zima,” odpověděl náš průvodce; “ale ve spánku vám zima nebude.”

“Kde jsou naše hnízda?” zeptalo se jich více, rozhlíželi se a neviděli žádné volné lehátko.

“Najděte si místo a spěte, kde si vyberete,” odpověděl Adam.

Okamžitě se rozutekli, nebojácně vstupovali mimo dosah světla, my jsme však stále slyšeli jejich jemné hlásky a bylo zjevné, že vidí, kam já vidět nemohu.

“Ach,” zvolal jeden, “tady je tak nádherná paní! – Můžu spát vedle ní? Vlezu si k ní tiše a neprobudím ji.”

“Ano, můžeš,” odpověděl mu Evin hlas za námi; a my jsme došli k lehátku, zatímco se ten malý hošík pomaličku polehoučku sunul pod pokrývku. Složil hlavu vedle hlavy paní, podíval se na nás a přestal se hýbat. Zavřela se mu víčka; a spal.

Šli jsme ještě dál a tu byl další Malinký, který si vylezl na lehátko jedné ženy.

“Matko! Matko!” volal a klečel nad ní s tváří těsně u té její. “- Je jí taková zima, že nemůže ani mluvit,” řekl a vzhlédl k nám; “ale já ji brzy zahřeju!”

Lehl si, přitiskl se těsně k ní a objal ji svou malou ručkou. Za chvíli už spal i on. Na tváři se mu zračil úsměv dokonalé spokojenosti.

Došli jsme ke třetímu z Malinkých; byla to Luva. Stála na špičkách a nakláněla se nad okrajem lehátka.

“Moje vlastní matka mě nechtěla,” řekla jemně: “a co vy?”

Když se jí nedostalo žádné odpovědi, podívala se na Evu. Pramáti ji zvedla na lehátko a Luva se okamžitě zahrabala pod sněhobílou pokrývku.

Ted' už si všichni Malinci, s výjimkou tří chlapců, konečně našli nic nenamítající spolunocleznice a leželi nehybně, celí bílí, vedle nehybných bílých žen. Ti malí sirotci si osvojili matky! Jedna drobounká holčička si našla otce, se kterým chtěla spát, a byl to ten můj. Jeden chlapec ležel vedle krásné dámy s pomalu se hojící rukou. Na prostředním ze tří lehátek, která byla až dosud neobsazena, ležela Lona.

Eva položila Lilitu vedle ní. Adam ukázal na prázdné lehátko po Lonině pravici a řekl:

“Tady, Lilit, je postel, kterou jsem ti připravil!”

Lilit vrhla pohled na svou dceru, která před ní ležela jako socha vytesaná z poloprůsvitného alabastru, a zachvěla se od hlavy k patě. “Jaká je tu zima!” zašeptala.

“Brzy tě chlad začne utěšovat,” odpověděl Adam.

“Slibovat umírajícím je jednoduché!” řekla.

“Ale já to vím: i já jsem spal. Jsem mrtvý!”

“Myslela jsem si dávno, že jsi mrtvý; ale vidím tě tu živého!”

“Živějšího, než můžeš vědět nebo jsi schopna pochopit. Když jsi mě poprvé poznala, to jsem byl jen stěží živý. Spal jsem, a jsem vzhůru; jsem mrtvý, a vlastně živý!”

“Bojím se toho dítěte,” řekla a ukázala, na Lonu: “vstane a bude mě děsit!”

“Sní o lásce k tobě.”

“Ale ten Stín!” zaúpěla; “bojím se toho Stínu! Bude mi spílat!”

“Ten, při pohledu na nějž se plaší a vzpínají nebesští koně, se neodvážá vyrušit ani jeden sen v této tiché síni!”

“Budu tedy snít?”

“Budeš snít.”

“Jaké se mi budou zdát sny?”

“To ti nepovím, ale žádné, do nichž by ti on vstoupil. Až sem Stín přijde, bude to jen proto, aby uleh a také spal. – Jeho hodinka přijde a on to ví.”

“Jak dlouho budu spát?”

“Ty a on budete poslední, kteří se probudí onoho rána všehomíra.”

Princezna ulehla, přetáhla si přes sebe pokrývku, natáhla se a nehybně ležela s otevřenýma očima.

Adam se otočil ke své dceři. Ta přistoupila blíže.

“Lilith,” řekla Mara, “ty spát nebudeš, i kdybys tu ležela tisíc let, dokud neotevřeš ruku a nepustíš to, co nemůžeš ani dát, ani držet.”

“Nemůžu,” odpověděla. “Pustila bych to, kdybych mohla, a ráda, protože jsem unavená a začínají se kolem mě stahovat stíny smrti.”

“Ty se budou stahovat a stahovat, ale nepohltí tě, dokud tvá ruka zůstane zavřená. Můžeš si myslet, že jsi mrtvá, ale bude to jen sen; můžeš si myslet, že ses probudila, ale i to bude stále jen sen. Otevři ruku a opravdu usneš – potom se opravdu probudíš.”

“Snažím se, seč můžu, ale prsty mi srostly a vrostly mi do dlaně.”

“Prosím tě, vynalož sílu své vůle. Pro lásku k životu, seber síly a zlom to pouto!”

“Snažila jsem se marně; už to víc nejde. Jsem velmi vyčerpaná a spánek mi těžce sedá na víčka.”

“Jakmile otevřeš ruku, usneš. Otevři ji a skonči to.”

V té pergamenové tváři se mihl záchvěv barvy; sevřená ruka se zachvěla bolestivou snahou, Mara ji uchopila a pokoušela se jí pomoci.

“Přestaň, Maro!” zvolal její otec. “To je nebezpečné!”

Princezna prosebně obrátila zrak na Evu.

“V rukou tvého manžela jsem kdysi viděla meč,” zašeptala. “Když jsem ho spatřila, utekla jsem. Slyšela jsem, jak ten, kdo ho třímal, řekl, že rozdělí vše, co není jedno a nerozlučitelné!”

“Mám ten meč,” řekl Adam. “Dal mi ho anděl, když opouštěl bránu.”

“Dones ho, Adame,” žadonila Lilith, “a usekni mi tu ruku, ať mohu spát.”

“Ano,” odpověděl.

Podal Evě svíčku a odešel. Princezna zavřela oči.

Za několik minut se Adam vrátil a v ruce držel starobylost zbraň. Pochva vypadala jako jemný, lety ztmavlý pergamen, ale jilec se třpytil jako zlato, které nic nezkalí. Vytáhl čepel. Zaleskla se jako bledě modrý severní paprsek a světlo, které vrhla, přimělo princeznu otevřít oči. Spatřila meč, zachvěla se a napřáhla ruku. Adam ji uchopil. Meč se jednou zableskl, jednou krátce vystříkla krev a on položil useknutou ruku Maře do klína. Lilith vydala jediné záupnění a hned tvrdě usnula. Mara ruku zahalila do pokrývky a trojice se odvrátila.

“Neobvážete jí tu ránu?” zeptal jsem se.

“Rána způsobená tím mečem,” odpověděl Adam, “nepotřebuje ošetření. Hojí se a nebolí.”

“Ubohá paní!” povzdechl jsem si, “probudí se jen s jednou rukou!”

“Kde se držela ta mrtvá znetvořenina,” odpověděla Mara, “už teď vyrůstá skutečná, krásná ruka.”

Zaslechli jsme za sebou dětský hlásek a znovu se otočili. Svíčka v Evině ruce svítla na spící tvář Lilith a bdělé tváře tří Malinkých, kteří se shromáždili na opačné straně lehátka.

“Ta tak zkrásněla!” ozval se jeden z nich.

“Ubohá princezna!” poznamenal jiný; já budu spát s ní. Ona už nebude kousat!”

Když to říkal, vlezl si do jejího lůžka a okamžitě tvrdě usnul. Eva přes něj přetáhla pokrývku.

“Já si lehnu na druhou stranu,” řekl třetí. “Bude dávat pusu dvěma, až se vzbudí!”

“A já jsem tu zbyl sám!” utrousil smutně ten první.

“Já tě uložím,” řekla Eva.

Podala svíčku svému muži a dítě odvedla pryč.

Znovu jsme se otočili, abychom se vrátili do domku. Byl jsem tuze smutný, protože mně místo v domě mrtvých nikdo nenabídl. Eva se k nám cestou připojila a šla před námi se svým manželem. Mara vedle mě nesla v cípu svého roucha useknutou ruku.

“Takže jste ji našli!” slyšeli jsme Evu, když jsme vstoupili do domku.

Dveře byly otevřené; dovnitř jimi z noci venku vnikaly dva sloní choboty.

“Poslala jsem je s lucernou,” pokračovala ke svému manželovi, “aby se podívali po Marině levhartici: donesli ji.”

Následoval jsem Adama ke dveřím, spolu jsme od slonů převzali bílou šelmu a odnesli ji do síně, z níž jsme právě vyšli. Ženy šly před námi, Eva se světlem a Mara stále s rukou. Tam jsme to krásné zvíře položili princezně přes nohy, přední tlapy jsme jí rozevřeli a hlavu položili mezi ně.

41. Úkol

Potom jsem se otočil a řekl Evě:

“Matko, lehátko vedle Lony je prázdné: vím, že ho nejsem hoden, ale nemohl bych strávit tuto noc ve vaší síni se svou mrtvou? Odpusťte mi mou zbabělost a přehnané sebevědomí a přijmete mě? Odevzdávám se vám do rukou. Jsem znechucený sám sebou a rád bych ulehl ke spánku!”

“Lehátko vedle Lony už je pro vás připravené,” odpověděla; “ale než ulehnete, musí se něco udělat.”

“Jsem připraven,” řekl jsem.

“Jak víte, že to zvládnete?” zeptala se s úsměvem.

“Protože to po mně žádáte,” odpověděl jsem bez váhání. “Co je to?”

Obrátila se na Adama:

“Je mu odpuštěno, muži?”

“Z celého srdce.”

“Řekni mu tedy, co má vykonat.”

Adam se otočil na svou dceru.

“Dej mi tu ruku, Maro, dítě moje.”

Podala mu ji. Něžně si ji vzal.

“Pojďme do domku,” řekl mi; “tam vám dám pokyny.”

Cestou se opět náhle zvedl burácivý poryv větru mísící se s hlučným třepetáním na střeše, ale jako předtím utichl v hlubokém vzdechu.

Jakmile se za námi zavřely dveře síně smrti, Adam se posadil a já stanul před ním.

“Vzpomínáte si,” pravil, “jak jste po odchodu z domu mé dcery došel k holé skále, jež nesla stopy starodávného vodopádu; na tu skálu jste vylezl a našel jste písčnou poušť: běžte nyní k té skále a z jejího vrcholu se vydejte hluboko do pouště. Ale po několika krocích si lehněte a zaposlouchejte se s hlavou přitisknutou k písku. Pokud uslyšíte zurčení vody pod povrchem, běžte kousek dál a znovu se zaposlouchejte. Pokud budete ten zvuk slyšet i nadále, jdete správným směrem. Každých několik kroků se musíte zastavit, lehnout si a poslouchat. Když při tomto naslouchání někdy zvuk vody neuslyšíte, sešel jste z cesty a musíte naslouchat ve všech směrech, dokud ho znovu neuslyšíte. Jestli půjdete za zvukem a dáte si pozor, abyste se nevracel, brzy zesílí a tento sílící zvuk vás dovede na místo, kde je slyšet nejvíce: to je místo, které hledáte. Tam zabořte rýč, který vám dám, a ryjte, dokud nenarazíte na vlhký písek: vložte do něj tuto ruku, zakryjte ji, písek uhlad'te a vraťte se domů. – Ale dávejte si pozor a ruku neste opatrně. Nikdy ji nepokládejte, ani na místo, které se vám bude zdát naprosto bezpečné; ať se jí nic nedotkne; nezastavujte se ani se nedvracejte, byť by se vám stavělo do cesty cokoliv; nikdy se neohlížejte; s nikým nemluvte,

nikomu neodpovídejte, jděte pořád rovně. – Ještě je tma a do rána je daleko, ale na cestu se musíte vydat hned teď.”

Předal mi ruku a donesl mi rýč.

“To je rýč z mé zahrady,” řekl; “s ním jsem na světlo vyryl spoustu krásných věcí.”

Vzal jsem si ho a vyšel do tmy.

Byla velká zima a tma jako v pytli. Upadnout by bylo příšerné a cesta, kterou jsem měl urazit, byla obtížná i za denního světla! Ale tento úkol jsem si nezadal sám, a jakmile jsem vyšel, došlo mi, že mi nic jiného nezbyvá: při každém došlápnutí se ze země vyliło bledé světlo a ukazovalo mi, kam položit nohu přistě. Krácel jsem vřesem a mezi kameny, aniž jsem třebas jednou klopýtl. Zlá kotlina byla zcela klidná; když jsem jí procházel, nezvedla se z ní ani vlnka, ani nevykoukla žádná hlava.

Objevil se měsíc a sám mi vykresloval snadnou cestu: před úsvitem jsem už měl skoro za sebou vyschlé kanály prvního ramene říčního koryta a byl jsem podle svých odhadů nedaleko od Marina domu.

Měsíc visel velmi nízko a slunce ještě nevyšlo, když tu jsem před sebou na pěšině, která se v těchto místech proplétala mezi skalami, spatřil postavu zahalenou od hlavy až k patě jakoby závojem mlhy ozářené měsícem. Šel jsem dál, jako bych nic neviděl. Postava odvrhla svůj závoj.

“To už jsi na mě zapomněl?” zeptala se princezna – či to, co se jí tak podobalo.

Nezaváhal jsem ani neodpověděl; šel jsem přímo dál.

“Ty jsi mě chtěl zanechat v té odporné kobce! Ještě jsi nepochopil, že jsem tam, kde se mi zachce být? Chyt’ mě za ruku: jsem tak živá jako ty!”

Už jsem chtěl říci: “Podej mi svou levou ruku,” ale rozmyslel jsem si to, držel jazyk za zuby a pokračoval v cestě kupředu.

“Dej mi mou ruku,” zavěštlá najednou, “nebo tě roztrhám na kusy: patříš mi!”

Vrhla se po mně. Zachvěl jsem se, ale nezaváhal jsem. Nic se mě nedotklo a já ji více nespátřil.

Pěšinou se ke mně odměřeným krokem blížila skupina ozbrojenců. Prošel jsem jimi – ani jsem nevěděl, zda přede mnou ustoupili, nebo zda to byly nehmotné přízraky. Otočili se však a následovali mě; těsně za sebou jsem slyšel a cítil jejich pochodování; ale neohlédl jsem se a dusot jejich kroků a řinčení zbraní záhy utichly.

O něco dále, a měsíc se už dotýkal obzoru a cesta se nořila do stínů, jsem v místě, kde se stezka natolik zužovala, že jsem se nemohl prosmeknout, zahlédl sedící ženu se zahalenou tváří.

“Vida,” řekla, “konečně jsi přišel! Už tu na tebe čekám více než hodinu! Vedl sis dobře! Tvá zkouška skončila. Otec mě vyslal, abych na tebe počkala a ty sis na cestě trochu odpočinul. Dej mi to, co neseš, a slož si hlavu ke mně do klína; já se o tebe i tu věc, dokud nebude slunce stát vysoko na obloze, výtečně postarám. Neznám jen hořkost, a i mezi muži bych si vybrala!”

Její slova mě strašlivě sváděla, poněvadž jsem byl velmi unavený. A nejspíše byla i pravdivá! To jsem měl vinou otrocké poslušnosti znění pokynu a nedostatkem vcítění pošlapat samu Paní žalu?! Srdce mi při této myšlence poskočilo, potom se rozbušilo, jako by mi mělo vyskočit z prsou.

Přesto se proti srdci postavila vůle a já jsem nezakolísal. Skouzl jsem si jazyk, abych snad nechtěně něco nevyhrkl, a šel jsem dál. Pokud ji poslal Adam, nemohl si stěžovat, že jsem si jí nechtěl všímat! Ani Paní žalu mě přece nebude milovat o nic méně, protože mě nebyla schopna svést z cesty!

Těsně předtím, než jsem k tomuto přízraku došel, odhrnula si z tváře závoj: její nádhera mě omračovala, ale ty oči Maře nepatřily! Žádný klam je nedokázal opravdově či nadlouho napodobit! Postupoval jsem v cestě, jako by tam ta věc nebyla, a šlápl jsem do prázdna.

Už jsem skoro dospěl na druhou stranu, když mi do cesty vstoupil Stín – alespoň si myslím, že to Stín byl! Vypadalo to, že má na hlavě přilbu, ale když jsem došel blíže, uvědomil jsem si, že to vidím jeho hlavu – byla natolik znetvořená, že se jen stěží podobala hlavě lidské. Udeřil do mě studený vítr, páchl plesnivinou, až se mi zvedal žaludek – byl odporný jako dech márnice; podlomila se mi kolena a zachvěly se mi údy, jako by se měly sesunout bezvládně na zem. Zdálo se mi, že jím procházím, ale teď mám za to, že prošel on mnou: na okamžik jsem se cítil jako zatracenec. Poté mě uvítal jemný vánek podobný prvnímu nádechu právě zrozeného jara a kolem mě začalo svítat.

Má cesta teď vedla podél dveří Marina domku. Doširoka se otvíraly a na stole jsem spatřil bochník chleba a džbán vody. V domě ani kolem něho se neozývalo ani vytí, ani úpění.

Dorazil jsem ke strži, která upomínala na zmizelou řeku. Vyšplhal jsem po její rozeklané stěně a vydal se do pouště. Tam jsem po dlouhém naslouchání nakonec určil místo, kde zněla skrytá voda nejhlasitěji, pověsil jsem si ruku Lilith kolem krku a začal jsem rýt. Práce to byla zdlouhavá, protože jsem musel vzhledem k sypkosti písku vykopat velkou díru; nakonec jsem však nabral rýč vlhké hmoty. Hrobníkovu náčiní jsem vyhodil na hromadu a ruku uložil. Zpod jejích prstů se už řinula troška vody. Vyskočil jsem a urychleně hrob zase zaházal. Nakonec, zcela vyčerpán, jsem padl na zem a usnul.

42. Spánek

Když jsem se probudil, země kolem mě byla mokrá a má cestička k hrobu se začala propadat. Řeka ve svém prostarém korytě nabývala na objemu a začala postrkovat své břemeno. Zakrátko se s hučením povalí po skalní stěně, a jakmile se ve svém pádu rozdělí, bude uhánět jedním korytem znovu zaplavit údolí ovocných stromků, druhé koryto snad utopí zástupy příšer a společně pak zalijí i Zlý les. Bez meškání jsem se vydal na cestu zpět k těm, kteří mě vyslali.

Když jsem došel ke strži, zvolil jsem cestu mezi koryty, kterou jsem se chtěl znovu dostat k Marině domku, pokud se měla vrátit domů: chtěl jsem ji před ulehnutím k spánku ještě jednou vidět; teď už jsem věděl, kde překračovat řečiště, i kdyby mě snad měla řeka předhonit a naplnit je. Když jsem k domku došel, dveře byly stále otevřené; chléb a voda stály pořád na stole; všude kolem panovalo hluboké ticho. Zastavil jsem se a hlasitě jsem u dveří zavola, nikdo mi však neodpověděl a já pokračoval v cestě.

O kus dál jsem došel k šedovlasému starci, který vsedě naříkal na písku:

“Co vás souží, pane?” zeptal jsem se. “Opustili vás?”

“Pláču,” odpověděl, “protože mě nechťejí nechat zemřít. Byl jsem v domě smrti a jeho paní mě i přes můj věk odmítá. Přimluvte se za mě, pane, pokud ji znáte, prosím vás.”

“Ne, pane,” odvětil jsem, “to já nemohu; poněvadž ona neodmítá nikoho, koho má přijmout.”

“Jak to všechno víte? Vy jste nikdy smrt nevyhledával! Jste příliš mladý, abyste po ní toužil!”

“Obávám se, že vaše slova mohou znamenat to, že pakliže byste byl znovu mladý, ani vy byste po ní netoužil.”

“Věřu tak, mladý pane, netoužil! A jsem si jist, že ani vy po ní toužit nemůžete!”

“Snad nejsem dost stár na to, abych po ní toužil, ale jsem dost mladý na to, abych si věru přál žít! Proto se jdu nyní přeptat, zda mě časem přijme. Vy toužíte zemřít, protože nechcete žít: vám ona dveře neotevře, protože nezemřete, kdo nestojí o to žít.”

“Nehodí se k vašemu mládí, abyste se posmíval opuštěnému starci! Přestaňte, prosím, s těmi hádankami!”

“Cožpak vám Matka neřekla něco podobného?”

“Vlastně si myslím, že řekla; ale nevěnoval jsem příliš pozornosti jejím výmluvám.”

“Pak je tedy, pane,” pokračoval jsem, “nad slunce jasnější, že jste se ještě nenaučil umírat, a mně je vás ze srdce líto. I já bych byl takový, kdyby nebylo Paní žalu. Jsem vskutku mlád, ale prolil jsem moře slz; promiňte mi proto, jestli si dovoluji vám radit: – Běžte k Paní žalu a uchopte oběma rukama to, co vám

dá. K domku se jde tamtudy. Ted' v něm není, ale dveře jsou otevřené a na stole tam leží chléb a voda. Běžte tam; posaďte se; pojezte chleba; napijte se vody; a čekejte, dokud se neobjeví. Pak ji požádejte o radu, protože je spravedlivá a její moudrost je veliká.”

Znovu se dal do nářku a já ho tak zanechal. Obávám se, že toho, co jsem mu řekl, se nedržel. Ale Mara už si ho najde!

Když jsem došel k ležení příšer, slunce už zapadlo, měsíc stále ještě nevyšel, ale můj přechod nevyvolal sebemenší odezvu. Poté jsem zaslechl zvuk širých vodstev a za mnou se ozval hlasitý povyk, ale hlavu jsem neotočil.

Než jsem došel do domu smrti, řádně se ochladilo a tma zhoustla; chlad a tma se smísily a společně mi pronikly do kostí. Vedla mě nicméně Evina svíčka, zářící v okně, a ta mi odháněla od srdce jak mráz, tak temnotu.

Dveře byly dokořán a domek prázdný. Sklíčeně jsem se posadil.

Když jsem tak seděl, přemohl mě takový pocit osamění, jaký jsem na svých toulkách ještě nezažil. Blízko mě ležely tisíce, ale se mnou nebyl nikdo! Pravda, mrtvý jsem byl já, nikoli oni; ale ať už to bylo jejich životem či mou smrtí, byli jsme rozděleni! Oni byli naživu, ale já jsem nebyl dostatečně mrtvý, abych tento jejich život vůbec poznal: pochyby musejí přijít. Byli mi přinejmenším vzdáleni a já neměl žádné pomocníky, kteří by mě vedle nich uložili!

Ještě nikdy jsem nepoznal ani si nedokázal opravdu představit bezútěšnost! Marně jsem se chlácholil a říkal si, že osamění je pouze zdání: jsem vzhůru a oni spí – to je všechno! Leží tak klidně a mlčky! Jsou tu teď u mě a brzy, brzy budu i já u nich!

Upustil jsem Adamův rýč a zdálo se mi, jako by se dutý zvuk jeho dopadu na hliněnou zem odrážel od síně za stěnou: popadla mě dětinská hrůza; seděl jsem a civěl na dveře z víka rakve. – Ale otec Adam, matka Eva, sestra Mara ke mně zakrátko přijdou, a pak – uvítám chladný svět a bledé spolunocležníky! Zapomněl jsem na svůj strach, chvíli žil a miloval své mrtvé.

V síni mrtvých se cosi pohnulo! Ozvalo se z ní něco *podobného* nezřetelnému, vzdálenému zvuku, avšak to, co jsem za zvuk vždy považoval, to nebylo. Srdce se mi rozbušilo. Bylo to pouhé zachvění mrtvého vzduchu, příliš jemné, aby se dalo slyšet, přesto však vibrace v každém duchovním smyslu? *Věděl* jsem, aniž jsem slyšel, aniž jsem to cítil!

To něco přicházelo! Blížilo se! V lůně mé opuštěnosti se probudil plamének naděje. Nezvukné chvění dospělo k víku rakve – změnilo se ve zvuk a vniklo mi do uší.

Dveře se začaly pohybovat – pomalu, měkce vrzaly na veřejích. Otvíraly se! Přestal jsem poslouchat a nedočkavě jsem je pozoroval.

Pootevřely se a v průrvě se objevila tvář. Byla to Lonina tvář. Oči měla zavřené, ale tvář natáčela ke mně a vypadalo to, že mě vidí. Byla bílá jako Eva,

bílá jako Mara, ale chyběla jí jejich zář. Promluvila a hlas jí zněl jako ospalý noční vítr v trávě.

“Přicházíš, králi?” řekla. “Nemohu odpočívat, dokud nebudeš u mě, dokud nepopluješ po řece k širému moři a k nádherné zemi snů. Spánek je plný nádherných věcí: pojď se na ně podívat.”

“Ach, má drahá!” zvolal jsem. “Kdybych to jen věděl! – Myslel jsem, že jsi mrtvá!”

Spočinula mi na hrudi – studená jako led zmrzlý na mramor. Zlehka mě objala svýma bílýma rukama a vzdechla:

“Odnes mě zpátky na mé lůžko, králi. Chce se mi spát.”

Odnesl jsem ji do síně smrti a pevně ji držel, aby se mi snad nerozpustila v náručí. Zcela nevědomky jsem ji zanesl přímo k jejímu lehátku.

“Polož mě,” řekla, “a zakryj mě, ať na mě nemůže teplý vzduch; bolí to – trochu. Tvá postel je tam, vedle mě. Uvidím tě, až se vzbudím.”

A spala. Já jsem si lehl na své lehátko – šťastný jako muž v předvečer své svatby.

“Přístup, sladký chlade,” řekl jsem, “a rychle ztiš mé srdce.”

Ale místo toho v síni zablesklo světlo a já jsem spatřil, jak se ke mně blíží Adam. Nenesl svíčku, ale přesto jsem ho viděl. Zastavil se vedle Lony, podíval se na ni s tázavým úsměvem a potom mě pozdravil.

“Vyšli jsme si na vrchol kopce poslechnout si blížící se vodu,” pravil. “Dnes v noci dorazí do ležení příšer. – Proč jsi ale nevyčkal našeho návratu?”

“Mé dítě nemohlo usnout,” odpověděl jsem.

“Vždyť tvrdě spí!” opáčil.

“Ano, ted’!” já na to; “ale když jsem ji ukládal ke spánku, byla vzhůru.”

“Spí celou dobu!” trval na svém. “Možná se jí o tobě zdálo – a že k tobě přišla?”

“Ano.”

“A neviděl jsi, že měla zavřené oči?”

“Ted’, když si na to vzpomínám, tak viděl.”

“Kdyby ses podíval dřív, než jsi ji uložil, byl bys viděl, jak spí na lehátku.”

“To by bylo hrozné!”

“Jen bys byl zjistil, že už ti nespočívá v náručí.”

“To by bylo ještě horší!”

“Ano, možná, když se nad tím zamyslíš; ale kdybys to viděl, nijak by tě to neznepokojilo.”

“Drahý otče,” řekl jsem, “jak je možné, že nejsem ospalý? Myslel jsem si, že okamžitě usnu jako Malincí, jen co složím hlavu!”

“Tvoje hodina ještě nenadešla. Musíš se najíst, dřív než půjdeš spát.”

“Ach, neměl jsem ulehávat bez vašeho svolení, protože neusnu bez vaší pomoci! Okamžitě vstanu!”

Ale zjistil jsem, že vážím tolik, že se nepohnu.

“Není třeba: obsloužíme tě tady,” odpověděl. “- Nepocit’uješ chlad, že?”

“Není mi zima, abych nemohl ležet, ale asi je mi příliš zima, abych mohl jíst!”

Postavil se vedle mého lehátka, sklonil se nade mnou a dýchl mi na srdce. Hned mi bylo teplo.

Když ode mě odcházel, zaslechl jsem jakýsi hlas a poznal jsem, že patří Matce. Zpívala si a byl to líbezný, něžný, tichý zpěv, a já si pomyslel, že tu ve tmě sedí po mém boku; ale ještě než skončila, její píseň se vznesla vzhůru a mně se zdálo, že vychází z hrdla ženy-anděla, z výšky nad sférou skřivánek, z výšky, kam ještě nikdy člověk nepozvedl své srdce. Slyšel jsem každé slovo, které zpívala, ale zapamatoval jsem si pouze toto: –

*Od srdce písnička pofouká ránu,
nezajde sluníčko, vykoukne k ránu,
dobře žes, cestičko, z houštin a lánů,
přivedla synáčka k matičce domů.**

a měl jsem dojem, že jsem tu píseň už slyšel.

Potom k mému loži přišli všichni tři, donesli mi chléb a víno a já se posadil, abych pojedl a popil. Adam mi stál po jedné straně, Eva a Mara po druhé.

“Jste opravdu hodní, otče Adame, matko Evo, sestro Maro,” řekl jsem, “že jste mě přijali! Z hloubi své duše se stydím a omlouvám!”

“Věděli jsme, že ještě přijdeš!” odpověděla Eva.

“Jak jste to mohli vědět?”

“Protože jsem tu byla já, která se narodila, abych dohlížela na své bratry a sestry!” odpověděla Mara s úsměvem.

“Každý tvor musí jedné noci kapitulovat a ulehnout ke spánku,” Adam na to.

“Bojím se, že než všichni ulehnou, bude už pozdě!” řekl jsem.

“Tu není žádné brzy či pozdě,” namítl. “Pro člověka začíná skutečný čas, jakmile ulehne. Muži domů nepřicházejí rychle; ženy přicházejí rychleji. Toho, kdo ulehává, aby zemřel, odděluje od toho, kdo ulehává, aby žil, rozlehlá a bezútesná poušť. Ten první snad může spěchat, ale tady spěch neznáme.”

“Jak dlouho je tomu, co ulehl můj otec?” zeptal jsem se.

* Přeložil Robert Hýsek.

“Už jsem ti řekl, že v tomto domě na letech nesejde,” odpověděl mi Adam; “nevšímáme si jich. Tvůj otec se probudí, až nastane jeho ráno. Tvá matka, vedle níž ležíš, –”

“Tak to je tedy má matka!” vykřikl jsem.

“Ano – ta s tou poraněnou rukou,” přitakal; “- ta vstane mnohem dříve, než přijde tvé jitro.”

“To je mi líto.”

“Buď spíše rád.”

“Samému Bohu musí patřit pohled na takovou ženu, když vstává!”

“Je to vpravdě pohled pro Boha, pohled, který jejího Stvořitele rozradostní! Spatřuje muka Svě duše a je spokojen! – Podívej se na ni ještě jednou a spi.”

Nechal na její nádhernou tvář dopadnout paprsky svíčky.

“Vypadá mnohem mladší,” řekl jsem.

“Je mnohem mladší,” odpověděl. “I Lilith už začíná vypadat mladší!”

Ulehл jsem v blažené ospalosti.

“Až znovu uvidíš svou matku,” pokračoval, “nejdříve ji nepoznáš. Bude stále mládnout, dokud nedosáhne dokonalosti svého ženství – nádhery, která se nedá předvídat. Potom otevře oči, spatří po jedné straně svého muže, po druhé svého syna – a vstane a odejde od nich k otci a synovi, kteří jí budou bližší než tito dva.”

Slyšel jsem ho jako ve snách. Byla mi velká zima, ale chlad mi nezpůsoboval žádnou trýzeň. Cítil jsem, jak mě oblékají do bílého roucha mrtvých. Pak jsem na všechno zapomněl. Noc kolem mě zbledla spícími tvářemi, ale spal jsem i já, aniž jsem věděl, že spím.

43. Sny, jež jsem snil

Začal jsem si uvědomovat bytí, uvědomovat si hloubku, nekonečný chlad. Bylo mi neskutečně žehnáno – žehnáno, jak teď vím, více než je schopno si mé srdce nyní vybavit. Nedokázal jsem pomyslet na teplo a uvědomovat si potěšení. Věděl jsem, že jsem si ho dopřával, ale nevzpomínal jsem si jak. Chlad zklidnil všechno soužení, rozpustil bolesti, ukonejšil žal. *Ukonejšil?* Ale kdeže; žal byl pozten životem blížícím se stavu, kdy se mělo vše dobré a krásné znásobit stokrát! Odpočíval jsem v pokoji, naplněný neklidnějším očekáváním, vdechoval jsem vlhkou vůni štědrého zemského lůna, byl jsem si vědom duší prvosenek, sedmikrásek a sněženek, jež v něm trpělivě čekaly na příchod Jara.

Jak mám vylíčit radost onoho zmrzlého, přesto však vědomého spánku! Vstávat bylo marné! Jen jsem tu ležel natažený a nehybný! Slova nedokáží

sdělit, jaká mi byla zima; a bylo mi chladněji a chladněji – a chlad jsem vítal čím dál více. Zbavoval jsem se povědomí o sobě samém, začínal jsem si uvědomovat blaženost, která se nedala představit, jen cítit. Nestvořil jsem ji ani si ji nevymodlil: byla má z podstaty bytí; a bytí bylo mé z podstaty jakési Vůle dlící ve vůli mé.

Pak začaly přicházet sny – a bylo jich hodně. – Ležel jsem nahý na zasněženém vrcholu. Bílá mlha se pode mnou vzdouvala jako rozbourené moře. Ve vzduchu tu visel chladný měsíc, a nad měsícem a mnou tu bylo ještě chladnější nebe, v němž jsem spolu s měsícem přebýval. Byl jsem Adam a čekal jsem na Boha, až mi do nosu vdechne dech života. – Nebyl jsem Adam, nýbrž dítě na hrudi do běla rozzářené bílé matky. Byl jsem mladík na bílém koni a skákal z oblaku na oblak v modrém nebi a klidně spěchal k nějakému pozhnanému cíli. Snil jsem celá staletí – nebo to byly celé věky? Nebo jen jedna dlouhá noc? – Ale nač se ptát? Čas se mnou neměl nic společného; nacházel jsem se v zemi myšlenek – dále, výše, mimo sedm rozměrů, deset smyslů: myslím, že jsem byl, kde jsem – v srdci Boha. – Zdálo se mi o nezřetelných cyklech bytí ve středu tajícího ledovce, kdy se přibližoval přízračný měsíc a mně v uších sílil vítr a změt bouře. Ležel jsem a slyšel je: vítr, voda a měsíc zpívaly a klidně čekaly na blížící se spásu. Zdálo se mi o cyklech existence, ale mohu jen říci, že byly vážným, starobylým pochodem vteřiny obtěžkané věčností.

Pak najednou, aniž třeba jen na okamžik zkalilo mou vědomou blaženost, mě zachvátilo všechno zlé, co jsem kdy napáchal, z dálek mé pozemské paměti až do současnosti. Mé vědomé Já plně prožívalo každou špatnost, zpovíдалo se z ní, zříkalo se jí, truchlilo nad mrtvými, usmiřovalo se s každým člověkem, kterému jsem ublížil, zranil ho či urazil. Všechny lidské bytosti, kterým jsem způsobil nesnáze, mi teď nevýslovně přilnuly k srdci, a já se před nimi kořil a zoufale se snažil očistit nás od hradby hříchu. Plakal jsem u nohou matky, jejíž pokyny jsem odbýval; zahanbeně jsem se doznával svému otci, že jsem mu dvakrát zalhal a dávno na to zapomněl: teď jsem měl vše v paměti a myslel na to, abych konečně svá provinění rozdrtil u jeho nohou. Byl jsem dychtivým otrokem všech, kterým jsem takto či jinak ublížil. Vymýšlel jsem bezpočet způsobů, jak jim vše vynahradit! Tomu postavím dům, jaký na zemi ještě nikdy nevyrostl! Tomu vycvičím koně, které na světě ještě nikdo nikdy nespátřil! Třetímu zhotovím zahradu, jejíž květy ještě nikde nevykvetly, v níž se budou rozlévat tiché tůně a zurčet bystré kaskády! Napíši písně, při nichž se budou rozplývat srdce, a zkazky, při nichž zazáří! Svedu síly světa do takových koryt vynalézavosti, že se budou smát radostí úžasu! Uchvátila mě láska! Láska se stala mým životem! Láska mi byla, stejně jako tomu, kdo mě stvořil, naprosto vším!

Zničehonic jsem zjistil, že se nacházím v černočerné tmě, kterou nemohl proniknout ani přízrak světla, který dlí v jeskyních oka. Avšak mé srdce, jež se ničeho nebálo a hořelo nekonečnou nadějí, přetévalo klidem. Ležel jsem a představoval si, jaké bude světlo, které mělo přijít, a jaké nové stvoření s sebou přinese – když tu jsem se najednou bez vědomého přání posadil a rozhlížel se kolem sebe.

Nejnižšími hřbitovními okny sem do síně smrti nakukoval měsíc a já měl za to, že vrhá své dlouhé paprsky na položené, ale stále zrající snopy, které tu zbyly po žních velkého hospodáře. – Ale kdež; po úrodě tu nebyla ani stopa! Ať už ji někdo sklídlil, či ji smetla prudká bouře, nezůstal tu ani jeden posvátný snop! Mí mrtví byli pryč! Byl jsem sám! – V této opuštěnosti pronikal děs hlouběji, než jsem kdy poznal! – Cožpak tu nikdy mrtví nezráli? Cožpak jsem si je a jejich nádheru jen vysnil? K čemu pak ty stěny? K čemu ta prázdná lehátka? Ne; všichni byli vzhůru! Všichni vyšli do nového, věčného dne a zapomněli na mě! Nechali mě tu, samotného! Hrob byl desetkrát příšernější, když tu nebyli jeho obyvatelé! Mlčící dav mě ukonejšil svou přítomností – prostoupil mi mysl svým blaženým klidem; teď jsem byl bez přítele a mí milí mi byli vzdáleni! Chvilí jsem tak seděl a díval se očima rozšířenýma hrůzou. Byl jsem sám s měsícem na vrcholku hory na nebesích; teď jsem s ním byl sám v obrovské prázdné kobce: i on se rozhlížel a pátral přízračným pohledem po svých mrtvých! Vyskočil jsem na nohy a z toho hrozného místa vyklopýtal ven.

Domek byl prázdný. Vyběhl jsem do noci.

Žádný měsíc tu nesvítíl! Zatímco jsem opouštěl síň, objevil se oblačný val a zahalil jej. Přes blata se však z dálky rozléval sytý třpyt a mísil se se strašidelnou, nezřetelnou hudbou, jako by z měsíce přšelo světlo, které se při dopadu rozstříkovalo. Belhavě jsem běžel přes vřesoviště a dospěl k nádhernému jezeru, na jehož březích rostlo rákosí: měsíc skrytý za oblakem shlížel do doupků příšer, teď plného čiré, průzračné a klidné vody. – Melodické zvuky se ozývaly i nadále, postupovaly ztichlým okolím a táhly mě k sobě.

Kráčel jsem podél okraje jezírka a vyšplhal do kopců. Jaký se mi to jen skýtal pohled! Celý prostor prašných ramen a strží vyschlého řečiště, které jsem rozbolavěnýma, zarudlýma nohama několikrát přešel, teď ožil potůčky, bystřinami a tůněmi – “řekou hlubokou a širokou!” Jak se jen od té vody odrážel měsíc! Jak mu voda odpovídala svým vlastním třpytem – bílými záblesky lámajícími se všude, kde její tok narážel na čnící skaliska! Z lůna vody povstával radostný zpěv, zpěv právě zrozené svobody. Chvilí jsem se jen díval a i mé srdce začalo přetékat radostí: můj život nebyly jen prohry! Pomohl jsem vysvobodit tuto řeku! – Mí mrtví nebyli ztraceni! Musel jsem se za nimi jen vydat a najít je! Půjdu za nimi tak dlouho, dokud nedojdu tam, kam se odebrali!

K našemu shledání může dojít za tisíce let, ale nakonec – nakonec je obejmú! Proč jinak by tyto záplavy vod tleskaly?

Uháněl jsem z kopce: má pout' začala! Nevěděl jsem, kterým směrem mám zamířit, ale musím jít a jít, dokud nenajdu své živé mrtvé! Na úpatí pohorí tekla rychlá a široká bystřina: vrhl jsem se do ní, nijak mě nepřemohla; přebrodil jsem ji. Další potok jsem přeskočil; třetí přeplaval; a další zase přebrodil.

Zastavil jsem se, abych se zadíval na tu okouzující líbeznost nekonečného třpytu a toku a zaposlouchal se do mnohočetné spleti útržků hudby. Občas se z libé kakofonie vymanil začátek nějaké melodie, ale jen proto, aby znovu vplynul do halasné změti. Někdy vodní svět vyrazil kupředu, jako by mě měl zahltit – avšak ne silou k moři směřujícího přívalu či křikem osvobozených zástupů, nýbrž velikostí ticha přecházejícího do zvuku.

Když jsem tak stál a unášel se potěšením, dopadla mi na rameno ruka. Otočil jsem se a spatřil muže na vrcholu sil, nádherného, jako by právě vystoupil ze srdce radostného stvořitele, mladého jako někdo, kdo nemůže zestárnout. Díval jsem se na něj: byl to Adam. Tyčil se tu do výše a do slávy, měl na sobě bílé roucho a ve vlasech mu zářil měsíc.

“Otče,” vykřikl jsem, “kde je? Kde jsou mrtví? To už došlo k velkému vzkříšení a zase pominulo? Zachvátila mě hrůza osamění; nedokázal jsem spát bez svých mrtvých; prchl jsem z té pusté síně. – Kudy mám jít, abych je našel?”

“Mýlíš se, můj synu,” odpověděl hlasem, jehož dech sám mě konejšil. Jsi stále v síni mrtvých, stále ležiš na lehátku, spíš a sníš, a mrtví jsou kolem tebe.”

“Ach běda! Když jen sním, jak to mám poznat? Nejlepší sen je nejbližší pravdě bdění!”

“Až budeš zcela mrtev, nebudou se ti zdát žádné falešné sny. Duše, která je opravdová, nevytvoří nic, co by opravdové nebylo, a ani do ní nevstoupí nic falešného.”

“Ale, pane,” zakolísal jsem, “jak mám rozlišovat mezi pravdou a falší, když obé se jeví stejně?”

“Cožpak nerozumíš?” opáčil s úsměvem, který mohl odvrátit žal všech svých dětí. “Rozlišovat mezi pravdou a falší, když ještě nejsi úplně mrtvý, nemůžeš; a stejně tak nebudeš moci, ani až úplně mrtvý – tedy, úplně živý – budeš, protože potom se faleš nikdy nezjeví. V této chvíli, a to mi věř, ležiš na svém loži v domě smrti.”

“Ze všech sil se ti snažím uvěřit, otče. A vskutku ti vlastně i věřím, třebaže nevidím ani necítím pravdu toho, co říkáš.”

“To není tvá vina. A poněvadž mi věříš dokonce i ve snu, pomohu ti. – Napřáhni otevřenou levou ruku a jemně ji zavři: sevře ruku tvé Lony, která leží a spí tam, kde se tobě zdá, že bdíš.”

Natáhl jsem ruku: stiskla Loninu ruku, pevnou, měkkou a živou.

“Ale, otče,” zvolal jsem, “vždyť ona je teplá!”

“Stejně tak je cítit tvá ruka na její. V našem kraji chlad neznáme. Ani ty, ani ona ještě nejste u sebe doma, ale jeden pro druhého jste živí, teplí a zdraví.”

Mé srdce zajásalo. Ovšem ihned se objevila palčivá pochyba.

“Otče,” řekl jsem, “odpusť mi, ale jak mám bezpečně vědět, že ani toto není součást toho krásného snu, v němž se nyní s tebou procházím?”

“Pochybuješ, protože miluješ pravdu. Někteří by ochotně uvěřili tomu, že život je jen přelud, pokud by jim mohl poskytnout svět plný příjemných snů: ty k nim nepatříš! Spokoj se na chvíli s nejistotou. Přejde čas, a nebude to dlouho trvat, kdy budeš opravdový a zahlédneš skutečnou pravdu, a pochyby jednou provždy zmizí. Pak si jen stěží budeš s to vybavit rysy onoho přeludu. Tehdy poznáš to, o čem se ti nyní nemůže zdát. Ještě jsi se nezadíval Pravdě do tváře, jen jsi ji sotva zahlédl skrze mraky. To, co nevidíš a nikdy jsi neviděl, leda v temném zrcadle – to, co vskutku nelze poznat kromě sobě vlastní nádhery zářící přímo do čistých očí –, o tom můžeš jen pochybovat a nikdo tě z těchto pochyb nemůže vinit, dokud se Pravdě nepodíváš tváří v tvář, a tehdy tvé pochyby nebudou moci nadále přetrvávat. Avšak člověku, který třeba jednou zahlédl jen stín pravdy a který se snaží ji poslouchat, ačkoli může jen doufat, že ji viděl, když už ji před očima nemá – tomu se skutečný pohled, Pravda sama, zjeví a už neodejde, a bude s ním až navěky.”

“Myslím, že chápu, otče,” řekl jsem; “myslím, že rozumím.”

“Tak si pamatuj a vzpomínej. Ještě tě očekávají zkoušky, obtížné zkoušky povahy, kterou neznáš. Pamatuj si věci, které jsi spatřil. Ty věci vpravdě neznáš, ale víš, jak se jevíly, co pro tebe znamenaly! Pamatuj si i věci, které teprve uvidíš. Pravda je vše ve všem; a pravda o věcech spočívá, zároveň skrytá i odhalená, v jejich zdání.”

“Jak je to možné, otče?” zeptal jsem se a při této otázce pozvedl zrak; neboť jsem naslouchal se skloněnou hlavou a nebyl si vědom ničeho kromě Adamova hlasu.

Byl pryč; v uších mi znělo pouze zvukné ticho rychle tekoucích bystřin. Natáhl jsem ruce, abych ho našel, ale jejich pátravému snažení neodpovídal žádný dotek. Byl jsem sám – sám v zemi snů! Sám pro sebe jsem si připadal zcela při smyslech, ale věřil jsem, že sním, protože mi to řekl.

Avšak i ve snu musí snílek něco podniknout! Nemůže se posadit a zůstat sedět, dokud ho sen neunaví a nepomine: vydal jsem se tedy znovu na pout’.

Přešel jsem hodně koryt a došel k velikánské skále; tam, jelikož se mi zdálo, že jsem unavený, jsem složil hlavu a toužil se probudit.

Už jsem se chystal vstát a znovu se vydat na cestu, když jsem přišel na to, že ležím vedle jámy ve skále, jejíž ústí připomíná hrob. Byla hluboká a temná; ani jsem nedohlédl na dno.

Při snění v dětství jsem zjistil, že mě vždy dokáže probudit pád, a já jsem tudíž, když jsem toužil sen přerušit, vyhledával vrcholy, z nichž jsem se mohl vrhat, a tak se probouzet: pohlédl jsem na klidná nebesa, pohlédl na uhánějící vodu a překulil se přes okraj jámy.

Na okamžik mě opustilo vědomí. Když se mi vrátilo, stál jsem v podkroví ve svém vlastním domě, v té malé dřevěné komůrce se zrcadlem.

Spolu s tímto uvědoměním mě zasáhlo nevyslovitelné zoufalství, naprostá a ničivá beznaděj: mezi mnou a mou Lonou se otvírala nepřekonatelná propast! Táhl se tu vzdálenost, kterou nemohl změřit žádný řetěz! Od té sféry mě dělily nezdolatelné, neproniknutelné stěny Prostoru, Času a Způsobu bytí! Pravda, ještě jsem měl síly na to projít zpět oněmi dveřmi světla a doputovat do síně mrtvých; a pokud bych tak měl učinit, od oné síně mě dělilo pouze širé vřesoviště a bledá, hvězdná noc mezi mnou a sluncem, které jediné mi mohlo otevřít zrcadlové dveře, avšak které se nyní nacházelo daleko na druhé straně světa! Mezi námi ale zela nepopsatelně širší propast – ona spala a já byl vzhůru! Už jsem nebyl hoden sdílet s ní tento spánek ani jsem už nemohl doufat, že se s ní z něj probudím! Opravdu jsem mohl za spoustu věcí: prchl jsem ze svého snu! Já si ten sen nestvořil, stejně jako jsem si nestvořil svůj život: měl bych ho sledovat až do konce! A když jsem prchl, utekl jsem i před posvátným spánkem! – Vráťm se za Adamem, řeknu mu pravdu a skloním se před jeho rozhodnutím.

Vkradl jsem se do své ložnice, padl na postel a strávil bezesnou noc.

Vstal jsem a lhostejně prohledal knihovnu. Nikoho jsem nepotkal; dům vypadal mrtvě. Posadil jsem se s knihou, abych vyčkal příchodu poledne: nerozuměl jsem ani jedné větě! Ze zamaskovaných dvířek mi kynul poničený svazek: pohled na něj mi nedělal dobře; co mi teď mohla říci princezna se svými čáry!

Postavil jsem se a vyhlédl z okna. Bylo skvostné ráno. Fontána radostně stříkala do výšky a její voda se s hučením řtila dolů. Slunce hnízdllo v jejím nadýchaném vrcholku. Nebylo slyšet ani ptáčka, ani vidět živou duši. Nepřicházel ani havran, ani knihovník. Vůkolní svět byl mrtvý. Vytáhl jsem další knihu, opět se posadil a čekal dál.

Do poledne hodně nezbyvalo. Vyšel jsem po schodech pod omšelou, stinnou střechu. Zavřel jsem za sebou dvířka dřevěné místnůstky a otočil se, abych otevřel dveře z děsivého světa.

Z komůrky jsem vyšel s kamenným srdcem. Ať jsem dělal cokoli, vše bylo nadarmo. Zatáhl jsem za řetížky; upravil jsem přehoz; ponastavoval zrcadla; a nic se nestalo. Čekal jsem a čekal, abych dal úkazu nezbytný čas; neměl se dostavit; zrcadlo nic nezjevovalo; v jeho matné hloubce se zračilo protilehlé zrcadlo a má vyzáblá tvář.

Vrátil jsem se do knihovny. Na knihy jsem se nedokázal už ani podívat – a tak jsem je kdysi miloval.

Celou noc jsem ulehával a vstával a následujícího dne jsem obnovil své snažení ohledně tajuplných dveří. Ale znovu to nikam nevedlo. Ani nevím, jak plynul čas. Nikdo se ke mně nepřiblížil, do mých uší z domu nedolehl ani jediný zvuk. Ani jednou jsem nepocítil únavu – jen opuštěnost, příšernou opuštěnost.

Strávil jsem další bezesnou noc. Ráno jsem se naposled vydal do komůrky pod střechou a naposled se pokusil najít otevřené dveře: žádné tu nebyly. Mé srdce se zastavilo a utichlo. Ztratil jsem svou Lonu!

Byla někde? Byla vůbec někde než jen v zahnívajících buňkách mého mozku? Jednoho dne musím zemřít, přemýšlel jsem, a pak, přímo ze smrtelné postele, se ji vydám hledat! Pokud nikde nebude, zajdu za Otcem a řeknu – “Ani ty mi nepomůžeš: nech mě zhnout, prosím!”

44. Probuzení

Zdálo se, jako bych čtvrtou noc usnul, a té noci jsem se opravdu probudil. Otevřel jsem oči, a ačkoli kolem mě byla tma, věděl jsem, že ležím v domě smrti a že každý okamžik, od chvíle, kdy jsem usnul, se mi jen zdál. Teprve teď jsem se poprvé probudil. “Konečně!” řekl jsem svému srdci a to samou radostí povyskočilo. Podíval jsem se na stranu; Lona stála vedle mého lehátka a čekala na mě! Nikdy jsem ji neztratil! – Jen mi na chvilku sešla z očí! Nemusel jsem ji tak usedavě oplakávat!

Jak říkám, byla tma, ale já jsem ji viděl: ona temná nebyla! Oči jí zářily svitem Matky a stejné světlo jí čišelo i z tváře – ale nejen z tváře, neboť i její rubáš, prozářený světlem jejího těla, které tu teď stálo desetkrát probuzené díky svému znovuzrození, se skvěl bělostí a třpytem. Usnula jako holčička; probudila se jako žena, vyžrálá nádherou samé podstaty života. Vzal jsem ji do náruče a poznal, že opravdu žije.

“Já jsem se probudila první!” řekla s užaslým úsměvem.

“Ano, má lásko, a probudila jsi mě!”

“Jen jsem se na tebe dívala a čekala,” odpověděla.

Tmou se k nám začala přibližovat svíčka a zakrátko u nás stáli Adam, Eva a Mara. Klidně nám popřáli dobré ráno a usmívali se: na taková probuzení už byli zvyklí!

“Doufám, že jste měli příjemnou tmou!” pravila Matka.

“Příliš ne,” odvětil jsem, “ale probuzení z ní je božské.”

“Teprve začalo,” ona na to; “vždyť skoro ještě spíte!”

“Konečně je oděn Smrtí, která je zářivým šatem Života,” řekl Adam.

Přivinul si k sobě Lonu, svou dceru, objal i mě, na chvíli se zvědavě zadíval na princeznu a poplácal po hlavě levhartici.

“Myslím, že s vámi dvěma se ještě zanedlouho setkáme,” řekl a podíval se na Lonu a na mě.

“To máme ještě umřít?” zeptal jsem se.

“Ne,” odpověděl s úsměvem podobným úsměvu Matky; “umřeli jste do života a už umírat nebudete; jen musíte zůstat mrtví. Jakmile jednou umřete tak, jak se umírá u nás, všechny smrti jednou provždy pominou. Teď vám zbývá jen žít, a to musíte z celého srdce. Čím více budete žít, tím silnější budete pro život.”

“Ale neunaví mě tak silné žití?” zeptal jsem se. “Co když tou vši silou žít přestanu?”

“Je zapotřebí jen vůle, a síla se už dostaví!” řekla Matka. “Čistý život nemá jak zeslábnout a ochabnout. Život neustále obnovuje i ten náš. – Ti, kdož nechtějí zemřít, zemřou mnohokrát, umírají neustále, umírají stále hlouběji, nikdy umírat nepřestávají; tu je veškerý růst, láska a radost.”

Domluvila s úsměvem a výrazem, který jako by říkal: Jsme matka a syn; my si rozumíme! My se rozloučit nemůžeme.”

Mara mě políbila na čelo a vesele pronesla:

“Řekla jsem ti, bratříčku, že všechno dobře dopadne! Až budeš chtít příště útěchu, řekni: ,Co bude v pořádku, je v pořádku už i teď.’”

Lehce si povzdechla a já si to vyložil takto: “Ale oni ti stejně neporozumějí!”

“- Teď mě už znáš!” řekla nakonec a usmála se jako matka.

“Vždyť já tě znám!” odpověděl jsem: “ty jsi hlas, který zazněl v poušti, předtím než vůbec přišel Křtitel! Ty jsi pastýř, jehož vlci shánějí domů zatoulané ovce, než zhoustnou stíny a padne noc!”

“Jednoho dne má práce skončí,” řekla, “a pak se budu radovat potěšením velkého pastýře, který mě poslal.”

“Slyšíte to máchání křídly?” zeptal jsem se.

“To se tu vznáší Stín,” odpověděl Adam: “je tu jedna, již považuje za svou! Ale jakmile už jednou patří nám, už nikdy nebude jeho!”

Otočil jsem se, abych pohlédl na tváře svého otce a matky a políbil je, než odejdu: jejich lehátka byla prázdná až na Malinké, kteří si s odvahou lásky udělali nárok na jejich pohostinnost! Na chvíli na mě padl ten úděsný stín opuštěnosti a já jsem se odvrátil.

“Co se děje, můj milý?” zeptala se Lona.

“Děsí mě to prázdné místo, co tu zanechali,” odpověděl jsem.

“Vstali a odešli už před dlouhou dobou,” řekl Adam. “Předtím, než odešli, tě políbili a zašeptali: ‚Přijď brzy.‘”

“A já jsem je neucítil ani neuslyšel!” povzdechl jsem si.

“Jak jsi také mohl – kdesi daleko v tvém chmurném starém domě! Myslel sis, že tě to ponuré místo zase má! Teď běž a najdi je. – Tví rodiče, dítě moje,” dodal a otočil se k Loně, “si tě musí najít!”

Hodina našeho odchodu se nachýlila. Lona přistoupila k lehátku matky, která ji zabila, a něžně ji políbila – pak se uvelebila v náruči svého otce.

“Ten polibek ji přitáhne domů, má Lono!” pravil Adam.

“Kdo byli její rodiče?” zeptala se Lona.

“Můj otec,” odpověděl Adam, “je i jejím otcem.”

Obrátila se a vložila svou ruku do mé.

Poklekl jsem a ponížene jsem jim všem třem poděkoval za to, že mi pomohli umřít. Lona klečela vedle mě a oni na nás dýchli.

“Slyšte! Slyším slunce,” ozval se Adam.

Naslouchal jsem: přicházelo s hukotem tisíckrát znásobených desetitisíců vzdálených křídel, s hukotem rozžhaveného a planoucího světa vzdáleného miliony a miliony mil. Jeho příchod zněl stupňujícím se souzvukem stovek melodií.

Ti tři se na sebe podívali a usmáli se; úsměv vzlétl k nebesům jako kvítek se třemi okvětními lístky, jako ranní rodinné díkuvzdání. Z úst a tváří se jim rozlil přes těla a zářil jim skrze šaty. Dříve než jsem mohl říci: “Hle, mění se!”, stáli přede mnou Adam a Eva jako andělé vzkříšení, zatímco Mara byla Magdaléna stojící s nimi u hrobu. Adamova tvář se podobala blesku a Eva držela šátek, z něhož všude kolem létaly vločky jasu.

V pravidelných poryvech tu začal kvílet vítr.

“Teď slyšíš jeho křídla!” řekl Adam; a já jsem věděl, že nemá na mysli křídla rozbřesku.

Je to velký Stín. Chystá se odletět,” pokračoval. “Ubožák, má v sobě sám sebe a nenachází klidu!”

“Ale není v něm i něco hlubšího?” zeptal jsem se.

“Bez podstaty,” odpověděl mi, “stín nemůže být – ano, či bez světla za touto podstatou!”

Chvíli poslouchal a pak s radostným úsměvem zvolal:

“Slyšte zlatého kohouta! Stál mlčky a nehybně na hodinách všehomíra miliony let; teď konečně začíná mávat křídly! Teď začne kokrhat! A lidé ho občas zaslechnou, dokud nenastane úsvit dne věčného.”

Poslouchal jsem. Daleko – jakoby v srdci letitého ticha, jsem slyšel jasný, veselý křik zlatého hrdla. Mocně se stavěl smrti a temnotě; zpíval nekonečnou

nadějí a nadcházejícím klidem. Bylo to “očekávání tvora”, který konečně našel hlas; výkřik zmatku, z něhož se stane království!

Poté jsem zaslechl silný tlukot křídel.

“Černý netopýr uletěl!” řekla Mara.

“Amen, zlatý kohoute, boží ptáku!” zvolal Adam a tato slova se nesla ozvěnou domem ticha a nesla se do vzdušných výšek.

Když pronášel *Amen* – Malinci vyskočili na svých lehátkách na kolena jako holubi zvedající se na svých stříbrných křídlech z hromady střepin a hlasitě volali:

“Kokrhej! Zakokrhej ještě jednou, zlatý kohoutku!” – jako by ho ve svých snech viděli i slyšeli.

Každý se otočil a podíval se na svého spícího druha, chvíli si ho láskyplně prohlížel, potom svého tichého nočního společníka políbil a seskočil z lehátka. Malinci, kteří leželi vedle mého otce a matky, chvíli jen smutně hleděli na prázdná místa a pak sklouzli na zem. Tam se potom vrhli jeden druhému do náručí, jako by se tehdy poprvé a navíc pohledem na toho druhého ubezpečovali, že jsou naživu a vzhůru. Jakmile znenadání zahlédli Lonu, celí rozzáření se k ní rozeběhli, aby ji objali. Odu, který si všiml levhartice ležící na princezniných nohách, přiskočil pak i k ní. Objal tu velkou spící hlavu rukou, hladil ji a líbal.

“Probud’ se, probud’ se, miláčku!” volal; “už se musíš probudit!”

Levhartice se nehýbala.

“Usnula, až z toho ochladla!” řekl Maře a vzhlížel k ní prosebnýma očima plným děsu.

“Čeká, až se probudí princezna, moje dítě,” řekla Mara.

Odu se podíval na princeznu a spatřil, jak vedle ní stále ještě spí dva jeho kamarádi. Vrazil k nim.

“Proberte se! Proberte se!” volal a cloumal jimi a strkal do jednoho, pak do druhého.

Brzy ale znejistěl a otočil se ke mně se zakalenýma očima.

“Oni se neprobudí!” řekl. “A proč jsou tak studení?”

“I oni čekají na princeznu,” odpověděl jsem.

Natáhl se a položil jí dlaň na obličej.

“Ona je taky studená! Co se děje?” zavolal – a rozhlížel se celý zmatený kolem dokola.

Přišel k němu Adam.

Ještě není zralá na to, aby se probudila,” řekl: “má co dělat, aby zapoměla. Až zapomene dost na to, aby si na dost vzpomněla, potom rychle dozraje a probudí se.”

“A vzpomene si?”

“Ano – ale ne na příliš mnoho věcí najednou.”

“Ale zlatý kohoutek už zakokřhal!” stálo si na svém dítě a znovu padlo na své druhy.

“Petře! Petře! Kučerko!” volal. “Probud’ se, Petře! Probud’ se, Kučerko! Už jsme všichni vzhůru kromě vás dvou! Ten zlatý kohoutek už tak hlasitě zakokřhal! Sluníčko už vstalo a přichází! No tak, proč se nechcete probudit?”

Ale Petr se k probouzení neměl, a stejně tak i Kučerka, a Odu propukl nakonec v pláč.

“Nech je spát, zlatíčko!” řekl Adam. “Přece bys nechtěl, aby se princezna probudila a nikoho nenašla. Jsou úplně šťastní. A šťastná je i levhartice.”

Odu to ukonejšilo a otřel si oči, jako by byl celý život uvyklý na pláč a na utírání slz, ačkoli teprve nyní měl slzy, jimiž mohl plakat – brzy je měl utřít jednou provždy.

Šli jsme za Evou do domku. Nenabídla nám ani chléb, ani víno, nýbrž tu zářivě stála a přála si, abychom odešli. Takže jsme bez slůvka rozloučení vyšli ven. Kůň a sloni stáli u dveří a čekali na nás. Byli jsme příliš šťastní, abychom si na ně vylezli, a tak jsme kráčeli před nimi.

45. Cesta domů

Tma se rozplynula; šli jsme kalným soumrakem a v šeru vdechovali vzduch jara. Svět prošel zázračnou změnou – nebo to bylo tak, že se ještě nádhernější změna odehrála uvnitř nás? Aniž oblohu či okolní ovzduší prozařoval dostatek světla a něco odhaloval, bylo krásně vidět každý keřík vřesu, každý stromek, každé stéblo trávy – světlo vycházelo buď z nich, jako oheň z keře, který v poušti zahlédl Mojžíš, nebo se světlo linulo z našich očí. Nic nevrhalo stín; všechno si vyměňovalo trochu světla. Každá rostlina mi svým tvarem a světlem ukazovala svou vnitřní myšlenku – myšlenku, která ji tvořila, která byla jejím bytím, a vysílala ji ven. Mé bosé nohy jako by milovaly každý výhonek, na nějž došláply. Svět a moje existence, jeho život a můj byly jedním. Mikrokosmos a makrokosmos se konečně usmířily, konečně dosáhly harmonie! Žil jsem ve všem; všechno do mě vstupovalo a žilo ve mně. Uvědomovat si nějakou věc znamenalo poznávat zároveň její i můj život, poznávat, odkud přicházíme a kde jsme doma – poznávat, že jsme vším, co jsme, poněvadž Jiný je zase tím, čím je on! Probouzel se ve mně jeden dosud dřímající smysl za druhým – smysl za nepopsatelným smyslem, protože neexistují žádná odpovídající slova, žádná přirovnání ani představy, s jejichž pomocí bych je mohl přiblížit. Vědomé bytí, kam vše vcházelo tolika otevřenými dveřmi, bylo věru plné – stále se však rozšiřovalo, stále se v něm objevoval prostor k přijímání nového! Když slabý

vánek otírající se kolem keřků vřesu rozezvučel jejich nachové zvonky, já sám jsem se rozplýval v jejich radostném vyzvánění, rozplýval jsem se v radostném vánku, jemuž odpovídalo jejich sladké cinkání, rozplýval jsem se v radosti smyslu a duše, která všechny radosti přijímala. Všemu radostnému jsem propůjčoval síň mé bytosti, kde mohlo dovádět. Byl jsem klidným oceánem, na němž dmутí čisté radosti zvedalo bez ustání nové vlny; avšak ta radost byla stále stejná, byla ta to věčná radost s nespočtem proměnlivých forem. Život byl vesmírným svátkem.

Teď jsem věděl, že život a pravda jsou jedním a tímtéž; že čistý život je sám o sobě blažeností; že tam, kde bytí není blažeností, nejde o život, nýbrž o život ve smrti. Každý nádech temného větru vanoucího, kam se mu jen zamlulo, vydával vzdech důkuvzdání. Konečně jsem byl! Žil jsem a nic mi nemohlo sáhnout na život! Má milá šla vedle mě a společně jsme se ubírali domů k Otci!

Měli jsme toho tolik ještě předtím, než naši svobodu ozářily první paprsky slunce: co nám ještě pak přinese den věčný!

Došli jsme k obávané kotlině, kde se kdysi převalovaly příšery z podzemských doupat: opravdu se tu teď rozprostíralo, jak jsem již viděl ve svém snu, nádherné jezero. Díval jsem se do jeho průzračných hloubek. Půdu, v níž rejdlily ony ohavnosti, spláchl vír a u dna teď bylo vidět veškerou tu příšernou havěť: křišťálovou vodou pronikalo světlé, nazelenalé světlo a ozařovalo všechny patvary pod hladinou. Byly stočené do spirál, poskládané do vrstev, zauzlované samy do sebe, táhly se tam do dálky a do šířky a vyrůstaly v nehybných hromádách – všechno tvary, jež ve svém ďábelském, zvrhlém propletenci překonávaly představy zplozené zpitým mozkiem vyčerpaného básníka. Jejich hrůznost přebíjela přízraky, které spatřil člověk vrhnuvší se do víru malströmu; chapadlovité spletnice, bláznivé zduřeniny, civějící bulvy tmavohnědých znetvoření by mu vedle podobných ztělesnění odporností připadaly nevinné – každá hlava vyrůstající z této ohavné květiny, rašící z nestvůrného stonku, dokonávala zkažený význam toho všeho.

Když jsme procházeli kolem, nic se nepohnulo. Ale mrtví nebyli. Dokud budou existovat muži a ženy nezdravých myslí, toto jezero bude stále zaplněné ohavnostmi.

Ale slyšte! Přichází slunce, jitrní vítr svými trumpetami jemně ohlašuje jeho blízkost!

Bylo to nádherné ráno vzkříšení. Noc uběhla přípravami na ně!

Đeti poskakovaly vpředu a zvířata šla za námi. Kolem hlav se nám třepotali motýli, vyrážely tu a zase se zastavovaly vážky, mrak barev a záblesků, jednou na nás klesl jako sněhová bouře duhových vloček, jindy se vznesl do vlhkého vzduchu jako převalující se mlha vůní obdařených těly. Byl to letní den překonávající sám sebe, byl dokonalejší než letní den, který kdy spatřila lidská

bytost v kterémkoli světě. Já jsem kráčet po nové zemi, pod novou oblohou a zjišťoval jsem, že jsou stejné jako předtím, až na to, že nyní mi otvíraly své mysli a já do nich nahlížel. Nyní mi přicházely vsťíc spřátelitel se se mnou duše všeho, co jsem potkal, říkaly mi, že pocházíme ze stejného zdroje a znamenáme totéž. Sdělovaly mi, že jdu k tomu, u něhož ony vždy byly a jehož vždy měly na mysli; sdělovaly mi, že jsou záblesky, které nabývají svůj tvar, když se vrhají z něho do něj. Tmavá skaliska vpíjela jako houby paprsky, které se na ně sypaly; širý svět vsával světlo a vydával život. Já a Lona jsme byli dvěma ohni radosti.

Došli jsme ke korytům, jež byla kdysi tak suchá a pustá: teď v nich tekla, třpytila se a pěníla živá voda, která samou radostí zpívala! Kam oko dohlédlo, všude bylo vidět ženoucí se, halasící, pádící vodu rozeznělou svými skalisky.

Řeku jsme nepřekročili, postupovali jsme “ve slávě a radosti” podél jejího pravého břehu, dokud jsme nedošli k obrovskému vodopádu na úpatí písčné pouště, kde se po ohlušujícím, vířivém a prudkém pádu řeka rozdělovala na dvě ramena. Tam jsme vyšplhali nahoru – a nenašli žádnou poušť: hluboká, široká, tichá, po okraj plná řeka protékala travnatou plání, mezi travnatými břehy. Tam se Malinkým poprvé zjevila boží sláva v čirém toku vod. Instinktivně se do nich vrhli a začali plavat a zvířata je hned následovala.

Poušť se radovala a kvetla jako růže. Vyrašily tu rozlehlé lesy, veškerý jejich podrost žil ptačím zpěvem. Z každého houští se rodila říčka a každá říčka vydávala svoji vodní píseň.

Místo, kde ležela pohřbená ruka, nebylo nijak vidět. Řeka sem přitékala z dálky, z ohromné vzdálenosti. Stoupali jsme stále výše, jednou podél travnatého břehu, jindy lesem spanilých stromů. Tráva byla cestou líbeznější a její květy početnější a krásnější; stromy byly čím dál větší a vítr sdělnější.

Zvolna jsme dospěli k lesu, jehož stromy byly větší, mohutnější a nádhernější než všechno, co jsme dosud spatřili. Na jejich živých sloupech se zvedalo husté loubí, mezi jehož větve a květy se stěží prodral paprsek slunce. Děti vyšplhaly do větví této vzdušné klenby a postupovaly tak kupředu skotačivě a dovádívě rozkvetlou zemí, volaly na skryté slony dole a naslouchaly jejím troubivým odpovědím. Lona hovorům mezi nimi rozuměla, mně zbývalo jen pátrat po jejich významu. Malincí honili veverka a dovádivé veverka je lákaly stále kupředu – každou chvíli jim dovolily, aby si je chytili a pomazlili se s nimi. Často se na některého Malinkého snesl krásně zbarvený, ztepilý pták, zazpíval o tom, co je čeká dál na cestě, a zase odlétal. Nikde nebylo vidět žádné opice.

46. Město

Lona a já, kteří jsme kráčeli dole, jsme nakonec zaslechli z větví nad sebou hlasitý výkřik a během několika chviliek začali Malincí z listí seskakovat se zprávou, že když vylezli na vrchol stromu, který se tyčil ještě výše než ostatní, zahlédli v dálece na planině cosi podivného na úbočí osamělé hory – hory, která, jak říkali, rostla a rostla, dokud se nebe nesrazilo, aby dál růst nemohla, a neseřízlo jí vrcholek.

“Možná je to město,” říkali, “ale vůbec se nepodobá Balise.”

Vylezl jsem nahoru a spatřil velké město stoupající do modravých oblak, kde jsem nedokázal odlišit nebe od mraků či skaliska od obydlí. Mračna, skála a nebe, paláce a strže se mísily ve zdánlivé spleti polámaných stínů a třípytu.

Slezl jsem dolů, Malincí se mnou a všichni dohromady jsme přidali do kroku. Malincí se cestou čím dál více veselili, šli neustále vpředu a nikdy se neohlíželi. I řeka krásněla, dokud mi nedošlo, že jsem nikdy neviděl skutečnou vodu. Nic v pozemském světě není ničím víc než napodobeninou.

Postupně se nám před očima začalo z planiny mezi oblaky zvedat město. Kolem vysoké věže – nebo to byla skála? –, která se nad ním tyčila, se však začala stahovat další mračna. Šedá, temně šedá a nachová mračna se svíjela ve zmatených, protisměrných pohybech a vyvrhovala mlhavou pěnu, v níž se jako víry točila bílá místa. Zanedlouho vystřelil ven oslnivý záblesk, který si chvilku jako by pohrával s Malinkými stojícími před námi. Následovala oslepující tma, ale skrze ni jsme slyšeli jejich hlásky, ztlumené potěšením.

“Viděls?”

“Viděl.”

“Co jsi viděl?”

“Toho nejkrásnějšího člověka.”

“Slyšel jsem, jak promluvil!”

Já ne: co říkal?”

Nato odpověděl nejmenší a nejdětštější hlásek ze všech – Luvin: –

“Řekl: ‚Teď je všechno moje, Malincí: pojďte!‘”

Uviděl jsem záblesk, ale neslyšel jsem žádná slova; Lona viděla a slyšela spolu s dětmi. Objevil se druhý záblesk a mé oči, i když ne mé uši, byly otevřené. To velké, třesoucí se světlo bylo složené z tváří andělů. Ty zazářily, aby byly vidět, a zmizely.

Zablesklo se potřetí; hmota a jas vycházely z člověka.

“Viděl jsem svou matku!” zvolal jsem.

“Já jsem viděla hodně matek!” řekla Luva.

Oblak zableskl ještě jednou – všemožnými tvory – koňmi a slony, lvy a psy – ach, jakými zvířaty! A jakými ptáky! – Velkými létavci, jejichž křídla se třpytila všemi barvami západu slunce či duhy! Malými ptáčky, jejichž peří

blyštělo jakoby všemi drahokamy zemských pokladů! – Stříbrnými jeřáby; rudými plameňáky; opálovými holuby; pávy zářícími zlatou, zelenou a modrou; klenoty kolibříků! – Motýly s obrovskými křídly; mrštnými plazy – vše v jednom nebeském záblesku!

“Jak je vidět, z hadů se tu stávají ptáci, jako se z housenek stávali motýli!” podotkla Lona.

“Viděl jsem svého bílého poníka, který umřel, když jsem byl malý. Nemusel jsem ho tak oplakávat; mohl jsem jenom počkat!” řekl jsem.

Neozývalo se žádné dunění, hřmění ani burácení. Snesl se líbezný deštík, který prosytil vzduch příjemným chladem. Zhluboka jsme dýchali a znovu vyšli ráznějším krokem. Padající kapky rozzářily barvy všech probuzených zemských klenotů a nad městem se rozprostřela duha.

Modrá mračna se stáhla ještě více; rozpršelo se jako z konve; děti jásaly a utíkaly; jen taktak, že jsme je neztratili z očí.

Řeka tiše a zářivě plynula dále kupředu a naplňovala až po okraj své hladké, měkké, poddajné koryto. Neboť místo po skaliskách, kamení či písku tekla přes trávu, v níž rostly petrklice a sedmikrásky, krokusy a narcisy, bedrníky a sasanky, nespočet hvězd, velkých a jasných, pableskujících křišťálovou vodou. Deštěm se nikterak nezkalila, nenabyla ani žlutého či hnědého odstínu; celá ta jemná masa vod zářila bledým, berylovým třpytem vzlínajícím z jejího hlubokého, krásného dna.

Jakmile jsme se přiblížili k hoře, spatřili jsme, že řeka vytéká z jejího vrcholu a protéká s plnou silou hlavní ulicí města. Stékala k bráně po vysokých a širokých schodech, v nichž se mísil porfyr se serpentinem a které pokračovaly až k úpatí hory. Při příchodu k němu jsme na obou březích objevili nižší schody vedoucí k bráně a pak podél stoupající ulice. Aniž jakkoli zaváhali, vyběhli Malínci po schodech k otevřené bráně.

Před ní na odpočívadle seděla strážná – žena-anděl chmurného vzezření, opírající se temným čelem o zahálčivou ruku. Děti se k ní vrhly, zaplavily ji něžnostmi, a dříve než mohla něčemu porozumět, vtrhly do nebe a běžely městem, stále vzhůru po schodech podél tekoucí řeky. V ústrety se jim vydal velký anděl doprovázený šikem zářících andělů, děti se jim všem ale vesele vyhnuly a běžely stále výše. V dováděném víru se však na ně snesla skupinka žen-andělů a za chvíli už děti uvázly v božských nikách. Zářivé bytosti je odnesly a já je víckrát neviděl.

“Ach!” řekl mohutný anděl, který pokračoval ve svém sestupu uvítat i nás, kteří jsme už byli skoro v bráně a na doslech jeho slovům. “To se povedlo! Jsou to vojáci, kteří i nebe samé vezmou útokem! – Slyšel jsem o hejnu černých netopýřů na hranicích: ty by s nimi zatočily!”

Když spatřil koně a slony, kteří šplhali za námi: –

“Odved’te ta zvířata do královských stájí,” dodal; “tam se o ně postarejte; pak je vypust’te do královské obory.”

“Vítejte doma!” řekl nám a uklonil se s tím nejsladším úsměvem.

Ihned se otočil a vedl nás výše. Šupiny jeho brnění se třpytily jako vločky, z nichž sestává blesk.

Nedaří se mi zformulovat myšlenku, kterou bych popsal, co jsem cítil, když mě takto uvítali nebeští hodnostáři. Vše, co jsem chtěl a neznal, se ke mně muselo blížít!

Chvíli jsme stáli u brány, z níž s burácením vytékala jiskřivá řeka. Nevím, odkud pocházely drahokamy, které ji tvořily, ale viděl jsem mezi nimi vzory všech drahokamů, které jsem miloval na zemi – byly daleko krásnější, protože žily. Viděl jsem v nich nejen úmysl, nýbrž i strůjce úmyslu: v tomto království nebylo nic mrtvé; nic nebylo jen tak; nic nebylo pouze věcí.

Prošli jsme vzhůru městem a vyšli ven. Horní stranu neobepínala žádná zeď, pouze obrovská hromada kamenné suti tyčící se tu jako mořena věčného ledovce; otvory v kamení se drala ven řeka. Na jejich vrcholku jsem matně rozeznával cosi jako tři nebo čtyři schody jakéhosi schodiště, mizejícího v oblaku bílém jako sníh; a nad schody jsem viděl, ale pouze v mysli, jakési velké starobylé křeslo, trůn Dávného dne. Mezi těmito schody pramenila hojná, neustále se rodící řeka vody života.

Velký anděl nás nemohl vést nikam dále: tato skaliska jsme museli zdolat sami!

Srdce mi tlouklo nadějí a touhou, stiskl jsem pevněji ruku své Lony a začali jsme lézt vzhůru; brzy jsme se však pustili, abychom rukou, stejně jako nohou, využili při namáhavé cestě po obrovských balvanech. Postupně jsme se blížili k oblaku, který visel přes schody jako lem šatů, prošli jsme jeho okrajem a vnořili se do bohatých záhybů. Jakási teplá a silná ruka uchopila tu mou a přitáhla mě ke dvířkům se zlatým zámkem. Dvířka se otevřela; ruka mě pustila a jemně mě vtlačila dovnitř. Rychle jsem se otočil a spatřil, jak se za mnou zavírají desky ohromné knihy. Stál jsem sám ve své knihovně.

47. “Nekonečný konec”

Zatím jsem nenašel Lonu, ale Mara je se mnou často. Naučila mě řadě věcí a stále mě učí novým.

Je možné, že i ono poslední probuzení se odehrávalo ve snu? Že jsem stále v síni smrti, spím a sním, a stále nejsem dostatečně zralý na to, abych se probudil? Nebo je možné, že jsem neusnul rychle a rád, a že jsem se tak probudil příliš

brzy? Pokud to probuzení samo bylo jen snem, bylo jistě snem o lepším probuzení, které mě ještě čeká, a já jsem se nestal obětí falešného preludu! Takový sen musí mít ve svém srdci ještě nádhernější skutečnost!

Ve chvílích pochyb volám:

“Mohl sám Bůh stvořit ty krásné věci, o nichž se mi zdálo?”

“Odkud tedy přišel tvůj sen?” odpovídá Naděje.

“Z mého temného já, do světla mého vědomí.”

“Ale odkudpak nejdřív do tvého temného já?” nevzdává se Naděje.

“Matkou mu byl můj mozek a otcem horkost v mé krvi.”

“Řekni radši,” navrhuje Naděje, “že tvůj mozek byl houslemi, odkud zazněl, a horkost v tvé krvi smyčcem, který jej vyloudil. – Kdo ale stvořil ty housle? A kdo vedl ten smyčec přes struny? Řekni radši zase – kdo umístil zpěvné ptáky na větve stromu života a postupně je plašil ze svých bidýlek? Odkud se vzala fantazie? A odkud život, který při ní tančil? Řekl jsi ty, v temnotě tvého vlastního nevědomého já: ‚Budiž krása; ať se zdá pravda!‘ a byla krása, a pravda se jen zdála?”

Člověk sní a touží; Bůh přemítá, chce a oživuje.

Když si člověk sní svůj sen, je hříčkou vlastního snu; když mu ho dá Někdo Jiný, tento Jiný je schopen jej splnit.

Už jsem nikdy nepátral po onom zrcadle. Ruka mě poslala zpátky: už nikdy těmi dveřmi nevyjdu ven! “Všechny dny svého předurčeného času budu čekat, dokud nenastane má změna.”

Občas, když se zadívám na své knihy, se mi zdá, že se zachvějí, jako by jejich pevnou masou provál vítr a ke mně se měl prodrat jiný svět. Někdy, když jsem venku, se děje něco podobného; nebesa a země, stromy a tráva se chvilku třesou, jako by měly zmizet; a potom, vida, znovu se ustálí do své staré známé podoby! Občas kolem sebe slýchávám šepot, jako by ke mně mluvil někdo, kdo mě miloval; ale když chci slovům porozumět, ustanou a vše ztichne. Nevím, zda se tyto věci rodí v mém mozku, či do něj vstupují z vnějšku. Nevyhledávám je; ony přicházejí a já je nechávám odejít.

Zamlženými okny minulosti ke mně často za plného denního světla nahlízejí zvláštní, neurčité vzpomínky, jejichž původ nelze určit; nyní už však nesním. Je ovšem možné, že když jsem nejvíc vzhůru, jen o to více sním! Ale až se nakonec probudím do života, který jako matka své dítě nosí tento můj život na své hrudi, poznám, že bdím, a už nebudu pochybovat.

Čekám; ať ve spánku či v bdění, čekám.

Novalis praví: “Náš život není žádný sen, ale snad by snem být měl a bude.”

MacDonaldovy jiné světy

Na pomezí dvou jiných světů, v atmosféře jiskření, střetů, vzájemných průniků, invazí a výměn vznikají příhodné podmínky pro utváření originální představitivosti. George MacDonald (10.12.1824 – 18. 9.1905) v takovém inspirativním prostředí vyrůstal. Narodil se v severovýchodním Skotsku, v městečku Huntly v aberdeenském hrabství, jež leží na úpatí východního cípu drsné a nevlídné, ale též tajemně malebné a věčně proměnlivé skotské vysočiny. Podobně jako Walesan Arthur Machen žil na hranici dvou kultur, v jeho případě anglicky mluvící skotské kultury nížin a gaelské kultury horalů, hovořících naprosto odlišným jazykem. Vzrušující napětí mezi známým a neznámým světem, který leží nebezpečně blízko a kde platí jiné zákonitosti, zásadním způsobem poznamenalo MacDonaldovu bohatou a žánrově pestrou tvorbu. Jak snadné asi bylo spojovat primitivnější svět za kopcem se světem víl, elfů a jiných pohádkových bytostí.

Ve své době byl George MacDonald vedle Lewise Carrola považován za nejvýznamnějšího autora pohádkových a fantastických příběhů. V šedesátých a sedmdesátých letech 19. století se navíc prosazoval početnými sentimentálně-realistickými romány, jež však už koncem 80. let vyšly z módy, částečně kvůli silnému náboženskému a moralistnímu podtextu. Vzácné spojení nevšední imaginace a nevšedního kouzla osobnosti vysvětluje, proč si MacDonald nachází oddané stoupence v každé době. Mezi jeho přátele se počítali přední romantický estetik John Ruskin, matematik C. L. Dodgson, (tj. Lewis Carroll), autor *Alenky v říši divů* a *Za zrcadlem* (1865), nebo také Charles Kingsley, autor další slavné knížky pro děti, *Vodňátka* (*The Water Babies*, 1863), finančně ho nejednou podpořila Lady Byronová. G. K. Chesterton ho obdivoval, C. S. Lewis ho pokládal za svého mistra a MacDonaldovu fantastickou prvotinu *Fantastes* považoval za svůj imaginativní křest. Vysoko ho hodnotil také J. R. R. Tolkien a další z oxfordské skupiny “Inkoustů”, Charles Williams.

S velkým zaujetím, i když s kritickými výhradami ho četl Mark Twain. Ten si dokonce v dopise vyžádal od MacDonalda novou kopii pohádkového příběhu *Na zádech Severního víchru* pro své děti, neboť starý výtisk byl poničený neustálým čtením.

Z celé MacDonaldovy tvorby dlouho přežívaly právě jen jeho pohádky, jež byly sebrány do několika svazků: *Setkání s vílami* (*Dealings with the Fairies*, 1867), obsahující nádhernou mystickou pohádku “Zlatý klíč” (*The Golden Key*); deset svazků *Děl imaginace a fantazie* (*The Works of Imagination and Fancy*, 1871) a *Lehounká princezna a jiné pohádky* (*The Light Princess and Other Fairy Stories*, 1890), přetisk *Setkání s vílami*. Delší a v mnoha ohledech

mnohem originálnější pohádkové příběhy vyšly samostatně: *Na zádech Severního vichru* (At the Back of the North Wind, 1871), *Princezna a skřet* (The Princess and the Goblin, 1872 – této prózy si nejvíce cenil Chesterton), volné pokračování *Princezna a Curdy* (The Princess and Curdy, 1883) s nepohádkovým koncem, a konečně přízračná pohádková moralita o poněkud drastické převýchově dvou rozmazlených holčiček, *Moudrá žena* (The Wise Woman, a Parable, 1875).

MacDonaldovy pohádky jsou moderní v tom smyslu, že věnují více pozornosti líčení prostředí a pocitů, upoutávají čtenáře syrovou neobyklostí scén a obrazů, jež velmi často nabývají archetypálních dimenzí Chesterton i Tolkien s velkým zaujetím psali o protikladu světa nahoře a dole či o fascinující představě světů paralelně existujících vedle sebe nebo se navzájem překrývajících. Oba dva velmi správně poukázali na keltský zdroj MacDonaldovy básnivě, místy až surreálné fantazie. Zejména Chesterton v úvodu k MacDonaldově biografii (napsané jeho synem Grevillem) citlivě odhalil osudovou “skotskost” MacDonaldovy tvorby: duchovní barva Skotska je stejná jako barva kvetoucích vřesovišť – purpurová –, za určitého osvětlení však může vypadat jako šedá. “Národní charakter je však ve skutečnosti nesmírně romantický a vášnivý – svým způsobem nadměrně a nebezpečně romantický a vášnivý. Tok jeho emocí se však až příliš často uchyloval k pomstě, žádostivosti, krutosti nebo čarodějnictví.” Síla a přitažlivost MacDonaldovy tvorby spočívala právě v schopnosti toto napětí ztvárnit v obrazech a příbězích, jež nabývají povahy mýtů. Nejsilněji proto působí prózy, v nichž se MacDonald nechal unášet fantazií a těšil se co největší imaginativní svobodě, jako např. ve fantastických prózách *Fantastes* (Phantastes, 1858) a *Lilith* (1895), jež shodou okolností celé jeho dílo rámcují.

Jiné světy však nejsou MacDonaldovi samoúčelným prostorem exotického úniku či dekadentním prostorem zvráceného estetického řádu, nýbrž prostorem jinakosti, v němž pokračuje původní romantický projekt sebereflexe a konstituování vlastního já, jež má vyústit v transformaci vědomí: v souladu s některými náboženskými nonkonformisty a mystiky MacDonald vyžaduje rozpuštění sebestředného ega v nadosobním Já. Znovu a znovu vypráví v zásadě tentýž příběh o neposlušném a svéhlavém hrdinovi, o jeho bloudění, o nezodpovědném, sobeckém impulzivním jednání, o zbabělosti, žádostivosti, nenasytnosti. Nakonec se však neposlušný hrdina či hrdinka dočkají metamorfózy, vnitřní mravní či duchovní proměny.

Román *Lilith* je MacDonaldovým nejsložitějším, myšlenkově a formálně nejpropracovanějším dílem. Příběh vnitřní proměny a individuální spásy tu probíhá na velkolepé úrovni spásy celého fantazijního světa Uránie, v němž se hrdina ocitá. Kniha je protkaná tematicky jednotícími symbolickými analogiemi

a obrazy četných metamorfóz krajiny a postav, jak to názorně dokládá jedna z úvodních scén, v níž pan Raven v havraní podobě vytahuje dešťovky ze země a vyhazuje je do vzduchu, kde se proměňují v pestrobarevné motýly – předobraz nadcházející metamorfózy lidského červíka uvězněného v zemi, ve svých vlastních podzemních chodbičkách. Nemožné (dešťovka není motýl larvou) se stává “nadskutečností”.

MacDonald důmyslně slučuje tradici romantické fantastické prózy s tradiční heroickou romancí a pohádkovým dobrodružstvím. Fantastická próza nám otevírá pohled do hlubin lidského nitra, líčí vypjaté stavy mysli, zajímá se o otázky povahy a smyslu viděného. Napětí vzniká spíše ze střetu s neznámým světem a jeho záhadami, čtenář spolu s hrdinou prožívá dobrodružství objevování, postupného odhalování pravé podstaty a role jednotlivých prvků tohoto světa, a tak poznává i svou vlastní podstatu a roli, kterou má v tomto světě sehrát. Heroická romance zase dodává příběhu narativní osnovu cesty tam a zpět, cesty s určitým vyšším posláním.

V *Lilith* se nám vrací do provokativní krajnosti dotažená mystická představa gnostiků, vyslovená už ve *Fantastes*: “To, co nazýváme zlem, je pouze jediný možný a současně i nejlepší tvar, který pro danou osobu za daných podmínek na sebe vezme to nejlepší dobro.” V tomto světle se potom celé dobrodružství ve světě Uránie opravdu jeví jenom jako sen, jako iniciační příběh, jako psychodrama, v němž stinné stránky hrdinovy dostaly ten nejlepší možný tvar, aby se v takřka jungovském stylu s nimi hrdina mohl vypořádat. Despotická “paní démonů” Lilith potom může ztělesňovat širokou škálu možných významů: vzpurnou pýchu a touhu po neomezené moci, nebo – jak se domnívá David S. Robb – panický strach ze smrti a tělesného zániku, který v ní deformuje to, co je v ní božského (dobro) a přirozeného (mateřský instinkt).

Čtení stejně jako smrt se potom stává metamorfózou; nabýváme nové tělo, lepší duši a dostáváme nový příběh jako prostor pro realizaci lepších stránek našeho já. Kniha i smrt tu slouží jako brána do vícedimenzionálního světa. Zavřením knihy se zavírá jedna brána, ale otevírá další.

Šťastnou cestu, šťastný čtenáři! náš přítel MacDonald je pevně přesvědčen, že “*k tobě přichází veliké dobro*”.

Michal Peprník

Obsah

1. Knihovna	5
2. Zrcadlo	8
3. Havran	10
4. Někde, nebo nikde?	15
5. Starý kostel	20
6. Hrobníkův domek	22
7. Hřbitov	26
8. Rukopis mého otce	31
9. Kaji se.....	34
10. Kotlina děsu.....	38
11. Zlý les.....	41
12. Přátelé a nepřátelé.....	45
13. Malincí	47
14. Krize	54
15. Podivná hostitelka	57
16. Hrůzný tanec.....	64
17. Groteskní tragédie	70
18. Mrtvá, nebo živá?	76
19. Bílá pijavice.....	81
20. Pryč! – Ale jak?	86
21. Prchající matka	89
22. Balisa.....	92
23. Žena z Balisy	94
24. Bílá levhartice.....	96
25. Princezna	99
26. Velká bitva	105
27. Tichá fontána	108
28. Jsem umlčen	110
29. Perská kočka.....	113
30. Adam vysvětluje.....	119
31. Hrobníkův starý kůň.....	123
32. Miláčci a Balíci	127
33. Lonino vyprávění	130
34. Příprava	136
35. Malincí v Balise.....	140
36. Matka a dcera	144
37. Stín	147

38. Dům hořkosti.....	149
39. Oné noci	155
40. Dům smrti.....	163
41. Úkol.....	173
42. Spánek	176
43. Sny, jež jsem snil.....	180
44. Probuzení.....	186
45. Cesta domů	190
46. Město	193
47. “Nekonečný konec”	195
MacDonaldovy jiné světy.....	197
Obsah.....	200

George MacDonald

LILITH

Z anglického originálu *Lilith*,
vydaného nakladatelstvím Wm. B. EARDMANS PUBLISHING COMPANY,
Michigan 1964,
přeložil Milan Žáček.

Doslov napsal Michal Peprník.

Odpovědná redaktorka Daniela Lehárová.

Návrh obálky Dita Königová a Miroslav Procházka.

Sazbu zhotovila Knižní sazba Hogen, s.r.o., Horní Jiřetín.

Vydalo nakladatelství AURORA, Opletalova 8, Praha 1,
jako svou 122. publikaci.

Vytiskla tiskárna S-TISK Vimperk, s.r.o., Žižkova 448. Praha 2001. Vydání
první.

Doporučená cena včetně DPH 199 Kč.